

T.C.

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Tezi

Milllet Kütüphanesi Ali Emiri Mnz 560 Numarada

Bulunan Şiir Mecmuası

(İnceleme-Metin)

Sibel AY

2501121040

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Murat A. KARAVELİOĞLU

İstanbul 2015

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Sibel AY

Numarası : 2501121040

Anabilim/Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Danışman Öğretim Üyesi: Doç. Dr. Murat Ali KARAVELİOĞLU

Tez Savunma Tarihi: 10.06.2015

Tez Savunma Saati :14.00

Tez Başlığı : Millet Kütüphanesi Ali Emiri Mnz. 560 Numarada Bulunan Şiir Meemnası (İnceleme-Metin)

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / **ÖYÇOKLUGUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Muhammet Nur DOĞAN		Kabul
2- Doç. Dr. Üzeyir ASLAN		Kabul
3- Doç. Dr. Murat A. KARAVELİOĞLU		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN		
2- Prof. Dr. Ömer ZÜLFİ		

Sibel AY

**Millet Kütüphanesi Ali Emiri Mnz 560 Numarada Bulunan Şiir
Mecmuası (İnceleme-Metin)**

ÖZ

Ali Emiri Kütüphanesi MNZ 560 numarada kayıtlı olan şiir mecmuası, 19. Yüzyıla ait derleyeni bilinmeyen bir mecmuadır. Şekil ve muhteva bakımından oldukça zengin olan mecmuanın içerisinde şairi belli olmayan 2 tane ve 81 farklı şairlere ait çeşitli nazım şekillerinde toplam 222 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin bazıları şairlerin divanlarında bulunmakla birlikte bazıları ise bu mecmua vasıtasıyla ortaya çıkarılmıştır.

Bu çalışma ile gerek şair gerek nazım biçimleri ve türleri açısından çeşitlilik gösteren mecmuanın, 19. yüzyıl manzum Türk Edebiyatına katkısını ve mecmuanın Türk Edebiyatındaki önem derecesini tespit etmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Millet Kütüphanesi MNZ 560, Şiir mecmuası, Klasik Türk Şiiri

Sibel AY

A Poem Majmua That is registered as Ali Emiri MNZ 560 in Millet Manuscript Library (Analysis-Text)

ABSTRACT

This poem majmua which is registered as MNZ 560 in Ali Emiri Library is a manuscript of that compiler couldn't been identified. In the majmua which is very rich in genre and content types, there are totally 222 poems of that two have not a clear poet and others belong to 81 different poets. Some of these poems are present at Diwans but rest has been brought to light thanks to this majmua.

In this study it is aimed to show contributions and significancy of this poem majmua which includes various genres and poets with in the scope of Turkish Literature.

Keywords: Majmua, Millet Manuscript Library, Poem majmua, Classical Turkish Poem.

ÖNSÖZ

Millet Kütüphanesi Ali Emîri MNZ 560 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasının incelendiği bu tezin giriş bölümünde mecmua türünün tanımı ve genel özellikleri ile Türk edebiyatı içerisindeki yeri ve üzerinde çalıştığımız şiir mecmuasının belirgin özellikleri ele alınmıştır.

Tezin birinci bölümünde, eserde şiirleri bulunan şairlerin hayatları ve edebî şahsiyetleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Şairlerin biyografilerinin yanısıra mecmuadaki şiirlerinin özellikleri ve şu ana kadar yayınlanan divanlarda ya da yapılan çalışmalarda tespit edilip edilemediği hususunda incelemeler yapılmıştır.

İkinci bölümde mecmua şekil ve muhteva bakımından incelenmiştir. Şekil açısından nazım şekilleri, vezin, kafiye ve redif hususları ele alınmıştır. Mecmuanın şekil hususiyetlerine dair oluşturulan tabloda hangi şiirin kaç numarada olduğu, kim tarafından yazıldığı, nazım şekli, vezni, kafiyesi, redifi ve kaç beyit/bent olduğu gösterilmiştir. Muhteva incelemesinde ise çok zengin şiir, şair ve konu çeşitliliğine sahip olan mecmuanın genel içerik özellikleri, başlıklar vasıtasıyla tasnif edilmeden yazmada yer alan şiirlerden alınan çeşitli örneklerden hareketle bir kompozisyon halinde ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde yazmanın transkripsiyonlu metni yer almaktadır. Gazeliyyât başlıklı bölüme kadar mesnevi, kaside ve çeşitli türde musammatların karışık sırayla yer aldığı şiir mecmuasındaki gazelleri ayrı bir başlık altında toplamaya çalışan müstensihin bir tertip kaygısının olduğu düşünülse de bu hususda pek başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. Metnin transkripsiyonu yapılırken şiirlerin sıralamasına müdahale edilmemiştir. Metinde yanlış yazıldığına emin olduğumuz noktalarda tasarrufta bulunulmuş ve vezin ya da anlam bakımından tamir gerektiren yerlere gerekli müdahaleler yapılarak dipnotlarda belirtilmiştir.

Dördüncü ve beşinci bölümde okuyucuya kolaylık sağlaması için oluşturulan Seçme Sözlük ve Özel Adlar Dizini kısımları yer almaktadır. Sonuç kısmında ise, yapılan çalışmanın Eski Türk Edebiyatı çalışmaları içerisindeki yeri ve bu çalışmalara katkısı maddeler halinde tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamın her aşamasında benden yardımlarını esirgemeyen, tezimi kontrol ederek bana yol gösteren saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Murat A. Karavelioğlu'na, bu tezi yapmamda maddi destek sağlayan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'na, yardım ve desteklerini benden hiç esirgemeyen arkadaşlarıma ve aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
a. Mecmua Hakkında	1
b. Ali Emirî Mnz 560 Numarada Kayıtlı Olan Mecmuanın Genel Özellikleri.....	5
c. Nüsha Tavsifi	6
d. Ali Emirî Mnz 560 Numarada Kayıtlı Olan Mecmuanın İmla Özellikleri	7
1. BÖLÜM: MECMUADA ŞİİRİ BULUNAN ŞAİRLER	10
1.1. Âdem (Âdem Dede Efendi)	10
1.2. Âhî.....	11
1.3. ‘ Âlî.....	11
1.4. ‘ Âsım	12
1.5. Bahâyî (Şeyhülislam Bahâyî Mehmed Efendi).....	13
1.6. Bâ‘ is	14
1.7. Bâkî	14
1.8. Belîğ (Mehmed Emin Belîğ).....	15
1. 9. Cevrî.....	16
1.11.Emrî (Emrullah Emrî)	17
1.12. Es‘ ad (Es‘ ad-ı Bağdâdî).....	18

1.13. Fâzıl.....	19
1.14. Fazlî.....	20
1.15. Fahrî	21
1.16. Fehîm	22
1.17. Fennî.....	22
1.18. Feyzî.....	23
1.19. Fıtnat	24
1.20. Fuzûlî	24
1.21. Gâlib.....	26
1.22. Hafîd.....	27
1.23. Hâkî.....	27
1.24. Hâşim	28
1.25. Haşmet	29
1.26. Hayâlî.....	29
1.27. Hayâtî.....	30
1.28. Hevâyî (Kubûrî-zâde Hevâyî).....	31
1.29. Kânî.....	31
1.30. Kabûlî.....	32

1.31. Kâsım	33
1.32. Kâzım (Musa Kâzım Paşa).....	33
1.33. Lem'î.....	35
1.34. Leylâ.....	35
1.35. Medhî	36
1.36. Muhibbî.....	37
1.37. Muhyî.....	38
1.38. Nâbî.....	38
1.39. Nahîfî	39
1.41. Nâmî (Ahmed Nâmî).....	40
1.42. Nâtk.....	41
1.43. Necâtî	41
1.44. Nedîm.....	42
1.45. Nef'î.....	43
1.46. Nesîmî	43
1.47. Neşâtî	45
1.48. Nev'î	45
1.49. Niyâzî.....	46

1.50. Pertev (Muvakkit-zâde Pertev Efendi).....	47
1.51. Râgıb (Koca Ragıb Paşa)	47
1.53. Rahmî	49
1.54. Râsih.....	50
1.55. Râşid.....	51
1.56. Revnak	52
1.57. Rüşdî	53
1.58. Rûhî (Bağdatlı Rûhî).....	53
1.59. Sâbit	54
1.60. Sâdik.....	55
1.61. Sa' dî.....	56
1.62. Sâkıb.....	57
1.63. Seyfî	58
1.64. Sırrî.....	59
1.65. Şâzî.....	59
1.66. Şefik	60
1.67. Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi).....	60
1.68. Şemsî	61

1.69. Şinâsî (Rûz-nâmececi-zâde Şinâsî).....	62
1.70. Şûhî	63
1.71. Tâlib	64
1.72. Tayyâr (Tayyar Mahmud Paşa).....	64
1.73. Tıflî.....	65
1.74. Tîğî.....	65
1.75. Ubeydî.....	66
1.76. Ulvî.....	67
1.77. Ülfet	67
1.78. Ümmetî.....	68
1.79. Vâsîf (Enderunlu Vâsîf)	68
1.80. Vehbî (Sümbül-zâde Vehbî)	69
1.81. Veysî	70
2. BÖLÜM: MECMUANIN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN	
İNCELENMESİ	72
2.1.Mecmuanın Şekil Yönünden İncelenmesi	72
2.1.1. Nazım Şekilleri.....	72
2.1.1.1. Gazel	72
2.1.1.2. Muhammes.....	73

2.1.1.2.1. Muhammes-i Mütekerrir	73
2.1.1.2.2. Muhammes-i Müzdevic	74
2.1.1.3. Müseddes	75
2.1.1.3.1. Müseddes-i Mütekerrir.....	75
2.1.1.4. Tahmis.....	77
2.1.1.5. Murabba	78
2.1.1.5.1. Murabba-ı Mütekerrir.....	79
2.1.1.6. Kaside.....	79
2.1.1.7. Mesnevi.....	80
2.1.1.8. Kıt'a	81
2.1.1.9. Terkıb-bend.....	81
2.1.1.10. Tercî' -bend.....	81
2.1.1.11. Tesdis	82
2.1.2. Vezin	83
2.1.2.1. Bahr-i Remel	83
2.1.2.1.1. Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün.....	83
2.1.2.1.2. Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün.....	83
2.1.2.1.3. Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün	83

2.1.2.2. Bahr-i Hezec.....	83
2.1.2.1.1. Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün.....	83
2.1.2.1.2. Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün	83
2.1.2.1.3. Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün	84
2.1.2.1.4. Mef' ülü Mefā' ilün Mef' ülü Mefā' ilün	84
2.1.2.3. Bahr-i Muzâri'	84
2.1.2.3.1. Mef' ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün.....	84
2.1.2.4. Bahr-i Müctes.....	84
2.1.2.4.1. Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün.....	84
2.1.2.5. Bahr-i Serî'	84
2.1.2.5.1. Müfte' ilün Müfte' ilün Fā' ilün.....	84
2.1.2.6. Bahr-i Cedîd.....	85
2.1.2.6.1. Müfte' ilün Müfte' ilün.....	85
2.1.2.7. Bahr-i Münserih	85
2.1.2.7.1. Müfte' ilün Fā' ilün Müfte' ilün Fā' ilün	85
2.1.3. Kafiye ve Redif	94
2.2. Mecmuanın Muhteva Özelliklerine Dair	126
3. BÖLÜM: MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ.....	139

4. BÖLÜM: SEÇME SÖZLÜK.....	388
5. BÖLÜM: ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	406
SONUÇ.....	413
KAYNAKÇA.....	415

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Őirde Kullanılan Aruz Bahirleri.....	66
Tablo 2: Őirde Kullanılan Aruz Kalıpları.....	67
Tablo 3: Mecmuanın Şekil Hususiyetleri.....	80

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a	ص	ş
ب	b,p	ض	ž, đ
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṯ	ع	‘
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k,ñ,g
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ü, ü, o, ö
ژ	j	ه	h,a,e
س	s	ی	y,i,ī,ı
ش	ş	ء	’

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geen eser
c.	Cilt
H.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
M.	Milâdî
s.	Sayfa
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
sy.	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
Üni.	Üniversitesi
v.d.	ve diğçerleri
Vol.	Volume
y.z.	yazma
Yay.	Yayımları

GİRİŞ

a. Mecmua Hakkında

Mecmua, aynı ya da farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşan eserlerin ortak adıdır. Sözlükte "dağınk şeyleri bir araya getirmek, toplamak" anlamındaki cem^ç mastarından türeyen mecmû^çdan (bir araya getirilmiş, toplanmış) gelmektedir. Mecmuanın yanı sıra mecâmî^ç, mecmâ^ç, câmi^ç gibi aynı kökten türemiş kelimelerle -yalnız Osmanlı Türkçesinde- cüzdan, defter ve cerîde isimleri de aynı manada kelimelerle kullanılmıştır.¹

Mecmua başlangıçta birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihî belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri olarak ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap ve telif çeşidi özelliği kazanmıştır.²

Mecmua türünün ortaya çıkışını İslam'ın ilk yıllarına, Hz. Muhammet'in hadislerini yazmaya izin vermesine kadar götürmek mümkündür. Yüzyıllar içinde çeşitlenerek genişleyen mecmua derleyiciliği belki de en çok edebiyat sahasında yaygınlaşmıştır.³

¹ Mustafa Uzun, "Mecmua", **DİA**, C. 28, İstanbul 2003, s.265.

² Mustafa Uzun, **a.g.e.**, s. 265.

³ Murat Ali Karavelioğlu, **Mecmûa-i Kasâid-i Türkiyye**, Titiz Yay., İstanbul 2011, s. 52.

Mecmualar sadece şiiirlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulabileceği gibi hem manzum hem mensur örneklerin bir araya getirilmesiyle de oluşturulabilir. Kâğıdın zor bulunduğu dönemlerde birçok eserin bir arada olduğu mecmuaların derlenmesi oldukça doğaldır. Bu durum başta bir karmaşa ve düzensizlik gibi görünse de aslında mecmualar yazıldıkları tarihe tanıklık etmede ve özellikle dönemin şiiir zevkini ortaya koymada oldukça önemlidir. Mecmulardan daha verimli bir şekilde istifade etmek için bir çok araştırmacı tarafından çeşitli tasnifler yapılagelmiştir. Bu konuda çalışma yapan öncü araştırmacılardan Agah Sırrı Levend mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

- a. Nazire mecmuaları
- b. Meraklılarca toplanmış birer antoloji niteliğinde seçme şiiir mecmuaları,
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesi ile meydana gelen mecmualar,
- d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesi ile meydana gelen mecmualar,
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.⁴

Günay Kut'un tasnifi de:

- a. Nazire mecmuaları
- b. Seçme şiiir mecmuaları (mecnûa-i eş'âr, mecmuâ-i devâvîn)

⁴ Agah Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C. 1, s. 166-167, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1988.

c. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesi ile oluşan mecmualar (mecnûa-i edviye, mecnûa-i ed' iye, mecnûa-i tevârih, mecnûa-i mu'ammeyât, mecnûa-i münşe'ât, mecmûatü'r-resâil gibi)

d. Karışık mecmualar (Bu tür mecnûalar nazım-nesir karışık olabilir. Ayrıca Arapça, Türkçe ve Farsça gibi farklı dillerde de yazılış olabilir.)

e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar⁵

şeklinde Agah Sırrı Levend'in tasnifi ile aynı doğrultudadır. Bu genel tasnifin dışında Atabey Kılıç mecmuaları:

a. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından mecmualar

b. Şekil bakımından mecmualar

c. Dil bakımından mecmualar

d. Muhteva bakımında mecmualar

e. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar⁶ şeklinde beş ana başlık ve bunların alt başlıkları çerçevesinde detaylı bir şekilde sınıflandırmıştır.

Mecmuaların sınıflandırılması konusunda çalışması olan bir diğer kişi Mehmet Gürbüzdür. Gürbüz, çalışmasında mecmuaları:

⁵ Günay Kut, "Mecmua" **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C. 6, Dergah Yay., İstanbul 1986, s. 170-174.

⁶ Atabey Kılıç, "Mecmua Tasnifine Dair", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s.75-96.

- a. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları
- b. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları
- c. Nazire mecmuaları
- d. Şairlerin aidiyet/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar
- e. Bir mensubiyet ilişkisi göstermeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar⁷ olarak yine beş ana başlık ve bunlara bağlı alt başlıklar şeklinde sınıflandırmıştır.

Bu tasniflerden yola çıkarak Ali Emirî Kütüphanesi MNZ 560 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasının her bir ayrı sınıflandırmada meraklılarca toplanmış bir antoloji niteliğindeki mecmualar, seçme şiir mecmuaları, şahısların tertip ettiği mecmualar ve bir mensubiyet ilişkisi göstermeksizin belirli şairlerin şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar başlıkları altında tasnif etmek mümkündür.

Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegane kaynak olarak işlev üstlenir.⁸ Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, ve tür hakkında bilgi edinilmesi açısından da mecmualar önem arz eder.

Mecmualar vasıtasıyla bazen divan sahibi şairlerin divanlarında yer almayan şiirlere, bazen tezkirelerde adı geçmesine rağmen divanı elimize ulaşmamış ya da hiç

⁷ Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 97-113.

⁸ Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü Ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları**, Volume 2/3 Summer, s.123, Ankara 2007.

divanından bahsedilmeyen şairlerin şiirlerine hatta tezkirelerde adı bile geçmeyen şairler ve şiirleri hakkında bilgiye ulaşmak mümkündür.

b. Ali Emirî Mnz 560 Numarada Kayıtlı Olan Mecmuanın Genel Özellikleri

Çalışmamızın konusu olan Millet Kütüphanesi Ali Emirî Kitaplığı MNZ 560 numrada kayıtlı olan şiir mecmuasının kim tarafından derlendiği bilinmemektedir. 79 varaktan oluşan eser bir pend-nâme ile başlar; akabinde musammatlara yer verilir. 31b numaralı varaktan itibaren *Gazeliyât* başlıklı bölüm başlar ve 67b numaralı varağa kadar devam eder. Bu aralıkta yer alan Vâsıf'a ait iki murabbayı saymazsak bu bölümün oldukça düzenli olduğunu söyleyebiliriz. 67b numaralı varak Kâsım tarafından Hz. Muhammed'e yazılmış Farsça bir naattır. Bu şiiri daha çok dinî temaların ağır bastığı kıt'a ve gazeller takip eder. Eser 71a numaralı varakta son bulur.

Şiir mecmuasında 81 farklı şaire ait çeşitli nazım şekillerinde toplam 222 adet şiir bulunmaktadır. Çalışmamızın mecmuada yer alan şairler ve mecmuanın şekil hususiyetleri bölümünde mecmuadaki gerek şairler gerek şiirleri hakkında detaylı bilgiye yer verilmiştir.

Şiir mecmuasının tertibi göz önüne alındığında yer yer istisnalar olmakla birlikte genelde bir tür tasnifi, bu tasnifin altında da aynı şairler tarafından kaleme alınmış aynı türdeki şiirleri ardada yazma gayreti olduğu söylenebilir. Yani eser, kısmen bir nazire mecmuası özelliği gösterir.

Ayrıca eserde şiir başlıkları, mahlaslar, bazı Arapça ve Farsça ibareler kırmızı mürekkeple yazılmış ve özellikle yer adlarının altı çizilmiştir.

c. Nüsha Tavsifi

Üzerinde çalıştığımız eser, Ali Emîri Kütüphanesi'nde *Mecmûa-i Eş'âr ve Gazeliyât* başlığıyla kayıtlıdır. Eserin demirbaş numarası AE Manzum 560, sınıflama yeri ise 894.351'dir. Eserin derleyeni ya da müstensihî hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Toplam 79 varaktan oluşan eserin sayfa sayıları 1'den 157'ye kadar numaralandırılmıştır. Telif ya da istinsah tarihi ile ilgili net bir bilgiye rastlayamadığımız eserin ilk sayfasında "*Seyyid İbrahim Efendi 9 Recep 1264*" (11 Haziran 1848) tarihli bir kayıt bulunmaktadır. Aynı zamanda eserin 103 numaralı (68a vr.) sayfasında *25 Recep 1284 (M. 22 Kasım 1867)* tarihi mevcuttur. Bu kaydın bulunduğu sayfadan itibaren el yazısı değişmemekle beraber yazının bozulduğu görülür.

Rik'a yazı türüyle kaleme alınan eserin dış ölçüsü 231x173, cetvellerle sınırlanmış iç ölçüsü ise 168x107 mm'dir. Sarı, orta kalınlıklı, aharlı, su yollu filigranlı Avrupalı kağıda yazılmış eserde metnin başladığı ilk sayfada etrafı yaldızlı cetvellerle çevrili ve koltukları boş bir serlevha vardır. Serlevhada "*Pendnâme-i Şeyh Attâr*" yazılıdır. Hemen üstünde ise etrafı turuncu ve yaldızlı cetvellerle çevrili bir mihrâbiyye vardır. Bu mihrâbiyyenin zemini yaldızlı olup üzerinde herhangi bir süsleme yoktur.

Her sayfada iki sütun ve 17 satır olacak şekilde toplam 157 sayfa olan eserin 2 sayfası boştur. Yazmadaki başlıklar, bazı nakaratlar, beyitler ve mahlas sözcükleri kırmızı mürekkeple; bazı yer isimleri ise altı çizili olarak yazılmıştır.

Yazma mukavva zemin üstü vişne çürüğü renginde, yaldızlı zencirekli şirazesî dağılmaya yüz tutmuş deri bir ciltle kaplıdır.

d. Ali Emirî Mnz 560 Numarada Kayıtlı Olan Mecmuanın İmla Özellikleri

Müstensih bazı terkiplerde izafet i'sini "ى" ile yazmıştır.

شعرى پاکم > şî' r-i pākim (81/5)

اتشى سوزان > âteş-i sūzān (167/4)

Müstensihin özellikle teklik ikinci ve teklik üçüncü şahıs iyelik ekleri başta olmak üzere kef ve ñ harflerinin imlasında sıklıkla hataya düştüğü görülmektedir. Aşağıda yer alan örneklerdeki altı çizili sesler müstensih tarafından sehven "ك" harfi ile yazılmıştır:

Gūş idip her cāhil-i dūniñ söziñ çekme elem (16/1)

Yağdıñ beñi bārī a begim cānımı yağma (55/1)

Her şebān-geh şubḥ olunca bülbulāñ söyler yatur (111/5)

Lebiñ yād eyleyip mey sāğeriñ ağzıñ şulandırmış (169/1)

Aşağıdaki altı çizili sesler ise müstensih tarafından "ك" ile yazılması gerekirken "ن" harfi ile yazılmıştır:

Bezm-i 'aşkıñda hemān ḳāni'-i didār oldum (20/3)

Mey-i la'liñde görüp 'aks-i rûhîñ bûs itdim (35/2)

Fıkra zevkiñse eger menkâbe-ñ'ân işte kuluñ (54/4)

"İle" edatı genellikle ayrı yazılmıştır. Ancak vezin gereği kimi durumlarda bitişik şekilleri de kullanılmıştır.

vesile ile > vesîleyle (4/2)

zillet ile > zilletle (13/4)

söz ile > sözle (22/1)

Bildirme ekleri ekin "durur" hali dışında daima düzlük yuvarlıklık uyumuna uydurulmuştur.

Şükr kayd-ı ni' met-i mevcûdadır

Şabr şayd-ı ni' met-i maşşûdadır (1/6)

Bir bûseyedir hep nigeñ-i rikkat-i aħbâb (49/5)

Bintü'l-ineb muğbeçeniñ tıpkıdır hemân

Bir meşrebi küşâdece kızdır Sakızlıdır (105/2)

Müstensih noktalı harflerin yazımında özensiz olduğundan eksik veya fazla noktalar göz ardı edilip kelimelerin doğru şekilleri yazılmıştır.

ثعى > sa‘y (11/17)

نيار > niyāz (14/5)

شرين > šīrīn (20/3)

Kafiye gereği firkat, hasret, hasta, vuslat kelimeleri ve bu kelimelere gelen ekler ince ünlü ile yazılmış ve bu yazım imlada birlik sağlamak için tüm metne uyarlanmıştır.

Düşdi gönül Vâşif o meh-tal‘ete

N’eyleyeyim irmez elim vuslete

Şabr olunur mu bu kadar hasrete

Fülk-i dili şaldı yemm-i fırkete (2/16)

Firāk-ı cām-ı la‘liñle ne çekdi sāğer-i ğamden

Ne kadar yutdı görseñ gonce-i ra‘nāyı söyletseñ (99/2)

Derd-i hasret o degil kim ola fırket bākī

Derd odur kim ben ölem kala bu hasret bākī (189/1)

Aruz vezninin bozuk olduğu mısra ya da beyitler dipnotta gösterilmiştir.

Metinde yazılışı bakımından anlamlı bir kelime olmasına rağmen şiirdeki mana ile ilişki kuramadığımız kelimelerin ulaşılabilen matbu ya da elyazması divanlardan kontrolü yapılmış, müstensihin dikkatsizliğinden kaynaklanan yanlış kelime yazımları dipnotta belirtilmiştir.

1. BÖLÜM: MECMUADA ŞİİRİ BULUNAN ŞAİRLER

1.1. Âdem (Âdem Dede Efendi)

Hayatı hakkında bilgiye Esrar Dede'nin *Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye* adlı eserinde ve *Tezkire-i Safâyi*'de rastladığımız şairin, doğum tarihi hakkında bilgi yoktur. Antakya'da dünyaya gelen Adem Dede Efendi, Mevlevi şeyhi Zincirkıran Muhammed Dede'ye bağlanıp Konya'ya gelmiştir. Burada Hazret-i Bostan-ı Evvel'in terbiyesinde yetişen şair Galata dergâhı şeyhi Rüşhî İsmail Dede'nin ölümünden sonra yerine geçmiştir. Şeyhülislam Bahâyi Efendi'nin kendisinden el aldığı bilgisinden 16. yüzyılda yaşamış olduğunu çıkarmaktayız. Hacca giderken Mısır'da vefat eden Adem Dede Efendi Galata Mevlevihanesine gömülmüştür.

Tarih düşürmedeki başarısıyla tanınan şairin şiirleri tasavvufî özellikler taşımaktadır.⁹

Mecmua sadece bir adet şiiri vardır. Bu da Esrar Dede'nin "Gazel-i bî-bedel" olarak nitelendirdiği

‘Âlemde gam kişiye dem-â-dem gelir gider

Âdem mi var ki ‘âlemde hürrem gelir gider

matlalı beş beyitlik gazeldir.

⁹ Mustafa Safâyi Efendi, **Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü'l- Âsâr min Fevâdi'l-Eş'âr) İnceleme- Metin**, haz. Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2005, s. 63-64. ; Esrar Dede, **Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye**, haz. Dr. İlhan Genç, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2000, s. 10-15.

1.2. Âhî

Niğbolu, Tirsinik'te doğan şair Seydi Hoca ile Melek Kadın'ın oğludur. Asıl adı Hasan olup Benli Hasan lakabıyla tanınmıştır. Sessiz tabiatı yüzünden Dilsiz Dânişmend olarak da anılmıştır. İlk eseri, *Hüsrev ü Şîrîn* adıyla da anılan *Hikâyet-i Şîrîn ü Pervîz ve Rivâyet-i Gülgûn u Şebdîz* mesnevisidir. Sonra Karaferye'de müderrislik yaptığı sırada kaleme aldığı *Hüsn ü Dil* adlı eserini tamamlayamadan vefat etmiştir.¹⁰

Şairin divanı Prof. Dr. Mustafa Kaçalın tarafından Latin harflerine aktarılmıştır.¹¹ Mecmuadaki 189. şiir Âhî'ye ait olan

Derd-i hasret o degil kim ola firqet bâkî

Derd odur kim ben ölem kıala bu hasret bâkî

matlalı beş beyitlik gazeldir.

1.3. 'Âlî

Tezkirelerde 'Âlî mahlasını kullanan on altı şair tespit edilmiştir ve bunlardan beş tanesinin divanı olduğu bilgisi yer almaktadır.¹²Mecmuada yer alan

¹⁰ Mustafa İsen, "Âhî, Benli Hasan", *DİA*, C. 1, s. 527.

¹¹Mustafa Kaçalın, **Ahi Divanı**,
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0> , Erişim Tarihi:27.04.2015.

Taḥṣīl-i murād itmege iḳdām ne lâzım

Bir vuşlet için dilbere ibrām ne lâzım

matla beyitli gazelin hangi ‘Âlî tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir.

1.4. ‘Âsım

Tezkirelerde ‘Âsım mahlasını kullanmış olan dokuz tane şair tespit edilmiştir. fakat bu şairlerin hiç birinin divanına ulaşılammıştır. Ele aldığımız mecmuada Âsım mahlaslı şair tarafından kaleme alınmış olan şiir Nedîm’e yazılmış bir tahmistir. Dolayısıyla şair Nedîm’in çağdaşı ya da ondan sonra yaşamış bir şair olduğunu söyleyebilir. Bu çerçevede mecmuada yer alan şiir asıl adları Muhyiddin Efendi (ö. H. 1077/M. 1666-67) ve Abdurrahman Efendi (ö. H. 1086/M. 1675/76) olan Âsım mahlası şairlere ait olamaz. Asıl adı Yusuf Efendi (ö. H. 1122/M. 1710-11) olan Bosna doğumlu Âsım, Mehmet (ö. H. 1150/M. 1737-38) namı diğer Ârifzâde olan Âsım, Mustafa (ö. H. 1160/M. 1747-48) olan Bursa doğumlu Âsım, Ahmed olan Mütercim Âsım, İbrahim (ö. 1254/1838-39) olan Amasya doğumlu Âsım ve Yakup olan ve birkaç muamması olduğu bilgisini tespit ettiğimiz Âsım mahlaslı şairlerin şiirleri ve divanının olup olmadığı hakkında tezkirelerde detaylı bilgi yoktur. Asıl adı İsmail (ö. 1173/1759) olan İstanbul doğumlu Âsım mahlaslı şairin ise Türkçe ve Farsça şiirler söylediği divanı ve Râşid Efendi’nin tarihine

¹² Haluk İpekten, vd., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 127-29.

yazdığı bir zeyli olduğu bilgisi yer almaktadır. Tezkirelerdeki sınırlı şiir örneklerinde İstanbul ve İstanbul'un sosyal hayatına dair söyleyişlerin yer alması mecmuamızda yer alan şiirin bu Âsım tarafından kaleme alınmış olduğu ihtimalini destekler niteliktedir.¹³

1.5. Bahâyî (Şeyhülislam Bahâyî Mehmed Efendi)

Asıl adı Mehmet olan şair 1601 yılında dünyaya gelmiştir. Babası Kazasker Abdülaziz Efendi, dedesi Şeyhülislâm Hoca Sadeddin Efendi'dir. Annesi Ebu Suud Efendi'nin sülalesindedir. Eğitimini babası ve ailesi etrafındaki tanınmış hocalardan alan Bahâyî, 1617'de babasıyla Hicaz'a gitmiş dönüşte çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır. Daha sonra Selânik ve Halep'de kadılık görevinde bulunmuş, keyif verici maddelere düşkünlüğü gerekçesiyle Kıbrıs'a sürülmüştür. 1636'da İstanbul'a dönen Bahâyî Kıbrıs'ta geçirdiği sıkıntılı günleri şiirlerinde anlatmıştır. Daha sonra Şam, Edirne, İstanbul kadılıklarında bulunan şair 1649'da şeyhülislam olmuştur. Bir aralık vazifeden uzaklaştırılmışsa da 1652'de tekrar görevine dönmüş ve 1654'te İstanbul'da vefat etmiştir. Elimize ulaşan tek eseri *Divan*'ıdır.¹⁴

Mecmuada aynı zamanda divanında da bulunan beş beyitlik "eyler" redifli gazeli yer almaktadır.

¹³ Mustafa Safâyî Efendi, **a.g.e.**, s. 389, 414-416; Sâlim Efendi, **Tezkiretü's-Şu'arâ Sâlim Efendi**, haz. Prof. Dr. Adnan İnce, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2005, s. 485-487. ; Fatin Davûd, **Hâtîmetü'l-Eşâr (Fatin Tezkiresi)**, haz. Yrd. Doç. Dr. Ömer Çiftçi, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10736.metinpdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 01.01.2015. s.284-287.

¹⁴ Harun Tolasa, **Şeyhülislam Bahâyî Divanından Seçmeler**, Tercüman Yay., İstanbul 1979.

1.6. Bâ' is

Hakkında sadece *Arif Hikmet Tezkiresi*'nde bilgiye rastladığımız şairin asıl adı Ahmed olup Kasap-zâde ünvanıyla tanınır. Bursalıdır. Hasan Efendi'den ders aldıktan sonra Bayburdî-zâde'nin hizmetinde bulunmuştur. Mektupçuluk, maliye tezkireciliği ve Divan-ı hümâyun hocalığı yapan Bâ' is, vezir Değirmenci Mustafa Paşaya divan katibi olmuştur. Maraşta vefat eden şairin divanı vardır.¹⁵

1.7. Bâkî

Asıl adı Mahmud Abdülbâkî olan şair H. 933/M. 1526-27 yılında İstanbul'da doğmuştur. Medrese öğreniminde özellikle devrin tanınmış müderrislerinden Ahaveyn kardeşler lakabıyla anılan iki kardeş; Karamanlı Ahmed ve Mehmed Efendilerden dersler almıştır. Kanûnî Sultan Süleyman, Sultan II. Selim ve Sultan III. Murad dönemlerinin önde gelen şairlerinden olan Bâkî devrinde "Sultan-ı Şâirân", "Melikü'ş-Şu'arâ" ve "Sultanü'ş-Şu'arâ" diye anılmıştır.¹⁶

Mecmuada 16. yüzyılın meşhur şairi Bâkî'ye ait sekiz adet gazel bulunmaktadır. Bunlardan yedi tanesi divanında bulunmaktadır. Yazmadaki Bâkî mahlası ile yazılmış iki bâkî redifli gazelden biri olan 103 numaralı ve

Devlet el virmez ise dâmen-i zillet bâkî

Evc-i rif'et yoğ ise kûy-ı mezellet bâkî

¹⁵ Arif Hikmet, *Tezkire-i Şuarâ İnceleme, Çeviriyazı, İndeksli Tıpkıbasım*, haz. Prof. Dr. Sadık Erdem, Türk Tarih Kurumu Yay, Ankara 2014, s. 62.

¹⁶ Haluk İpekten, *Bâkî Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ Yay., Ankara 2004, s. 11-35.

matla beyitli gazele *Bâkî Divanı*'nda rastlanmamıştır.¹⁷

1.8. Belîğ (Mehmed Emin Belîğ)

Asıl adı Mehmed Emin olan şair Mora Yenişehirlidir. Kaynaklarda hayatı hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır. H. 1174/M. 1760-61 tarihinde vefat etmiştir.¹⁸

"Divanında 11 kaside, 31 tarih, 238 gazel, 1 sakînâme, 54 kıt'a ve rübâi, yine divanının içerisinde yer alan ve diğer manzumeler bölümüne dahil edeceğimiz "*Hammamnâme, Keşşgernâme, Hayyatnâme ve Berbernâme*" ve "*Der-menkıbe-i Sâhil-hâne-i Çerâgân*" adlı bir manzumeleri bulunmaktadır."¹⁹

Mecmuadaki üç mesneviden biri olan 29 numaralı şiir *Berbernâme-i Belîğ* başlığını taşımaktadır. 109 beyitten oluşan şiir üslup ve kelime kadrosu bakımından Belîğ'in divanında yer alan *Berbernâme* başlıklı şiire oldukça benzemekle beraber bu şiirden daha uzundur ve müstakil başka bir şiirdir.

¹⁷ Sabahattin Küçük, **Bâkî Divânı Tenkitli Basım**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yay., Ankara 1994.

¹⁸ H.Gamze Demirel, **18.Yüzyıl Şairlerinden Belîğ Mehmed Emîn Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tahlil)**, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sabahattin Küçük, Fırat Üni. SBE Doktora Tezi, Elazığ 2005, s. 6.

¹⁹ Demirel, **a.g.e.**, s. 54.

1. 9. Cevrî

Asıl adı İbrahim olan Cevrî'nin doğum tarihi ve ailesi hakkında bilgi yoktur. Kaynaklarda iyi tahsil gördüğü belirtilen şairin kendisine sanat olarak hattatlığı seçtiğini biliyoruz. Dönemin bütün kaynakları onun iyi bir hattat olduğu görüşünde hemfikirdir. Mevlevî tarikatına mensup olan şairin divanından başka *Selîm-nâme*, *Hilye-i Çihâr-yâr-ı Güzîn*, *Hall-i Tahkikât*, *Aynü'l-füyûz*, *Melhame* ve *Nazm-ı Niyâz* adlı eserleri vardır. Cevrî İbrahim Çelebi, H.1065/M.1654'te doğup büyüğü şehir olan İstanbul'da vefat etmiştir.

Mecmuada Cevrî'nin divanında da yer alan

Bir sencileyin mest-i mey-i nâz ele girmez

Bir bencileyin 'âşık-ı ser-bâz ele girmez

matlalı beş beyitlik bir gazeli yer almaktadır.²⁰

1.10. Dâniş

Asıl adı Süleyman'dır. Kaynaklarda doğum tarihi ve yeri ile ilgili kesin bir bilgi olmamakla birlikte Dâniş'in 1715'te doğmuş olabileceği hakkında çıkarımlar vardır. Öğrenimini Enderun'da tamamlamış, sonrasında sarayın kâtipliğini ve muhasebeciliğini yapmıştır.²¹

²⁰ Hüseyin Ayan, *Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, Erzurum Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1981.

²¹ Hamdi Birgören, *Dâniş Dîvânı İnceleme-Metin*, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Doç. Dr. Filiz Kılıç, Ankara 2004.

Yazmadaki 31 numaralı şiir olan ve *Tahmîs-i Dâniş* başlıklı şiir 18. yüzyılın meşhur şairlerinden Nedîm'in bir mısraına yazılmış bir tahmistir. *Dâniş Divanı*'nda bu şiir yer almamaktadır. Fakat gerek yaşadığı yüzyıl gerekse divanındaki özellikle tahmisler başta olmak üzere şiirlerinin üslubunu

Hüsn ile mihr-i ruḥuñ 'âleme raḥşân olsun

Şeb-pere çeşm-i 'adū hicr ile giryân olsun

Saḥa 'âşık dil-i 'âşık daḥi kurbân olsun

Bezme gel bâdel ol şevk ile rîzân olsun

Dökülen mey kırlan şîşe-yi rindân olsun

matla beyitli tahmisle karşılaştığımızda bu şiirin yukarıda bahsedilen Dâniş'e ait olması kuvvetle muhtemeldir.

1.11.Emrî (Emrullah Emrî)

Edirneli olduğu bütün kaynaklarda ittifakla bildirilmektedir. Ailesi hakkında bilgi bulunmayan Emrî'nin tahsil hayatı ile ilgili sadece *Sehi Bey Tezkiresi*'nde "İlm-i zâhire sa'yederken feragat etti" ifadesi yer almaktadır. Kaynaklar şairin Edirne ve İstanbul dışına gitmediğini ifade eder.

Özellikle muamma alanında Divan Edebiyatının önde gelen bir ismi olan Emrî'nin kaynaklarda üzerinde durulan bir diğer yönü de tarih düşürmedeki ustalığıdır. Şairin bugüne kadar ulaşan eserleri *Divan* ve *Muammalardır*.²²

Mecmuadaki 177 numaralı ve

²² M.A.Yekta Saraç, "Emrî, Emrullah", *DİA*, C. 11, s.164.

Her tîr ki müjgâniñ eşer-i cānde bulursun

Peykânını kaşî kemân kânde bulursun

matlalı, beş beyitlik gazel Yekta Saraç tarafından yayınlanan *Emrî Divanı* 'nda 405 numaralı şiir olarak yer almaktadır.

1.12. Es' ad (Es' ad-ı Bağdâdî)

Es' ad'ın hayatı hakkında bilinenler pek azdır. Tezkirelerde şairin doğum ve ölüm tarihinden bahsedilmemiştir. Divanındaki tarih manzumelerinin birinde yer alan H. 1180/M. 1766-67 tarihinden onun 18. yüzyıl ikinci yarısında yaşamış şairlerden olduğu anlaşılmaktadır. Es' ad'ın doğum yeri de tam belli değildir. Sadece doğum yeri Tuhfe-i Nâ' ilî'de Musul olarak belirtilmektedir. Şefkat ve Silahdar-zâde tezkirelerinde nereli olduğu belirtilmeden "Seyyid Abdullah Neşâtî'nin oğludur. Es' ad Efendi Bağdad Valisi Ömer Paşa'ya divan efendisidir" denilmektedir. Elimizde bulunan tek eseri divanıdır.²³

Mecmuada şaire ait sekiz adet beşer beyitten oluşan gazel bulunmaktadır. Bunlardan yedi tanesi divanında bulunmakta olup mecmuadaki 157 numaralı ve

Mihr-veş gün-be-gün ağıyâre 'arz-ı cemâl

Pây-mâl olmada üftâdeleri zerre mişâl

matla beyitli gazele divanında rastlanmamıştır.

²³ İdris Kadioğlu, **Es' ad-ı Bağdâdî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, İnönü Üni SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hasan Kavruk, Malatya 1997, s. 1-2.

1.13. Fâzıl

Akka'da doğdu. Asıl adı Hüseyin, mahlası Fâzıldır. Enderun'da yetiştiği için Enderûnî veya Enderunlu diye de anılır. Doğum tarihi ile ilgili kesin bir bilgi olamamakla kaynaklarda birlikte H. 1170/M. 1756-57 tarihi civarında doğmuş olabileceği yazmaktadır. M. 1775 yılında kendisi ve kardeşi hükümdarın fermanıya Enderun'a alınmıştır. Enderun'da iyi eğitim görerek yetişen Fâzıl sefahate düşkünlüğü ve aşk maceraları dolayısıyla saraydan çıkarılmıştır (H. 1198/M. 1783-84). Sefalet ve geçim sıkıntısı çeken Fâzıl, III. Selim'e ve dönemin ileri gelenlerine sunduğu dokunaklı kasidelerle durumunu belirtmeye çalışmış ve bunun üzerine önce Halep defterdarlığında bir memuriyete sonra da Erzurum ve yöresini teftişle görevlendirilmiştir. Burada da çektiği sıkıntılardan padişaha yakınan Fâzıl İstanbul'a geri döndüğü sırada yazdığı hicivler dolayısıyla yapılan şikayetler üzerine Rodos'a sürülmüştür. Burada gözlerini kaybeden şair H. 1225/M. 1810 yılında vefat etmiştir.

Klasik şiir 18. yüzyılda Nâbî, Sâbit ve Nedîm gibi ustalarla eskiye nisbetle değişik açılardan topluma, gerçek hayata ve çevreye daha fazla yönelmiştir. Bu eğilim asrın sonları ile 19. yüzyılın başlarında çok daha ileri safhaya varır. Bunu ileriye götüren şairlerin başında Enderunlu Fâzıl gelmektedir. Nâbî, Nedîm ve Şeyh Gâlib ayarında bir şair olmamakla birlikte Fâzıl'da gerçek hayata yönelişin ve mücerretlikten mümkün oldukça kaçışın çok daha ileri bir dereceye vardığı görülür. Klasik şiirin tekniği ve estetik dairesinde kalarak şiirlerinde ve özellikle mesnevilerinde gerçek hayatı ve günlük yaşayışı basit ve sathi zevklerin içinden göstermesini bilmiştir. Nâbî ve Sâbit'te olan ağırbaşlılık, Nedîm'deki ince zevk ve nezahet Fazıl'da görülmemektedir. Düşünce ve duygu bakımından derinliğe sahip olmaması, zevk itibarıyla bayağılığa düşmesi, ifade ve üsluptaki laubaliliği şiirlerinin

sanat değerini azaltsa da yaşadığı hayatı ve çevreyi realist çizgilerle ortaya koyması Fâzıl'a divan edebiyatında önemli bir yer sağlamıştır.

Divan'ından başka *Defter-i Aşk*, *Hubânnâme*, *Zenânnâme* ve *Çenginâme* adlı eserleri kaleme almıştır.²⁴

Mecmuada yer alan on bir şiirinin hepsi *Fâzıl Divanı*'nda²⁵ yer almaktadır. Bunlardan üç tanesi kaside nazım şekli ile kaleme alınmıştır. Konu bakımından kasidelerden ilk ikisi methiye üçüncüsü ise mersiye'dir. Bunları yazmada müstensih'in sehven *Tesdīs-i Fâzıl-ı Mîr başlığı* ile kaydettiği fakat aslında müseddes nazım şekli ile kaleme alınmış, beş bentten oluşan ve tekrar mısraları

Bir yanar yok benim için cigirimden ğayri

Bir açar mı bulunur yârelerimden ğayri

şeklinde olan bir mütekerrir müseddes takip eder. Kalan sekiz şiir ise gazel nazım şekli ile yazılmış olup mecmuanın *Gazeliyyât* bölümünde yer almaktadır.

1.14. Fazlî

Tevârih-i Âl-i Osman yazarı İdris Bitlisî'nin oğlu Ebulfazl Çelebi'dir. Öğrenimini tamamladıktan sonra Bursa Sultaniye medresesinde Kadı Bağdâdî'ye muîd olmuştur. Müeyyed-zâde'den mülâzım olduktan sonra onun kazaskerliği zamanında önce Anadolu sonra da Rumeli defterdarlığına atanmıştır. Tophane'de

²⁴ Sabahattin Küçük, "Enderunlu Fâzıl", *DİA*, C. 11, s. 188-189.

²⁵ Mehmet Âkif Duman, *Fâzıl Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Arslan, Cumhuriyet Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2005.

bulunan bahçeli evinde dönemin ileri gelenleri ile sohbetler düzenleyen Fazlî hacca giderken H. 982/M. 1574-75 yılında vefat etmiştir. Üç dilde şiirler kaleme alan şair *Hafız Divanı*'na gazel gazel nazire söylemiştir. Ayrıca nesir alanında da eserler vermiş Yavuz dönemi olaylarının tarihini yazmıştır.²⁶ Mecmuada bir mısraı Türkçe bir mısraı Arapça olarak söylenmiş bir adet beş beyitlik mülemma gazeli bulunmaktadır.

1.15. Fahrî

Tezkirelerden tespit edebildiğimiz kadarıyla Klasik Türk edebiyatında Fahrî mahlasını kullanmış olan yedi şair bulunmaktadır. Bunlardan ilki Yavuz dönemi şairlerinden olan Ece-zâde Kadı Mehmet Çelebi'nin oğludur. Trabzon'da doğan şair Kanunî Sultan Süleyman ile beraber büyümüş ve H. 945/M. 1538 yılında genç yaşta vebadan ölmüştür.²⁷ Diğer Fahrî Çorlu'da doğmuştur ve asıl adı Mahmut'tur. Kâtiplik ve müezzinlik yapan şair yazısının güzelliğiyle tanınmıştır. *Rıza Tezkiresi*'nde bir diğer şair için sadece dönem şairlerindedir bilgisi yer almaktadır. Bir diğer Fahrî mahlaslı şair hakkında ise Musa Paşa'nın tezkirecisi olduğu söylenmiş ve Sultan Murad'ın yaptırdığı kemere yazdığı şiir örnek verilmiştir.²⁸ Salim tezkiresinde bahsi geçen üç Fahrî mahlaslı şairden ilki İstanbul, Bahçekapı'da doğmuştur ve hakkında sadece dönem şairlerindedir bilgisine yer verilmiştir. İkinci hakkında sadece asıl adının Ahmet olduğu bilgisi vardır. Son şair ise aynı zamanda

²⁶ Âşık Çelebi, *Meşâirü's-Şu'arâ (İnceleme-metin)*, haz. Prof. Dr. Filiz Kılıç, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay., İstanbul 2010, c. 3, s.1187-93.

²⁷ Âşık Çelebi, *a.g.e.*, c. 3, s.1151-53.

²⁸ Rıza, *Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)*, haz. Gencay Zavotçu, Sahaflar Kitap Sarayı Yay, 2010 İstanbul, s. 93-94.

Fahrî Çelebi olarak geçen ve asıl adı Mehmet olan şairdir. Salim bu şairin şiirlerinin birkaç divan dolduracak kadar çok olmasına rağmen derlenmeden dağılıp kaybolduğundan bahseder.²⁹ Mecmuadaki 172. şiir olan "ne lâzım" redifli gazelin hangi Fazlî tarafından yazıldığı tespit edilememiştir.

1.16. Fehîm

H. 1037/M. 1627 tarihinde İstanbul'da doğdu asıl adı Mustafa olup Uncuzâde lakabıyla tanındı. Mısır valisi Eyyüb Paşa'ya bağlanıp Mısır'a gitti. Dönüşünde Ilgın'da öldü. Ölüm tarihini Safâyî, Şeyhî, Tevfik ve Safvet H. 1058/ M. 1648, Mûcîb ise H. 1057/M. 1647 olarak vermektedir. Divanın onsekiz yaşında iken tertib etmiştir.³⁰

Mecmuada yer alan beşer beyitlik "eyler bana", "olmaz aşınâ" redifli ve altı beyitten oluşan "olsun" redifli gazeller de *Fehim-i Kadîm Divanı*'nda yer almaktadır.

1.17. Fennî

İsmi Mustafa'dır. İstanbullu olup tahsilinden sonra bazı ileri gelen sanatkârların yanlarına gidip gelmek suretiyle kendini tanıtmış, kabul ettirmiş ve bu

²⁹ Sâlim Efendi, **a.g.e.**, s. 146.

³⁰ Tahir Uzgör, **Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divan'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991, s.1-13.

sayede "hâcegân" rütbesini elde etmiştir. Bir divanı bulunan Fennî, I. Mahmut (1730-1754) devri şairlerinin önde gelenlerinden sayılır.³¹

Mecmuadaki 22. şiir olan ve *Sâhil-nâme-yi Fennî* başlığıyla yer alan şiir Fennî'nin divanında başlıksız yer alan bir mesnevidir. Manzume *Osmanlı Müellifleri* 'nde "*Savâhîlnâme*"³², Esrar Dede'de "*Sahil-nâme-i Fennî*"³³ şeklinde anılmıştır.

66 beyitten oluşan sahilnâmede Fennî Boğaziçi'nin Anadolu ve Rûmeli beldelerini tavsif eder. Beldeleri işlerken önce Rumeli sahilinin güney kesiminden Galata ile başlar, kuzeye Değirmenlik'e kadar gider, oradan karşı sahile Anadolu yakasına geçip Hünkâr iskelesinden başlayarak kuzeyden güneye doğru iskele yerlerini işleyerek Fenerbahçe'ye kadar gelir ve son olarak Adaları tasvir etmek suretiyle manzumesini bitirir.³⁴

1.18. Feyzî

Tezkirelerde Feyzî mahlasını kullanan otuz sekiz şairden bahsedilmektedir. bunlardan çoğu hakkında verilen bilgiler oldukça yetersizdir. Kaynaklarda bu şairlerden altı tanesinin divanının ya da şiirlerinin olduğu açıkça belirtilmiştir. Üzerinde çalıştığımız mecmuada Feyzî mahlasıyla kaleme alınan

³¹ Mehmet Nail Tuman **Tuhfe-i Nâîli (Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri)**, haz.Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yay., Ankara 2001, C. II, s. 787.

³² Bursalı Mehmet Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, Matbaa-i Amire, İstanbul H. 1333, C. II, s. 367.

³³ Esrar Dede, **a.g.e.**, s. 128.

³⁴Nihat Öztoprak, "Fennî ve İzzet Efendi'nin Sahilnâmelerinde Üsküdar", **Üsküdar Sempozyumu II Bildirileri**, İstanbul 2004, C. II, s. 15

Ġubār-ı haṭṭ-ı la‘liñ kim leb-i gül-fāme yazmışlar

Musanna‘ beyt-i ra‘nādır kinār-ı cāme yazmışlar

matla beyitli gazelin hangi Feyzî mahlaslı şaire ait olduğu bilinmemektedir.³⁵

1.19. Fıtnat

Şöhretine ve pek çok tanınmış şahsiyetler çıkarmış bir aileden gelmesine rağmen hayatı hakkında hâl tercümesi kaynaklarında mevcut bilgiler yok denecek kadar azdır. Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi'nin kızı olan Fıtnat Hanım İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı kabir taşında Şerife Zübeyde olarak geçen şair H. 1195/M. 1780'de vefat etmiştir. Küçük hacimli divanında tercî-bent ve terkîb-bent dışında sayıları çok olmasa da klasik şiirin hemen hemen her şeklini kullanmıştır.³⁶

Mecmuada Fıtnat'a ait aynı zamanda divanında da yer alan beşer beyitten oluşan dört gazel bulunmaktadır.

1.20. Fuzûlî

16. yüzyılda yalnız Azeri lehçesi Türk edebiyatının en büyük şairi değil, bütün Türk edebiyatının en tanınmış birkaç şairinden biri sayılan Fûzûlî'nin asıl adı Mehmed b. Süleyman'dır. Kerbela'da dünyaya gelen şair H. 963/M. 1556 yılında yine aynı topraklarda vefat etmiştir. Elsîne-i selâsede çok sayıda başarılı eserler

³⁵ Haluk İpekten, vd., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 144-149.

³⁶ Ömer Faruk Akün, "Fıtnat Hanım", **DİA**, C.13, s. 39-46.

kaleme almış olan şairin Türkçe, Farsça ve Arapça divanlarının yanısıra *Leylâ ve Mecnûn*, *Beng ü Bâde*, *Tercüme-i Hâdîsi Erbâ'în*, *Sohbetü'l-esmâr*, *Hadîkatü's-sü'edâ*, *Mektûbât*, *Sâkînâme*, *Hüsn ü Aşk*, *Enîsü'l-kalb*, *Rind ü zâhid*, *Risâle-i Muammâ* ve *Matla'ül-İ'tikâd* adlı eserleri mevcuttur.³⁷

Yazmada Fuzûlî mahlasının geçtiği üç adet şiir bulunmaktadır. Bunlardan ikisi *Fuzulî Divan* 'ında bulunmakta biri bulunmamaktadır. Divanda bulunanlardan ilki meşhur

İdemem terk Fuzûlî ser-i kûyîñ yâriñ

Vaţenimdir vaţenimdir vaţenimdir vaţenim

makta^ç beyitli altı beyitlik gazelidir. Diğeri ise

Ağlarım şubha degin şabr ile Eyyûb muyam

Dökerim gözyaşını hicr ile Ya'kûb muyam

matla beyitli beş beyitlik gazelidir.

Mecmuadaki diğeri Fuzûlî mahlaslı şiir ise

Beni firkat odına yağa yağ yağ yağa yağ

Hecriñle neye döndim bağa bağ bağ bağa bağ

³⁷ Haluk İpekten, **Fuzûlî Hayatı Sanatı Eserleri**, Akçağ Yay., Ankara 2005, s.24-37.

matla beyitli gazeldir. Bu gazelin kelime kadrosu ve üslûbuna baktığımızda 16. yüzyılın meşhur şairi Fuzûlî'nin üslubundan oldukça uzak olduğunu söylemek mümkündür.

1.21. Gâlib

Babası Mustafa Reşid Efendi olan Mehmed Esad Gâlib İstanbulludur. H. 1171/M. 1757 yılında Yenikapı Mevlevihanesi yakınında bir evde doğmuş olan şair bazı vezirlerin divan kâtipliğini yapmış, Mevlevi ve Melami bir kişidir. Genç yaşta Es'ad mahlasını kullanan şaire Hoca Neş'et Gâlib mahlasını vermiştir. Divanının yanısıra Hüsn ü Aşk, Şerh-i Cezîre-i Mesnevî ve Es-sohbetü's-sofiye adlı eserleri kaleme alan şair H.1213/M.1799 tarihinde vefat etmiştir.³⁸

Yazmadaki 20 numaralı şiir olan ve *Gâzel-i Neş'et Tahmîs-i Gâlib* başlığıyla beş bent olarak kaleme alınan ve ilk bendi

Bezm-i vuşletde 'aceb hevr-keş-i yâr oldum

Nûş-dârû-yı şifâ-bağış ile bîmâr oldum

Düşdüm ol şâh-ı gülün dâmenine hâr oldum

Gonceme jâle gibi n'eyleyeyim bâr oldum

Şabrı güç çâresi güç derde giriftâr oldum

olan şiir Galib tarafından Hoca Neş'et'in bir gazeline yazılan tahmisdur.

³⁸ Haluk İpekten, **Şeyh Gâlib Hayatı Sanatı Eserleri**, Akçağ Yay., Ankara 2010, s. 1-25.

1.22. Hafid

Asıl ismi İbrahim olan 18. yüzyıl şairlerinden Hafid Paşa, H. 1160/M. 1747 yılında Diyarbakır'da dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini babası Mütesellîmi Şeyhzade Seyyid İsmail Ağa'dan alan şair sonra hattat Âdem Efendi'den de hat dersleri almış ve böylece iyi bir hattat olarak yetişmiştir. Devletin çeşitli kademelerinde memuriyet görevinde bulunan şair, H.1128/M. 1813 tarihinde Diyarbakır'da vefat etmiştir.³⁹

Mecmuadaki 170 numaralı şiir olan "kimsenin" redifli gazel Hafid'e aittir.

1.23. Hâkî

Tezkirelerde karşımıza Hâkî mahlasını kullanmış yedi şair çıkmaktadır. Bunlardan ilki Âşık Çelebi'nin küçük kardeşi (ö. H. 946/M. 1539), ikincisi Yahudi iken müslüman olan ve Şeyhülislam Bahâyî Efendi'nin dostu (ö. H. 1078/M. 1667), üçüncüsü özellikle düşürdüğü tarihlerle tanınan ve Urfa'da doğan Hâkî (ö. H. 1171/M. 1757-8), *Arif Hikmet Tezkiresi*'nde "hâcegan şairlerindedir" bilgisi verilen şair (ö. H. 1172/M. 1758-9), *Hasan Çelebi Tezkiresi*'nde II. Bayezid dönemi şairlerinden olan ve Farsça ve Türkçe şiirler yazdıysa da beğenilmeyen Hâkî, diğeri ilk Osmanlı dönemi şairlerinden olan Kastamonu'da doğan ve şiirleri halk arasında

³⁹ Gülmedine Koç Acar, **Hafid Dîvânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Cumhuriyet Uni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Arslan, Sivas 2006.

meşhur olan Hâkî ve sonuncusu da yine *Hasan Çelebi Tezkiresi*'nde Gelibolu eminlerinden Sun'î'nin dostudur ve şiirleri güzeldir şeklinde bilgi verilen şairdir.⁴⁰

Mecmuadaki 160 numaralı şiir olan "yazmışlar" redifli beş beyitlik gazelin hangi Hâkî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

1.24. Hâşim

Tezkirelerde Hâşim mahlasını kullanan dört adet şairden bahsedilmektedir. Bunlardan ikisi hakkında bilgiye *Beliğ Tezkiresi*'nden ulaşmaktayız. İlk Hâşim, Bursa'da doğan ve Kudsi-zâde Şeyh Mehmet Efendi'den mülazım olan, Ümmühan Sultan Medresesi müderrisi iken H. 1088/M. 1677 yılında vefat eden şairdir. Diğeri hakkında tezkirede sadece Emir Paşa oğludur bilgisi yer almaktadır.⁴¹ *Sâlim Tezkiresi*'nde asıl adı Mehmet Seyyit olan ve Rumeli kadılığı yapan bir başka Hâşim mahlaslı şairden daha bahsedilmektedir.⁴² Son Hâşim mahlaslı şair hakkında ise Arif *Hikmet Tezkiresi*'nde Maraş'ta doğduğu, Kalender-zâde'den ders aldığı ve devrin bilgin ve şairlerinden olduğu bilgisi yer almaktadır.⁴³ Mecmuada Râsih'in meşhur üstüne redifli gazeline yazılmış tahmisin hangi Hâşim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir.

⁴⁰ Haluk İpekten v.d., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988, s.170-171.

⁴¹ İsmail Beliğ, *Nuhbetü'l-Âsâr li Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr*, haz. Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1999.

⁴² Sâlim Efendi, *a.g.e.*, s. 278-279.

⁴³ Arif Hikmet, *a.g.e.*, s.126.

1.25. Haşmet

İstanbul'da doğan Haşmet'in doğum yılı kesin olarak bilinmemekle birlikte 18. yüzyılın ilk çeyreğinde doğmuş olduğu tahmin edilmektedir. Asıl adı Mehmet olan şairin tezkirelerde özellikle çok heccavlığı ve Koca Mustafa Paşa ve Fitnat Hanım ile aralarında geçen açık seçik fıkraları çerçevesindeki münasebetlerine yer verilmektedir. H. 1182/M. 1768 yılında Rodos'ta vefat etmiştir. *Divan*'ının yanısıra *Senedü'ş-şu'arâ*, *Vilâdetnâme*, *İntisâbü'l-mülük* ve *Şehâdetnâme* adlı eserleri kaleme almıştır.⁴⁴

Mecmuanın *Gazeliyyât* bölümünde Haşmet'e ait beş gazel bulunmaktadır.

1.26. Hayâlî

Asıl ismi Mehmed, lakabı ise Bekâr Memi olan şairin doğum tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte II. Bayezid zamanında (1481-1512) Vardar Yenicesi'nde doğduğu rivayet edilir. Defterdar İskender Çelebi'nin ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın dikkatini çeken şair kısa süre sonra padişah tarafından da değeri bilinerek onun nedimleri arasına girmiştir. Padişahтан büyük ihsan gören şair tımar sahibi yapılarak "Bey" ünvanını almıştır. Ancak bu ikbal günleri hamileri Defterder İskender Çelebi ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın idamlarından sonra sekteye uğramıştır. Hayatının son yıllarına dair çok fazla bilgi sahibi olmadığımız şair 1557 yılında Edirne'de vefat etmiştir. Elimde olan tek eseri *Divan*'ıdır.⁴⁵

⁴⁴ **Haşmet Külliyyatı**, haz. Dr. Mehmet Arslan-İ. Hakkı Aksoyak
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10617.girisvemetinpdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 27.04.2015.

⁴⁵ Ali Nihad Tarlan, **Hayâlî Bey Divanı**, Akçağ Yay., Ankara 1992.

Mecmuada Hayâlî'ye ait

Nigârâ bezm-i hüsniñde dil-i mestânemiz kaldı

Perin yaqmış cemâliñ şem'ine pervânemiz kaldı

matla beyitli bir gazel bulunmaktadır.

1.27. Hayâtî

Tezkirelerde Hayâtî mahlaslı altı şair tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Sultan Selim Cami imamı Farisî Muslihiddin Halife'nin oğlu olup asıl adı Mehmet'tir. Şam Halep bölgesine bey olduğu, tüm kazandıklarını bir güzel uğruna harcadıktan sonra Cidde'ye bey olan kardeşi Memâtî'nin yanına sığındığı ve Mevlevî tarikatine bağlı olduğu bilgisi verilen şairdir. İkinci Hayâtî'nin asıl adı Seyyit İbrahim olup Konya'da doğmuştur. Kör mülazım lakabıyla da tanınır. Şeyhülislam İshak Efendi'den mülazım olmuştur. Divanı vardır. Üçüncü Hayâtî Elbistan müftüsü Ahmet Efendi'nin oğludur. Sadrazam Yusuf Ziya Paşa'nın hocalığını yapan ve Vehbî'nin ve Şâhidî'nin Farsça lügatlerini şetheden şair H. 1229/ M. 1813-14 yılında vefat etmiştir. Dördüncü Hayâtî Ulvî'nin talebesi olup *Tevârih-i Al-i Osman* sahibidir. Beşinci Hayâtî hakkında Merzifon'da doğduğu, Postî adlı bir şairle latifeleri olduğu ve Latifi'nin çağdaşı olduğu bilgisi yer almaktadır. Hayâtî mahlaslı son şair hakkında Kanuni devri sipahi şairlerindendir bilgisi yer almaktadır.⁴⁶

⁴⁶ Haluk İpekten, v.d., a.g.e., s. 197-198.

1.28. Hevâyî (Kubûrî-zâde Hevâyî)

Asıl adı Abdurrahman'dır. Doğum tarihi belli olmayan şair İstanbul'da doğmuştur. Kaynaklarda hayatına dair fazlaca bilgi bulunmamakla birlikte, Şehid Ali Paşa'nın yardım ve iltifatlarına mazhar olduğu, onun sayesinde büyük ve küçük rûznâmecilik görevlerine kadar yükseldiği söylenir. Şiirlerinde Ayntâb, Arabistan, Tekfurdağı, Kahire gibi yerleri gezdiğini söyleyen şair yaşadığı Edirne ve muhitine fazlaca bağlıdır. Bunun izlerini şiirlerinde görmek mümkündür. Vefat tarihi *Sâfâyî Tezkiresi*'nde H. 1122/M. 1710-11, *Beliğ Tezkiresi*'nde ise H.1127/M.1715 olarak kayıtlıdır.

Şiirlerinde ilk olarak ikinci adı olan Rahmî mahlasını kullanan şair daha sonra Hevâyî mahlasını kullanmaya başlamıştır. *Divân*'ının dışında *Vâmık u Azra*, *Yûsuf u Züleyha* ve *Hezliyât* adında üç eseri daha vardır.⁴⁷

Mecmuada Hevâyî'nin divanında da yer alan ikisi sekiz biri ise beş beyitten oluşan üç adet gazel bulunmaktadır. Bu gazellerin hepsi konu bakımından hezeliyat olarak nitelendirilebilir.

1.29. Kânî

Ebubekir Kânî Efendi'nin hayatına dair bilinenler çok fazla değildir. H.1124/M.1712 tarihinde Tokat'ta dünyaya gelmiştir. İlk zamanlar derbeder bir hayat süren Kânî gençlik yıllarında nazım ve nesirle, nükteli biçimde söylediği şiirlerle şöhrete ulaşmıştır. Kânî daha gençlik yıllarında şiir ve inşadaki başarısıyla

⁴⁷ Zehra Vildan Çakır, **Hevâyî (Abdurrahman, Kubûrî-zâde) Dîvânı'nın Tenkidli Metni ve İncelemesi**, Trakya Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Süreyya Beyzadeoğlu, Edirne 1998.

çevresindekilere kendini kabul ettirmiş olmasına rağmen asıl şöhretine 1755 yılında Hekimoğlu Ali Paşa ile tanıştıktan sonra ulaşmış, ona kaside ve tarihler sunmuştur. *Divan*'ının içerisindeki Hasb-i Hal bölümünde gezip dolaştığı yerleri ve Limni'deki sürgün zamanında çektiği sıkıntıları kaleme almıştır. Limni adasında sefaletle geçen yılların ardından hayatının sonlarına doğru affedilerek İstanbul'a dönmüş ve 1791 yılında vefat etmiştir.⁴⁸

Mecmuada Kânî'ye ait üç adet beşer beyitlik gazel bulunmaktadır.

1.30. Kabûlî

Tezkirelerde Kabûlî mahlasını kullanmış üç şairden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki Kütahya doğumlu, öğrenimi bittikten sonra Nâzır-zâde Efendi'den mülazım ve kadı olan, Mısır'da vefat eden, şiir ve inşalarıyla tanınan divan sahibi şairdir(ö. H. 1000/M. 1591-92). İkincisi, Emir Kabûlî Efendi'nin oğludur. Divan katipliği, tercüme odasında memurluk, Prusya ve Berlin elçiliklerinde görev yapmıştır. Son Kabûlî mahlaslı şair hakkında ise sadece Serez doğumlu olduğu bilgisi vardır.⁴⁹ Mecmuada yer alan

O nezâket o leţâfet o ţarâvet o şafâ

O zarâfet o feşâhat o belâgat o edâ

⁴⁸ İlyas Yazar, **Kânî Divânı**, Libra Yay., İstanbul 2010.

⁴⁹ Haluk İpekten, vd., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 237.

matla beyitli gazelin hangi Kabûlî mahlaslı şair tarafından yazıldığı tespit edilememiştir.

1.31. Kâsım

Konya’da doğmuş, Mevlevî olup Çelebi Arif-i Sâni tarafından yetiştirilip mevlvîhan olmuştur. H. 1050/M. 1640-41 yılında vefat etmiştir.⁵⁰ Mecmuadaki "şâh-ı selâmün ‘aleyk" redifli Farsça şiir Kâsım tarafından kaleme alınmıştır.

1.32. Kâzım (Musa Kâzım Paşa)

Bugün Yunanistan sınırı içerisinde kalan Yanya kazasına bağlı Koniçe’de H.1237/M. 1822 yılında doğan Musa Kâzım Paşa, Koniçe’nin Ehlibeyte gönülden bağlı olduğu bilinen meşhur bir ailesine mensup Hüseyin Hüsni Bey’in oğludur. Hüseyin Bey oğluna Ehlibeyte karşı duyduğu sevgisinin bir göstergesi olarak Oniki İmam’ın yedincisi olan İmam Musa Kâzım’ın adını vermiştir. Hüsni-i hat üzerine de eğitim alan şair on dört yaşında mülâzım olarak Divan Kalemi’nde çalışmaya başlamıştır. Bu tarihten itibaren devletin bir çok kademesinde uzun yıllar memuriyet görevini yerine getirmiştir.

Bugün elimizde *Divan-ı Kâzım Paşa* adlı divançesinin yanısıra Hz. Hasan ve Hüseyin hakkında yazdığı mersiyeleri bir araya getirdiği 60 sayfalık *Mekâlid-i Aşk*

⁵⁰ Esrar Dede, **a.g.e.**, s. 440-441.

adlı eseri vardır. Musa Kâzım Paşa, 7 Mayıs 1890 tarihinde vefat eder ve Üsküdar'daki Aziz Mahmud Hüdayi Türbesi Haziresine defnedilir.⁵¹

Mecmuada Kâzım'a ait iki şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki 216 numaralı şiir olan

Bezm-i haşşî luḡ u ḳahre maḫrem olmuşlardanız

Her şîfatla zât-ı 'aşḳa hem dem olmuşlardanız

matlı sekiz beyitlik müzeyyel gazeldir. Diğeri ise mecmuadaki 221 numaralı

Hâl-i rüyuñ ki süveydâ-yı dil ü cânımdır

Küft-i zülf-i siyehiñ cevher-i imânımdır

matla beyitli altı beyitlik gazeldir. Şair özellikle mecmuada yer alan ikinci şiirin son beyitinde Ehlibeyt sevgisini açık yüreklilikle şu şekilde dile getirmiştir:

Bende-i âl-i 'abâyım ki Cenâb-ı Hüseyin

Birisi şâhım efendim biri sultânımdır

⁵¹ Ramazan Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı ve Külliyyatı)**, Ankara Üni. SBE Doktora Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Mermer, Ankara 2007, s. 53-67.

1.33. Lem'î

Tezkirelerde Lem'î mahlasıyla şiir kaleme almış üç şair tespit edilmiştir. Bunlarda ilki asıl adı Halil olan İstanbul doğumlu Lem'î'dir. Öğrenimini tamamladıktan sonra kâtiplik ve kethüdalık görevlerinde bulunan şair, tarih düşürmedeki ustalığıyla tanınmıştır.⁵² İkinci Lem'î ise Bursalı Lâmiî'nin oğlu olan Derviş Mehmet'tir. Öğrenimini tamamlayıp Hayrettin Efendi'den mülazım olmuştur. İstanbul Sultaniye müderrisi iken ölen şairin kafiye ve aruz ile ilgili bir risalesi vardır. Son Lem'î mahlaslı şair hakkında ise Bursa'da doğduğu ve asıl adının Abdullah olduğu bilgilerinin yanısıra Çivi-zâde'den mülazım olduktan sonra kadılık yaptığı ve Mısır'da vefat ettiği bilgileri yer almaktadır.⁵³

Mecmuada Lem'î mahlası ile kaleme alınmış bir mütekerrir müseddes bulunmaktadır.

1.34. Leylâ

Kazasker Moralı-zâde Hâmid Efendi'nin kızı olan Leylâ Hanım İstanbul'da doğmuştur. Şiirlerinde dayısı Keçeci-zâde İzzet Molla'dan etkilendiği açıkça görülmektedir. Hatta bazı şiirlerinde Keçeci-zâde'yi üstadı olarak anar. Mevleviliği benimseyen Leylâ Hanım özellikle Mevlânâ'ya çeşitli methiyeler kaleme almıştır. Rind edalı bir şair olan Leylâ Hanım'ın mürettep divanındaki gazeller oldukça sadedir. *Sicill-i Osmânî*'nin "Şiirleri kendisinden güzel olduğu için bülbüle

⁵² Sâlim Efendi, **a.g.e.**, s. 606.

⁵³ Aşık Çelebi, **a.g.e.**, s. 742-743.

benzemiştir." dediği Leylâ hanım parlak bir şair olmamakla birlikte divan şiirinin son dönemde yetişen diğer şairlerinden geri değildir.⁵⁴

Yazmada *Leylâ Hanım Divanı*'nda da bulunan iki adet gazeli yer almaktadır.

55

1.35. Medhî

Tezkirelerde Medhî mahlası ile şiir yazmış sekiz farklı şaire rastlanmaktadır. Bunlardan ilki asıl adı Mahmut olan Gelibolu doğumlu şairdir. Ebusuud Efendi'den mülazım olan Medhî H. 1006/M. 1598 yılında vefat etmiştir. İkinci şairin asıl adı Mustafa'dır. Bursa doğan şair Nuh-zâde unvanıyla tanınır. Üçüncü Medhî mahlaslı şair hakkında asıl adının Musa olduğu, Amasya'da doğduğu ve şiirlerinin dinî mahiyette olduğu bilgisi kayıtlıdır. Dördüncüsü Hayder-zâde namı, beşincisi asıl adı Mustafa olan, İstanbul doğumlu, mülazım ve kadılık yapan Medhî mahlaslı şairdir. Altıncı şair hakkında Bağdatta doğduğu ve gençliğinde İstanbul'a gelip Kadirî tarikatına mensubiyetinden sonra Tophane'deki Kadirî dergâhında uzlete çekildiği bilgisi vardır. Yedinci Medhî hakkında ise asıl adının Mustafa olup Üsküdar'da doğduğu Bursalı Eyüb Efendi'nin oğlu Yûsuf Çelebi'nin oğlu olduğu ve şiir ve inşasının güzel olduğundan bahsedilmektedir. Son Medhî mahlaslı şair için sadece asıl adının İsa olup Rumeli kadılığı yaptığı bilgisi verilmektedir.⁵⁶

Mecmuada Medhî mahlası ile kaleme alınmış üç gazel bulunmaktadır.

⁵⁴ İsmail Ünver, "Leylâ Hanım", *DİA*, C. 27, s. 157.

⁵⁵ Mehmet Arslan, *Leylâ Hanım Divânı*, Akçağ Yay., Ankara 2003.

⁵⁶ Haluk İpekten v.d., *a.g.e.*, s.278-279.

1.36. Muhibbî

Osmanlı padişahlarının onuncusu ve en uzun süre tahta kalan padişah olan ve yazdığı şiirlerinde Muhibbî mahlasını kullanan Kanûnî Sultan Süleyman M. 1495 yılında doğmuştur. Türkçe ve Farsça şiirler yazdığı bilinen padişahın başarılı askerî ve yönetim hayatının dışında döneminin önemli şairlerinden biri olduğu söylenebilir.⁵⁷ Şiir mecmuasında Muhibbî'ye ait iki gazel bulunmaktadır. Bunlardan ilki mecmuada *Ġazel-i Şulţān Süleymān Ĥān* başlığıyla yer alan meşhur

Ĥalk içinde mu' teber bir nesne yoĤ devlet gibi

Olmaya devlet cihānda bir nefes şihhet gibi

matlalı beş beyitlik gazelidir. DiĤeri ise yazmada hemen akabinde gelen *Ġazel-i MuĤibbî* başlıklı ve

Ĥan yudarsa tañ degil la' l-i leb-i yār isteyen

Cān virir bu yolda bir zūlf-i siyeh-kār isteyen

matla beyitli gazelidir. İki gazel de *MuĤibbî Divanı*'nda⁵⁸ yer almaktadır.

⁵⁷ Orhan Yavuz, vd., **MuĤibbî Divānı Bölge Yazma Eserler Nūshası**, Palet Yay., Konya 2014, s. 11-12.

⁵⁸ Coşkun Ak, **MuĤibbî Divānı İzahlı Metin Kanunî Sultan Süleyman**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1997.

1.37. Muhyî

Babası Alaaddin Çelebi olan şair kaynaklarda Fenârî-zâde Muhyiddîn Çelebi, Muhyiddîn Çelebi, Muhyî Çelebi, Muhyî Efendi şekillerinde geçmektedir. II. Bayezid dönemi vezirlerinden Hadım Ali Paşa kendisini evlat edinerek koruyuculuğunu üstlenmiştir. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık görevlerinde bulunmuştur. H. 954/M. 1548 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.⁵⁹

Mecmuada Muhyî'ye ait "çekerler" redifli beş beyitlik bir gazel bulunmaktadır.

1.38. Nâbî

Klasik Türk Edebiyatı'nda hikemî şiir mektebinin kurucusu sayılan Nâbî'nin asıl adı Yusuf'dur. 1642 yılında Urfa'da doğan şairin Türkçe ve Farsça Divanlarının yanı sıra *Hayriyye*, *Tercüme-i Hadîs-i Erba'în*, *Hayr-âbâd*, *Fetihnâme-i Kamanîçe*, *Tuhfetü'l-Harameyn*, *Zeyl-i Siyer-i Veysî* ve *Münşeât-ı Nâbî* adlı eserleri bulunmaktadır.⁶⁰

Mecmuada 8 adet gazeli bulunan şairin bu gazelleri *Nâbî Divanı*'nda⁶¹ bulunmaktadır.

⁵⁹ Mustafa Arslan, **Muhyî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı**, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Mermer, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi, Ankara 2006, s. 21-28.

⁶⁰ Mahmut Kaplan, **Hikmet Şairi Yusuf Nâbî**, Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Ankara 2012, s. 10, 23-28.

⁶¹ Ali Fuat Bilkan, **Nâbî Divanı**, Akçağ Yay., Ankara, 2000.

1.39. Nahîfi

17. yüzyılın ortalarında İstanbul'da doğan şair, iyi bir öğrenim görmüş ve Hafız Osman'dan sülüs ve nesih icazeti alıp kendini yetiştirmiştir. Mevleviliğe intisap ettiğini bildiğimiz şair çeşitli yerlerde kâtiplik yapmıştır. H. 1151/M. 1738 yılında vefat etmiştir. Edebiyatımızda özellikle yazdığı manzum *Mesnevi Tercümesi* ile tanınan şairin iyi derecede Farsça bildiği Mevlânâ, Hâfız-ı Şîrâzî ve Molla Câmî'nin şiirlerine tahmisler kaleme aldığı bilinmektedir. Şair yirmi sekiz farklı eser kaleme almıştır.⁶²

Mecmuada Nahîfi'nin meşhur

Çande varsa 'âşık-ı bî-çâre cânânîni arar

Derd ile bîmâr olan elbetde dermânîni arar

matla beyitli gazeline yer verilmiştir.

1.40. Nâ' ilî

Nâilî-i Kadîm İstanbulludur ve asıl adı Mustafa'dır. Babası maden kâtiplerinden Pîrî-zâde Halife olan şairin genç yaşta ölen kardeşi için söylenmiş bir mersiye den bir kardeşi olduğunu biliyoruz. Ailesi hakkında kaynaklarda başka bir bilgi yer almamaktadır. Doğum tarihi de kaynaklarda kesin olarak belirtilmeyen şair

⁶² Mustafa Uzun, "Nahîfi", *DIA*, C. 32, s. 297-299.

muhtemelen H. 1017-1020/M. 1608-1611 tarihleri arasında doğmuş ve H. 1077/M. 1666 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.⁶³

Yazmada *Ġazel* başlıklı 218 numaralı şiir Nâ'îlî'nin divanında bulunmaktadır.⁶⁴ Yedi beyitten oluşan bu gazelin matla beyti

Kemâl-i aşk u şevk derd ü hemm anıñla dildāra

Gözüm giryān özüm hayrān yüzüm vîrān dil-i şeydā

şeklindedir.

1.41. Nâmî (Ahmed Nâmî)

Asıl adı Ahmet olan şair şiirlerinde Nâmî mahlasını kullanmıştır. Kaynaklarda doğum tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamakla birlikte bazı ifadelerden H. 1009/M. 1600 doğduğu tahmin edilebilir. İyi bir medrese eğitimi görmüş olan şairin şiirlerinden anlaşıldığına göre maddi sıkıntı çekmediği ve düzenli bir aile yaşamı sürdürdüğü söylenebilir. Dönemin sadrazamlarından Köprülü Mehmet Paşa, Murat Paşa, Kenan Paşa, Kara Mustafa Paşa, Tayyar Mehmed Paşa vasıtasıyla padişahlara ulaşma girişimlerinde bulunduğu yazmış olduğu kasidelerden anlaşılmaktadır. Ayrıca Muîd Ahmed Efendi, Bolulu Mustafa Efendi, Ebussuûd-zâde Said gibi dönemin şeyhülislamlarına kasideler sunarak çeşitli ihsanlara nail olmuştur.

⁶³ Haluk İpekten, *Nâîlî Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ Yay., Ankara 2004, s. 11-23.

⁶⁴ Haluk İpekten, *Nâ'îlî Divanı*, Akçağ Yay., Ankara 1990.

Divan'ı dışında ona atfedilen *Fetih-nâme der Hakk-ı Gürcistan ve Farsça Dîvânçe'si* vardır.⁶⁵

Mecmuada Nâmî'ye ait bir adet gazel bulunmaktadır.

1.42. Nâtık

Arif Hikmet Tezkiresi 'nde bahsedilen Acem asıllı tarih ve kaside söylemede usta olan Nâtık dışında tezkirelerde tespit edebildiğimiz Nâtık mahlaslı bir şair daha vardır. Asıl adı Mehmet olan bu şair II. Mustafa'nın yeniçeri ağası Doğramacı Mehmet Efendi'nin gözetiminde yetişmiş, yeniçeri ağalarına hizmet etmiş, attarlık ve sarraflık yapmıştır.⁶⁶

Mecmuadaki 193 numaralı gazel Nâtık mahlası ile kaleme alınmıştır.

1.43. Necâtî

15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başlarında yaşamış olan Necâtî Beğ'in asıl adı İsa olup tam doğum tarihi bilinmemektedir. M. 1509 yılında İstanbul'da vefat eden şairi döneminin önde gelen kalemleri arasında kabul edilir.⁶⁷

Mecmuada *Ḳıṭ'a-i Necâtî* başlığıyla yer alan

⁶⁵ Ahmet Yenikale, **Ahmet Nâmî Dîvânı ve İncelemesi**, Kültür Bakanlığı Yay., <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10632.girispdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 27.04.2015.

⁶⁶ Sâlim Efendi, **a.g.e.**, s. 638.

⁶⁷ Süleyman Solmaz, **Necâtî Hayatı-Sanatı-Eserleri**, Akçağ Yay., Ankara 2005, 12-15.

Diyem Cenâb-ı Hâzrete yevmü'l-su'âl eger

Luţf ile şefkat ile kulundan cevâb ala

Dünyâ evine geldik oturduk bir iki gün

Lâyık mıdır Kerim'e konukdan hesâb ala

şiiiri divanında⁶⁸ yer almaktadır.

1.44. Nedîm

Asıl adı Amet olan şair İstanbul doğumludur. Karaçelebi-zâdeler ailesindedir. Babası Kadı Mehmet Efendi ise Sultan İbrahim devri kazaskerlerinden Merzifonlu Muslihittin Efendi'nin oğludur. İyi bir eğitim görmüş olan şair, döneminin klasik ilimlerini, Arapça ve Farsça'yı bu dillerde şiir yazacak kadar öğrenmiştir. Lale Devri (M. 1718-1730)'nin mimarı İbrahim Paşa'nın himayesini kazanan Nedîm kıt'a ve gazelleriyle her fırsatta hamisine bağlılığını ifade eder. Çeşitli medreselerde müderrislik görevi yapan şair Sekban Ali Paşa Medresesi müderrisi iken Patrona Halil İsyanı (M. 1730) patlak verir. Nedîm'in bu tarihten sonraki hayatı hakkında vehm illetine kapıldığı ve içkiye düşkünlüğü yüzünden titreme hastalığından öldüğü, ihtilal esnasında son bir kurtuluş umuduyla evinin damına çıkıp atladığı rivayetleri vardır. Sebebi ve nasıl olduğu kesin olmasa da kaynaklarda şairin H. 1143/M. 1730 tarihinde vefat ettiği kayıtlıdır. *Divan*'ının yanı

⁶⁸ Ali Nihad Tarlan, **Necâti Beg Divanı**, Akçağ Yay., Ankara 1992, s. 132.

sıra İbrahim Paşa'ya sunduğu çevirileri topladığı *Sahâifü'l-Ahbar* adlı eseri bulunmakta ve *Aynî Tarihi* adlı yirmi dört ciltlik İslam tarihi eserinin çeviri heyetinde yer aldığı bilinmektedir.

Mecmuada bulunan bir terkîb-bent ve dört gazel Nedîm tarafından kaleme alınmıştır.

1.45. Nef'î

H. 980/M. 1572 yıllarında doğduğu tahmin edilen şairin asıl adı Ömer olup Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesindedir. Önceleri Darrî mahlasını kullanan şaire Gelibolulu Âlî tarafından Nef'î mahlası verilmiştir. Türkçe ve Farsça Divanlarının yanında yazdığı hicivleri bir araya getirerek oluşturduğu *Sihâm-ı Kaza* adlı eseri vardır.⁶⁹

Mecmuada "hep", "itdigin görsek" ve "-dır gönül" redifli beşer beyitten oluşan üç gazeli divanında yer almaktadır.⁷⁰

1.46. Nesîmî

Doğum yeri ve tarihi ile ilgili yeterli bilgiye rastlayamadığımız şairin Bağdat'ın Nesîm nahiyesinde doğduğu rivayetleri vardır. Asıl adı İmamüddin olan şair Seyyid Nesîmî sanıyla tanınmıştır. Hurûfilik akımının büyük temsilcilerinden olan Nesîmî'nin şiirleri sünnî çevrelerce yadırganmıştır. Hatta şiirlerindeki bu husus

⁶⁹ Metin Akkuş, "Nef'î", *DİA*, C.32, s. 523-525.

⁷⁰ Metin Akkuş, *Nef'î Divanı*, Akçağ Yay., Ankara 1993.

onun derisinin yüzölerek öldürülmesine sebep olmuştur. Nesîmî'nin Alevî-Bektaşîler'in yedi büyük şairinden biri kabul edilmesi çeşitli yerlerde mezar izafe edilmesine yol açmıştır.⁷¹

Eserdeki 217 numaralı şiir olan ve

Göñül şād ol melûl olma cihânın yog u varından

Demi hoş gör çün 'âkılsen ne hâcet intizâmından

matlai ile başlayan gazelin

Nesîmî sırrını gel işit ey cân kulağından

Ki sırrına 'ayân itmiş 'Âlî'nin zülfikârından

şeklindeki son beyitinden Nesîmî adlı bir şaire ait olduğu bilgisine ve uslub açısından bu şiir yukarıda bahsi geçen 14. yüzyıl şairlerinden Nesîmî'nin şiirleriyle benzerlik gösterse de kesin bir şekilde ona aittir demek doğru bir çıkarım olmayacaktır. Nitekim Nesîmî'nin şiirleri üzerine yapılan çalışmalarda bu şiire rastlanmamaktadır.⁷²

Ayrıca bu şiirin, şiirlerinin içerisinde⁷³ rastlayamadığımız 17. yüzyıl halk şairlerinden Kul Nesîmî'ye ya da sadece Fâizî'nin *Zübdetü'l-Eş'arı'nda* asıl adı Emir Ahmed olan ve *Mecmua-i Eş'ar* sahibi olduğu söylenip ölüm tarihi H. 1021/M. 1612 olarak kayıtlı Nesîmî mahlaslı şaire ait olması da ihtimal dahilindedir.

⁷¹ A.Azmi Bilgin, "Nesîmî", **DİA**, C.33, s. 3-5.

⁷² Hüseyin Ayan, **Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Akçağ Yay., Ankara 2013.; M.Fatih Köksal, "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Ankara 2009, sy.50, s. 77-135.

⁷³ Cahit Öztelli, **Kul Nesîmî**, Demos Yay., İstanbul 2012.

1.47. Neşâtî

17. yüzyılın meşhur şairlerinden Neşâtî ile ilgili bilgi veren kaynaklarda şairin hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Bu sebeptendir ki şairin hayatı hakkında, biri Edirne Mevlevihânesi şeyhliğine tayini H. 081/M. 1670, diğeri de vefatına ait olmak üzere H. 1085/M. 1674 iki tarihten başka net bilgi yoktur. *Divan*'ı dışında *Hilye-i Enbiyâ*, *Edirne Şehrengizi*, *Şerh-i Müşkilât-ı Örfî*, *Kavâid-i Deriyye*, *Tuhfetü'l-Uşşâk* adlı eserleri vardır.⁷⁴

Mecmuadaki 184 numaralı şiir olan

Geçdi dil bezm-i şafâdan cām-ı şahbâdan bile

Zevk-i gül-geşt-i çemenden verd-i ra' nâdan bile

matlali, beş beyitlik gazeli divanında bulunmaktadır.

1.48. Nev'î

H. 940/M. 1533-34 yıllarında Malkara'da doğmuş olan şairin asıl adı Yahya'dır. Tasavvuf terbiyesinin izleri şiirinde görülen Nev'î, Arapça ve Farsça'ya hakim, atasözü ve deyimleri ustalıkla kullanan bir şairdir. Şehzade Mehmet'in sünnet düğünü münasebetiyle yazdığı "sûriyye"si oldukça meşhur olmuştur. *Divan*'ından

⁷⁴ Bayram Ali Kaya, *Neşâtî*, Şule Yay., İstanbul 1998, s. 19-52.

başka *Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn* ve *Hasb-i Hal* adlı manzum ve birçok mensur eseri bulunmaktadır.⁷⁵

Şiir mecmuasında "olmadan yegdir", "-e tuyurma", "-lardan", "idesin", "eyler" ve "güç" redifli hepsi beşer beyitten oluşan altı adet gazel bulunmaktadır ve bu şiirler *Nev'î Divanı*'nda yer almaktadır.⁷⁶

1.49. Niyâzî

Halvetiyye tarikatının Ahmediyye kolunun Mısriyye şubesinin kurucusu olan mutasavvıf şair H. 1207/M. 1618 yılında Malatya'da doğmuştur. Babası Nakşibendî dervişi olan Soğancı-zâde Ali Çelebi'dir. Mardin'deki eğitiminden sonra Kahire'ye gidip Ezher medreselerinde ilim tahsil etmiştir. Arapça eserlerinin yanısıra *Türkçe Divanı*, *Tuhfetü'l-uşşâk* mesnevisi, *Mecmua-i Kelimât-ı Kudsiyye*, *Risale fi't-tasavvuf*, *Ta'birâtü'l-vâkıat*, *Şerh-i Esmâü'l-hüsnâ* ve *Şerh-i Nutk-ı Yûnus Emre* adlı eserleri vardır.⁷⁷

Mecmuadaki 199 numaralı "mı buldun" redifli gazel Niyâzî'ye aittir.

⁷⁵ Nejat Sefercioğlu, "Nev'î", *DİA*, C.33, s. 52-54.

⁷⁶ Mertol Tulum, M.Ali Tanyeri, *Nev'î Divanı*, İstanbul Üni. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977.

⁷⁷ Mustafa Aşkar, "Niyâzî-i Mısri", *DİA*, C.33, s.166-169.

1.50. Pertev (Muvakkit-zâde Pertev Efendi)

H. 1159/M. 1746 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası Çelebi Efendi, ona Muhammed (Mehmed) Nûrî adını vermiştir. On altı yaşına geldiğinde dönemin önemli ilim, din, devlet ve edebiyat adamı olan Hoca Neş'et'in talebelerinden olmuştur. Hoca Neş'etle tanışmadan önceki dönemlerde yazdığı şiirlerde Nûrî mahlasını kullanmıştır. Hoca Neş'et ona Pertev mahlasını vermiştir. Pertev'in babası, Sultan Ahmed Camii muvakkiti olduğu için kendisine Muvakkit-zâde denilmiştir. Osmanlı ordusunda vakanüvislik yapan Pertev, ordu seferdeyken H. 1222/M. 1807-8 yılında altmış dört yaşında Edirne'de vefat etmiş ve Hasan Sezayi Dergâhı Haziresi'nde toprağa verilmiştir.⁷⁸ Mecmuada Pertev'in

Ne sen bir kimseden incin ne senden kimse incinsin

tekrar mısralı bir tane müseddes-i mütekerrir şiiri yer almaktadır.

1.51. Râgıb (Koca Ragıb Paşa)

H. 1110/M. 1698-99 yılında İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmed olup Râgıb mahlası ile birlikte Mehmed Râgıb olarak bilinir, ancak daha çok Koca Râgıb Paşa diye anılır. Medrese eğitiminden sonra defterhâne katibi olmuş ve derece derece ilerleyip taşrada çeşitli görevlere aldıktan sonra sadrazamlığa yükselmiştir. *Divan*'ı ve resmî yazışmalarının yer aldığı mektuplarından oluşan bir *Münşeat*'ının yanısıra

⁷⁸ Mehmet Ulucan, **Muvakkit-zâde Pertev-Hayati, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili**, Fırat Üniv. SBE Doktora Tezi, Tez Danışman: Doç. Dr. Ali YILDIRIM, Elazığ 2005. s.11-15.

Tahkîk ve Tevfîk, Sefînetü'r-Râgıb, Aruz Risâlesi ve Mecmua-i Râgıb gibi küçük hacimli eserleri de vardır.⁷⁹ Râgıb Paşa, başarılı bir devlet adamı ve devrinin önde gelen bilgin kişilerinden olmasının yanısıra Nedîm ve Şeyh Gâlib'den sonra 18. yüzyılın en önde gelen şairlerindendir denilebilir.

Mecmuada Râgıb'a ait altı adet gazel bulunmaktadır ve bu gazeller divanında⁸⁰ mevcuttur.

1.52. Râmiz (Kırımlı Abdullah Râmiz Paşa)

Kaynaklarda bazen Abdullah Râmiz Paşa'nın adındaki "Seyyid" ifadesinden onun Peygamber soyundan geldiği anlaşılmaktadır. Doğum tarihi için M 1765, 1768 ve 1770 tarihleri, yeri için Kırım zikredilmemektedir. Babası Kırım kazaskeri Abdî Velipaşa-zâde Seyyid Feyzullah Efendi'dir. Abdullah Râmiz, önce babasının görevi daha sonra da kendinin memuriyeti dolayısıyla Filibe, Kudüs, Mısır, Şumnu, Rusçuk, Kavala, Silistre, Rusya, Belgrad gibi bir çok yerde bulunmuştur.

Râmiz'in bugün bilinen bir divançesi ve sürgünde bulunduğu yıllarda yazdığı bazı mektupları vardır. 1800'lü yılların başında yazdığı seyahatnâme şeklindeki mektupları söz konusu döneme ait önemli vesika niteliğindedir. *Divançe*'sinde ise 3 tercî-bend, 1 tahmis ve bu tahmise tazmin olarak eklenmiş 3 bent, 1 gazel ve berceste 1 mısra bulunmaktadır.⁸¹

⁷⁹ Mesut Aydın, "Râgıb Paşa", *DİA*, C. 34, s. 403-406.

⁸⁰ yz. **Koca Ragıb Paşa Divan**, University of Toronto Library, PL 248 K585A17, Kanada 1836.

⁸¹ İsmail Avcı, "Kırımlı Abdullah Râmiz Paşa ve Divançesi", *Turkish Studies*, Vol.9/3, Ankara Winter 2014, s. 169-187.

Divançedeki ilk üç şiir tercî-benttir. Her biri beşer bentli bu tercî-bentlerden sonuncusu olan ve aynı zamanda mecmuada (30 numaralı şiir) yer alan

Gel ey nâşih̄ kıo pendi h̄âl-i dilden bî-ḥabersin sen

Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen

şeklindeki vasıta beyti, *Tezkire-i Şu‘arâ-yı Mevleviyye*’ye göre H. 990/M. 1582-3’da vefat eden Bursa Yenişehirli Mevlevî Dervîş Şûrî-i Meczûb’a aittir.⁸² Bursalı Mehmed Tâhir bu konuda "*Paşa merhûmun bu beyti tazmîn vâdisinde ayrıca bir tercî-bendî olduğu matbû‘ dîvânçesinde görülür*" diyerek Abdullah Râmiz Paşa’nın bu beyti tazmin ettiğini ifade eder. Beytin Şûrî’ye ait olduğu bilgisi *Riyâzü’ş-şu‘arâ*’da da geçmektedir.⁸³

Babası Abdî Velipaşa-zâde Seyyid Feyzullah Efendi gibi Mevlevî tarikatine mensup olan Râmiz Paşa 1813 yılında vefat etmiştir.

1.53. Rahmî

Rahmî Çelebi 16. yüzyıl şairlerinden olup asıl adı kaynaklarda Pîr Muhammed olarak geçer. Ailesi hakkında bilgi bulunmayan şairin Bursa’da doğduğu ve genç yaşta tahsil hayatına başladığı bilinmektedir. Genç yaşta İstanbul’a gelen Rahmî yazdığı şiirlerle ve güzelliğiyle dikkat çekmiştir. Kanûnî Sultan Süleyman’ın oğlu Şehzâde Mustafa’nın sünnet düğününde sunduğu kaside ile sultanın beğenisini

⁸² Esrar Dede, **a.g.e.**, s. 264-267.

⁸³ Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, C. II, İstanbul H.1333, s. 195.

kazanmıştır. Genç yaşta Defterdar İskender Çelebi ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın himayesine girmiş ve onların ölümünden sonra sıkıntı çekmiştir. Bir dönem Celalzâde Salih Çelebi'den mülazemet almış ve Bursa Yenişehir'ne müderris olarak atanmıştır. Ayrıca nakkaşlık yaptığını bildiğimiz şair 1575 yılında vefat etmiştir. Rahmî'nin *Divan*'ı, *Yenişehir Şhregizi*, *Gül-i Sâd-Berg* ve *Şâh u Gedâ* adlı mesnevileri vardır.⁸⁴

Rahmî'nin mecmuada *Müseddes-i Rahmî* başlığı ve

Ṭālî'im mağbûn bağrım hûn bahtım ser-nigûn

Şabre tâket kalmadı gâyet zebûn oldum zebûn

tekrar beyitli bir adet müseddes-i mütekerrir şiiri vardır.

1.54. Râsih

Balıkesir (Karesi) kökenli olan şair 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Asıl adı Ahmed olduğu için kaynaklarda Râsih Ahmet Beğ adıyla da geçmektedir. H. 1079/M. 1669 yılında vefat eden şairin *Divan*'ının yanısıra *Bürûcü'n-Nücûm*, *Vasf-ı Ashâb-ı Kehf* ve *Rakîni* ve *Bülgatü'l-Ahbâb* adlı küçük hacimli eserleri vardır.⁸⁵

⁸⁴ Fatih Tıgılı, **Bursalı Rahmî Çelebi ve Divanı**, İstanbul Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: M.A. Yekta Saraç, İstanbul 2006.

⁸⁵ Özge Öztekin, **Râsih Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Özel adlar dizini)**, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Tulga Ocak, Hacettepe Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997.

Mecmuada ardarda gelen dört gazelin yanısıra *Gazeliyyât* bölümünden evvelki kısımda *Tahmîs-i Hâşim* başlığı ile Rasih'in meşhur

Süzme çeşmiñ gelmesin müjgân müjgân üstine

Urma zaħmı sineme peykân peykân üstine

matla beyiti ile başlayan gazele Hâşim tarafından yazılmış bir tahmis bulunmaktadır.

1.55. Râşid

Tezkirelerde Râşid mahlaslı 11 adet şairin kaydına rastlanmaktadır. Bunlardan ilki, asıl adı Mustafa olup Ebû Said-zâde Feyzullah Efendi'den mülazım, müderris ve Harameyn müfettişi olan divan sahibi, hattat şairdir (ö. H. 1148/M. 1735-36). İkincisi, asıl adı Mehmet olan, Kayseri doğumlu, H. 1209/M. 1794-95 yılında reisülküttaplık görevinden azledilen şairdir. Üçüncüsünün asıl adı Mehmet olup Kayseri doğumludur. Sarim Paşa-zâde diye tanınan şair H. 1219/M. 1804-05 tarihinde Yenişehir'de vefat etmiştir. Dördüncü Râşid mahlaslı şair, H. 1218/M. 1803-04 yılında İstanbul'da doğan Mehmet Râşid'dir. Beşinci şair, İstanbullu bazı vezirlere divan kâtipliği yapmış olan ve H. 1247/M. 1831-32 tarihinde vefat eden şairdir. Altıncı şair, H. 1227/M. 1812 yılında İstanbul'da doğmuştur. Aynı Efendi'den Farsça dersler alan şairin asıl adı İbrahim Raşid'dir. Belgrad valisi Hafız Paşa'nın divan kâtipliğini yapmıştır. Yedinci şair, H. 1246/M. 1830-31 tarihinde Kahire'de doğmuştur. Dramalı Hasan Haydar Paşa'nın oğlu olan şair öğrenimini tamamladıktan sonra Paris'e gitmiştir. Fransızca'ya dair bir manzumesi vardır. Sekizinci şair hakkında asıl adının Mehmet olduğu ve kereste nazırı Şükrü Bey'in kâtipliğini yaptığı bilgisi vardır. Dokuzuncu Râşid mahlaslı şair hakkında *Fatîn*

Tezkiresi'nde asıl adının Mehmet Raşid olup Antep'te doğduğu ve Ahmet Resmî Efendi'nin *Sefînetü'r- Rûesâ* adlı eserine zeyl yazan şairin inşada usta olduğu bilgileri kayıtlıdır. Onuncu Râşid hakkında ise İatanbul doğumlu olup asıl adının İbrahim olduğu ve şiirle uğraştığı kayıtlıdır. Son Râşid mahlaslı şair ise, Maliye odasında halifelik, ordu başkâtipliği ve kaymakamlık görevlerinde bulunan şiir sahibi olduğu bilgisi verilen Râşid'dir.⁸⁶

Mecmuadaki 187 numaralı şiir olan gayri redifli gazelin hangi Râşid'e ait olduğu tespit edilememiştir.

1.56. Revnak

Tezkirelerde Revnak mahlası ile şiir kaleme almış bir şairi rastlanmaktadır. Asıl adı Buharalı Seyyit Halil olan şair Üsküdar'da Hacıhoca tekkesinde şeyhlik yaptı. Tekkede Hâfız'ın *Gülistan* ve *Bostan* gibi kitapları okutur ve isteyenlere Farsça öğretirdi. H. 1227/M. 1812 yılında vebadan vefat etmiştir.⁸⁷

Yazmadaki 161 numaralı şiir Revnâk mahlaslı bir şair tarafından kaleme alınmıştır. Fakat gazelinin üslubu ve konusuna bakıldığında şiirin yukarıda bahsi geçen Revnak tarafından kaleme alınmış olması zayıf bir ihtimaldir.

⁸⁶ Haluk İpekten v.d., **a.g.e.**, s. 369-371.

⁸⁷ Arif Hikmet, **a.g.e.**, s. 238.

1.57. Rüşdî

Sahhaf Rüşdî olarak da bilinen şair Mostarlıdır. IV. Mehmet devrinde İstanbul'a gelip sarayda eğitimini tamamlamış ve müderrislik yapmıştır. Defterdar Ahmet Paşa ile Mısır'a giden şair H. 1111/M. 1699 tarihinde vefat etmiştir. Şiirlerinde Rüşdî'nin yanısıra Ahmed mahlasını da kullandığı olmuştur. Tezkirelerdeki yorumlardan sanatkârâne söyleyişlerde, tasavvufun sembollerini kullanmada oldukça başarılı olduğu söylenebilir. *Divan* ı vardır.⁸⁸

Mecmuadaki 183 numaralı "itme" redifli şiir *Rüşdî Divanı*'nda yer almaktadır.

1.58. Rûhî (Bağdatlı Rûhî)

16. yüzyılın meşhur şairlerinden Rûhî'nin asıl adı Osman olup Bağdat'da doğmuştur. Bağdâdî nisbesi kendisine Rûhî mahlasıyla şiir yazan on kadar şairden ayırmak için verilmiştir. Esrar Dede, Rûhî'nin Mevlevi olduğunu, seyahati sevdiğini, İstanbul'a giderek bir müddet Galata Mevlevihanesi'nde kaldığını daha sonra Konya'da Mevlânâ türbesini ziyaret edip Hicaz'a ve Şam'a gittiğini yazmaktadır. Şairin elimize ulaşan tek eseri *Külliyât-ı Eş'âr-ı Bağdâdî* adıyla H. 1287/M. 1870'de İstanbul'da basılan *Divan*'ıdır.⁸⁹

Şiir mecmuasında Rûhî'nin divanında da yer alan biri dört diğerleri beş beyitten oluşan altı adet gazeli bulunmaktadır.

⁸⁸ Hatice Ekici, **Sahhaf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim Gülhan, Balıkesir Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2006.

⁸⁹ Coşkun Ak, "Bağdatlı Rûhî", **DİA**, C. 35, s. 205-206.

1.59. Sâbit

Bosna'nın Uziçe kasabasında dünyaya gelen şairin asıl adı Alâeddin Ali'dir. 18. yüzyılın başlarında adından sıkça söz edile Sâbit'in şiirlerinde yerli ve yeni olma özelliğinin birlikte yürütüldüğü, divan şiirinin geleneksel ve duygusal idealizminin kırıldığı, realizm, müstehcenlik ve mizah gibi unsurlara yer verildiği görülmektedir. Konu ve biçim yönünden gelenekleri zorlaması, divan şiirinin alışlagelen konuları arasına günlük hayatı ve olayları katması bir tür yenilik olarak değerlendirilebilir. Divanının yanısıra *Zafernâme*, *Edhem ü Hümâ*, *Derenâme* ve *Berbernâme* gibi sosyal yönü ağır basan eserler kaleme almıştır.⁹⁰

Mecmuada Sâbit'in aynı zamanda divanında da tespit ettiğimiz dokuz gazel ve bir adet tahmis bulunmaktadır. Mecmuadaki yirmi beş numaralı şiir olan ve müstensih hatasından dolayı *Tahmîs-i Mezâkî* başlığı ile yazmada yer alan şiir aslında Mezâkî'ye ait

Gidip peyk-i nesîm eglendi murğ-ı nâme-ber gelmez

‘Aceb yâd illere düşdüñ ki aşla bir haber gelmez

matla beyitli gazelin Sâbit tarafından ilk bendi

Nice demdir ki gözden gitti ol nûr-ı başer gelmez

⁹⁰ Turgut Karacan, "Sâbit", *DİA*, C.35, s. 349-350.

Ġubār-ı maḳdeminden tūtiyā-yı çeşm-i ter gelmez

‘Aceb n’oldı peyām dilīr-i Yūsuf-nazer gelmez

Gidip peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez

‘Aceb yād illere düşdüñ ki aşla bir haber gelmez

şeklinde tahmis edilmesi ile yazılmış bir şiirdir.

Derleyeni belli olmayan söz konusu şiir mecmuasında Sabit’e ait on şiir bulunmaktadır.

1.60. Sâdık

18. yüzyıl şairlerinden olan Sadîk’ın hayatı hakkında bilinenler çok azdır. Asıl adı Yahya olan şair H. 1102/M. 1691 yılında İstanbul’da doğmuştur. Babası devrin mühim bir mevkideki din adamlarından sayılabilecek alim bir zat olan Ayasofya cami Vuma şeyhi Fâzıl Süleyman Efendi’dir. Edirne ve Mekke kadılığı görevleri yapmış olan şair H. 1165/M. 1752 yılında altmış bir yaşında iken Mekke’de vefat etmiştir.⁹¹

Mecmuada Sâdık’a ait bir adet gazel bulunmaktadır.

⁹¹ Süleyman Eroġlu, **Sadîk Hayatı, Edebî Kişiliġi ve Divanı’nın Tenkitli Metni**, Uludaġ Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Coşkun Ak, Bursa 1998.

1.61. Sa' dî

Tezkirelerde Sa' dî mahlasını kullanarak şiirler yazan sekiz farklı şair hakkında bilgi verilmiştir. Bunlardan ilki şiir mecmuası sahibi, H. 1073/M. 1662-63 yılında vefat eden şeyhülislam Ebu Sa'id Efendi'dir. İkincisi, asıl adı Seyyid Mehmed olup unvanı Zeyrek-zâde olan Mustafa Efendi'nin oğludur. *Câm-ı Gîf-nümâ* adlı eseri vardır. H. 1105/M. 1693-94 yılında vefat etmiştir. Üçüncüsü, Asıl adı Abdülbaki olup Van'da dünyaya gelen şairdir. Dürrî Efendi'nin kardeşi olan Sa' dî tarih düşürmede ustadır ve yazısı güzel olduğu için divan kâtipliği yapmış, H. 1161/M. 1748 yılında vefat etmiştir. Dördüncüsü Beşiktaş doğumlu olup asıl adı Ahmet'tir.⁹² Beşincisi hakkında *Beliğ Tezkiresi*'nde sadece asıl adının Ebubekir olduğu bilgisi vardır. Altıncı Sa' dî, *Beyânî Tezkiresi*'nde geçen asıl adı Sadullah olan *Divan* ve *Sâkînâme* kaleme almış şairdir. Yedinci şair, Tâci Bey'in oğlu ve Nişancı Cafer Çelebi'nin kardeşi olan iyi derecede Arapça bilen şairdir. Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler yazan şair, şiirlerini bir divanda toplayamadan H. 922/M. 1516 tarihinde vefat etmiştir. Son Sa' dî mahlaslı şair, Samsunî-zâde Mehmet Efendi'den mülazım, müserris ve kadı olan Kastamonu doğumlu şairdir. Sahn müderrisliğinden sonra İstanbul kadılığına ve şeyhülislamlığa yükselmiştir. Beyzavî tefsirine ve *Hidâye*'ye şerh yazmıştır.⁹³

Mecmuadaki 186 numaralı "gayri" redifli gazel Sa' dî tarafından kaleme alınmıştır.

⁹² Sâlim Efendi, **a.g.e.**, s. 398-399.

⁹³ Beyânî, **Tezkiretü's-su'arâ**, haz. Aysun Sungurhan Eyduran, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10732,girispdf.pdf?0> , Erişim tarihi: 15.05.2015, s. 85-87.

1.62. Sâkıb

Asıl adı Emin olan Sâkıb Efendi'nin Urfa'da mı yoksa Birecik'te mi doğduğu konusunda kaynaklar farklı bilgiler vermektedirler. Şair, tahsilini Birecik'te yapmıştır. Sâkıb Efendi'nin soyu Horasan'a dayanmaktadır. Sâkıb'ın şairliği, olgun ve insancıl durumu Birecik kaymakamlarının dikkatini çeker ve onunla ilişki kurarlar. Sırf yardım maksadıyla kimi köylerin aşarını üzerine ihale ettirir, bu durum kaymakamın süresince yenilenir. Sâkıb bundan çok para kazanınca Halep Valiliğine şikayet edilir. Bunun üzerine Sâkıb soruşturma için Halep'e çağrılır. Şair, o sırada vali bulunan Esad Muhlis Paşa'nın iki gazelini tahmis ederek ona sunar. Bu olay onun suçlamalardan sıyrılmasını kolaylaştırır da şikayete çok üzülen Sâkıb döndükten sonra doğum yeri olan Birecik'i bırakarak Urfa'ya göçmüş ve 1851 yılında vefat etmiştir.⁹⁴

Mecmuadaki son şiir olan ve Müseddes başlığı ile kaydedilmiş son bendi

Ceyş-i ğamle Şâkıbâ maḥsūr ise pīrāhenim

Ḥamdülillāh ḥāk-i pāy-i Aşafīdir me' menim

N'ola zeyb bezm-i 'irfān olsa şî'r-i rüşenim

Nāzeninler nazmımı ser-zīb-i 'ıkd eyler benim

Ṭab'ımın muḥliş nice böyle dūr-i meknūmı var

⁹⁴ Mehmet Kurtoğlu, "Şair Sâkıb Efendi Hayatı, Vakfiyesi ve Vakfettiği Kitaplar", **Vakıflar Dergisi**, sy. 35, s. 107-154.

şeklinde olan şiir aslında müseddes değil yukarıdaki makalede bahsedilen Esad Muhlis Paşa'ya yazılmış tahmislerden biridir. Tahmisin son bölümünün ikinci dizesindeki "Asaf" sözü ile Esat Muhlis Paşa kastedilmiştir.⁹⁵

1.63. Seyfî

On altıncı yüzyılın mutasavvıf şairlerinden olan Seyfî'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Kaynaklarda babası Bağdat'dan İstanbul'a gelen Şeyh Seyyid Nizamüddin olarak geçer. Devrinin tanınmış Murad Han (M. 1574-1595) ismini duyurmuştur.

Seyyid Nizamoğlu Caferiyye mezhebindedir. Ayrıca Halvetiyle tarikatine mensuptur. Bağlı olduğu mezhepten dolayı şiirlerinde ehl-i beyt sevgisine çok fazla yer vermektedir.

Aruz ve hece ile yazdığı şiirlerinde Seyyid Nizamoğlu, Seyyid Seyfî, Nizamoğlu, Seyyid Seyfullah, Seyfî ve Nizamoğlu Seyfullah mahlaslarını kullanmıştır. Divan'ının dışında Tâc-nâme, Miftah-ı Vahdet-i Vücûd, Camiü'l-Avârif, Şeref-i Siyâdet, Mâdenü'l-Maarif, Esrârü'l-Arifin adlı eserleri vardır.⁹⁶

Mecmuadaki ehl-i beyt sevgisini konu alan

Yâ Rab beni dūr eyleme evlâd-ı 'Alî'den

⁹⁵ C.Cahit Güzelbey, **Birecik Şairleri**, Elif Ofset Baskıcılık, Gaziantep 1988, s.121.

⁹⁶ Canan Özdemir, **Seyyid Nizamoğlu Divanı**, Gazi Üniversitesi, SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali Yakıcı, Ankara 1996.

Kim bendesiyem ben buların ālu belīden

matla beyitli gazel Seyyid Nizamoğlu'na aittir.

1.64. Sırrī

Sırrī'nin asıl adı Ahmed olup Trabzon'da doğmuştur. Hüsn-i hat sanatına vakıf olan şair, nestalik hatta meşhurdu. Öğrenimini tamamladıktan sonra devletin ileri gelen isimlerinin yanında divan kâtipliği görevlerinde bulunmuştur. Sultan II. Selim şehzade iken onun hizmetinde bulunan Celal Bey'e kâtiplik yapmıştır. Daha sonra şehzadeliği sırasında III. Murad'ın hizmetinde bulunmuştur. III. Murad padişah olunca da Sırrī'yi kendisine divan katibi yapmıştır. 1574 yılında vefat eden şairin ölüm yeri ve mezarı hakkında bir bilgi bulunmamaktadır.⁹⁷

Mecmuada Sırrī'ye ait biri beş diğeri yedi beyitten oluşan iki adet gazel bulunmaktadır.

1.65. Şâzī

Tezkirelerde Şâzī mahlaslı şair hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mecmuadaki

Saçıñ vaşf eyleyip nāse amū sevdāyı ben virdim

Bu deñlü şöhret issini saña hercāyi ben virdim

⁹⁷ Halit Karatay, **Hattat Dīvān Şairleri**, Akçağ Yay., Ankara 2008, s. 407.

matla beyitli gazel Şâzî, mahlası ile kaleme alınmıştır.

1.66. Şefik

Tezkirelerde Şefik mahlası ile şiir kaleme almış üç farklı şairden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki üç tuğlu vezirlerden asıl adı Abdurrahman olan şairdir. Maraş Paşası iken öldürülmüştür. *Mültekâyü'l-Ebhâr*'ı şerhetmiştir. İkincisi İstanbul doğumlu asıl adı Ahmet olan şairdir. Divan-ı hümayun kâtipliği ve Şehit Ali Paşa'ya vakanüvislik yapmıştır.⁹⁸ Sonuncusu ise Reisülküttap Recai Efendi'nin torunudur. Asıl adı İbrahim olan Mısır valisi Abbas Paşa'ya kâtiplik yapmıştır. Mevlevîdir. Kaside ve tarih manzumeleriyle tanınmış olan şairin divanı kaybolmuştur.⁹⁹

Mecmuadaki 181 numaralı şiir Şefik mahlası ile kaleme alınmıştır.

1.67. Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi)

17. yüzyılın yavaş yavaş bozulmaya başlayan sosyal ortamı içinde yetişen Şehrî'nin ne ailesi ne de ne zaman doğduğuna dair kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Tezkireler asl adının Ali ve memleketinin Malatya olduğu konusunda hemfikirler. Şehrî, eğitimini tamamladıktan sonra, yazısının güzelliği, şiir ve inşadaki başarısı gibi yetenekleri yardımıyla Dîvân-ı Sultânî kâtipleri zümresine katılmıştır. Dönemin

⁹⁸ Sâlim, **a.g.e.**, s. 432.

⁹⁹ Fatîn Dâvud, **a.g.e.**, s. 244.

vezirazamlarından Gürcü Mehmed Paşa'ya tezkirecilik yapmıştır. Şehrî memuriyetleri gereği Osmanlı coğrafyasının bir çok köşesini gezmiş ve bunu şiirlerine yansıtmıştır. H. 1071/M. 1660 yılında vefat eden şairin bilinen tek eseri *Divan*'dır.¹⁰⁰

Mecmuadaki

Çekdim el luğf-ı felekden zevk-i dünyâdan bile

Fâriğ oldum anlara 'arz-ı temennâdan bile

1.68. Şemsî

Tezkirelerde Şemsî mahlasını kullanan dokuz şair bulunmaktadır. İlki *Sâlim Tezkiresi*'nde asıl adı Ahmet olan İstanbul doğumlu Sivasî-zâde mahlaslı şairdir. H. 1130/M. 1718 yılında vefat etmiştir.¹⁰¹ Sonraki Şemsî mahlaslı şairlerin altısı hakkında *Hasan Çelebi Tezkiresi*'nde bahsedilmektedir. Bunlardan ilki Rumeli doğumlu Halit bin Velid'in neslinden gelen ve asıl adı Ahmed olan şairdir. Kanûnî dönemi şairlerinden olan Şemsî Kanûnî'nin ölümünden sonra uzlete çekilmiş ve H. 987/M. 1579 yılında vefat etmiştir. İkincisi Cendereci-zâde unvanıyla bilinen Fatih ve Bayezid dönemlerinde yaşamış olan şairdir. Üçüncüsü, Kanunî döneminin ilk zamanlarında vefat eden muamma yazmada ve özellikle musikîde başarısıyla bilinen şairdir. Dördüncüsü, Işık Şems lakabıyla tanınan Acem'den Anadolu'ya gelmiş ve Kanunî döneminin sonlarına doğru vefat etmiş şairdir. *Deh-murg* ya da *Murg-nâme* adlı bir kitabı vardır. Beşincisi, Bursa'da doğan Kara Şemsî lakabıyla tanınan şairdir.

¹⁰⁰ Şener Demirel, *Şehrî Hayatı, Sanatı, Divânı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, Fırat Üni SBE Doktora Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sabahattin Küçük, Elazığ 1999.

¹⁰¹ Sâlim, *a.g.e.*, s. 35.

I. Selim döneminde Kûfe kadılığı yapan şair, döneminde şiiirleriyle tanınmıştır. *Hasan Çelebi Tezkiresi* 'nde hakkında verilen son Şemsî ise Şemsî-i Edvârî namıyla tanınan Kastamonu doğumlu şairdir. Şiir ve özellikle gazelde Necâtî'nin takipçisi olduğu bilgisi vardır.¹⁰² Tezkirelerde tespit ettiğimiz son iki Şemsî hakkında bilgiler *Ahdî Tezkiresi* 'nde yer almaktadır. İlki asıl adı Şemseddin olan ve Dîvâne Şemsî yahut Averli Şemsettin olarak tanınan divan sahibi şairdir. Diğer Şemsî ise, Ahdî-i Bağdâdî'nin babası olan Bağdat doğumlu üç mesnevi ve bir Farsça kaside sahibi şairdir.¹⁰³

Yazmadaki on üç ve on dördüncü şiirler Şemsî tarafından kaleme alınmıştır.

1.69. Şinâsî (Rûz-nâmecî-zâde Şinâsî)

Tezkirelerde 17. yüzyılın sonu 18. yüzyılın başlarında yaşamış olan Rûz-nâmecî-zâde adıyla bilinen Şinâsî'nin doğum tarihi ve ailesi ile ilgiliyi yer verilmemiştir. Bursalı Mehmed Tahir'in çalışmasında Şinâsî'nin tatlı dilli şairlerden olup İstanbullu olduğu ve H. 1114/M. 1702 tarihinde İstanbul'da vefat ettiği bilgisi yer almaktadır.¹⁰⁴ Kaynaklarda ailesi ile ilgili herhangi bir bilgi tespit edemediğimiz Şinâsî'nin Rûz-nâmecî-zâde künyesinden yola çıkarak, babasının "rûz-nâme" ya da "rûz-namçe" diye adlandırılan, günlük gelir ve giderlerin veya günlük olayların

¹⁰² Kınalı-zâde Hasan Çelebi, **Tezkiretü'ş-şu'arâ**, haz. Aysun Sungurhan Eydurhan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989, C. 2, s. 427-430.

¹⁰³ Ahdî, **Gülşen-i Şu'arâ**, haz. Süleyman Solmaz, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2005, s.25-26.

¹⁰⁴ Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri II**, Matbaa-i Amire, İstanbul 1914, s.262.

yazılmasına mahsus defteri tutan bir memur olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰⁵ Şairin klasik divan tertibine uygun küçük hacimli bir *Türkçe Divanı* vardır. Mecmuada bu divandaki 79. gazel¹⁰⁶ olan

Gerekmez būs-i leb kand olsa ol rūḥ-ı revānımdan

Netice acı sözlerle uşandım tatlı cānımdan

matla beyitli gazeli yer almaktadır.

1.70. Şûhî

Asıl adı Mehmet olan şair Aydıncık'ta doğmuştur. Kadı-zâde namıyla tanınan şair mülazemetten sonra müderris ve kadı olmuş, daha sonra tarikata girerek uzlete çekilmiştir.¹⁰⁷

Mecmuadaki 175 numaralı şiir Şûhî'ye ait "sultanım" redifli bir gazeldir.

¹⁰⁵ Süleyman Çaldak, *Rûznâmece-zâde Şinâsi Dîvânı (Metin-Dizin)*, Aktüel-Alfa Yay., İstanbul 2005, s. 5.

¹⁰⁶ Çaldak, *a.g.e.*, s. 86.

¹⁰⁷ Haluk İpekten v.d., *a.g.e.*, s. 490.

1.71. Tâlib

Tâlib'in asıl adı Tâlib Mehmed Efendi'dir. Kürt Mustafa Eendi isimli bir imamın oğludur. Bursalı Râgıb Efendi ve daha pek çok âlimden ilim tahsil etmiştir. kadı ve müderrislik görevinde bulunan şair H. 1118/M. 1706 tarihinde vefat etmiş ve Bursa'ya defnedilmiştir. Farsça şiirleri de olan Tâlib bu şiirlerinde 'Âzim mahlasını kullanır. Şiirde arifane üslubuyla "Nâbî ekolü"ne dahil edilebilir. Elimize ulaşan tek eseri *Divan* ıdır.¹⁰⁸

Şiir mecmuasındaki 165 numaralı şiir olan beş beyitlik olmaz redifli gazel Tâlib'e aittir.

1.72. Tayyâr (Tayyar Mahmud Paşa)

Asıl adı Mahmud olan şair Samsunludur. Trabzon valisi Canikli Ali Paşa-zâde Battal Hüseyin'in oğludur. Anapa kalesinde muhafız iken Ruslar'a esir düşmüş, üç yıllık esaretten sonra İstanbul'a dönmüştür. Trabzon, Kırım ve Erzurum'da valilik yapmış olan Tayyar Paşa, H. 1223/M. 1808 yılında başı kesilerek öldürülmüştür. Elimizde bulunan tek eseri *Divan*'ıdır.¹⁰⁹

Mecmuadaki 205 numaralı şiir olan "gelmez" redifli beş beyitlik gazel Tayyâr Paşa'ya aittir.

¹⁰⁸ Melike Erdem, **Bursalı Tâlib ve Divanı Tenkitli Metin ve İnceleme**, Boğaziçi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Günay Kut, İstanbul 1994.

¹⁰⁹ Nebahat Çalık Taçalan, **Tayyâr (Mahmud) Paşa Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni**, Trakya Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Kâşif Yılmaz, Edirne 1998.

1.73. Tıflî

Tezkirelerde üç tane Tıflî mahlaslı şairden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki *Sâfâyî Tezkiresi*'nde geçen Trabzon doğumlu asıl adı Ahmet olan şairdir. Öğrenimini tamamladıktan sonra IV. Murat'ın meclisne girip ona nedim olmuştur. Padişah huzurunda *Şehnâme* okumuş, boyu uzun olduğu için Leylek lakabıyla anılmıştır. Yeni mazmun bulmakta usta olan divan sahibi şair H. 1070/M. 1659-60 yılında vefat etmiştir.¹¹⁰ *Şefkat Tezkiresi*'nde iki adet Tıflî mahlaslı şairden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki, İstanbul'da doğmuştur ve asıl adı Mehmet'dir. Damat İbrahim Paşa'nın vezirliği sırasında kalyon defterdarlığı ve baruthane nazırlığı görevlerinde bulunmuştur. Diğeri ise Kerkük doğumlu olan ve asıl adı Ahmet olan şairdir. Kethüdalık kaleminde memurluk, Eflak ve Boğdan'da divan efendiliği görevinde bulunmuştur.¹¹¹

Yazmada Tıflî mahlasıyla yazılmış bir adet mütekerrir muhammes bulunmaktadır.

1.74. Tîğî

Asıl adı Mehmet olan şair Edirnelidir. Sarayda yetişmiş ve buradan sipahi olarak çıkmıştır. Daha sonra müteferrika oldu. Edirne muhtesib ağalığı yaptı. H.

¹¹⁰ Mustafa Sâfâyî Efendi, **a.g.e.**, s. 358.

¹¹¹ Şefkat, **Tezkire-i Şu'arâ-i Şefkat-i Bağdâdî**, haz. Prof. Dr. Filiz Kılıç, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10741_girispdf.pdf?0, Erişim Tarihi: 15.05.2015.

1020/M. 1611 yılında vefat etmiştir. *Divan*'ı ve *Nigaristan Çevirisi* vardır.¹¹² Mecmuada Tîğî'ye ait bir adet tesdis bulunmaktadır.

1.75. Ubeydî

Kaynaklarda Ubeydî'nin doğum tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Tezkire sahipleri Ubeydî mahlasını seçen şairin asıl adının Abdurrahman ve memleketinin Edirne olduğunu bildirmektedir. gelibolulu Âlî, şairin çocukluktan itibaren tahsiline başladığı, fenlerden başka musiki ilmi ile ilgilendiğini ve muamma fenninde Emrî'yi takip ettiğini yazar. Ölümü hakkında Hasan Çelebi, Hac vazifesini yerine getirmek için Mekke'de vefat ettiğini yazarken Tuhfe-i Nâilî'de Zağra Kadısı iken H. 981/M. 1573 tarihinde vefat ettiği zikredilir ve Beyânî, Hibrî ve Hasan Çelebi'nin verdiği H. 980 tarihi ile Âlî'nin verdiği H. 982 tarihinin yanlış olduğu iddia edilir. Fâizî, tezkiresinde Ubeydî'nin ölümü için H. 981 tarihi verilmiştir.¹¹³

Mecmuadaki

Ne açıldık fezâ-yı gülşene gül-pîreherlerle

Ne şalındık murâd üzre boy[1] serv-i semenlerle

matla beyitli şiir, divanında 276 numaralı şiir olarak yer almaktadır.

¹¹² Rıza, **a.g.e.**, s. 195.

¹¹³ Ömer Arslan, **Ubeydî Divânı (Metin ve İnceleme)**, İstanbul Üniv. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kemal Yavuz, İstanbul 2013, s. 5-6.

1.76. Ulvî

Derzi-zâde adı ile bilinmekle beraber asık ismi Mehmed'dir. Re'yi mahlasıyla şiirler yazan Derzi-zâde Mustafa Efendi'nin büyük kardeşidir. Muallim-zâde Manisa müftüsü olduğu zaman ona danışman olmuş, daha sonra Celal Çelebi vasıtasıyla II. Selim'e intisap etmiştir. II. Selim'in defterdârı olan Durak Çeşebi'nin himayesine girmiştir. M. 1585 yılında vefat eden şairin *Divan*'ı vardır.¹¹⁴

Şiir mecmuasında Müseddes-i 'Ulvî başlığı ile şaire ait

'Ayş [ü] nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı

Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

tekrar beyitli bir mütekerrir müseddes bulunmaktadır.

1.77. Ülfet

Tezkirelerde Ülfet mahlaslı şair hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mecmuadaki 195 numaralı şiir olan "nerdedir" redifli gazel Ülfet, mahlası ile kaleme alınmıştır.

¹¹⁴ İsmail Çetin, **Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, edebi şahsiyeti ve divanının tenkitli metni)**, Fırat Üni. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı:Yrd. Doç. Dr. Namık Açıkgöz, Elazığ, 1993.

1.78. Ümmetî

Tezkirelerde Ümmetî mahlaslı şair hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mecmuadaki yirmi üçüncü şiir Nâbi'nin "diyerek" redifli gazeline Ümmetî tarafından yazılmış bir tahmistir.

1.79. Vâsıf (Enderunlu Vâsıf)

Edebiyatımızda Enderun'da yetişen pek çok şair olmasına rağmen Fâzıl ile beraber Enderunlu namıyla meşhur olmuş iki şairimizden biridir. Asıl adı Osman olan şair tezkirelerde Bostancıbaşı Sadrazam Arnabûd Halil Paşa'nın yeğeni Kilâr Kethudâsı Vâsıf Osman Beğ olarak geçmektedir. Aynı zamanda sarayda sermüezzinliğe kadar yükselen ve şehzade Selim'in musiki hocası olan Sadullah Efendi, Vâsıf'ın kardeşidir. III. Mustafa, I. Abdülhamid, III. Selim, IV. Mustafa ve II. Mahmud dönemlerinde yaşamış olan Vâsıf'ın doğum tarihi hakkında kesin bir kayıt yoktur. Öğrenim yılları ve ilk görevlerinden hareketle yaklaşık M. 1771'de dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Sarayda dinî ilimler, edebiyat, hat, musiki ve çeşitli ilim dallarında üstadlardan ders almıştır. Ayrıca çûp ve top, tomak, cirit, kemankeşlik, güreş vb. alanlarda kendini oldukça geliştirmiştir. Vâsıf'ın iri cüsseli, rind meşrep, hoş sohbet, eğlenceyi seven, yemeye içmeye düşkün ve biraz da umursamaz bir kişiliği olduğu kaydedilmektedir. Ömrünün sonlarına doğru şiirlerini gözden geçirdiği, muhtemelen açık saçık olanlarını ve değersiz bulduklarını yaktığı bildirilmektedir. Bu husus, İzzet Molla tarafından nazmedilen mezar kitabesinde de dile getirilmiştir. Buna rağmen Vâsıf'ın yine de hacimli bir divanının bulunması,

onun çok fazla şiir söylemiş olduğunu ortaya koymaktadır. Şairin bilinen tek eseri mürettep *Divan* ıdır.¹¹⁵

Mecmuada Vâsıf'a ait on dokuzu gazel, dördü murabba, üçü müseddes, ikisi muhammes ve biri terkîb-bent olmak üzere toplam 29 adet şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin birçoğu yazıldığı dönemde ya da daha sonra bestelenmiş ve meclislerde söylenegelmiştir. Şiirlerinde klasik mazmunlardan ziyade günlük hayatı ve mahalli renkleri kullanan şairin özellikle mahallileşme akımın büyük temsilcisi Nedim'in etkisinde kaldığı söylenebilir.

1.80. Vehbî (Sümbül-zâde Vehbî)

Asıl adı Mehmed bin Râşid bin Mehmed olan şairin mahlası Vehbî'dir. Maraş'ta Sümbül-zâdeler diye bilinen köklü bir aileye mensuptur. Eski kaynaklarda doğumuyla ilgili net bir bilgiye yer verilmemiş olan şairin H. 1133/M. 1718 yılında doğduğu tespit edilmiştir. Vehbî zamanın ileri gelenlerine kasideler sunarak onlarla dostane ilişkiler kurmuştur. Bu münasebetin de tesiriyle Rumeli ve Anadolu'nun bir çok yerinde kadılık yapma imkanı elde etmiştir. Şair H. 1224/M. 1809'da İstanbul'da vefat etmiştir.¹¹⁶

Mecmuada Vehbî mahlaslı sekiz adet şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki yazmada sehven müstensih tarafından *Tahmîs-i Vehbî* başlığı verilen fakat aslında

Dil-i virânemi yapsaî da yıkılsam gitsem

¹¹⁵ Rahşan Gürel, **Enderunlu Vâsıf Divanı**, Kitabevi Yay., İstanbul 1999, s.25-37. ; Abdülkadir Karahan, "Enderunlu Vâsıf", **DİA**, C.11, s.189-190.

¹¹⁶ Ahmet Yenikale, **Sümbülzâde Vehbî Divanı**, Ukde Yay., Kahramanmaraş 2011.

tekrar mısralı bir mütekerrir muhammes olan şiir, Sümbül-zâde Vehbî'ye aittir.

Gazeliyyât bölümünde ise Vehbî mahlası ile kaleme alınmış yedi gazel daha vardır. Bunlardan

Ol berbere 'uşşâk tırâş olmağa üşdü

Görsen de gönül kayd-i seriñ iş başa düşdü

matla beyitli 72 numaralı şiirin dışındaki tüm gazeller Vehbî'nin *Divan*'ında yer almaktadır.

1.81. Veysî

Daha çok nesir yönüyle tanınan bir divan şairi olan Veysî H. 969/M. 1561-62 yılında Manisa Alaşehir'de doğmuştur. Asıl adı Üveys olup Veysî mahlasıdır. Manisa'da başlayan eğitimini İstanbul'da devam ettiren şair divan kâtipliği, kadılık, müfettişlik gibi bir çok memuriyette bulunmuştur. Edebî alandaki şöhretini şiirlerinden çok nesir eserlerine borçludur. Onun nesri, bu alandaki bir diğer isim olan Nergisî'ye oranla daha sade ve canlı kabul edilmektedir. Aynı zamanda hicve de yatkın olan şair bir çok şiirinde ve *Hâbnâme* adlı eserinde dönemin sosyal bozuklukları ve aksaklıklarına dikkat çekmiş, bu konuda devletin ileri gelenlerini uyarmıştır. *Divan*'ından başka *Dürretü't-tâc*, *Hâbnâme*, *Münşeat* ve *Merace'l-bahreyn fî ecvibe 'alâ i'tirâzâti'l-Cevherî* adlı eserleri kaleme almış.¹¹⁷

¹¹⁷ Bayram Ali Kaya, "Veysî", *DİA*, C. 43, s. 76-77.

Mecmuada Veysî'nin *Divanı*'nda¹¹⁸ da yer alan "olur" ve "ağladır" redifli beşer beyitten oluşan iki gazel bulunmaktadır.

¹¹⁸ Zehra Toska, **Veysî Divânı (Hayatı:Eserleri, Kişiliği)**, İstanbul Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. M. Ali Tanyeri, İstanbul 1985.

2. BÖLÜM: MECMUANIN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Ali Emirî Mnz 560 numarada kayıtlı olan şiir mecmuası hem yazıldığı konular hem de şiirlerin nazım şekilleri açısından oldukça çeşitli bir mecmuadır. Eserin muhteva incelemesinde mecmuada yer alan şiirlerin konuları ile ilgili tespit edilen hususiyetler ele alınacaktır. Şekil incelemesinde ise nazım biçimleri, vezin, redif, kafiye gibi unsurlar incelenecektir.

2.1.Mecmuanın Şekil Yönünden İncelenmesi

2.1.1. Nazım Şekilleri

Ali Emirî Mnz 560 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasında toplam 222 adet şiir bulunmaktadır. Bunlardan 220 tanesinin şairi bilinmekle birlikte mecmuanın ilk şiiri olan *Pend-nāme-i Şeyh ‘Aṭṭār ‘āleyhi’r-raḥmeti’l-Ġaffār* başlıklı şiirde ve kıt‘a nazım biçiminde yazılmış olan 212 numaralı şiirin mahlas beyitleri bulunmadığı için bu şiirlerin kim tarafından yazıldıkları tespit edilememiştir.

Mecmuadaki şiirlerin 183 tanesi gazel, 7 tanesi muhammes, 7 tanesi müseddes, 7 tanesi tahmis, 4 tanesi murabba, 3 tanesi kaside, 3 tanesi mesnevi, 3 tanesi kıt‘a, 2 tanesi terkib-bend, 2 tanesi tesdis ve 1 tanesi terci‘-bend nazım şekilleriyle kaleme alınmıştır.

2.1.1.1. Gazel

Mecmuada en fazla yer alan nazım şekli gazeldir. Sırasıyla Vâsif, Fâzıl, Râsîh, Vehbî, Nâbî, Râgıb, Sâbit, Bâkî, Nedîm, Haşmet, Fıtnât, Belig, Fehîm, Nâhîfî, Rûhî, Fûzûlî, Nef‘î, Nev‘î, Es‘ad, Muhibbî, Feyzî, Revnak, Veysî, Bahâyî, Tâlib, Cevrî, Medhî, Sırrî, Sun‘î, Hafîd, Hevâyî, ‘Âlî, Sâzî, Nâmî, Şûhî, Fahrî, Emrî,

Yahyâ, Mezâkî, Şinâsî, Şefik, Sırrî, Rüşdî, Neşâtî, Şehrî, Sa' dî, Râşid, Hayâlî, Âhî, Hayâtî, Kabûlî, Bâ' is, Nâtık, Kânî, Ülfet, Âdem, Niyâzî, Fazlî, Şâzî, Ubeydî, Tayyâr Paşa, Medhî, Leylâ, Sadîk, Kâsım, Hâkî, Muhyî, Kâzım, Nesîmî, Nâ' ilî ve Seyfi'ye aittir. Mecmuada 19 gazel ile en fazla Vâsıf'ın gazeline yer verilmiştir. Mecmuadaki en kısa gazel 4 beyitten oluşmakta olup Nâtık'a aittir. En uzun gazel ise 15 beyitten oluşan ve Sâdık'a ait olan Farsça gazeldir.

2.1.1.2. Muhammes

Mecmuada dördü mütekerrir üçü müzdevic olmak üzere toplam yedi tane muhammes nazım şekliyle yazılmış şiir bulunmaktadır.

2.1.1.2.1. Muhammes-i Mütekerrir

Mecmuadaki ilk iki muhammes-i mütekerrir Enderunlu Vâsıf Bey'e aittir. Bunlardan ilki eserde Taḥmīs-i Vâşıf-ı Mîr başlığıyla yer alan dört numaralı şiirdir. Mecmuanın yazarı şiire tahmis başlığı vermesine rağmen bu şiir tahmis değil,

Va' diñiz bûse mi vuşlet mi unutum ne idi

tekrar mısralı, yedi bentten oluşan bir mütekerrir muhammestir.

Enderunlu Vâsıf'a ait ikinci muhammes-i mütekerrir *Muḥammes-i Vâşıf-ı Mîr* başlığı ile mecmuada yer alan beş numaralı şiirdir.

Saña kim dirler suâl 'ayb olmasın nâmiñ nedir

tekrar mısra ile yazılan şiir altı bentten oluşmaktadır.

Eserdeki üçüncü muhammes Sümbül-zâde Vehbî'ye ait olan 19 numaralı şiirdir. Mecmuada *Tahmis-i Vehbî* başlığıyla yer almasına rağmen şiir tahmis değil muhammestir. Şiirin tekrar mısra

Dil-i virânemi yapsañ da yıkılısam gitsem

olup beş bentten oluşmaktadır.

Metindeki son mütekerrir muhammes ise Tıflî'ye ait olan 21 numaralı şiirdir. *Muhammes-i Tıflî* başlığı ile yer alan şiir dört bentten oluşmakta olup tekrar mısraları

İki çeşmim kan döker hasret çeker tâ-be-seher

El-amân 'afv ile cürmüm ey kerem-kânım yeter

şeklindedir.

2.1.1.2.2. Muhammes-i Müzdevic

Mecmuadaki müzdevic muhammeslerden ilk ikisi Şemsî'ye aittir. Bunlardan 13 numaralı şiir olan ilkinin başlığı eserde *Muhammes-i Şemsî* olarak geçmekte olup 9 bentten oluşmaktadır. Diğeri ise yine *Muhammes-i Şemsî* başlığıyla 5 bent olarak kalem alınmış olan 14 numaralı şiirdir.

Eserdeki son muhammes 17 numaralı şiirdir. Muvakkit-zâde Pertev Efendi'ye aittir ve şiire *Tahmis-i Pertev* başlığı verilmiştir. Fakat şiir tahmis değil 5 bentten oluşan bir müzdevic muhammestir.

2.1.1.3. Müseddes

Mecmuadaki sekiz müseddesin hepsi mütekerrir müseddestir.

2.1.1.3.1. Müseddes-i Mütekerrir

Eserdeki ilk iki mütekerrir müseddes Enderunlu Vâsıf'a aittir. Bunlardan ilki *Tazmîn-i Vâşîf-ı Mîr* başlığıyla yer almaktadır. Mecmuadaki iki numaralı şiir olan bu müseddes, meşhur Arapça

Âh mine'l- 'aşk u hâlâtihi

Âhrağa kalbî bi-harârâtihi

beytine yazılmış bir tazmin olup on altı bentten oluşmaktadır. Diğeri ise akabindeki sekiz benden oluşan ve *Tesdîs-i Vâşîf-ı Mîr* başlıklı ve

Mihneti kendüye zevk itmedir 'âlemde hüner

Ğam [ü] şadı-yi felek böyle gelir böyle gider

mısralarının tekrarıyla yazılmış bir müseddestir.

Vâsıf tarafından yazılmış son müseddes ise altı numaralı *Müseddes-i Vaşîf-ı Mîr* başlıklı şiirdir. Yedi bentten oluşan şiirin tekrar mısraları

Şöyle yıkdıñ beni ey gırre-yi ma' mûre-yi nâz

Ne emel kaldı derûnumda ne sevdâ-yı mecâl

şeklindedir.

Eserdeki diğeri müseddes Enderunlu Fazıl'a ait olan on iki numaralı şiirdir. Beş bentten oluşan şiir

Bir yanar yok benim için cigerimden gayri

Bir açar mı bulunur yârelerimden ğayri

tekrar mısraları ile yazılmış ve mecmuada *Tesdīs-i Fāzıl-ı Mîr* başlığıyla kaydedilmiştir.

Bir sonraki şiir de yine bir mütekerrir müseddestir. Yazmada *Tesdīs-i Lem'î* başlığı ile kayıtlı olmasına rağmen bu şiir tesdis değil dört bentten oluşan bir müseddestir. Şiirin tekrar mısraları

Dōst medhinden ne aşşî zemm-i düşmenden ne ğam

Fāriĝ ü āzādeyim birdir yanımda medh ü zemm

şeklindedir.

Mecmuadaki sonraki müseddes Rûhî tarafından kaleme alınan yirmi altı numaralı şiirdir. Müseddes nazım şekliyle yazılmış olmasına rağmen şiir yazmada *Tesdīs-i Rûhî* başlığıyla kaydedilmiştir.

Sîne pür-dāĝ ciger pür-hûn kıaldım yârsız

Gözlerim kıan ağlasın tâ haşre dek dildârsız

tekrar mısralarıyla kalem alınan şiir beş bentten oluşmaktadır.

Yazmadaki son müseddes Rahmî'ye ait olan yirmi sekizinci numaralı şiirdir. *Müseddes-i Raĥmî* başlığıyla kaydedilen şiir

Ṭālî' im maĝbûn baĝrım hûn baĥtum ser-nigûn

Şabre ṭâķet kıalmadı ğâyet zebûn oldum zebûn

mısralarının tekrarlanmasıyla oluşturulmuş beş bentlik bir mütekerrir müseddestir.

2.1.1.4. Tahmis

Eserde yedi adet tahmis bulunmaktadır. Bunlardan ilki *Tahmīs-i ‘Āşım* başlıklı on sekiz numaralı şiiirdir. ‘Āşım tarafından beş bent olarak yazılan bu şiiir Nedīm’in

Hücūm-ı nāle-yi şeb-gīrden zālīm ḥaberdār ol
Beni bīmār-ı hicrān eylediñ sen daḥi bīmār ol

matla beyitli gazeline yazılmış bir tahmistir.

İkinci tahmis Şeyh Galip tarafından Hoca Neş‘et’in

Ġonceme jāle gibi n‘eyleyeyim bār oldum
Şabrı güç çāresi güç derde giriftār oldum

matla beyitli gazeline yazılmış beş bentten oluşan bir tahmistir. Mecmuada *Ġazel-i Neş‘et Tahmīs-i Ġālib* başlığıyla yer almaktadır.

Mecmuadaki yirmi üçüncü şiiir olup *Tahmīs-i Ümmetī Ġazel-i Nābī* başlığıyla kayıtlı şiiir Nābī’nin

Yāri açdım açıl ey ḡonce-dehānım diyerek
Bezme geldi gel ey serv-i revānım diyerek

matla beyitli gazeline Ümmetī’nin beş bent olarak yazdığı tahmistir.

Sonraki tahmis Sâbit tarafından kaleme alınmış olan mecmuadaki yirmi beşinci şiiirdir. Eserde şiiir *Tahmīs-i Mezâkī* başlığıyla yer almaktadır fakat bu şiiir Mezâkī’nin Sâbit’e değil Sâbit’in Mezâkī’ye yazdığı tahmistir. Sâbit bu şiiirde Mezâkī’nin

Gidip peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez

‘Aceb yād illere düşdüñ ki aşla bir haber gelmez

matlalı gazelini tahmis etmiştir.

Bir diğeri Hâşim tarafından Rasih’e ait olan

Süzme çeşmiñ gelmesin müjgān müjgān üstine

Urma zahmı sīneme peykān peykān üstine

matlalı gazele yazılmış mecmuadaki yirmi yedinci şiir olan tahmistir.

Yazmadaki diğeri tahmis Dâniş’e aittir. Nedîm’in meşhur

Bezme gel bādeler ol şevk ile rīzān olsun

Dökülen mey kırlan şīşe-yi rindān olsun

beyitine yazılan bu tahmis mecmuadaki otuz bir numaralı şiirdir.

Mecmuadaki son tahmis aynı zamanda mecmuanın da son şiiri olan Sâkīb tarafından Esad Muhlis Paşa’nın şiirini tahmis olan ve ilk bendi

Çerh-i nā-sāziñ cihānda şanma bir memnūnı var

Herkesiñ kendince biñ zāğ-i dil-i pür hūnı var

Ṭurre-i Leylāyı dehrin şad hezār meftūnı var

Ḳayş-i yektā şanma dünyāniñ nice Mecnūnı var

Milket-i ‘aşkıñ kemāl-i vüs‘at-i hāmūnı var

şeklinde olan şiirdir.

2.1.1.5. Murabba

Mecmuada dört adet murabba bulunmaktadır.

2.1.1.5.1. Murabba-ı Mütekerrir

Yazmadaki tüm murabbalar mütekerrirdir ve Enderunlu Vâsıf tarafından kaleme alınmıştır. Bunlardan ilki *Murabba^ç-ı Vâşıf-ı Mîr* başlıklı yedi numaralı şiirdir ve

Yağdıñ beni bārî a begim cānımı yağma

tekrar mısraı ile beş bent olarak kaleme alınmıştır.

Bir sonraki şiir de yine *Murabba^ç-ı Vâşıf-ı Mîr* başlığı ile

İtme Allāhı seversen cigerim hūn itdin

tekrar mısraı ile beş bent olarak yazılmıştır.

Sonraki murabba mecmuada *Güfte-i Vâşıf* başlığıyla yer alan kırk bir numaralı şiirdir. Şiirin tekrar mısraı

Küsdüm saña ben nāfile yalvarma barışmam

şeklindedir.

Son murabba ise mecmuadaki ilk murabbanın aynısıdır tek fark şiir bu sefer *Güfte-i Vâşıf* başlığıyla kaydedilmiştir.

2.1.1.6. Kaside

Mecmuada ikisi medhiye biri ise mersiye olmak üzere toplam üç kaside bulunmaktadır. Enderunlu Fazıl tarafından yazılmış olan bu kasidelerden ilki 18. yüzyılın reisülküttâblarından Kayserili Mehmed Raşid Efendi için yazılmış "Allah

kerîm" redifli 18 beyitten oluşan şiidir. Şiir mecmuada *Güfte-yi Fâzıl-ı Mîr* başlığıyla yer almaktadır.

İkinci kaside ise Enderunlu Fazıl'ın III.Selim'e yazdığı, iki gözüm redifli, yirmi yedi beyitten oluşan bir medhiyedir. Müellif bu şiiri mecmuada sadece *Mîr Fâzıl-ı Raḥmetu'llāh* başlığıyla kaydetmiştir.

Son kaside yine Fazıl tarafından bu kez III.Selim'in ölümü üzerine yazılmış bir mersiye'dir. Şiir mecmuada *Merşiyeye-yi Fâzıl Berāy-ı Sulṭān Selīm Ḥān-ı Şehīd* başlığıyla yer almakta ve otuz yedi beyitten oluşmaktadır.

2.1.1.7. Mesnevi

Yazmada üç adet mesnevi bulunmaktadır. Bunlardan ilki aynı zamanda mecmuanın da ilk şiiri olan *Pend-nāme-i Şeyḥ 'Aṭṭār 'āleyhi'r-raḥmeti'l-Ġaffār* başlıklı mesnevidir. Pendnâme türünde yazılmış olan bu şiirde mahlas geçmediği için kim tarafından yazıldığı tespit edilememiştir. Feridüddin Attar'ın meşhur pendnâmesinden tercüme olan şiir kırk sekiz beyitten oluşmaktadır.

Mesnevi nazım şeklinde yazılmış olan ikinci şiir ise 18. yüzyıl şairlerinden Mustafa Fennî tarafından kaleme alınmıştır. Şiir İstanbul kıyıları ile buradaki yerleşim yerlerini, meskûn halkın yaşayış biçimlerini konu alan altmış altı beyitlik bir sahilnâmedir.

Mecmuadaki son mesnevi ise Belîğ kaleme alınmış yüz dokuz beyitlik bir berbernâmedir. Bu şiir üslûp olarak berbernâme türündeki şiirleriyle meşhur 18. yüzyıl şairlerinden Mehmed Emîn Belîğ'in şiirlerine benzemektedir. Fakat şairin divanında bu şiir bulunmamaktadır.

2.1.1.8. Kıt' a

Mecmuada üç adet kıt'a bulunmaktadır. Bunlardan ilki iki yüz on iki numaralı şiidir ve kime ait olduğu tespit edilememiştir. İkincisi ise ilk kıt'anın hemen ardından gelen şiidir ve Rûhî tarafından kaleme alınmıştır. Son kıt'a ise 68a numaralı sayfanın derkenarında yer alan Necâtî tarafından yazılmış şiidir.

2.1.1.9. Terkîb-bend

Eserdeki iki terkîb-bendden ilki *Terkîb-i bend-i Vâşif-ı 'Atîk* başlıklı, otuz ikinci şiidir. Enderunlu Vâşif tarafından kaleme alınan şiir yedi bentten oluşmaktadır.

Diğer terkîb-bend ise *Terkîb-bend-i Nedîm* başlıklı, otuz ikinci şiidir. Üslûp bakımından 18. yüzyılın meşhur şairlerinden Nedîm'in diğer şiirleriyle benzerlik göstermesine rağmen Nedîm'in divanında rastlayamadığımız bu şiir 5 bent olarak kaleme alınmıştır.

2.1.1.10. Tercî' -bend

Eserdeki tek tercî-bend Kırımlı Abdullah Râmiz Paşa tarafından beş bent olarak kaleme alınan, otuz numaralı şiidir. Mecmuada *Râmiz Paşa* başlığıyla yer alan şiirin vasıta beyiti

Gel ey nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-ğabersin sen

Beni divâne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen

şeklindedir.

2.1.1.11. Tesdis

Mecmuada bulunan iki tesdisden ilki *Tesdis-i ‘Ulvi’* başlıklı, yirmi dört numaralı şiiirdir. Başlıktan şiiir Ulvî’ye aitmiş gibi görünse de olduğu yazmasına rağmen şiiir Tîgî’nin Ulvî’nin şiiirine yazdığı bir mütekerrir tesdistir. Şiiirin tekrar mısraları

Yıkanlar hâtır-ı nâ-şâdımı yâ Rab şâd olsun

Benim-çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

şeklindedir.

Diğer tesdis ise Mecmuadaki on beşinci şiiir olan ve Ulvî tarafından kaleme alınan şiiirdir. Fakar eserde *Müseddes-i ‘Ulvi’* başlığıyla kayıtlı olan şiiir aslında Necâtî Beg’e ait olan meşhur

‘Ayş [ü] nûş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı

Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

beyitine yazılmış bir tesdistir.

2.1.2. Vezin

2.1.2.1. Bahr-i Remel

2.1.2.1.1. Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Mecmuada 31 gazel, 2 müseddes, 2 muhammes, 1 mesnevi, 1 tahmis, 1 kıt'a ve 1 terkîb-bend olmak üzere otuz dokuz adet şiirde kullanılmıştır.

2.1.2.1.2. Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Eserde en fazla kullanılan vezindir. 49 gazel, 4 müseddes, 3 tahmis, 3 muhammes, 3 kaside, 1 murabba, 1 kıt'a ve 1 mesnevi olmak üzere altmış beş şiirde kullanılmıştır.

2.1.2.1.3. Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Eserdeki 171 numaralı gazel bu vezinle yazılmıştır.

2.1.2.2. Bahr-i Hezec

2.1.2.1.1. Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Mecmuadaki 39 gazel, 3 tahmis, 1 muhammes ve 1 terci'-bend olmak üzere kırk dört şiir bu vezinle yazılmıştır.

2.1.2.1.2. Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

Eserdeki 181 ve 201 numaralı gazeller bu vezinle yazılmıştır.

2.1.2.1.3. Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

Mecmuadaki 44 gazel ve 2 murabba bu vezin ile kaleme alınmıştır.

2.1.2.1.4. Mef'ülü Mefâ'îlün Mef'ülü Mefâ'îlün

Mecmuadaki 117 numaralı şiir olan Beliğ'e ait gazel bu vezinle yazılmıştır.

2.1.2.3. Bahr-i Muzârî'

2.1.2.3.1. Mef'ülü Fâ'îlätü Mefâ'îlü Fâ'îlün

Mecmuadaki 10 gazel ve 1 kıt'a bu vezinle yazılmıştır.

2.1.2.4. Bahr-i Müctes

2.1.2.4.1. Mefâ'îlün Fe'îlätün Mefâ'îlün Fe'îlün

Eserdeki 65, 69, 78 ve 123 numaralı gazeller bu vezin ile kaleme alınmıştır.

2.1.2.5. Bahr-i Seri'

2.1.2.5.1. Müfte'îlün Müfte'îlün Fâ'îlün

Mecmuadaki iki numaralı şiir olan Enderunlu Vâsîf'a ait müseddes bu vezinle yazılmıştır.

2.1.2.6. Bahr-i Cedîd

2.1.2.6.1. Müfte' ilün Müfte' ilün

Mecmuadaki 29 numaralı Belig'e ait mesnevi bu vezinle kaleme alınmıştır.

2.1.2.7. Bahr-i Münserih

2.1.2.7.1. Müfte' ilün Fâ' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün

Mecmuadaki 211 numaralı Kâsım'a ait Farsça şiir bu vezinle kaleme alınmıştır.

Tablo 1: Şiirde Kullanılan Aruz Bahirleri

Aruz Bahirleri	Kullanıldıkları Şiir Sayısı
Remel	110
Hezec	93
Muzâri ^c	12
Müctes	4
Seri ^c	1
Cedîd	1
Münserih	1

Tablo 2: Şiirde Kullanılan Aruz Kalıpları

Aruz Kalıpları	Kullanıldıkları Şiir Sayısı
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün	39
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün	65
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün	1
Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün	44
Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün	2
Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün	46
Mef' ülü Mefā' ilün Mef' ülü Mefā' ilün	1
Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün	11
Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün	4
Müfte' ilün Müfte' ilün Fā' ilün	1
Müfte' ilün Müfte' ilün	1
Müfte' ilün Fā' ilün Müfte' ilün Fā' ilün	1

Mecmuada sıklıkla **imaleye** rastlanmaktadır. Aşağıdaki örnek beyitlerde imale yapılan hecelerin altı çizilidir:

*Baña luṭf eylemede ey şeh-i ḥūnī-meşreb
Nice bir ağlayayım cev̄r ü gamīnla her şeb (33/2)*

*Sana her meclis[in]de söyleriz sen mülzem olmazsın
Degil kürsiye vā' iz arşa çıkısan adem olmazsın (94/1)*

*Dişin ile kesme hergiz rişini
Tırnağınla oynama hem dişini (1/25)*

*Pā-māl-i vişāl itmez o şūḥ sīnemi Haşmet
Yolında ḥaşīr-pāre-i hicrāne şarılsam (108/5)*

*Beni meftūn iden ey şūḥ-ı cihānım sensin
Mürde-i cism-i cānım işte a cānım sensin
Bāğ-ı 'ālemde daḥi ḡonce-dehānım sensin
Güzelim sevdiğim ey ḳaddi fidānım sensin
Bezm-i 'uşşāḳa gelir serv-i revānım sensin
Sensin ol 'aḳl alıcı mūy-miyānım sensin*

Hāşılı sīnedeki nazlı civānım sensin (33/2)

Mecmuadaki şiirlerde **zihaf** örnekleri de mevcuttur. Zihaf yapılan hecenin altı çizilidir:

Āh devletli efendim ber-ālāy bī-himmet

Eylemiş māye-yi def^c-i himem Allāh kerīm (9/11)

Āh o cism-i latīf ol ten-i pālūde-mişāl

Ne revā darb ideler anı ki lertzān olsun (11/32)

Nāmī ki qand-i lebiñ gül bedeniñ yād eyler

Aña tūti mi disem bülbül-i gūyā mı disem (174/5)

Yazmadaki pek çok şiirde **medli** okunması gereken heceler bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı aşağıdadır:

Feryād elinden seniñ ey şūh-ı şeker-leb

Kendiñ gibi itdiñ beni de āteşi meşreb

Pervāne gibi şem^c-i cemāliñle geçen şeb

Yağdıñ beñi bārī a begim cānımı yağma (7/3)

Āh bir kerre miyānını alıp ağūşe

Başlasam ol leb-i şîrîn ile 'ayş ü nûşe
İrişip nuṭḡ-ı revân-bahşı hemân-dem gûşe
Şu'le-yi âteş-i sūzân gibi gelse gûşe
Sîneye çeksem o sîm-ten[i] cānım diyerek (23/1)

Nev-bahār oldı yine irişdi hengām-ı cünûn
Dağ-ı sînem gibi şahrâlar olupdur lâle-gün
Yârsız çeşmim döker her laḡzede seyr-âb-ı hûn
Âh eliñden kime feryâd ideyim ey dehr-i dūn
Tâli' im mağbûn bağrım hûn bahtım ser-nigûn
Şabre ṭâḡet ḡalmadı gâyet zebûn oldum zebûn (28/1)

Tahfif (Kasr): Vezin gereği şeddeli bir harfi şeddesiz okumak demektir. Bu işleme daha çok "hadd", "hatt", "dürr" gibi tek heceli kelimeler terkîbe girdiğinde vezin gereği başvurulur.¹¹⁹ Aşağıdaki beyitlerde tahfif örneklerinin altı çizilmiştir:

Şad hezārân fitne meftûn bir nigeḡ-i şūḡuna
Biñ dil-i Hārût beste her ham-ı keybūsına (113/1)

Lebiñ üstünde ḡaṭṭ güyâ ki bir târiḡ-i zibâdır

¹¹⁹ M.A. Yekta Saraç, **Klasik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)**, Gökkuşe Yayınevi, İstanbul 2012, s.218.

Haṭ-ı yākūt ile ki çeşme-i dīvāne yazmışlar

‘İzārında görinen haṭṭ değildir āyet-i Nūrı

Haṭ-ı reyhān ile berg-i gül-i ḥandāne yazmışlar (150/2-3)

Ceyş-i ḡamle Şākībā maḥsūr ise pīrāmenim

Ḥamdülillāh ḥāk-i pāy-i Aşafīdir me‘menim

N’ola zeyb bezm-i ‘irfān olsa şî‘r-i rüşenim

Nāzenīnler nazmımı ser-zīb-i ‘ıḳd eyler benim

Ṭab‘ımıñ muḥliş nice böyle dür-i meknūmı var (222/7)

Kef-i destimdedir maḳşudı ‘uşşāḳıñ hemān Nāṭıḳ

Hemīşe sīm [ü] zer ḳaydındadır zīr aña dilberler (193/4)

Dür-i dür-i "lā fetā" bürc-i meh-i "hel-etā"

Ente veliyyü’l-velī şāh selāmun ‘aleyk (211/10)

Teşdîd: Vezin gereği şeddesiz bir harfi terkibe girdiğinde şeddeli okumaktır. ¹²⁰

¹²⁰ Saraç, a.g.e., s.219.

Kāzımā çille-keş-i şaht-i kemān-ı ‘aşkıım

Hedef-i sehm-i kazā sine-i sūzānımdır (221/5)

Söylenmek için ağzına yār virdi dudağın

Medhī yine eş‘arımı şekkerlediler mi (207/5)

Lebiñ emmek emeli ‘ālemiñ ey şūh ammā

Baña el virmez o söz āhere şor şorma baña (34/2)

Baña dün açdıgıñ esrār-ı vişālī tenhā

Ĥaber almış idi elimizi Vāşif ĥatta

Bil de bilmezlige gel saña iderse ĩmā

Bir şeker çiyndik ey tūti-yi şekker-gū amā

Va‘ diñiz buse mi vuşlet mi unuttum ne idi (4/7)

Mecmuada vezin gereği beyitlerde hece düşürülerek okunması gereken yerler (‘) işareti ile belirtilmiştir. Şiirlerde sıklıkla karşımıza çıkan bu durumdan bazı örnekler aşağıda altı çizili olarak verilmiştir:

Ben niçe ketm eyleyem ey verd-i al

Ĥālimi bilmez mi benim ehl-i ĥāl

Yağdı ciger-gāhımı dāğ-ı melāl

N'ışleyeyim kalmadı bende mecāl

Āh mine'l- 'aşk u hālātihī

Ahrağa kalbī bi-harārātihī (2/13)

Nāle vü feryādımı ārām-ı cān itsem n'ola

Āh-ı âteş-bāzı zīb-i esmān itsem n'ola

Bir gül-i ra' nādan ayrıldım figān itsem n'ola

Rūz [ü] şeb hūn-ābe-yi hasret revān itsem n'ola

Sīne pür-dāğ ciger pür-hūn kaldım yārsız

Gözlerim kan ağlasın tā haşre dek dildārsız (26/2)

N'ola mestāne kasd-ı katl-i 'āşık its' aceb itmem

Ki zīrā üstine mir'at-i istiğnāyı ben virdim (84/4)

Ol gonce-i ne'sküfte olur gül gibi handān

Şebnem gibi eşk-i dil-i şeydā dökülünce (113/3)

Yüri görsün ki kıyāmet nic'olur serv-fidānı

Her taraf şad 'alem ü fitne hīrāmān olsun (128/4)

Garğ-ı 'arāk-ı şerm olup n'olduğunu mihnet-i hecrin

Der-h'āb idim eyvāh daği şimdi uyandım (132/5)

2.1.3. Kafiye ve Redif

Şiir mecmuasındaki 219 adet şiirde kullanılan kafiyeler sırasıyla: -i, āh, ām, ār, aş, āb, āre, -er, -ola,-en,-e,-ān, -āl, - āne, ūz, -et, -er, -ül, -y, -ş, -l, -erd, -i, -asl, [-er], -idi, -eri, āz,-en, -it, -l, -ā, [i], -ām, -ā, -ek, -üş, -a, -em, -āz, -en, -āl, -āb, -ün, -al,-r, -ak, -ed, -eb, ĩl, -an, -ün, -an, ĩf, -le, -il, -em, -ān,-ān, -er, -ād, em, -āre, ād, -et, -l, -t, -ā, -ĩr, -āde, -ān, -er, -ānı, -et, -aķ, -ā, c, r, -ā, -ān, -m, -ā, -ān, -m, -ĩn, -ān, -āl, -nsin, ār, -t, -de, -in, -ār, -e, -r, ūd, -ān, -it, -den, -āzı, -el, -ād, -ār, -, -ā, -ķ, -ān, -er, -m, -ān, -eb, -ān, -üş, -ār, -et, -i, -ād, -ār, -ān, -en, -ād, -r, -e, -ār, -m, -et, -ār, -ān, -et, ađ, -ād, ān, -et, -me, -ūr, -ün, -āl, -ār, -āk, -ār, -er, -im, -ĩn, -ād, -āh, [-sin], -ān, -aķ, -id, aķ, -r, -āz[-enim], -ā[-āz], -er, [-ān], -en[-ān], -ār[-ā], -ān, -i, -ān[-ār], -ān[-ān], -ān[-eb], -ün[-ā], -ān[öyle], -ār[er], -er, -aķ, -aķ, -e, -an, -āre, -ı, -arış, -ñ, -āzım, -iş, -an, -aķ, -āne, -ıķ, -at, -ān, -iyye, -ıs, -ük, -et, -ay, -er, -er, -et, -an, -aķ, -ed, -eb, ĩl, -an, -ıķ, -este, -ır, -un, -āh, -āh, -erivir, er, -aķ, -et, -at, -ķ, -ār, -ār, -ām, -āt, -üş, -ān, -u, -en, -ā, -un, -an, -ul, -ā, -et, -et, -ın -ā, -ā, -ām, -ān, -em, -er, -ayak, -ām, -em, -ār, -ān, -ā, -an, -ā, -ān, -ān, -et, et, -an, -lı, -u, -eb, -ān, -ār, -an, -ān, -ā, -ül, -ende, -ām, -ū,-ıh, -er, -us, -el, -ıķ, -er, -ut, -ın, -u, -āz, -āne, -ān, -ān, -ān, -ān, -ān, -an, -ār, -em, -āb, -ān, -an, -ķ, -ub, -e, -ād, -ı, -ān, -ān, -ā, -uş, -ān, -ār, -āne, -ā, -ād, -āre, -et, -ār, -ār, -ān, -āl, -et, -ār, -ām, -er, -ān, āb, -ān, -āb, -āz, -ān, -em, -lā, -āh, -eg, -ām, -ā, -ā, -aşa, -ne, -ān, -üz, -em, -ān, -ār, er, -āb, -ā, -ā, -er, -ā, -āne, -et, -āne, -et, -ā, -ā, -er, -er, -et, -āre, -a, -ā, -ende, -e, -ne, -en, -ām, -neden, -u, -ā, -er, -l, -et, -an, -ı, -āh, -ı, āh şeklindedir.

Mecmuada 222 farklı şiirin bulunması beraberinde kafiye ve redif çeşitliliğini de getirmiştir. Metinde en fazla kullanılan kafiyeler -ān, -ā, -ār, -an, -er, -et şeklindedir.

Yazmada sadece revî harfinin tekrarıyla yapılan **kafiye-i mücerrede** sıklıkla rastlanır. Bunlardan bazıları:

Cānib-i Gökşuya luṭf ile ‘azīmet̄ idelim

Yayıp iḥrāmı seniñ üstine ‘işret̄ idelim

Bā‘ iş-i şevk̄ olacaḡ cünbiş ü şohbet̄ idelim

Ba‘ d-ez-îñ ḡāne-yi bî-minnete ‘avdet̄ idelim

Bizde ḡal bu gice birlikde maḡabbet̄ idelim (14/1)

Şayde gitdi yanına kelb rākibi ṭaḡaraḡ

Ḳaldı üftādeler ardınca uzaḡdan baḡaraḡ (67/1)

Her vech ile eṭvārı sâ`irlerine rāciḡ

Bir şūḡ-ı cihān gördüm dilber dimege şālīḡ (117/1)

Revi harfinin dışında ondan önceki harflerin de tekrar ettiği mürekkebi kafiye çeşidir. Mürdef, Mukayyed ve Müesses olmak üzere üç gruba ayrılır.¹²¹

¹²¹ Saraç, **a.g.e.**, s.267.

Mecmuada özellikle ridf harfinin bulunduğu **mürdef kafiye** çeşidine sıklıkla rastlanır:

Şundı o meh destime bir tolu cām

‘Āqlım alıp eyledi mest-i müdām

Farq idemem n’olduğumu şubh u şām

Cānıma kār itdi harāret tamām (2/3) (kafiye-i mürdefe: ridf-i elif)

Şan‘at kāsıdı idip piş-i nihād

Geldi kan almağığın bir cellād (29/61)

Āh bir kerre miyānını alıp ağışe

Başlasam ol leb-i şirīn ile ‘ayş ü nūşe

İrişip nuṭk-ı revān-baḥşı hemān-dem gūşe

Şu‘le-yi āteş-i sūzān gibi gelse gūşe

Sīneye çeksem o sīm-ten[i] cānım diyerek (23/2) (kafiye-i mürdefe: ridf-i vâvî)

Firkat ne zemān olur ‘aceb vuşlete tebdīl

Olmaz mı diliñ sūz ü güdāzı daħi tekmīl

‘Aşkıñla fetīl alalı mānende-yi kandīl

Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yaqıma (55/4) (kafiye-i mürdefe: ridf-i yāyī)

Aşağıdaki beyitlerde **müesses kafiye** örnekleri mevcuttur. Tesis harfinin altı çizilmiştir:

Var iken dilde bu ğam neş’e-yi hālet mi olur

Felegiñ çille-yi hicrānına tāk̄et mi olur

Țutmadım māl ü mülk başka kabāhet mi olur

Bilene kendini bundan da rezālet mi olur

Cāme-yi köhneyi aħz itme ki yok kudretimiz (13/3)

Meclisde bu revnāk şetāret saña maħşūş

Bu nāz u nezāket bu leṭāfet saña maħşūş (53/1)

Yazmadaki şiirlerde **cinas** kullanımını oldukça yaygındır. Aşağıdaki beyitlerde altı çizili kelimeler mecmuada cinasın en çok kullanılan çeşidi olan nakıs cinas örnekleridir:

Kāh bāde ier zāhide sākī ki ayak bas

Mestim uramam dirse ‘aasıyla dayak bas (90/1)

Alıp au-ı merāma yāri rām itmek ne gc

ām-i gānde yārsız ‘azm-i merām itmek ne gc (92/1)

Gnl daė-ı gāmiūla sīnede bir em‘ uyandırmı

erāė-ı ‘aka bir gārrā kıızıl altun yandırmı (98/1)

Byle bilmezdim o meh-rya mahabbet ay ne gc

imdi bildim n’itdiğin ‘ālemde firkāat vay ne gc (50/1)

Dil āte-i hicrāniņa yansın mı efendim

Bu tābi-i dil-sze ayansın mı efendim (110/1)

Ben saņa meftn degil yā neyem

Ātee dsem n’ola pervāneyem

Sz mi bu kim yanmadan uaneyem

Bağrıma taşlar başayım yaneyem

Āh mine'l-‘aşq u ḥālātihī

Ahrağa kalbī bi-ḥarārātihī (2/11)

Vaşliñ[iñ] teşneleri āb nedir bilmezler

Devr-i la‘ liñde mey-i nāb nedir bilmezler (135/1)

Mısra sonundaki kafiye'nin yanısıra mısra başında da kafiye olması olarak ifade edebileceğimiz **zū-kafiyeteyn**'e şiirlerde oldukça fazla rastlanmaktadır. Aşağıdaki beyitlerde zū-kafiyeteyn örneklerinin altı çizilmiştir:

Teng-dest olduğumı ‘ayb itme

Deng ile olsa şatardım ipegim (172/6)

Gül ocağı bu söz ile āteşlere yanmış

Gül öksüzü bülbülleri ḥākistere düşmüş (89/2)

Eli uz ağızı düz berber idi

Eli ağızına uyar dilber idi (29/2)

Q güzel güzel edālar o nigāh-ı mest haste

Q yaman yaman belālar ider ehl-i ‘aşkı haste (57/1)

Ey nāme sen ol meh-liķādan mı gelirsin

Ey hūdhūd-i ümmīd sebādan mı gelirsin (76/1)

Kim düşer dāmenine ķatre-i hūndan ğayri

Kim öper pāyimi zencīr-i cūnūndan ğayri (77/1)

Bir devlet için çerķe temennādan uşandık

Bir vaşl için ağyāre müdārādan uşandık (80/1)

Derd-i hasret o degil kim ola firķet bāķī

Derd odur kim ben ölem ķala bu hasret bāķī (189/1)

Mecmuadaki şiirlerde bazen Arapça ve Farsça’daki uzun ünlüler ile Türkçe’deki ünlüler arasında kafiye yapılarak "kulak için kafiye" hem de "göz için kafiye" anlayışı esas alınmıştır.

Dil-i sevdā-zedeye ister iseñ itmek 'ilāc

Şöyle bir kerre gel āyīne gibi sīneni aç

Bu kadar ben saña ibrām ideyim sen yine kaç

N'olacak vahşi tabi'at ile bu hūya mizāc

Bizde kal bu gice birlikde maḥabbet idelim (14/4)

Şad-hezār saña niyāz itmiş iken Şemsi-yi zār

Yine bildüğün idersin ne 'acāyib esrār

Ġayri ḥiddet geliyor şöḫbeti kes ğavğa uzar

Saña düşmez gel 'inād itme otur evde ne var

Bizde kal bu gice birlikde maḥabbet idelim (14/5)

Hārḫār-ı ğam-ı vücūdum eyledi zār-ı nizār

Kerem miḫnet sīnemi evkār idip ayıp var

Yūsufumdan ayru düşdüm nitekim Ya'kūb-vār

Kār-bān-ı derd [ü] ğamla eyledi terk-i diyār

Tālī' im mağbūn baĝrım hūn baḫtım ser-niĝūn

Şabre t̄aḡet ḡalmadı ḡāyet zebūn oldum zebūn (28/3)

Pederim ki gelür olurđı t̄rāş

Şimdi bālīn helāki ḡodu bāş (29/43)

Tablo:3 Mecmuanın Şekil Hususiyetleri

Şiir No	Şairi	Nazım Şekli	Vezin	Kafiye	Redif	Beyit/ Bent Sayısı
1.	-	Mesnevi	Remel			48 beyit
2.	Vâşîf	Müseddes	Serî ^c	-i, āh, ām, ār, aş, āb, āre, -er, -ola,- en,-e,- ān, -āl, - āne, ūz, -et, [-]	-, -, -, -, -, -si, -e, -, -im, - yem, -ima, - , -yem, imiş, -e [ātiḥī]	16 bent
3.	Vâşîf	Müseddes	Remel	-er, -ūl, -y, -ş, - l, -erd, - i, -asl,	-, -, -, -, - amaz, -i, - di, -i, [-]	8 bent

				[-er]		
4.	Vāşıf	Muhammes-i Mütekerrir	Remel	-idi, - zxeri, āz,-en, -it, -l, - ā [i]	-, -de,-, -i, - di, -amam, - , [di]	7 bent
5.	Vāşıf	Muhammes-i Mütekerrir	Remel	-ām, -ā, -ek, - ūş, -a, - em,	-iñ nedir, -, -, itmişem, - , -ligim,	6 bent
6.	Vāşıf	Müseddes-i Mütekerrir	Remel	-āz, - en, -āl, -āb, - ūn, -al,- r	-, -i, -, -, -, - dım, -	7 bent
7.	Vāşıf	Murabba ^ç -1 Mütekerrir	Hezec	-ak, - ed, -eb, īl, -an	-ma, -le, -, - , -mam	5 bent
8.	Vāşıf	Murabba ^ç -1 Mütekerrir	Remel	-ūn, - an, īf, - le, -il	itdiñ, -dık, - , -, -i	5 bent

9.	Fāzıl	Kaside	Remel	-em	Allāh kerīm	18 beyit
10.	Fāzıl	Kaside	Remel	-ān	iki gözüm	27 beyit
11.	Fāzıl	Kaside	Remel	-ān	olsun	37 beyit
12.	Fāzıl	Müseddes-i Mütekerrir	Remel	-er, -ād, em, - āre, ād	-imden ğayri, ideyim, yoğdur, meded, -ı	5 bent
13.	Şemsī	Muğammes	Remel	-et, -ı, - t, -ā, - īr, -āde, -ān, -er, -ānı	-imiz, - acağ, mi olur, -, - imize, idik, -ımıza, -ı, olur	9 bent
14.	Şemsī	Muğammes	Remel	-et, -ağ, -ā, c, r,	idelim, -, -, -, -	5 bent
15.	‘Ulvi	Tesdīs	Remel	-ā, -ān,	-ı, -dan geğ,	5 bent

				-m, -ā, - ān	ancağ ötesi, ğamını, eyle	
16.	Lem ^ı ī	Müseddes-i Mütekerrir	Remel	-m, -īn, -ān, -āl,	-, -, -, -	4 bent
17.	Pertev	Muhammes	Hezec	-nsin, ār, -t, - de, -in	-, -dan incin, -me, - , -	5 bent
18.	Āşım	Taḥmīs	Hezec	-ār, -e, - r, ūd, - ān	ol, -den inmiş, -, -, -	5 bent
19.	Vehbī	Muhammes-i mütekerrir	Remel	-it, - den, - āzı, -el, -ād	-sem, -, -, -, itsin	5 bent
20.	Ġālib	Taḥmīs	Remel	-ār, -, - ā, -k, - ān,	oldum, -iñ, - dan geçtim, degilim, - ıımıza,	5 bent
21.	Ṭıflī	Muhammes-i Mütekerrir	Remel	-er, -m, -ān, -eb	-, -ima, -	4 bent

22.	Fennî	Mesnevî	Remel			66 beyit
23.	Ümmetî	Taḥmîs	Remel	-ân, - ûş, -âr, -et, -i	-ım diyerek, -e, -iñ, -de, -	5 bent
24.	Ṭîgî	Tesdîs	Hezec	-âd, -âr, -ân, - en, -âd	olsun, -e, ister, -den, -	5 bent
25.	Şâbit	Taḥmîs	Hezec	-r, -e, - âr, -m, - et	gelmez, -, - ım ben, -, - le	5 bent
26.	Rûḥî	Müseddes-i Mütekerrir	Remel	-âr, -ân, -et, aġ, -âd	-sız, itsem n'ola, kalmadı, - lar, -	5 bent
27.	Hâşim	Taḥmîs	Remel	-ân, -et, -me, - ûr, -	üstine, -e, o şûḥ, -, -mez dimişler ḥaḳḳıma	5 bent
28.	Raḥmî	Müseddes-i	Remel	-ûn, -âl,	-, -, -, -, idip	5 bent

		Mütekerrir		-ār, -āk, -ār		
29.	Beliğ	Mesnevi	Cedīd			109 beyit
30.	Rāmiz Paşa	Terci-bend	Hezec	-er, - im, -īn, -ād, - āh, [-sin]	-sin sen, -, olmuş, eylesem bilmem, eylesem bilmem, itdim, [sen]	5 bent
31.	Dāniş	Tahmīs	Remel	-ān, - aḳ, -id, aḳ, -r	olsun, - alım, -elim, -, -	5 bent
32.	Vāşıf	Terkib-bent	Remel	-āz[- enim], - ā[-āz], - er, [- ān], - en[-ān], -ār[-ā], -ān, -i, -	[-], [-], [- ım], - [ideyim], [-], itdın [-], - [olasın]	7 bent

				ān[-ār],		
33.	Nedīm	Terkib-bent	Remel	-ān[- ān], - ān[-eb], -ūn[-ā], - ān[öyle , - ār[er]	-[-ım],-ım sensin[-], itdiñ[n'olsu n bu], n'oldu saña[-], -[-],	5 bent
34.	Vaşıf	Gazel	Remel	-er	-e şor şorma baña	9 beyit
35.	Vaşıf	Gazel	Remel	-ağ	-dım bu gice	7 beyit
36.	Vaşıf	Gazel	Remel	-ağ	degil a	7 beyit
37.	Vaşıf	Gazel	Hezec	-e	-lerle	7 beyit
38.	Vaşıf	Gazel	Remel	-an	-dırdı beni	6 beyit
39.	Vaşıf	Gazel	Hezec	-āre	ne dirlerse disünler	6 beyit

40.	Vaşıf	Gazel	Hezec	-i	-yle	7 beyit
41.	Vaşıf	Murabba ^ç -i Mütekerrir	Hezec	-arış, - ñ, - āzım, - iş, -an, -ağ,	-mam, -, -, - , -dım,-ma	6 bent
42.	Vaşıf	Gazel	Remel	-āne	göñül	6 beyit
43.	Vaşıf	Gazel	Hezec	-ıķ	-	6 beyit
44.	Vaşıf	Gazel	Remel	-at	-dık	8 beyit
45.	Vaşıf	Gazel	Remel	-ān	ister iseñ işte ķuluñ	8 beyit
46.	Vaşıf	Gazel	Remel	-iyye	çek	5 beyit
47.	Vaşıf	Gazel	Remel	-īs	-	5 beyit
48.	Vaşıf	Gazel	Hezec	-ük	-dür	9 beyit
49.	Vaşıf	Gazel	Hezec	-et	-i aħbāb	7 beyit
50.	Vaşıf	Gazel	Remel	-ay	ne güç	6 beyit

51.	Vaşıf	Gazel	Remel	-er	-e şor şorma baña	7 beyit
52.	Fâzıl	Gazel	Hezec	-er	-den düşdügiñ var mı	6 beyit
53.	Vaşıf	Gazel	Hezec	-et	saña maşşüş	9 beyit
54.	Vaşıf	Gazel	Remel	-an	işte kuluñ	7 beyit
55.	Vaşıf	Murabba' -1 Mütekerrir	Hezec	-ağ, - ed, -eb, îl, -an	-ma, -le, -, - , -mam	5 beyit
56.	Fâzıl	Gazel	Remel	-ıķ	-	5 beyit
57.	Fâzıl	Gazel	Remel	-este	-	5 beyit
58.	Fâzıl	Gazel	Remel	-îr	itdi	5 beyit
59.	Fâzıl	Gazel	Remel	-ün	meded	5 beyit

60.	Fāzıl	Gazel	Remel	-āh	yiter	5 beyit
61.	Fāzıl	Gazel	Remel	-āh	var	5 beyit
62.	Rāsiḥ	Gazel	Muzāri ^c	-erivir	-dim	6 beyit
63.	Rāsiḥ	Gazel	Remel	-er	-inden geçemez	10 beyit
64.	Rāsiḥ	Gazel	Remel	-aḳ	-ıvirdi	5 beyit
65.	Rāsiḥ	Gazel	Müctes	-et	foḳur foḳur ḳaynar	5 beyit
66.	Vehbī	Gazel	Remel	-at	-dıḳ	12 beyit
67.	Vehbī	Gazel	Remel	-ḳ	-araḳ	5 beyit
68.	Vehbī	Gazel	Hezec	-ār	-e her çı bād ābād	7 beyit
69.	Vehbī	Gazel	Müctes	-ār	-e gider	7 beyit
70.	Vehbī	Gazel	Remel	-ām	-e düşür	7 beyit

71.	Vehbī	Gazel	Hezec	-at	-mağa gelmez	6 beyit
72.	Vehbī	Gazel	Hezec	-üş	-dü	7 beyit
73.	Nābī	Gazel	Hezec	-ān	-ına beñzer	5 beyit
74.	Nābī	Gazel	Remel	-ū	qalmamış	5 beyit
75.	Nābī	Gazel	Hezec	-en	olaydım	5 beyit
76.	Nābī	Gazel	Hezec	-ā	-dan mı gelirsin	7 beyit
77.	Nābī	Gazel	Remel	-ūn	-dan ğayrı	5 beyit
78.	Nābī	Gazel	Müctes	-an	-dırıncaya dek	15 beyit
79.	Nābī	Gazel	Hezec	-ūl	degil	6 beyit
80.	Nābī	Gazel	Hezec	-ā	-an uşandıq	5 beyit
81.	Rāğıb	Gazel	Remel	-et	-lenir	5 beyit

82.	Rāġīb	Gazel	Hezec	-et	iñ söyler	8 beyit
83.	Rāġīb	Gazel	Hezec	-īn	aç	6 beyit
84.	Rāġīb	Gazel	Hezec	-ā	-yı ben virdim	5 beyit
85.	Rāġīb	Gazel	Remel	-ā	-dan ġayri	6 beyit
86.	Rāġīb	Gazel	Remel	-ām	şikest	7 beyit
87.	Şābit	Gazel	Remel	-ān	-ı mı var	5 beyit
88.	Şābit	Gazel	Hezec	-em	bile bilmez	5 beyit
89.	Şābit	Gazel	Hezec	-er	-e düşmüş	5 beyit
90.	Şābit	Gazel	Hezec	ayağ	baş	5 beyit
91.	Şābit	Gazel	Muzāri ^c	-	-i ġarīb	5 beyit
92.	Şābit	Gazel	Remel	-ām	itmek ne güç	5 beyit
93.	Şābit	Gazel	Remel	-em	görelim	5 beyit

94.	Şābit	Gazel	Hezec	-em	olmazsın	5 beyit
95.	Şābit	Gazel	Hezec	-ār	-e yapışdım	6 beyit
96.	Bāķī	Gazel	Remel	-ān	ancaķ	5 beyit
97.	Bāķī	Gazel	Hezec	-ā	meclis	5 beyit
98.	Bāķī	Gazel	Hezec	-an	-dırmış	5 beyit
99.	Bāķī	Gazel	Hezec	-ā	-yı söyletsen	5 beyit
100.	Bāķī	Gazel	Hezec	-ān	-ın ucından	5 beyit
101.	Bāķī	Gazel	Hezec	-ān	-e tıyurma	5 beyit
102.	Bāķī	Gazel	Remel	-et	bāķī	5 beyit
103.	Bāķī	Gazel	Remel	-et	bāķī	5 beyit
104.	Nedīm	Gazel	Hezec	-an	mısın kāfir	7 beyit
105.	Nedīm	Gazel	Muzāri ^c	-li	-dir	8 beyit
106.	Nedīm	Gazel	Hezec	-ū	yazmış	5 beyit

107.	Nedīm	Gazel	Muzāri ^ç	-eb	meşrebimce dir	5 beyit
108.	Ḥaşmet	Gazel	Hezec	-ān	-e şarılsam	5 beyit
109.	Ḥaşmet	Gazel	Remel	-ār	-1 çekemem şultānım	5 beyit
110.	Ḥaşmet	Gazel	Muzāri ^ç	-an	-sın mı efendim	5 beyit
111.	Ḥaşmet	Gazel	Remel	-ān	söyler yatur	6 beyit
112.	Ḥaşmet	Gazel	Muzāri ^ç	-ā	-deyiz	5 beyit
113.	Fıṭnāt	Gazel	Hezec	-ül	-ünce	5 beyit
114.	Fıṭnāt	Gazel	Hezec	-ende	idersin	5 beyit
115.	Fıṭnāt	Gazel	Hezec	-ām	-ına maḥşūş	5 beyit
116.	Fıṭnāt	Gazel	Remel	-ū	-sına	5 beyit
117.	Belīg	Gazel	Hezec	-iḥ	-	6 beyit
118.	Belīg	Gazel	Hezec	-er	şatmaz	7 beyit

119.	Belîğ	Gazel	Remel	-ūs	-	7 beyit
120.	Belîğ	Gazel	Hezec	-el	-lenmiş	7 beyit
121.	Belîğ	Gazel	Remel	-ıķ	-dîñ	5 beyit
122.	Belîğ	Gazel	Muzāri ^c	-er	-leme	7 beyit
123.	Belîğ	Gazel	Müctes	-ūt	-	7 beyit
124.	Belîğ	Gazel	Remel	-īn	olmaz	6 beyit
125.	Belîğ	Gazel	Hezec	-ū	-yı	5 beyit
126.	Fehīm	Gazel	Remel	-āz	eyler baña	5 beyit
127.	Fehīm	Gazel	Remel	-āne	olmaz āşinā	5 beyit
128.	Fehīm	Gazel	Remel	-ān	olsun	6 beyit
129.	Naḥīfī	Gazel	Remel	-īñ arar	-ān	7 beyit
130.	Naḥīfī	Gazel	Remel	-ān	göreyim	7 beyit
131.	Naḥīfī	Gazel	Remel	-ān	-īñ idim	7 beyit

132.	Naḥīfī	Gazel	Hezec	-an	-dım	6 beyit
133.	Rūḥī	Gazel	Hezec	-ār	-ı bilmezsin	4 beyit
134.	Rūḥī	Gazel	Remel	-em	mi görür	5 beyit
135.	Rūḥī	Gazel	Remel	-āb	nedir bilmezler	5 beyit
136.	Rūḥī	Gazel	Hezec	-ān	mı bulunmaz	5 beyit
137.	Rūḥī	Gazel	Hezec	-an	-dık	5 beyit
138.	Fuzūlī	Gazel	Remel	-k	-	5 beyit
139.	Fuzūlī	Gazel	Remel	-en	-im	6 beyit
140.	Fuzūlī	Gazel	Remel	-ūb	muyam	5 beyit
141.	Nef'ī	Gazel	Remel	-e	hep	5 beyit
142.	Nef'ī	Gazel	Hezec	-ād	itdigin görsek	5 beyit
143.	Nef'ī	Gazel	Remel	-ī	-dir gönül	5 beyit

144.	Nev ^ç î	Gazel	Hezec	-ān	olmadan yegdir	5 beyit
145.	Nev ^ç î	Gazel	Hezec	-ān	-e tıyurma	5 beyit
146.	Nev ^ç î	Gazel	Hezec	-ā	-lardan	5 beyit
147.	Nev ^ç î	Gazel	Remel	-ūş	idesin	5 beyit
148.	Nev ^ç î	Gazel	Hezec	-ān	eyler	5 beyit
149.	Nev ^ç î	Gazel	Remel	-ār	güç	5 beyit
150.	Es ^ç ad	Gazel	Hezec	-āne	yazmışlar	5 beyit
151.	Es ^ç ad	Gazel	Remel	-ā	-ya düşdi gönlümüz	5 beyit
152.	Es ^ç ad	Gazel	Hezec	-ād	itmeyem ğayri	5 beyit
153.	Es ^ç ad	Gazel	Remel	-āre	fedā	5 beyit
154.	Es ^ç ad	Gazel	Remel	-et	mi gelir	5 beyit
155.	Es ^ç ad	Gazel	Hezec	-ār	-ısın kâfir	5 beyit

156.	Es'ad	Gazel	Hezec	-ān	-e selām eyle	5 beyit
157.	Es'ad	Gazel	Remel	-āl	-	5 beyit
158.	Muḥibbī	Gazel	Remel	-et	gibi	5 beyit
159.	Muḥibbī	Gazel	Remel	-ār	isteyen	5 beyit
160.	Feyzī	Gazel	Hezec	-ām	-e yazmışlar	5 beyit
161.	Revnāk	Gazel	Hezec	-	-içcikler	5 beyit
162.	Veysi	Gazel	Remel	-er	olur	5 beyit
163.	Veysi	Gazel	Remel	-ān	ağladır	5 beyit
164.	Bahāyī	Gazel	Hezec	-āb	eyler	5 beyit
165.	Ṭālib	Gazel	Remel	-ān	olmaz	5 beyit
166.	Cevrī	Gazel	Hezec	-āz	ele girmez	5 beyit
167.	Medḥī	Gazel	Hezec	-ān	-ı tükenmez	5 beyit
168.	Sırrī	Gazel	Hezec	-em	bile bilmez	5 beyit

169.	Şun ^ı î	Gazel	Hezec	-la	-ndırmış	5 beyit
170.	Ḥafīd	Gazel	Remel	-āh	-ı kimsenin	5 beyit
171.	Hevāyī	Gazel	Remel	-eg	-im	8 beyit
172.	Ālī	Gazel	Hezec	-ām	ne lâzım	5 beyit
173.	Şāzī	Gazel	Hezec	-ā	-yı ben virdim	5 beyit
174.	Nāmī	Gazel	Remel	-ā	mı disem	5 beyit
175.	Şūḫī	Gazel	Hezec	-aşa	sultānım	5 beyit
176.	Faḥrī	Gazel	Hezec	-ne	bağarsın	5 beyit
177.	Emrī	Gazel	Hezec	-ān	-de bulursun	5 beyit
178.	Yaḥyā	Gazel	Hezec	-üz	-ülsün	5 beyit
179.	Mezākī	Gazel	Remel	-em	ne disün	5 beyit
180.	Şināsī	Gazel	Hezec	-ān	-ımdan	5 beyit

181.	Şefîķ	Gazel	Hezec	-ār	ağlar menümçün	6 beyit
182.	Sırrî	Gazel	Hezec	-er	-iyle	7 beyit
183.	Rüşdî	Gazel	Hezec	-āb	itme	7 beyit
184.	Neşātî	Gazel	Remel	-ā	-dan bile	5 beyit
185.	Şehrî	Gazel	Remel	-ā	-dan bile	5 beyit
186.	Sa' dî	Gazel	Remel	-er	-den ğayri	5 beyit
187.	Rāşid	Gazel	Remel	-ā	-dan ğayri	6 beyit
188.	Ħayālî	Gazel	Hezec	-āne	-miz ğaldı	5 beyit
189.	Āhî	Gazel	Remel	-et	bāķî	5 beyit
190.	Ħayātî	Gazel	Remel	-ā	bilir bilmezlenir	5 beyit
191.	Ķabūlî	Gazel	Remel	-ā	-	5 beyit
192.	Bā' iş	Gazel	Muzāri'c	-er	-	5 beyit

193.	Nāṭıḳ	Gazel	Hezec	-er	-ler	4 beyit
194.	Kānī	Gazel	Remel	-et	-lidir	5 beyit
195.	Ülfet	Gazel	Muzāri ^ç	-āre	nerdedir	7 beyit
196.	Ādem	Gazel	Muzāri ^ç	-em	gelir gider	5 beyit
197.	Hevāyī	Gazel	Remel	-a	çıkar	8 beyit
198.	Hevāyī	Gazel	Hezec	-ā	-dan uşandıḳ	5 beyit
199.	Niyāzī	Gazel	Hezec	ende	mi bulduñ	5 beyit
200.	Fazlī	Gazel	Muzāri ^ç	-ām	-eh	5 beyit
201.	Şāzī	Gazel	Hezec	-ne	lerle	8 beyit
202.	‘Ubeydī	Gazel	Remel	-en	-lerle	5 beyit
203.	Kānī	Gazel	Hezec	-ām	-e tıyurma	5 beyit
204.	Kānī	Gazel	Hezec	neden	soñra	5 beyit
205.	Ṭayyār	Gazel	Remel	-u	gelmez	6 beyit

	Paşa					
206.	Medḥī	Gazel	Hezec	-ā	ḥaberim yok	5 beyit
207.	Medḥī	Gazel	Hezec	-er	-lediler mi	5 beyit
208.	Leylā	Gazel	Hezec	-l	-dum	7 beyit
209.	Leylā	Gazel	Hezec	-et	budur işte	7 beyit
210.	Şadīḫ	Gazel	Hezec	-an	-dırdım	5 beyit
211.	Ḳaşım	Gazel	Münseri h	-	şāh-ı selāmün ‘āleyk	15 beyit
212.	-	Ḳıṭ‘a	Remel	-ī	-	2 beyit
213.	Rūhī	Ḳıṭ‘a	Remel	-āh	-ız biz	2 beyit
214.	Ḥākī	Gazel	Remel	-ām	-	5 beyit
215.	Muḥyī	Gazel	Hezec	-īr	-e çekerler	5 beyit
216.	Ḳāzım	Gazel	Remel	-em	olmuşlardan	8 beyit

					ız	
217.	Nesîmî	Gazel	Hezec	-	-ından	5 beyit
218.	Nâ'îlî	Gazel	Hezec	-â	-	7 beyit
219.	Necâtî	Ḳıṭ' a	Muzâri'	-âb	ala	2 beyit
220.	Seyfî	Gazel	Hezec	-î	-den	5 beyit
221.	Kâzım	Gazel	Remel	-ân	-ımdır	6 beyit
222.	Şâkıb	Taḥmîs	Remel	-ûn, -, - ûr, -il, - k, -ût, - en	-ı var, -iñ, -ı hüsniye, -e, - , eylemiş, - im	7 bent

2.2. Mecmuanın Muhteva Özelliklerine Dair

Herhangi bir konu birliği çerçevesinde tertip edilmemiş olan mecmuada çeşitli yüzyıllarda yaşamış 81 farklı şaire ait, 11 farklı nazım türünde toplam 222 adet şiir bulunmaktadır. Şiir ve şair çeşitliliği bakımından bu kadar zengin olan mecmuayı belli konu başlıkları etrafında incelemeye çalışmak, çıkacak sonucun yorumlanabilirliği ve belli ortak çıkarımlara varılabilmesi açısından neredeyse imkansızdır diyebilir. Hal böyle iken mecmuanın muhteva özelliklerini madde başı ya da başlık vermeden belirli bir kompozisyon çerçevesinde vermeye çalışacağız.

Eserde mesnevi ve kaside nazım şekilleriyle yazıldığı için nazım türünü yani konusunu kesin olarak belirleyebildiğimiz altı adet şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki eserin de ilk şiiri olan Feridüddin Attar'ın meşhur eserinin tercümesi olan pendnâmedir. Kim tarafından tercüme edildiği bilinmeyen bu şiir insanlara nasihat vermek amacıyla dili oldukça sade ve akıcı bir biçimde kaleme alınmıştır.

Her işe kı1 besmeleyle ibtidâ

Öñden olsun dâ 'imâ ħamd ü şenâ

mısrasıyla besmele bölümüne başlayan mesnevi, hamdele ve salvale kısımlarından sonra bu dünyada mutlu olmak için neler yapmak ve nelerden sakınmak gerektiği hususunda nasihatlerde bulunur ve

Mümkin olduğınca eyle ictināb

Söz budur v'allāhü a'lem bi's-savab

beytiyle son bulur.

Konusunu tespit edebildiğimiz diğer üç şiir Enderunlu Fazıl'a ait kasidelerdir. Bunlardan ikisi methiye olup ilki reisülküttap Raşid Efendi'ye yazılmış "Allah kerîm" redifli diğeri ise Sultan II. Selim için kaleme alınmış "iki gözüm" redifli şiirdir. Fazıl tarafından kaleme alınan son kaside ise yine Sultan Selim için onun ölümü üzerine kaleme alınmış bir mersiye'dir. Bu üç şiir de konu bakımından geleneksel, üslup bakımından ağdalı dilden uzak ve akıcı olarak kaleme alınmıştır denilebilir.

Fennî tarafından mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan sahilnâme de adından da anlaşılacağı üzere İstanbul'un Bađaziçi sahil belde ve kasabalarını isim isim anlattığı bir mesnevidir. Ğalağa, Mûm-hâne, Tıbhâne, Fındıklı, şalıpazarı, Kabađař, Tılmabāđçe, Ortaköy, Kuruçeřme, Arnabud Karyesi, Arnabud Köyi, Ğasenkalfa, Bebek, Kayaalar, Ğorüzlık, Ğişar, řeytān Akındısı, Balđalimanı, Mırgün, İstinye, Yeñiköy, Tırabıya, Büyükdere, Kefeli Karyesi, řarıyār, Rümili, Kardađař, Fazda, şovukşu, Kāvakyeli, Degirmenlik, İskele-yi Ğünkār, Yalıköyü, Beykoz, Sulđaniye, İncirli, Paşabağçe, Çubuklı, Kanlıcağ, Zürefā Körfezi, Ğişar, Gökşu, Küçükşu, Kandılli, Vānıköy, Kulelibađçe, Çengel, Beglerbegi, İstavroz, Kuzguncuđ, Paşalimanı, Üsküdār, şemsipaşa, şeref-ābād, Ayazma, şalacağ, İřsāniye, Kızkulesi, Ğarem İskelesi, Kavađbađçesi, Ğaydarpaşa, Kadıköy, Moda, Kızbağçesine ilçelerinden tek tek bahsettiği şiirinde Fennî yaptığı teşbihler ve verdiği detaylarla bizlere 17. yüzyıla ait bir İstanbul sahil kıyısı tablosu çizer.

Konusu hakkında kesin isimlendirme yapabileceğimiz son şiir ise Belig'e aittir. Çorlulu bir kaşifin dilinden o dönemin sosyal hayatında önemli bir meslek olan berberlik ve berberler üzerine yazılmış olan 109 beyitlik bir mesnevi kaleme alan şair yer yer kullandığı müstehçen ifadeleri ve sathî teşbihlerinin yanı sıra kullandığı dilin konuşma Türkçesine oldukça yakın olmasıyla dikkat çekicidir. 18. yüzyılın sosyal hayatına dair canlı ifadelere ulaşabileceğimiz bu şiir metinde *Berbernâme-i Belig* başlığıyla kayıtlıdır.

Mecmuada en fazla şiiri yer alan şair Enderunlu Vâsıf'tır. Vâsıf'ın özellikle döneminde şiir ve işret meclislerinde çalınıp söylenmek için bestelenmiş şiirlerine mecmuada yer verilmesi dikkat çekicidir. Mecmuadaki ilk bendi:

Kim olur zûr ile maşsûdına reh-yâb-ı zafer

Gelir elbetde zuhûra ne ise hüküm ü kader

Hağka tefvîz-i umûr it ne elem çek ne keder

Qıl sözüm 'ârif iseñ gûş-ı kabûle gevher

Mihneti kendüye zevk itmedir 'âlemde hüner

Ġam [ü] şadı-yi felek böyle gelir böyle gider

şeklinde olan şiirin bu kısmı Vâsıf'ın çağdaşı musikişinas Hamparsum Limonciyan (1768-1839) tarafından Hisarbûselik makâmında bestelenmiştir. Daha sonra Zekâi Dede Efendi (1825-1897) Uşşak makamında, Hacı Arif Bey (1831-1885) Muhayyer

devr-i Hindî makamında, Karnik Germiyân (1872-1942) tarafından Nihavend makamında bestelenmiştir. Aynı şiirin altıncı bendi olan

Zâhir-i hâle bakıp itme dahl bir ferdi

Çekilir çille değil çille-yi serd-i merdi

Kendi hâlince olur her kişiniñ bir derdi

Dükenir mi felegiñ miñnet-i germ [ü] serdi

Miñneti kendüye zevk itmedir ‘âlemde hüner

Ġam [ü] şadi-yi felek böyle gelir böyle gider

kısmı ise yine Hacı Arif Bey tarafından Mahur Yürük Curcuna şarkı olarak bestelenmiştir.¹²²

Mecmuadaki yedinci şiirin ilk bendi olan olan yine Vasıf’a ait:

‘Afv eyle suçum ey gül-i ter başıma kaçma

Bir bağı yanıķ ‘âşıkım itdigime bakma

Gönlüm yeñiden âteş-i hicrâne bırakma

¹²² Rahşan Gürel, **Enderunlu Vâsıf Divanı**, Kitabevi Yay., s. 549.

Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yağma

sözler çağdaşı musikişinas Şevkî Bey (1860-1891) tarafından Uzzâl Yürük Semâî Şarkı olarak daha sonra da R. Fersan (1893-1965) tarafından Râst Curcuna Şarkı ve Ahmet Irsoy (Zekâi-zâde) tarafından Sabâ Gazel olarak bestelenmiştir. ¹²³

Derleyeni belli olmayan şiir mecmuasında genellikle ses armonisinin yoğun olduğu şiirler seçilmiştir. Öyle ki zaman zaman ses anlamın önüne geçmiştir. Mesela Fuzûlî mahlaslı bir şaire ait olan aşağıdaki gazel bu görüşü doğrular niteliktedir:

Beni firğat odına yağa yağ yağ yağa yağ

Hecriñle neye döndim bağa bağ bağ bağa bağ

Hîç bilinmez nedir sitemi gördükçe tenhâ

Titrer endām-ı za‘îfîñ şağa şağ şağ şağa şağ

Çünkü Leylâ saçñ zülfiñe oldum meftûn

Bend idip boynuma tağa tağ tağ tağa tağ

Hamdülillâh ki raqîbi ser-i kuyında görüp

¹²³ Gürel, **a.g.e.**, 468.

Başını taşlara çaldım şaka şak şak şaka şak

Çün Fuzûlîye naşîb olmadı ‘âlemde vişâl

Ey gözüm demi diyen aķa aķ aķ aķa aķ

aşğın kanlı gözyaşının sürekli akmasını aka ak ak aka ak, sevgilinin yakınındaki rakibin başını taşlara vurmaya şaka şak şak şaka şak, sevgilinin saçının aşğın boynuna kemend olması mazmununu taka tak tak taka tak, sevgilinin narin endamının sık sık sık sık sık sık, ayrılık ateşinin yakmasını yaka yak yak yaka yak olarak niterilen şair sevgiliye halim budur baka bak bak baka bak diye sesleniyor. Hiç şüphesiz ki bu gazel konu bakımından oldukça klasik olsa da üslup bakımından klasik şiirin zevkinden uzaktır.

Başka örnekler verecek olursak Hevâyî tarafından kaleme alınmış,

Ağlayıp didi beşikde bebegim

Şîşeden idi kırdı sebegim

A be karı baña çölmek ursun

Gögüsüm batdı yaduşdı göbegim (171/1-2)

beyitleriyle başlayan gazel dibegim, kepegim, Őebegim, ipegim, kōstebegim, begim sözcükleriyle kafiyelenmiŐtir. Hevâî tarafından kaleme alınan diğer iki Şiirde de benzer durum söz konusudur.

Bir diğer örnek, mecmuadaki Vâsîf tarafından kaleme alınmış 37 numaralı Şiirde ses uyumu mısra sonlarındaki velvelelerle, meŐalelerle, kulkulelerle, kerselelerle, hergelelerle, yelelerle, kertenkelelerle ve helelerle ifadeleri ile sağlanmaya çalıŐırken klasik Şiir zevki geri plan kalmıŐtır.

Yine mecmuadaki 48. gazelde Şiirin ses ahengi; düŐüktür, yüzüktür, küçüktür, körüktür, düdüktür, hödüktür, sönüktür, çürüktür, büyüktür ve kütüktür ifadeleriyle sağlanmaya çalıŐılmıŐ ne yazık ki akıbeti yine aynı olmuştur. Aslında bu Şiirleri sadece klasik Şiir zevkinden uzak olarak görmekten ziyade biçim bakımından divan Şiiri geleneğine uygun ama içerik bakımından zamanla yeni Őeyler yazmaya çalışmanın bir ürünü olarak ifade etmek daha uygun olacaksa da bu durum estetik zevkin bozulmaya yüz tuttuğunun somut delilidir.

Eserde yer alan gazeller genellikle rindâne olarak nitelendirebileceğimiz Őiirlerdir. Bu yüzden

‘Ayš [ü] nūŐ eyle bugün aîma ğam-ı ferdâı

Saîna ıŐmarlamadılar bu yalan dünyâyı (15/1)

Bezme gel bādeler ol Şevk ile rîzân olsun

Dökülen mey kıırılan Şişe-yi rindân olsun (31/1)

Cām-ı la‘liñ mey-i şevk-āvere şor şorma baña

Neş ‘e-yi būs-i lebiñ sāgere şor şorma baña (34/1)

beyitlerinde olduğu gibi içki ve işki meclisleri,

Gel ey nāşih̄ ko pendî hāl-i dilden bî-habersin sen

Beni dīvāne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen (30/1)

Ṭālî‘im mağbūn bağrım hūn bahtım ser-nigūn

Şabre ṭāket kalmadı gāyet zebūn oldum zebūn (28/1)

beyitlerinde ifade edildiği gibi dünya dertlerini boşverme ve

Bizde kal bu gice birlikde maḥabbet idelim (14/1)

Emsem lebūni kākūl ü gerdāne şarılsam

Şeb-tā-be-seher ol büte mestāne şarılsam (108/1)

Fürsenddir hemān olmadan ol şūh ḥat-āver

Öp oḥṣa şıkıdır ışır em lā' liñ uşulcaḳ (43/4)

mısralarında ifade edildiği gibi maddî aşka tüm açıklığıyla yönelme, klasik şiirin sevgiliden gelen her şeye razı olma tutumunun aksine

Vāşıf baña küsmüş diyüben ḥalk ile taḳma

Hem yeni baştan gönlümi âteşlere yaḳma

Gördükde beni meclisde benden yañe baḳma

Küsdüm saña ben nāfile yalvarma barışmam (41/6)

İtme Allāhı seversen ciğerim ḥün itdiñ (8/1)

Yaḳdiñ beni bārī a begim cānımı yaḳma (7/1)

ifadelerinde olduğu gibi sevgiliye açık bir dille sitem etme sıklıkla karşımıza çıkan temalardandır.

Eserde daha sonra bağlı oldukları Şiirden ayrılarak müstakil mısra ya da beyitler halinde dilden dile söylenegelen

Miĥneti kendüye zevĥ itmedir ‘lemde hüner

Ėam [] Şadi-yi felek böyle gelir böyle gider (3/1)

Ne sen bir kimseden incin ne senden kimse incinsin (17/1)

Yıĥanlar ĥtır-ı n-Şadımı y Rab Őd olsun

Benim-ĥn n-murd olsun diyenler ber-murd olsun (24/1)

İki ĥeŐmim ĥan döker ĥasret ĥeker t-be-seĥer

El-amn ‘afv eyle cürmüm ey kerem-knım yeter (21/1)

gibi mısralara ya beyitlere rastlamak mümkündür.

Mecmuada yer alan Şiirlerin konu bakımından 103 [67b] numaralı sayfaya kadar aŐaęı yukarı birbirine benzer din ifadelerden uzak Şiirler olduğunu söylemek mümkündür. Fakat bu sayfadan sonra el yazısının bozulmaya başladığı ve Őiirlerdeki konuların farklı bir ĥizgide seyrettiği görülmektedir. Sayfanın başında h. 25 Recep 1284 tarihi kayıtlıdır. Eserin baŐındaki 9 Recep 1264 tarihi ile bu tarih arasında tam yirmi yıl vardır. Bu kayıtların müstensih tarafından yazılmış olma ihtimalini göz önünde bulundurursak makul tahminlerle müstensihin eseri genĥlik ya da orta yaşa

yakın çağlarında yazmaya başladığını ve bu yirmi yıl boyunca bir plan çerçevesinde orta yaş sonrası ya da yaşlılık diyebileceğimiz dönemine kadar mecmuayı yazmaya devam ettiğini düşünebiliriz. Aradan geçen yirmi yıl şüphesiz ki sadece müstensih'in yaşlanıp el yazısının bozulmasına değil şiir zevkinin de değişmesine sebep olmuştur.

103 numaralı sayfadaki ilk şiir Kâsım tarafından Farsça kaleme alınan naattır. Bu naatla başlayan kısım Belki de konu açısından mecmuayı ikiye bölmektedir diyebiliriz. Sayfanın derkenarında yer alan biri Rûhî tarafından yazılmış diğeri kim tarafından yazıldığı belli olmayan iki kıt'a yer almaktadır:

Ne emîriz ne esîriz kerem-i şâhız biz

Sâkin-i künc-i tevekkeltü alellâhız biz

Ma-^çaref sırrını fehm eylemişiz ey Rûhî^î

Ehl-i şikest değiliz ^çârif-i billâhız biz (212)

Seyyid-i şādāt-ı ekrem vâriş-i âl-i nebî^î

Şem^ç-i mihrâb-ı şerî^ç at hâle-i nûr-i celî

Câmi^ç-i feyz-i velâyet hâzin-i sırr-i ^çAlî^î

Kıble-i ehl-i haqîkat Hâcî Bektâş-ı Velî-^î (213)

bu iki şiir ilk kısımdaki örneklerle mukayese edildiğinde konu bakımından oldukça farklılık göstermektedir. Önceki kısımda ağırlıkta olan şarap, içki meclisi, somut aşk, dünya tamahı gibi konuların işlendiği şiirlerden ziyade bu kısımda

Bilirsin eski köprüdür bu dehr-i dūne aldanma

Nice biñ şāh ü gedālar geldi geçdi kinārından (217/2)

Huzūr u emn-i emniyet emel fikri ‘abeşdir kim

Cefā zāhir belā hāzır kazā nāzır felek a‘dā (218/5)

Dünyā evine geldik oturduq bir iki gün

Lāyık mıdır Kerime konuqdan hesāb ala (219/1)

Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alī’den

Kim bendesiyem ben buların qālu belīden (220/1)

Bende-i āl-i ‘abāyım ki Cenāb-ı Hüseyin

Birisi şāhum efendim biri sultānımdır (221/6)

beyitlerinden yola çıkarak dünyanın geçiciliği, gerek saadetin ahirette olacağı, Allah'a tevekkül, Allah'ın merhameti, Hz. Ali'ye ve Hz. Hüseyin'e duyulan sevgi ve hürmet gibi konuların işlendiği şiirler yer almaktadır.

3. BÖLÜM: MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

1b

1.

Pend-nāme-i Şeyh 'Aṭṭār 'āleyhi'r-raḥmeti'l-Gaffār

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Her işe kı1 besmeyleyle ibtidā
Öñden olsun dā'imā ḥamd ü şenā

Ṭāhir ol dā'im şalāḥı pīşe kı1
Hem 'azāb-ı düzeḥi endīşe kı1
3. Ṭur otur ehl-i şalāt ile müdām
Kāhil olma kı1 nemāze ihtimām

İster iseñ artura kadriñ Ḥudā
Rūz u şeb eyle tazarru' kı1 du' ā
5. Ni' mete şükr ü belāya kı1 şabır
Kim bulur mir'āt-i dil andan cilā

Şükr kayd-ı ni' met-i mevcūdadır
Şabr şayd-ı ni' met-i maqşūdadır

7. Kimseye kıılma sitem itme cefā
Kıılmaz merdüm-āzārı Hudā¹²⁴

Şādī-yi dünyāya mesrūr olma hīç
İltifāt-ı şāha mağrūr olma hīç

9. ‘Ömrüñ olsun dir iseñ gāyet uzun
Eyle in‘ām u ‘atā hadden füzün

Şem‘-veş halka dilüñ itme dırāz
Rüz gibi eyleme ifşā-yı rāz

11. Ni‘metine kimseniñ kıılma hased
Kādir iseñ kııl[ma] mābeynini sedd

Kimseyi zemm eyleyip kadḥ eyleme
Kendüñi hem illere medḥ eyleme

13. Geç geçenden ibn-i vaqt ol gözle hāl
Hem yime ferdā gamun ferdāya şal

Ġayet ile kimdürür dirseñ eger
Kendi ‘aybıñ kor eliñ ‘aybıñ arar

¹²⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

15. Virdigini añma m̄anend-i bahār
Yime ayy itdũgini zenbũr-vār

2a

Çok mizāc itme ki ol ĥiffet virir
Bama hem nā-mareme ğaflet virir

17. İtme iki zen arasından gũzer
ılma hem aılmıa ala naz̄er

Zenler ile her ki çok Őobet ılır
āh ise kendũyi bī-ũrmet ılır

19. La‘n ũ ta‘n ũ kiz̄b ũ bũhtān eyleme
Kimseniñ albini vīrān eyleme

Hem oma beytind[e] beyt-i ‘ankebũt
Nāı olur ol ziyād olduça kũt

21. Ataña vũ anaña cān besdir
Adlu adıyla aırma ıl ĥaz̄er

Rīze-i nānı bırama rīz-i pā
DũŐeni alıp yeseñ virir ğinā

23. Baıñ altına oma Őalvārını
Otururken Şarma hem destārını

Senden a‘lāniñ öñine geçme hem
Eyle ednāya tevāzu‘ kı1 kerem

25. Dişin ile kesme hergiz rişini
Tırnağınla oynama hem dişini

Ayağ üzre giy şağın ton giymeden
Kıl hazer üstine cāmeñ dikmeden

27. Post-1 sebz ü vehm bāğ1 kı1 kerem
Ayağ altına bırakma yağma hem

İsteyen [b]u dāmene kim yüz siler
İki yağa ıssı olmaz ol gider

29. Nān-1 serd ü gūşt ü helvā-yı ter
Artırır hıfzı vü zihni tiz ider

Bir ‘azize şordılar nisyāndan
Didi kim kaçmak gerek ‘işyāndan

31. İştirākin görme cā’iz şāneniñ
Şānesine urma el bigāneniñ

Ġayr ile misvākda yok iştirāk
Hem işaretdir aña lafz-1 sivāk

2b

33. Puf diyip hergiz söyündürme çerāğ
Şem^ç -i dūdından olur muhtel dimāğ

Ev süpürme hiç gice çekme emek
Hem cünuble gam virür yimek yimek

35. Bes haṭādır gice mir^ç āte naḫer
Yalıñız bir evde yatma kııl haḫer

Mūris-i kıilletdürür nevm-i kesīr
Ġice ^çüryān yatmağ ile hem faḫīr

37. Ay ü gün tütulsa hem itme naḫer
Ol naḫerdir gözlere ^çayn-ı zarar

Ākil iseñ eyleme tenhā sefer
Yalıñız gitmekde vardır çok haḫar

39. Olmasın dirseñ zamīriñde ğubār
Hāk ü gille el yumağdan el yu var

El yüz üstüne komağ mezmūmdır
Ġabğabı altına tütmağ şūmdır

41. İhtirāz ile koma virür elem
Ayağ altına tırāşā-yı kalem

Mūşın artuđı virür   alemdede semm
Mīş ü üştür arasından geme hem

43. Gice bīdār ol tilāvet kıı seher
Oğuma seng-i mezārı kıı hazer

oğ cimā  u   ıtr u hem ekşi yemek
Pīr iderler ādemi bī-reyb ü şekk

45. Burnuna yapışma oğ virir melāl
Hem haleldir her hūyı itme hılāl

Mā-ħaşal budur ıtarsañ gūş-ı cān
İdeyim ħükmiñ murādını beyān

47. Ehl-i şer  anı ki müstağbiğ görür
Ṭab ı kim ol nesneden nefret kıılır

Mümkin olduğınca eyle ictināb
Söz budur v'allāhü a  lem bi's-savab¹²⁵

2.

Tazmīn-i Vāşıf-ı Mīr

müfte ilün müfte ilün fā ilün

¹²⁵ Şüphesiz Allah en iyi bilendir.

I

N'eyledi gör baña ol mäh ü mehi
 Dağa düşürdi bu dil-i vālihi
 Geşt ideli 'aşk ile deşt ü rehi
 Āh ile efgānımı şanma tehi
Āh mine'l-'aşk u ve hālātihī
*Ahrağa kalbī bi-harārātihī*²⁶

II

Bezm-i maḥabbetde o çeşm-i siyāh
 Mest iken itdi baña bir nīm nigāh
 Kalmadı 'āşıklığıma iştibāh
 Yandı kebāb oldı ciger āh āh
Āh mine'l-'aşk u hālātihī
Ahrağa kalbī bi-harārātihī

III

Şundı o meh destime bir tolu cām
 'Aqlım alıp eyledi mest-i müdām
 Farq idemem n'olduğumu şubḥ u şām
 Cānıma kār itdi harāret tamām
Āh mine'l-'aşk u hālātihī

¹²⁶ Aşkdan ve aşkın hâllerinden âh! O aşk ki hararetiyle kalbimi yaktı.

Ahraqa kalbî bi-ḥarârâtihî

IV

Ḥançer-i hicrân ile encâm-ı kâr
Pâreleyip sîneciğim yardı yar
Dem-be-dem itsem n'ola feryâd ü zâr
Yârden 'aşq oldu baña yâdigâr
Āh mine'l-'aşq u ḥâlâtihî
Ahraqa kalbî bi-ḥarârâtihî

V

Derd ile dîdemden aqar kanlı yaş
Niceye dek bu sitem-i cân-ḥırâş
Āḥir idip gönlümü vaqf-ı telâş
'Āleme esrârımı itdirdi fâş
Āh mine'l-'aşq u ḥâlâtihî
Ahraqa kalbî bi-ḥarârâtihî

VI

İtmez iseñ ey perî baña 'itâb
Şerḥ ideyim 'aşkı saña bâb bâb ¹²⁷
Bağ ne imiş derd ü ğam-ı ıztırâb
Kaşr-ı derûnım yıkıp itdi ḥarâb

3b

¹²⁷ derkenar: nüsha: yap yap kaydı bulunmaktadır.

Āh mine'l-‘aşk u ħālātihī
Aħraqa kalbī bi-ħarārātihī

VII

‘Aşkıñ oñulmazmış ebed yâresi
Eyle ‘ilâç uzamadan aresi
Dönmem ölürsem de nedir çâresi
Oldum o meh-pâreniñ âvâresi
Āh mine'l-‘aşk u ħālātihī
Aħraqa kalbī bi-ħarārātihī

VIII

Bād-ı maħabbet yine esdi sere
Ĥasret ile batdı gönül kıan tere
Meyl ideliden beri ol dilbere
Sīnede şad dâğ [u] elem dil bere
Āh mine'l-‘aşk u ħālātihī
Aħraqa kalbī bi-ħarārātihī

IX

Varımı yoğumu şatdım bir pula
Girdim o dem ez-dil ü cân bu yola
Eyler isem da‘vet-i ‘aşkıñ n’ola
Çille-yi ‘aşkı çekene ‘aşk ola
Āh mine'l-‘aşk u ħālātihī
Aħraqa kalbī bi-ħarārātihī

X

Sen gideli ey meh-i sūz-efgenim
Şu 'lelenip döndi tenūra benim
Yanmağ ise cānıma minnet benim
Dâğ-ı derūn oldı gülüm gülşenim
Āh mine'l- 'aşğ u hālātihī
Ahrağa kalbī bi-harārātihī

XI

Ben saña meftūn degil yā neyem
Āteşe düşsem n'ola pervāneyem
Söz mi bu kim yanmadan uşaneyem
Bağrıma taşlar başayım yaneyem
Āh mine'l- 'aşğ u hālātihī
Ahrağa kalbī bi-harārātihī

XII

Yanmağa şāyān mı degil şānıma
Yanmaz iseñ gelme benim yanıma

4a

Sūziş-i 'aşğ itdi eser cānıma
Añladamam hālimi sulţānıma
Āh mine'l- 'aşğ u hālātihī
Ahrağa kalbī bi-harārātihī

XIII

Ben niçe ketm eyleyem ey verd-i al
Hâlimi bilmez mi benim ehl-i hâl
Yağdı ciger-gâhımı dâğ-ı melâl
N'ışleyeyim kalmadı bende mecâl
Āh mine'l-‘aşk u hâlâtihî
Ahrağa kalbî bi-harârâtihî

XIV

Çeşm-i siyâhiñ gibi mestâneyem
Hûn-ı cigerle tolu peymâneyem
Hâtırımı yıkma ki vîrâneyem
Bağlanalı zülfine dîvâneyem
Āh mine'l-‘aşk u hâlâtihî
Ahrağa kalbî bi-harârâtihî

XV

Ehl-i diliñ tâli‘i firûz imiş
Her şeb ü rûzı dem-i nev-rûz imiş
‘Aşk meger sûz-ı dil-efrûz imiş
Nâr-ı maḥabbetle ciger-sûz imiş
Āh mine'l-‘aşk u hâlâtihî
Ahrağa kalbî bi-harârâtihî

XVI

Düşdi gönül Vâşif o meh-ṭal‘ete
N'eyleyeyim irmez elim vuşlete
Şabr olunur mu bu kadar ḥasrete
Fülk-i dili şaldı yemm-i firḳete

Āh mine'l-‘aşq u hālātihī

Ahrağa kalbī bi-harārātihī

3.

Tesdīs-i Vāşıf-ı Mīr

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Kim olur zūr ile maşsūdına reh-yāb-ı zafer
Gelir elbetde zuhūra ne ise hüküm ü kader
Hağğa tefvīz-i umūr it ne elem çek ne keder
Kıl sözüm ‘ārif iseñ gūş-ı kabüle gevher

4b

Mihneti kendüye zevk itmedir ‘ālemde hüner
Ġam [ü] şadı-yi felek böyle gelir böyle gider

II

Rāh-ı ‘irfān hağıkatde budur de‘b-i uşul
Maṭlebi terk iledir menzil-i maşsūde vuşul
Ne alış kāme ne ol kat‘-ı ümīd ile melul
Yār ise başına ‘ağlıñ sözimi eyle kabul
Mihneti kendüye zevk itmedir ‘ālemde hüner
Ġam [ü] şadı-yi felek böyle gelir böyle gider

III

Ṭut reh-ı ‘aşq[ı] iriş menzile bir rehbera uy

Yola gel rind-i alender-meniş ol pendimi tıy
Cāme-yi fikr-i sivādan dil-i dīvāneyi Őoy
Güft [ü] gūy-ı ğam[ı] kim dir ki saña gūřıña koy
Mişneti kendüye zev itmedir ‘ālemde hüner
Ĝam [ü] řadī-yi felek böyle gelir böyle gider

IV

Seni vāřıl idemez şehr-i murāde bu gidiş
Meclis-i ‘aş-ı maşabbetde edeb öĝren aliş
o bu biĝāneliĝi mürşid-i rāh ile biliş
Yār olup hātır-ı ehl-i dile řekvā degil iş
Mişneti kendüye zev itmedir ‘ālemde hüner
Ĝam [ü] řadī-yi felek böyle gelir böyle gider

V

Merd olan şoşbet-i ālāmı diline dolamaz
Dil-i ehl-i dile ğam anuñ için yol bulamaz
Tolsa dūnyā ğam ile hātır-ı ‘ārif tolamaz
Elemi zeve bulaşdur[ma] kadar zev olamaz
Mişneti kendüye zev itmedir ‘ālemde hüner

5a

Ĝam [ü] řadī-yi felek böyle gelir böyle gider

VI

Zāhir-i hāle baıp itme dal bir ferdi
Çekilir çille degil çille-yi serd-i merdi

Kendi hâlince olur her kişiniñ bir derdi
Dükenir mi felegiñ miñnet-i germ [ü] serdi
Miñneti kendüye zevk itmedir ‘âlemde hüner
Ġam [ü] şadi-yi felek böyle gelir böyle gider

VII

Bir zemân nağme-yi ney nâleme nisbet ne idi
Tâbiş-i mihr ü mağabbet ile yağım eridi
Zevk fark eylememek ğamden o demlerde idi
Kime ğamden bunalıp derdümi yandım didi
Miñneti kendüye zevk itmedir ‘âlemde hüner
Ġam [ü] şadi-yi felek böyle gelir böyle gider

VIII

Diñleme her birini nâssiñ ‘abeşdir faşlı
Kalmasın reng-i mezelletle derünüñ paslı
Elemiñ ‘an-asl ‘âlemde emeldir aşlı
Vâşifâ zevkine bak bu ğamiñ aşlı faşlı
Miñneti kendüye zevk itmedir ‘âlemde hüner
Ġam [ü] şadi-yi felek böyle gelir böyle gider

4.

Tahmīs-i Vāşif-ı Mīr

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Ne arar ey gül-i zībende yanında o kidi
Görüp anıñla olan cilveni yağım eridi
Niye qarışdı benim şoħbetime ol zibidi
O meraķ ile işitdim mi efendim ne didi
Va‘ diñiz buse mi vuşlet mi unuttum ne idi

5b

II

Ƙanı ey şūħ geçen gün Yeñiköyden beride
Bir Ƙayıķda iki meh var idi bizden geride
O vesīleyle sözi açdım saña geldi yeri de
O sözi yazmış idim Ƙalmış öbür ‘anteride
Va‘ diñiz buse mi vuşlet mi unuttum ne idi

III

Va‘ d idince baña buseyi o ğonce-yi nāz
Geçdi mābeyne-hümāmızda nice nāz ü niyāz
Geliyor ħatırıma gerçi bu günlerde biraz
O vakitden beri geçdi aradan iki yaz
Va‘ diñiz buse mi vuşlet mi unuttum ne idi

IV

Ʀaķınıp baĝçede maħfī ruħına yāsemeni
Ĝareziñ n’eydi küşād itmeden ol gül bedeni
Ne didiñ Ƙuluna ol ħal ile gördükde seni
Aşlı var şorduĝımıñ söyle Ƙuzum üzme beni
Va‘ diñiz buse mi vuşlet mi unuttum ne idi

V

Hıfyeden eylediğiñ va' di uluñ işitdi
Beni řultanımnıñ ol mjdesi ihy itdi
Başka şobet aılıp n'eyleyem ol sz bitdi
Hatırımıñdan o zemandan beri ıdı gitdi
Va' diñiz bse mi vuşlet mi unuttum ne idi

VI

Dil virip nfile ' ařıñla şararıp şolamam
oğrısı bu şarılıp yatmadan ' aş olamam
Olur olmaz şobeti yle dilime olamam
olaşır zihñime dnden beri lkin bulamam
Va' diñiz bse mi vuşlet mi unuttum ne idi

VII

Baa dn adıđıñ esrr-ı vişli tenh
Hber almış idi elimizi Vaşıf hatta
Bil de bilmezlige gel saa iderse im
Bir şeker iyñedik ey ti-yi şekker-g am

6a

Va' diñiz bse mi vuşlet mi unuttum ne idi

5.

Muammes-i Vaşıf-ı Mr

f'iltn f'iltn f'iltn f'iln

I

Ey perî üftâdene her gün bu düşnâmiñ nedir
Böyle pey-der-pey cefâ vü cevreden kâmiñ nedir
Çünkü itmezsin vefâ ‘uşşâka aḥkâmiñ nedir
Kaḅı semtiñ şūḥısın şehr-i dil-ārâmiñ nedir
Saña kim dirler suâl ‘ayb olmasın nâmiñ nedir

II

Gerçi da‘vî-yi ḥuḳûḳ itmekdesin sen dâ‘imâ
Çeşm-i şūḥıñdır velî görmem nigâh-ı âşinâ
Kızb şan iş yaptı şay añla tecâhül tüt riyâ
Çok düşündüm ḥâḫırıma gelmedi insân bu yâ
Saña kim dirler suâl ‘ayb olmasın nâmiñ nedir

III

Zevraḳ-ı ‘aşkıñda çekmişken nice derd ü emek
Engin-i hicrâne şaldıñ ‘âḳıbet yelken kürek
Bildirir eyyâm olur kim kıymetim sana felek
Uymaz ammâ baña aşlıñ arayıp şormaḳda pek
Saña kim dirler suâl ‘ayb olmasın nâmiñ nedir

IV

Câm-ı ‘aşkıñla dili bî-hûde ser-ḥūş itmişem
Aldanıp va‘dine deryâlar gibi cūş itmişem
Ne zehirler yuḫmuşam senden neler gūş itmişem
Ḥayli vaḳt olmuş zemân geçmiş ferâmūş itmişem
Saña kim dirler suâl ‘ayb olmasın nâmiñ nedir

V

Vazgeçip senden gönül bir şūha oldu mübtelā
 Ülfeti ğayri yasağ itdi baña ol dil-rübā
 Git yanımdan infi'āl eyler görüp şāyed saña
 Ben seni bilsem de ğayri bilmek elvirmez baña
 Saña kim dirler suāl 'ayb olmasın nāmıñ nedir

VI

Bundan evvel yoğ seniñle ğālibā hem-demligim
 'Aklıma hiç gelmiyor esrārına maħremligim
 Olmadı sulṭānıma ne iyiligim ne kemligim
 Cürmüm 'afv it var bu günlerde biraz sersemligim
 Saña kim dirler suāl 'ayb olmasın nāmıñ nedir

6.

Müseddes-i Vaşıf-ı Mîr

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Diñle feryādımı ey ğonce-gül-i gülbün ü rāz
 Yanarağ yağılarağ itmedeyim 'arz u niyāz
 Ne vefā eylediñ 'ahdine ne meyl-i incāz
 Bir pula degmedi hayfā bu kadar sūz ü güdāz
 Şöyle yığdıñ beni ey ğirre-yi ma' müre-yi nāz
 Ne emel kaldı derūnumda ne sevdā-yı mecāl

II

Reh-güzârında ğubâr itmiş iken cân ü teni
Böyle pâ-mâl-i cefâ eyleme lâyıķ mı beni
Görmedim sencileyin dilber-i hâţır-şikeni
Teng idip başıma da derd ile Beytû'l-Hâzeni
Şöyle yıķdıñ beni ey ğirre-yi ma' mûre-yi nâz
Ne emel ķaldı derûnumda ne sevdâ-yı mecâl

III

Bekledim hâlķa-yı âğuşum açıp hâle-mişâl
Togmadın şubha deg[in] ey mâh-ı evc-i hayâl
İtmedin hâl-i dil-i zârımı bir kerre suâl
Neme lâzım ideyim ba' dezin ibrâm-ı vişâl

7a

Şöyle yıķdıñ beni ey ğirre-yi ma' mûre-yi nâz
Ne emel ķaldı derûnumda ne sevdâ-yı mecâl

IV

Gösterip sahte-yi çin cebin-i ağzâb
Baķacaķ yüz ķomadım rûyına ey mâh-cenâb
Eylediñ gönlümi ta' mîr idecek yirde hârâb
İtmem ölsem dağı şimden girü tevcih-i hitâb
Şöyle yıķdıñ beni ey ğirre-yi ma' mûre-yi nâz
Ne emel ķaldı derûnumda ne sevdâ-yı mecâl

V

Ne hasâretle olup kâni-i vaz' -1 gerdün
Dil-i nâ-şadımı bu rütbede kıldıñ maḥzün
Câm-ı kalbim kırılıp kaldı şikest âyine-gün
Oldı her bir sitemiñ bā'ış-i taḥrîr-i derün
Şöyle yıkdıñ beni ey ğırre-yi ma' mûre-yi nâz
Ne emel kaldı derünümde ne sevdâ-yı mecâl

VI

Söynümez nâr-ı firaḫ ile fetîli aldım
Dönmezem fülk-i teni kulzüm-i ' aşka şaldım
Ağlaram ḥasret ile baḥr-ı sirişke taldım
Nice ta' rîf ideyim ḥâlimi şaşdım kaldım
Şöyle yıkdıñ beni ey ğırre-yi ma' mûre-yi nâz
Ne emel kaldı derünümde ne sevdâ-yı mecâl

VII

Vâşif-âsâ ideli gûşe-yi firḫatde qarâr
Gözüm ağlar cigerim âteş-i ḥasretle yanar
Âb ü tâb-ı elemimden ne arar var ne şorar
Bu kadar miḥnete şabr itmiş iken aḫir-i kâr
Şöyle yıkdıñ beni ey ğırre-yi ma' mûre-yi nâz
Ne emel kaldı derünümde ne sevdâ-yı mecâl

7b

7.

Murabba' 1 Vâşif-ı Mîr

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

I

‘Afv eyle suçum ey gül-i ter başıma kaçma
Bir bağı yanıķ ‘aşıkım itdigime bakma
Gönlüm yeñiden âteş-i hicrâne bırakma
Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yakma

II

Hem meclis olup nisbetine düşmen-i bedle
Sürdüñ beni iklīm-i ğame nefy-i ebedle
Kundaķ bırakıp cān evine nār-ı ğasedle
Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yakma

III

Feryād elinden seniñ ey şūh-ı şeker-leb
Kendiñ gibi itdiñ beni de âteşī meşreb
Pervāne gibi şem' -i cemālīñle geçen şeb
Yağdıñ beñi bārī a begim cānımı yakma

IV

Firķat ne zemān olur ‘aceb vuşlete tebdīl
Olmaz mı diliñ sūz ü güdāzı dađı tekmīl
‘Aşkıñla fetīl alalı mānende-yi kandıl
Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yakma

V

Biñ yıl o mehiñ derdine yansam yine kanmam

Vāşıf bu ne esrār ki yanmağdan uşanmam
Ben nār-ı maĥabbet ile yandığıma yanmam
Yađdıñ beni bārī a begim cānımı yağma

8.

Murabba' -ı Vāşıf-ı Mır

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Hālimi miĥnet-i hicr ile dığer-gün itdiñ
İtme Allāhı seversen ciğerim ĥün itdiñ
Eşki ĥün-ābumı ālām ile Ceyĥün itdiñ
İtme Allāhı seversen ciğerim ĥün itdiñ

II

Biz seni ehl-i vefādır diyerek aldandığ
Çāre ne bilmeyerek bir şeh-i 'ādil şandığ
Raĥm kıı ateş-i zılm ü sitemiñle yandığ
İtme Allāhı seversen ciğerim ĥün itdin

III

Evveli bezmimize gāhī iderdiñ teşrif
Öyle ünsiyetimiz var idi kim bī-tekliif

8a

Şimdi hecriñ ile bir ĥāldeyim olmaz ta' rif
İtme Allāhı seversen ciğerim ĥün itdin

IV

Merhamet-kârım efendim kerem it luṭf eyle
Hışm u kaḥr ile nigâhıñ nedir aşlı söyle
Bu ğazûb-âne edâna niçün itdin söyle
İtme Allâhı seversen ciĝerim ḥûn itdiñ

V

Pek ḥarâb Vâşıf-ı bîmâr ü zârîñ ḥâli
Bister-i ğamde yatur cevr ü sitem-i pâ-mâli
Seyl olur dîdelerinden aḫan eşk ili
İtme Allâhı seversen ciĝerim ḥûn itdiñ

9.

Güfte-yi Fâzıl-ı Mîr

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Tesliyet-baḥş-ı dili pür-elem Allâh kerîm
Luṭfa tebdîl olacaḫ bu sitem Allâh kerîm

Ey teḥî-dest belâ dîde ḫasâvet çekme
İrişir ğam yine vakt-i kerem Allâh kerîm
3. Müjdeler ey dil-i zârım ki bu esnâda baña
Didi bir zât-ı mu' allâ-yı himem Allâh kerîm

Ḥazret-i Râşid Efendi o re'isü'l-küttâb
Ki odur luṭfuna ŝâḫib-ḫadem Allâh kerîm

5. Ya' nî yaklaşmasa vaqt-i kerem-i Rabbānî
Söylemezdi o sûtüde şiyem Allāh kerīm

Fāzılıñ 'uğdesi güç hāllolur dimiş iken
Şimdi ammā didi ol muhterem Allāh kerīm
6. Gerçi menfūrum idi bu sühen-i cān-efrūz
Kime yandımsa didi çekme ğam Allāh kerīm

Hayra fāl eylemiş ol luṭfını ümmīd iderim
Zannım üzre ol velīyyü'n-ni' am Allāh kerīm
7. Şimdi dīvārda görsem farazā maḥv iderim
Gözimiñ yaşı ile bir akam Allāh kerīm

Diye ihsāna 'ivaz her nefes Allāh yapar
Himmet-i luṭfa bedel dem-be-dem Allāh kerīm
9. Bu tesellī mi nevāziş mi yā 'ādet mi 'aceb
Yohsa olmuş baña ism-i 'alem Allāh kerīm
- 8b

Vaqt-i tevzī' ide tā rūz-ı ezelden güyā
Yazdı kısmet baña levḥ ü qalem Allāh kerīm
11. Āh devletli efendim ber-ālā-yı bî-himmet

Eylemiş m̄āye-yi def̄ -i himem Allāh kerīm

S̄īm ü zer olmayıcağ lāfa gelir mi maḥbūb

Disem aġūşıma gel ey şanem Allāh kerīm

13. Ne kerīm oldıġını ben bilirim Allah'ın
Diñlemez ḥānede ehl-i şekim Allāh kerīm

Def̄ olur mu bu sūḥenle 'acebā şulṭānım

Ben de erbāb diyü ne disem Allāh kerīm

15. Ḥānde eyler mi nefesle o dehen beste-yi nāz
Aña dirsem açıl ey ğonce-fem Allāh kerīm

Kereme sebep-i lāzımdır efendim yoḫısa

Gökden indirmez imiş bir direm Allāh kerīm

17. Kerem-i Ḥaḫka vesīle olur inşā'allāh
Himmet-i zāt-ı me'ālī-himem Allāh kerīm

İrişir vaḫt-i kerem kılma zā'if-i Fāzıl

Dimiş iken saña ol muḫteşem Allāh kerīm

10.

M̄ir Fāzıl-ı Raḫmetu'llāh

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Āh ey nūr-ı başar rūh-ı revān iki gözüm

Dideden hayli zemân oldı revân iki gözüm

Çeşm-i bîmârı ezel gâzmesi cellâdı ecel

Ol gözi kanlı güzel yoşma civân iki gözüm

3. Ten-i ‘uşşâkda göz göz nigeş-i zağm açmış
Pehlüvândır benim ol kaçış kemân iki gözüm

Yüzine bakmağa gözler kamaşır hüsünden

Öyle bir dide riyâ mihr-i cihân iki gözüm

5. Nûr-ı ‘aynım seni gözden geçürir ehl-i nazer
Meyldir kâmetiñ ey mû-yı miyân iki gözüm

Rûyına bakmadığı çeşm-i ‘alîl-i Fâzıl

Seni gözden şakınır dide-yi cân iki gözüm

7. Luğf-ı Hağla kerem-i şâh-ı cihâne muğtâç
Tâ ki seyreyleye ruhsâr-bân iki gözüm

9a

Kurret-i ‘ayn-ı melek Hazret-i Sulţân Selîm

Merdüm-i dide-yi ebnâ-yı zemân iki gözüm

9. Eylesem çeşmime hâk-ı derini kühl-i cilâ
Göre hâl-i siyeh-i hür-ı cinân iki gözüm

Ne melekde ne beşerde görünür akrāmı
İşte gerdün-ı felek işte cūyān iki gözüm

11. Meger illā ki göre mişlini çeşm-i aḥvāl
Zatıdır münteḥab-i kevn ü mekân iki gözüm

Bir midir cevher ile seng-i siyāh-ı ḥārā
Bir midir girye ile şîr-i jiyān iki gözüm

13. Ḥāk-i pāy-i kerem-i sürme-yi çeşm-i şāhān
Şu^ç le-yi bāşıra-yi devlet ü şān iki gözüm

Ḥidmet-i medh-i şerîf ile nice demlerdir
Şahn ü kırtāsa olur nūr-feşān iki gözüm

15. Müjeler ḥāme sirişk olsa midād-ı vaşfi
Yine çaynı olarak olmaz çayān iki gözüm

Deriñe nüzhet-i ebşār-ı şeh-i āfāka
çArz ḥāl ile ider ḥāli beyān iki gözüm

17. Nağş-i evşāf-i hümāyūna ki vaḳf olmuşdur
Şimdi vîrāne olup haylî zemān gözüm

Ġālibā şerm ü ḥayā eyledi aḳrānından
Ol sebep perde-nişîn oldu hemān iki gözüm

19. Ḥasret-i seyr ü temāşāsı ile maḥbūbıñ

Akıdır rûz ile şeb eşk-i revân iki gözüm

Gelse de reng daği cezbese olmaz ma' lûm

Dilbere olmayıcağ tâ nigerân iki gözüm

21. İki çeşmimde ta' allül iki zânûda veca'

Qaldı ağmâz ü teqâ' üdle emân iki gözüm

Dest-i kemâl ü hakîme kerem ü ihsânım

Ġamdan yime bedel kıatre çekân iki gözüm

23. ' İllet ü kıllet ü zillet ile ğurbet birden

Kanğı derde müteħammil ola cân iki gözüm

Mâ-ħaşal merħamet-i şâh-ı cihâne kıalmış

Fâzılın ğâyet ile ħâli yamân iki gözüm

9b

25. Şıdğ ile böyle ider şâh-ı cihân baña du' â

Giryeler eylemede vaqt-i zemân iki gözüm

Şaklasın zât-ı hümâyûnı nazıerden Allâh

Ki odur baraka-yı çeşm-i zemân iki gözüm

25. Düşmen-i devlet ü câhı diyelim kör olsun

Ġaşre dek mülki ola emn ü emân iki gözüm

Dīde-yi ṭālī' -i iḳbāl-i cihān-tāb olsun
Göre a' dāsımı bī-nām ü nişān iki gözüm

27. Fāzılıñ ed' iyesi şimdi olur ' ayn-ı şavāb
Sürme-yi çeşm ḳabūl oldığı an iki gözüm

11.

Merşiye-yi Fāzıl Berāy-ı Sulṭān Selīm Ḥān-ı Şehīd

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Felegin ḳubbe-yi fīrūzesi vīrān olsun
' Ālemiñ enfūs ü āfāḳı perişān olsun

Felegin çerḫi ḳırılısın nefes-i āhumdan
Pāre pāre dökilüp ḫāk ile yeksān olsun
3. Felegin şābit-i dest-yāreleri ba' d-ı yevm
Rīze rīze şaçılıp rīg-i beyābān olsun

Felegin çāk ola nüh atlas-ı mīnā-fāmı
Līme līme tağılup ' āleme rīzān olsun
5. Toğmasın bir daḫi hūrşīd ile māhı çerḫiñ
Māh ü sālı şeb ü ruzı bize pinhān olsun

Ḳılmasın devr-i felek bir daḫi icrā-yı fuşūl
Ne bahār ü ne ḫarīf ne zemistān olsun

7. Düşmeye şebnem-i ter esmeye hoş bād-ı seher
Ne gül-i taze ne bülbül ne gülistān olsun

Hep ‘akīm ola mevālid-i şelās-i ‘ālem
Ne nebāt ola ne ma‘ den ne de hayvān olsun

9. Ey felek ey felek ey dehr-i sitem-kār yeter
Rūz-ı maḥşer görelim ‘āleme dīvān olsun

‘Ālemiñ rūḥı olan şāha ki kıydıñ zālīm
Nice şimden girü ‘ālem nice devrān olsun

11. Nice mağrūr ola iqbāline dünyāda kişi
Tutalım taht-ı cihān içre Süleymān olsun

10a

‘Ālemiñ işte Süleymānı Selīm Hān-ı Şehid
Taht ü mülki dilerem bağçe-yi rıdvān olsun

13. Öyle dānā-yı fehīm öyle himem-kār-ı ḥalīm
Her ma‘ arifde kemāl-āver-i itqān olsun

Hüsn-i aḥlāk ile ol hüsn [ü] cemāl [ü] tal‘ at
Böyle kābil mi ‘aceb bir daḥi insān olsun

15. Nice ḥayrāt eşer eyledi icād binā
Ḥidmet-i nezd-i Ḥudā mücib-i gufrān olsun

ıldı tert b-i   as kir dağı ta  l m-i cih d
G ziler z mresine Ő h-ı Ő h d n olsun

17. Olur ancak o kadar g yret-i d n   devlet
Sa  y-ı meŐk r-ı kab l- ver-i Yezd n olsun

  Aıbet z hir olur v cib olan kan nı
Bilin r adr-i   ab  mevsim-i b ran olsun

19. Giderek ıldı bu tert be bah ne c hel 
İstedi her biri hem r tbe-yi aqr n olsun

Der-  aab irdi ab  M slim-i vaqt-i imd da
 fer n himmetine y veri Yezd n olsun

21. H zret-i Muştafa Paşa-yı meded-k r g yy r
Haşre dek mazhari-ı rağmet-i s n n olsun

ahram n-ı dehr ol Ő hib-i fahr 'l-v zer 
C mle   ad ları ko  başına urb n olsun

23.   AŐ ola mihre k s f m ha us f irmiŐ iken
İstedi himmet-i v l sı ki rađŐ n olsun

O mur d itdi ader oldu muğ lif amm 
N'eyes n def   az ya imk n olsun

25. Hayr-ı niyyet ile ola Āşef-i vālā me'cūr
Dü-cihān içre o niyyet ile şādān olsun
- Kim bilür tahta bedel āh ola tābūt fenā
Şāh-ı mazlūm 'adem iklīmine sulţān olsun
27. On sekiz sāl ü sekiz māh meger hiddet mülk
Va' de geldikde ne kâbil daḡi meydān olsun
- Allāh Allāh nice hūrşīd-i cihān-tāb-ı zemān
Bir avuç ḡāke girüp seriyye giryān olsun
- 10b
29. Çār-deh-i māh oturup kūşe-i ḡamda maḡlū'
'Aķıbet böyle telef girde-yi dūşmān olsun
- Bir ālāy kāfir-i bī-dīn idip o şāha hücūm
Tā ki ol mehlikādan 'adne şitābān olsun
31. La' net olsun ten ü ervāḡına mel' unāmiñ
Ebedī ḡāneleri düzeḡ-i nīrān olsun
- Āh o cism-i laṡīf ol ten-i pālūde-mişāl
Ne revā ḡarb ideler anı ki lertzān olsun
33. Kimseye of dimemiş iken o nāzende 'azīz
Ne revā şadme-yi 'adā ile nālān olsun

Yalnız nâle kişi ümmet-i İslâm degil
Kim umar millet-i tersâ daği giryân olsun

35. Ağlasın haşre değin hûn ile çeşm-i 'âlem
Heft deryâ-yı cihân hasret ile kıan olsun

Yağdı hep şâ' iķalar bād-ı maķar bir müddet
Mâtem-i dehre bu yetmez mi bürhân olsun

36. Didi merşiyesini hâs çerâğı Fâzıl
Tâ-be maķşer sebep-i rahmet-i ğufrân olsun

Çün ki tekrâr ile hân olmadı bu fânî de
Dilerem dâr-ı beķâ tahtına hâķân olsun

12.

Tesdîs-i Fâzıl-ı Mîr

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

I

Rahm ider yok baña hiç nâlelerimden ğayri
Hiçbir ağlar bulamam çeşm-i terimden ğayri
Hem-demim yok daği âh-ı şererimden ğayri
Beni yoklar bulunur mı kederimden ğayri
Bir yanar yok benim için cigerimden ğayri
Bir açar mı bulunur yârelerimden ğayri

II

Beni şād eyle diyü kimlere feryād ideyim
Kime taḳrīr-i ğamım dil-i nā-şād ideyim
Daḫi kimden ṭaleb-i himmet ü imdād ideyim
Dil-i nā-şadı bu hāletle nice şād ideyim

11a

Bir yanar yoḳ benim için cigerimden ğayri
Bir açar mı bulunur yārelerimden ğayri

III

Āh u zār itmedi kim ḫāşılı bir dem yoḳdur
Yine bir şefḳat ider ḫālime ādem yoḳdur
Gūyīyā şimdi cihān içre ki ‘ālem yoḳdur
Yāḫūd eh-i elem ü miḫnete maḫrem yoḳdur
Bir yanar yoḳ benim için cigerimden ğayri
Bir açar mı bulunur yārelerimden ğayri

IV

Meded ey feyz-i Ḥudā derdime bir çāre meded
Āteş-i miḫnete yandı dil-i bī-çāre meded
Sen eger itmez iseñ luḫ ile bir çāre meded
Tā kim itsün dil-i miḫnet-keş-i ğam-ḫāre meded
Bir yanar yoḳ benim için cigerimden ğayri
Bir açar mı bulunur yārelerimden ğayri

V

Ne arar var ne şorar ḫāl-i dil-i nā-şadı

Herkesiñ Şimdi vefāsızlık olup mu‘ tādı
Kimseye Fāzıl iŐitdire meded feryādı
Çaldı dūnyāda hemān merĥametiñ bir adı
Bir yanar yok benim iin cigerimden ğayri
Bir aar mı bulunur yārelerimden ğayri

13.

Muĥammes-i Şemsi

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

I

Bir zemān neydi bizim ĥalk ile ũnsiyetimiz
Var idi pek mu‘teber ādemler ile ũlfetimiz
Őūret-i āĥire girmiŐ ne ‘aceb hey’etimiz
ÇalmamıŐ kimse ĥatında azıcık ragbetimiz

11b

Böyle olmazdı eger olmasa bir hūcnetimiz

II

Bu ne endīŐe ‘abes her ne ki oldı olacaĥ
Çāre yokdur kişi etdigini bir bir bulacaĥ
Baña dirlerdi nihāyet gūl rūyiñ Őolacaĥ
Vūzerāt gūzel ammā bu rezālet n’olacaĥ
Çader-i Ĥaĥĥa ne Őöz böyle imiş ĥıŐmetimiz

III

Var iken dilde bu ğam neş'e-yi hâlet mi olur
Felegiñ çille-yi hicrânına tākēt mi olur
Tutmadım māl ü mülk başka kabâhet mi olur
Bilene kendini bundan da rezâlet mi olur
Câme-yi köhneyi aḥz itme ki yoḡ kudretimiz

IV

Sû-yı kaşd eylemedüm kimseye 'âlemde dilâ
Hüsn-i zan eyleyerek herkesi bildüm a' lâ
Oldı sermâye-yi 'ömrüm ğam-ı zillet ile hebâ
Ne şekil hâle dūçâr itdi bizi bār-ı Hudâ
Ḳalbimizde yoḡ itdi kimseye kem niyyetimiz

V

Acımaz kimse bizim nâle vü şeb-gîrimize
'Afv idip bār-i Hudâ bakmaya taḡşîrimize
Buluruz sehv ü hatâyı yine tedbîrimize
İdemem toġrısı bühtân hele taḡdîrimize
Bilmediñ ni' met-i Mevlâyı budur töhmetimiz

VI

Hüsn ile ya' nî hezâr mâlik-i üftâde idik
Sitem-i zulm-i dehrden daḡi azâde idik
Mer'iyü'l-hâtır idik rütbe-yi 'ulyâde idik
'Aḡla gelmez idi bu başkaca ḡulyâde idik
Kimseye bezm-i cihânde yoḡ idi minnetimiz

VI

Haqqdan özge kim açar şubh-dem efgânımıza
Tîğ-i cellâd-ı felek kıydı dil ü cânımıza

12a

Uğramaz kimse tenezzül de idip yanımıza
Bir hâlel viridi ki encâm-ı hüsün şânımıza
Geldi bu hâl-i zarûret gidip ol devletimiz

VIII

Nâ-bedîd oldı derûnumda taħammül eşeri
‘Arşa peyveste olur rûz ü şeb âhım şereri
Gel teşekkür idelim yok mu bu derdiñ beteri
Pek melûl olma getir hâtıra hükmi-i kaderi
Çille-yi Haqdır erenler bu bezm-i şıketimiz

IX

Şemsi şabr eyle Hudânın nice ihsânı olur
Merhem-i ‘âtıfet ile dile dermânı olur
Bunu fehm eyleyeniñ haylice iz‘ânı olur
‘Âkıbet devlet ü dârât-ı cihân fânî olur
Sâz-kârım şevkdür elde kalan şan‘atımız

14.

Muhammes-i Şemsi

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

I

Cānib-i Gökşuya luṭf ile ‘azīmet idelim
Yayıp iḥrāmı seniñ üstine ‘işret idelim
Bā‘ iş-i şevḳ olacaḳ cünbiş ü şohbet idelim
Ba‘ de-ezīn ḥāne-yi bī-minnete ‘avdet idelim
Bizde ḳal bu gice birlikde maḥabbet idelim

II

Nerde ḳaldı diyü vālden seni eylerse merak
Bir ḥaber virsin eger ister iseñ gitsin uşaq
Hele pek güçlük olur işte begim sā‘ ate baḳ
Aḥşam oldu gidemezsin yalı da ḥayli uzak
Bizde ḳal bu gice birlikde maḥabbet idelim

III

Saña ben yalvararak ağlayıp itdikçe ricā
Yine söz geçiyor ey şūḥ mizācın fenā
Bir şeye pek de muşirr olmada hiç var mı safā
A ḳuzım gitme n’olur burda yemezler seni yā

12b

Bizde ḳal bu gice birlikde maḥabbet idelim

IV

Dil-i sevdā-zedeye ister iseñ itmek ‘ilāc
Şöyle bir kerre gel āyine gibi sīneni aç

Bu kadar ben saña ibrâm ideyim sen yine kaç
N'olacak vahşi tabî' at ile bu hūya mizâc
Bizde al bu gice birlikde maabbet idelim

V

ad-hezâr saña niyâz itmi iken emsî-yi zâr
Yine bildügin idersin ne 'acâyib esrâr
ayri iddet geliyor obeti kes ava uzar
Saña dūmez gel 'inâd itme otur evde ne var
Bizde al bu gice birlikde maabbet idelim

15.

Müseddes-i 'Ulvi¹²⁸

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

I

Sevdiñ ey dil yine bir tâze gül-i ra' nâyı
Artırır nâle-yi bülbül gibi vâveylâyıa
Mesken it genc-i arâbâtı olup vîrânı
Def' -i am kıлмаğ için el eline abâyı
'Ay [ü] nū eyle bugün añma am-ı ferdâyı
Saña marlamadılar bu yalan dūnyâyı

II

¹²⁸ iir müseddes değıl Necâtî Beg'in mehur 'Ay [ü] nū eyle bugün añma am-ı ferdâyı/Saña marlamadılar bu yalan dūnyâyı beytine yazılmı bir tesdîsdir.

Kāni^ç -i firķat olup vuşlet-i cānāndan geç
Mā^ç il-i zılllet olup devlet-i ^ç unvāndan geç
^ç Ārif-i vahdet olup keşret-i yārāndan geç
Rāzı-yı kısmet olup ^ç izzet-i iķrāmdan geç
^ç Ayř [ü] nūř eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
Saña işmarlamadılar bu yalan dñnyāyı

III

Zevķ-i dñnyā ile řād olma ğam ancak ötesi
Dirhemi yok diyü ğam çekme hem ancak ötesi

13a

Şāh-ı ^ç ālemde olursañ olmaz ancak ötesi
^ç Āķıbet rāh-ı vücūdın ^ç adem ancak ötesi
^ç Ayř [ü] nūř eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
Saña işmarlamadılar bu yalan dñnyāyı

IV

Çekeyim dirseñ eger sen de bu dñnyā ğamını
Bāde iç bāde kıomaz kıřiniñ aşla ğamını
İbn-i vaķt ne göñül anmaya da ferdā ğamını
^ç Ārif olan getirür mi dile dñnyā ğamını
^ç Ayř [ü] nūř eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
Saña işmarlamadılar bu yalan dñnyāyı

V

^ç Ulviyā hırķa giyip cismini ^ç üryān eyle

Dest-i şevk ile çekip cân-ı giribân eyle
Ber-karâr olma gezip ‘ âlemi seyrân eyle
Her gice kendüni bir güşede mihmân eyle
‘Ayš [ü] nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı
Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyâyı

16.

Tesdīs-i Lem‘î

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

I

Güş idip her cāhil-i dūniñ sözin çekme elem
Pādişāh-ı dehr olursuñ da iderler yine zemm
Böyledir böyle ezel-i ahvāl-i dehr[i] pür-sitem
Oğuyup bu maṭla‘ -yı ğarrā-yı ey dil çekme ğam
Dōst medḥinden ne aşşı zemm-i düşmenden ne ğam
Fāriğ ü āzādeyim birdir yanımda medḥ ü zemm

II

Her denī tab‘ -ı erāzil-meşrebe olma yakīn
Ṭab‘ -ı nākış cāhil ü nādāna da olma qarīn

13b

Ṭa‘n ü teşnī-i ‘adūdan olmasın ḳalbiñ ḥazīn
Ḥoş dimiş bu maṭla‘ ı bir şā‘ir-i siḥr-āferīn
Dōst medḥinden ne aşşı zemm-i düşmenden ne ğam
Fāriğ ü āzādeyim birdir yanımda medḥ ü zemm

III

Bülbül-āsā gülşen kūyında yārin kıl fiğān
Tāb ile ol şāh-ı hūsni sevdigiñ halk-ı cihān
Nīk ü bed a' dāna dirlerse disinler sen hemān
Ey dil-i divāne it bu matla'ı vird-i zebān
Dōst medhinden ne aşşı zemm-i düşmenden ne ğam
Fāriğ ü āzādeyim birdir yanımda medh ü zemm

IV

Oldı sevdā-yı ğam-ı zülfüñde dil-i Mecnūn-mişāl
Olmazam ta' n-ı ' adūyile o fi' le pür-melāl
Mūy miyāniñ fikri ile cismimiz oldu hilāl
Vaşf-ı hālīm düşdi ey Lem' ī bu nazm-ı hoş-maḳal
Dōst medhinden ne aşşı zemm-i düşmenden ne ğam
Fāriğ ü āzādeyim birdir yanımda medh ü zemm

17.

Tahmīs-i Pertev¹²⁹

mefā' īlün mefā' īlün mefā' īlün mefā' īlün

I

Şaḳın gezme zarar ḳaşdıyla sen sen ol sin sin
Ki zīrā eylemez āzürde ' aḳrebler daḳı cinsin

14a

¹²⁹ Şiirin başlığı Muhammes-i Pertev olmalıdır.

Eger bed-ḥūy olursun cins-i insāndan degil cinsin
Velī ister iseñ insān-ı kāmīl şānına densin
Ne sen bir kimseden incin ne senden kimse incinsin

II

Ne gūş it búbülün derdiñ ne gül-i ḥārdan incin
Ne gayrıñ yārine meyl eyle ne aġyārdan incin
Ne ḥalkıñ ġadrine sa‘ y ile ġaddārdan incin
Ne sen bir kimseden āh al ne āh ü zārdan incin
Ne sen bir kimseden incin ne senden kimse incinsin

III

Hemān her şaḥş-ı nādān ile her yerde olup yatma
Uyub zemmām-ı bed-gūya müsāvī bahşine gitme
Görüp görmezlenip tez geç ‘ uyüb-ı ḥalkı fāş itme
Senün de incinir ḳalbiñ ḳılıp nāssı gel incitme
Ne sen bir kimseden incin ne senden kimse incinsin

IV

Cihāne ‘ itibār itme olursun cihān-perverde
Sülūk-ı rāh-ı āmīzişden eyle dāmeniniñ çīde
Çekil genc-i firāḳ-ı vaḥdete budur pesendide
Ne sen rencide ol senden ne olsun kimse rencide
Ne sen bir kimseden incin ne senden kimse incinsin

V

Beni nev‘ -i beşerden çün gerek mülḥid gerek mü‘ min

Gerek şālih gerek dāli‘ gerek şūfī gerek müdmin
Ne ise hūsn-i halkā verziş ile rütbe-yi mümkün
Hele bu mışra‘ı Pertev ferāmūş eyleme lākin
Ne sen bir kimseden incin ne senden kimse incinsin

18.

Tahmīs-i ‘Āşım

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

I

Bizi āzürde itdiñ ğayri sen var bezm-i aġyār ol
Şabāh haşr olunca rüy-ı rāhet görme bīzār ol
Nedir hāb-ı teġāfūl tābını bir lahze dīdār ol
Hücūm-ı nāle-yi şeb-gīrden zālīm haberdār ol

14b

Beni bīmār-ı hicrān eylediñ sen daħi bīmār ol

II

Degilmiş nāz ü şīve dāmen-i zer-bāfteden inmiş
‘Araqlar cebhesinden nākilevī sāfadan inmiş
Perişān turreler çāk-i sīne-yi şifādan inmiş
Çevrilmiş dügmeler çāk-i girībān-ı nāfeden
Buna şabr olunur mu zāhidā sen ‘āşık-ı zār ol

III

Helāk itdi bizi elmās-pāre riştelər yer yer

‘ Aceb ‘ āşık-keş olduñ bî-emān olduñ yeter āhîr
Ne cevr eyleseñ eyle rāzıyım ey dîde-yi sâhîr
Varıp bir derd-mendi aldayıp mekr itme tek kâfir
Dilerseñ âdem öldür yâre kes kan iç ciger-ğ^wâr ol

IV

Bizi leb-rîz-i ḥasret eyleme ey çeşm-i ḥışm-âlûd
Bisâṭ-ı ‘ işret amâde eḥibbâ cümlesi mevcûd
Saña teklîf ü ibrām itmezüz ey merḥamet-nâbûd
Hemân ser-meclis-i rindâne gelmekdir seniñ makşûd
Gel ey bîgâne-meşreb bâde içmezsen kadeḥ-kâr ol

V

Zemānlardır firâş-ı ğamdadır bu ḥaste-yi hicrân
Dirîğ itme meded bi-hûd luṭfuñ ey ṭabîb-i cân
Olup leb-beste ḥayrân olma da bu ‘ Āşım-ı giryân
Nedîmânıñ budur ancak sözi ey âfet-i devrân
Gözün gibi beni bîmâr kıldıñ sen de bîmâr ol

19.

Taḥmis-i Vehbî

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

I

‘ Ahd ü peymân-ı vefâyı eyice berkitsem
Evliyâ-yı ni‘ amı Ḥaḳḳa emânet itsem
Rehber olsa keremiñ kûy-ı murâda gitsem
Himmet olmazsa bu günlerde ne yapsam n’itsem

Dil-i vîrânemi yapsañ da yıķılsam gitsem

15a

II

Seni ma' mûr ide dâ 'im umarım Bârî'den
Beni azâd ide luḡfuñ bu giriftâr iden
Kesmem ümîdimi iḡsân-ı himem-kâr iden
Ḳurtarıp fikr-i mücâzât-ı sitem-kâr iden
Dil-i vîrânemi yapsañ da yıķılsam gitsem

III

Olmayıp defter-i ḡassâm-ı ḡazâya râzı
Gâh bu ḡâl ile nâib oluruz gâh ḡadı
Nef'-i müstaḡbel için 'ömrümüz oldu mâzî
Besdür ammâ beni ta' mîre kerem enkâzı
Dil-i vîrânemi yapsañ da yıķılsam gitsem

IV

Bendeki ḡâne ḡarâb eyledi mi' mâr-ı ezel
Ġayr âbâd olamaz külbe-yi berbâd-ı emel
Ya' ni te' sîs-i mebânî idemem kesel
Dimesinler ḡoma ki bunda bıraḡdın mı temel
Dil-i vîrânemi yapsañ da yıķılsam gitsem

V

Nice bir nâle-yi cân-gâh ili feryâd itsin
Himmetiñ Vehbî-yi nâ-ḡadıñı dil-ḡâd itsin

‘Ömri oldukça du‘ā ile seni yād itsin
Haqq seniñ hāne-yi iqbālını ābād itsin
Dil-i vīrānemi yapsañ da yıķılsam gitsem

20.

Ġazel-i Neş’et Taḥmīs-i Ġālib

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Bezm-i vuşletde ‘aceb hecr-keş-i yār oldum
Nūş-dārū-yı şifā-baḥş ile bīmār oldum
Düşdüm ol şāh-ı gülüñ dāmenine ḥār oldum
Ġonceme jāle gibi n’eyleyeyim bār oldum
Şabrı güç çāresi güç derde giriftār oldum

II

Kim arar ḳanıma girsen de begim bendesiniñ
Dil-i dīvānecigim yavrucuğum ben de seniñ

15b

Cümle varım ile cānım de seniñ ben de seniñ
Şānına her ne düşerse anı ḳıl bendesiniñ
Merḥamet eyle efendim hele nā-çār oldum

III

Müjde-yi vuşlet olan şīrīn edādan geçdim

Baňa hem maḥşûş olan mihr ü vefâdan geçdim
Meclis-i ḥâs-ı şebistân-ı şafâdan geçdim
Nigeh-i merḥamet-i luḫ ü 'aḫadan geçdim
Bezm-i 'aşkıñda hemân ḫâni'-i dîdâr oldum

IV

İltifâtıñ ile akrânıma fâ' ik degilim
Gerçi kim ḫab'-ı şerîfñe muvâfiḫ degilim
Bilirem bende ki sulṫânıma lâyıḫ degilim
Ḫuluñam añla efendim saña 'aşıḫ degilim
Tevbe tevbe seni sevdimse günehkâr oldum

V

Ġâlibâ mâ' il o şeh nâle vü efgânımıza
Yoḫsa bilmem 'acebâ ḫaşdı mı var cânımıza
Teşnedir gamze-yi ḫûn-hâr hemân kanımıza
Nice zâlim dimeyem ḫâzret-i sulṫânımıza
Neş'etâ cân ü cihândan hele bîzâr oldum

21.

Muḫammes-i Ṭıflî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Müşkil ey dil çekmeyen bilmez ne mümkün derd-i ser
Güşe-yi miḫnetde cânâ seçmez oldu dîdeler

Her gören hâl-i perişânım baña inşâf ider
İki çeşmim kıan doker hasret çeker tâ-be-seher
El-amân 'afv eyle cürmüm ey kerem-kânım yeter

II

Zârî zârî ağlayıp aldı beni firqat ile ğam
Baña rahm eyle bi-haqqı Kıa'be-yi beytü'l-harem
Zâ' f-ı hâl oldum meded ey pâdişâh-ı zü'l-kerem
İki çeşmim kıan doker hasret çeker tâ-be-seher

16a

El-amân 'afv eyle cürmüm ey kerem-kânım yeter

III

Derd tâ kim yalvaram leyl ü nehâr Sübhânıma
Yâ İlâhî çâre senden derdime dermânıma
Sen ki Settârü'l-'uyûbsuñ baqma gel 'işyânıma
İki çeşmim kıan doker hasret çeker tâ-be-seher
El-amân 'afv eyle cürmüm ey kerem-kânım yeter

IV

Kısmetim halk eyleyip şol yerde kim her rûz u şeb
Derdime tîmâr için Hâfız kuluñ kıldıñ sebep
Tıflî-yi bî-çâre eyler luğ ü ihsânıñ taleb
İki çeşmim kıan doker hasret çeker tâ-be-seher
El-amân 'afv ile cürmüm ey kerem-kânım yeter

22.

Sāhil-nāme-yi Fennī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Hep ğalaṭ sözle geçirdi günini ' aşık-ı zār
Ğalata zevkine gitmiş meger aġyār ile yār

Keşret-i keyf ile rind gice fetīli almış
Der-i Mūm-ḥānede varmış seḫerī mūm almış
3. Hele sekdirme sühenlerle bugün ṭoġrı ġarīb
Fālye virmiş gibi Tobḥānede yār ile raḫīb

Ṭutsa ' uşşāḫı maḫaldir kıırılır gibi ṭaref
Buldı ol gözleri bādāmla Fındıklı şeref
5. Bağlanıp ḫalmış iken zūlf-i siyeh-kārında
Şavdı başdan beni āḫir Salıpazarında

Seng-dil-i āfeti zemm eylemem ile her an
Hiç teḫī ṭayanırdı Kabataş'a dendān
7. Ḫalmadı kimsede hiç nān alacak bir aḫce
Serv-ḫaddler ile pūr olalı Tolmabāġce

Ṭıfl iken saña ḥarām-ı bedi öğretdigiçün
Dilerem Ḥaqq'dan anı kim o başñ taş olsun

9. Oldı dil olmuş iken kayd-ı cihāndan reste
Ortaköyde yine bir mū-miyāna beste

16b

Eylemekden o mehiñ zahm-ı firāk ile şavaş
Gözlerimde Kurıçeşme gibi hiç kalmadı yaş

11. Ṭakılıp ardına āl ile raqīb-i nā-pāk
Arnabud Karyesine gitmiş o şūḥ-ı dellāk

Yāreli bir gönül ' aşkı ile dīde-yi ter
Arnabud Köyi akındısı gibi tırmaz akar

13. Hū çeker rūḥ-ı Hasenkalfa nevā-yı meste
Pīş-gāhında oқundıkça Ḥüseynī beste

Oldı muḥtāç gönül ṭıfl-i civān ğayre
Gitmeyince Bebeke merdüm-i dīdem seyre

15. Fes taş ile eger ur ger ise gülşende
Bülbül-i zāre Kayalar gibi olmaz mesken

Yāri āgyār iderem şandı Horuzlıkda kinār
Ṭopa tıutulmuşa döndirdi ehālī-yi Hisār

17. Eşk-i aġyār der-i mey-kededen olduġda revān
Düşdi ol Şeytān Akındısına gūyā rindān

Gel seniñle bulalım şaġlanacak maĥfī mekān
Baltalimanı bugün talgalıġ ey serv-i revān
19. Bizi beylik ġam ile itdi felek işvende
Mīrgūne varalım zevġ idelim gülşende

Rūzgārīñ sitemiñden kim olur āzāde
İçe İstinyede yāri ile tenhā bāde
21. Gelicek yāda diliñ tōġrısı derdin söyler
Tazeler ile Yeñiköydeki eski demler

Yār unutdırsa n'ola pīr-i muġāna deyri
O şanem ile olan maĥfī Tarabya seyri
23. Gözimiñ yaşına raĥm itmedigiçün cānān
Bir Büyükdere gibi itmede her dem cereyān

Zāhidā gezme soġaġlarda hele sine sine
Çamuruñ çünki kırı git Kefeli Karyesine
25. Şeb-i aşġ ile tenim itse daġi zār [ü] nizār
Yine itmez dil-i biçāreye meyl Sarıyār

Qalmadı görmedigiñ seyre sevā cāy-ı şafā
Rūmili haşşasına var seyri tamām it cānā

17a

27. Oldı rindān duman şuyı ile vāķı^ç -i ķay^ç
Karataş altına mı gitdi ^ç aceb zevrāķ-ı mey

Meyl idip şem^ç -i ğaddarı için ol sīm-bere
Düşdi pervāne-yi dil şimdi Fazda kıza

29. Oldı germiyetiñ ol şūħ ile zāhid çü hevā
Bu bürüdetle Sovuksu saña cāy olsa sezā

Āh idip ķameti sevdāsı ile cānāniñ
Şimdi başında Kavakyeli eşer yārāniñ

31. ^ç Ayş ü nūş eyle de terk eyle biraz yaf yufı
Şadr-ı meyħāne emir yeri degildir sūfī

Yār buldum diyü kendimi ķatı şenlikde
Öginür ^ç āşık-ı şūrīde Degirmenlikde

33. Def^ç -i ğam itmege ey şūħ arasın çāre
Var mülūkāne yanaş İskele-yi Hünkāre

Ĥüsnde ol dil olup bulalım diyü kemāl
Yalıköyünde ķoşı itmede her dem etfāl

35. Bir çetin-kâre şataşdırdı bizi devr-i zemân
Oldı Beykozlı bir âfet ile çeşmim giryân

İstemem kim ki virürse anıñ olsun kıarye
Saltanatdır baña ol şâh ile Sultâniye
37. Çekdiler sineye İncirlide bintü'l-^ç inebi
Darısı başına ey sürmeli nâzûk çeledi

Şav yanından ey şûh emân-ı ağıyâri
Gel Paşabağçesine ' ayş idelim hünkârî
39. Çüb-ı ğam kıurı mı idi dilde şafâ-yı hâtır
Olmasa zevk-i nihâniye Çubuklı hâzır

Açdı Tîğ-i sitem ile cigerimde yâre
Kanlıcaklı yine bir ğanzeleri hûn-hâre
41. İzn-i ' âmdır diyü gitmek için degme yire
Zürefâ Körfezi bahş eyledi zen-pârelere

Ne revâ seyr-i Hisârda ola yârim maħzûn
Sâkiyâ baña yarımca virip ammâ tölî şun
43. Gök Kandil güç ile irdi gönül maħşûda
Bir siyeh çerdeye mâlik olıcağ Göksuda

Firqatîñle şevkdir giryeler itdim cānā
Bir Küçüksu görünir eşkime nisbet deryā

45. Bağrıma yağın eritdi belî her eṭvārı
Hele Kandillide bir cām ile baqđım yāri

Anı zîrā ki bu vālîlere pek dermāndır
Kađızādelere Vāniköyi pek cebāndır

47. Leb-i deryādaki Eyyübe mi oldı meftün
Kulelibağçesine hırşı rakîbiñ efvün

İşte buldum saña şallanmağa bir özge mağal
Sözimi diñle rakîbā yalıñız Çengele gel

49. Hased ol rinde ki mey nüş ola kıana kıana
O şehi hüsn ile Beglerbeginde vîrāne

Ġıbta ol şahşa olur irdügi dem nevrüza
O şanem ki gide zevk itmege İstavroza

51. Şandılar duht-ı reze geldi ˆ Areblerle yatuk
Sühtegān zümresine cāy olalı Kuzguncuk

Şu şağarlar gibi yatsın uyusun pinhānî
Oldı ağıyāre mağar çünkü Paşalimanı

53. Ka'be toprağı diyü olsa daği nām-āver
Üsküdārdan dađi yegdir baña kūy-ı dilber

Şemsī nāmında bir āfet mi zuhūr itdi 'aceb
Semsīpaşayı mekān eylediler yārān hep
55. Bir şerīfīñ nıgeh-i luţfı ile dūnyāda
Kaşr-ı dil 'aynı ile döndi Şeref-ābāda

Baķarak ruğlarına eşki raķībīñ akmış
Sandılar bağçe-yi ĥüsn içre Ayazma çıkmış
57. Vuşletīñ görđi kıyās eyleme ey dil alacaķ
Ĥavfūm oldur seni ferdālara yārın Salacak

İsterem yüz görımı buse-yi gerdāniye
Olsa bir kerre maķām ol şeh-i İhsāniye
59. Kaşdıñ 'ālemde teferrüc ise ger bir derece
Duğter-i rez ile Kızkulesine bul ferce

Ādemiñ zerre ķadar ķalmaz idi meşģalesi
Yār-i maĥrem ile cāy olsa Harem İskelesi

18a

61. Kāmeti fikri hayāl-i rūĥ-ı āl ile yine

Dest-i dil-i 'ayni ile döndi Kavakbağçesine

Düldil-i nāze süvār olsa da ol şūh-ı yektā

Atı oynadı olur sāha-yı Haydarpaşa

63. Ey gönül boşlama da'vānı hemān soruş
Kadıköyünde ayak nā'ibiniñ pāyine düş

Burnı kırılma n'ola şimdi gönül ağıyāriñ

Moda burnına çıkardı seni zirā yāriñ

65. Fikri ruhsārı ile yandı benim bilmez mi
'Acem ol māh Kızbağçesine gelmez mi

Ġālibā Fennī temām eyleyecekdir zevki

Atalar setrine düşmüş o periniñ şevki

23.

Tahmīs-i Ümmetī Ġazel-i Nābī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Yāri açdım açıl ey ğonce-dehānım diyerek

Güldi gül ey gül-i gülzār-ı cihānım diyerek

Bendenem ey şeh-i hūbān-ı zenānım diyerek

Biricik 'arz ideyim rāz-ı nihānım diyerek

Bezme geldi gel ey serv-i revānım diyerek

II

Āh bir kerre miyānımı alıp aġūşe
Başlasam ol leb-i şīrīn ile ‘ayş ü nūşe
İrişip nuṭṭ-ı revān-baḥşı hemān-dem gūşe
Şu‘ le-yi āteş-i sūzān gibi gelse gūşe
Sīneye çeksem o sīm-ten[i] cānım diyerek

III

Pāyine bārī bu taḫrīb ile düşsem yārīn
Reh-i ‘aşkıñda idip terkini ‘āmmē ‘ārīn
Bağ ṭabībim dilim iḥvāna ben bīmārīn
Hāline eyle teraḥḥüm bu za‘īf ü zārīn
Kalmadı āh meded tāb ü tüvānım diyerek

IV

Haṭṭ-ı ber-āverde olan tāze dem vuşletde
Dīde-yi şevḳ-i gam-alūd ile ḳor ḥayretde

18b

Nice şīrīn maḳālāt ile bu ḥāletde
‘Āşıḳa bezm-i mahabbetde dem-i ‘işretde
Başka bir zevḳ virür geçdi zemānım diyerek

V

Yār söyletdi baña bu ġazeli ey Nābī

Pür-şafâ itmek için yine dil-i ehibbâyı
İtdirib şubha dek Ümmetî baña terk-i cânı¹³⁰
Bülbül itdi beni baķ baķ o gül-i şādānı
Söyleye söyleye ey tāze zebānım diyerek

24.

Tesdīs-i ‘Ulvi

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

I

Baña kemlik satanlar dā ’imā iyilikle yād olsun
Zevālim isteyenler gün gibi rüşen nihād olsun
Kuşūrum gözleyen kāmillerin ‘ömri ziyād olsun
Mükāfātın diyem bir muķtezāsı ‘adl ü dād olsun
Yıķanlar hātır-ı nā-şādımı yā Rab şād olsun
Benim-çün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

II

Sitemliklerle çün ol bi-vefā yār uydı aġyāre
Cefāsından şafālar kesb idip zevķ itmedür çāre
Naşīb olan belādır muttaşıl çün ‘āşık-ı zāre
Dil-i zārım olmadan hāz idip incinmez āzāre
Yıķanlar hātır-ı nā-şādımı yā Rab şād olsun
Benim-çün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

¹³⁰ Bu mısraın vezni bozuktur.

III

Göñül oldıkça pür-ğam cümle halkı şād-mān ister
Ne deñlü zār-ı nā-kām olsa dehri kām-rān ister
Cihānı kendi gibi şanma zār-ı nā-tüvān ister
Meşeldir gerçi dirler yıkılanlar yıkılan ister
Yıkānlar hātırı nā-şādımı yā Rab şād olsun

19a

Benim-çün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

IV

Revān olunca raḥm-hāne-yi vīrāne-yi tenden
Kimesne istemez rencide hātır olduğın benden
Ḳabūldür her ne gelse cevr-i yār [ü] ḳahr-ı düşmenden
Murādı bu dil-i nā-şād-ı kāmıñ budurur senden
Yıkānlar hātırı nā-şādımı yā Rab şād olsun
Benim-çün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

V

Murād üzre felekde görmeyip şenlik yüzüñ üstād
Ḳarāb-ābād ‘ālemde çeker biñ cevr ile bī-dād
Olup derd [ü] belāyı dehr-i dūne Tīġiyā mu‘tād
Ḳoyup bu maṭla‘ı ḥüzn ile gitdi ‘Ulvī-yi nā-şād
Yıkānlar hātırı nā-şādımı yā Rab şād olsun
Benim-çün nā-murād olsun diyenler ber-murād olsun

25.

Tahmīs-i Mezākī¹³¹

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

I

Nice demdir ki gözden gitdi ol nūr-ı başer gelmez
Ġubār-ı maḳdeminden tütüyā-yı çeşm-i ter gelmez
‘ Aceb n’oldı peyām dilīr-i Yūsuf-nazer gelmez
Gidip peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez
‘ Aceb yād illere düşdüñ ki aşla bir ḫaber gelmez

II

Senem vādīsi var ol şeh-levend-i kīne peymāne
Süvār-ı eşheb-i nāz oldı gitdi semt-i bīdāde
Varıp pāyına düşdüñ bir bölük ‘ uşşāḳ-ı dildāde
Peyām-ı vaşl için oldu berīde dilde āmāde
Velī ḫavfım budır ki ol daḫi cānā gider gelmez

III

Şeb-i tārīk-i ġamde ḫün-feşān ü eşk-bārım ben
Belā-yı nā-giriz-i cevri-i dildār ile zārım ben

19b

Şabaḫü’l-ḫayr-ı vaşle muntazır bir bī-ḫarārım ben

¹³¹ Şiir Bosnalı Sabit e aittir. Sabit Mezākī’nin gazeline tahmis yazılmış.

Gice tā şubḥ olunca hecr ile encüm-şümārım ben
Ḥayāt-ḥāb-ı rāḥet dīdeme her şeb tā seḥer gelmez

IV

Diyār-ı ‘aşḳe düşdim dil pür-āteş dīdeler pür-nem
Fiğān hem-rāḥ ü şīven hem-‘inān ü āḥ ise hem-dem
Gönül mecrūh-ı şemşīr-i melāmet zaḥma yoḳ merhem
Gehi seng-i sitem eksük degil geh devr-i baş-ı ḡam
Ġarībiñ başına ḡurbet diyārında neler gelmez

V

O kāfir geşt-i bāḡ eyler raḳīb-i dīv sīretle
Geçer ‘orm-i ‘azīz-i nāzenīnim derd ü mihnetle
Şeb-i miḥnetde ḳaldım gerçi Şabit gibi ḥasretle
Hele şükrüm Mezākī budurur ümmīd-i vuşletle
Geçen eyyām-ı firḳat göz yumup açmak ḳadar gelmez

26.

Tesdīs-i Rūḥī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Ḳurtuluş yoḳ dest-i cevriñden felek-ārāsız
Görmedim bir kez seni evzā‘-ı nā-hemvārsız
İstemem bāḡ-ı cinānı o gül-i ruḥsārsız
Bülbül-i şūrīde ārām eylemez gülzārsız
Sīne pür-dāḡ ciger pür-ḥūn ḳaldım yārsız
Gözlerim ḳan aḡlasın tā ḥaşre dek dildārsız

II

Nâle vü feryādımı ārām-ı cān itsem n'ola
Āh-ı âteş-bāzı zīb-i esmān itsem n'ola
Bir gül-i ra' nādan ayrıldım fiğān itsem n'ola
Rūz [ü] şeb hūn-ābe-yi ḥasret revān itsem n'ola
Sīne pūr-dāğ ciger pūr-hūn qaldım yārsız
Gözlerim qan ağlasın tā ḥaşre dek dildārsız

20a

III

Gülüşende dehr-i pūr-ķahrıñ ṭarāvet qalması
Çākçāk-ı ḥasret oldum yāra rāhet qalması
Pūr-şafā-yı vaqt için gerdūna minnet qalması
Cāne kār itdi firāķ ārāma ṭāket qalması
Sīne pūr-dāğ ciger pūr-hūn qaldım yārsız
Gözlerim qan ağlasın tā ḥaşre dek dildārsız

IV

Durmayıp cūlar gibi seyl-i sirişkim çağlar
Gel güler yüz istemem dursun yerinde bāđlar
Baña eglence yeter bu sīnem üzre dāđlar
Qanlı yaşımdan ķo aksın sū-be-sū ırmađlar
Sīne pūr-dāğ ciger pūr-hūn qaldım yārsız
Gözlerim qan ağlasın tā ḥaşre dek dildārsız

V

Sūzişi olsun dil-i ḥasret-keşiñ yâ Rab ziyâd
Eylesin âh ü enînimle derûnum ittiḥâd
Ağladıkça ben ola ol nâzenîniñ Rûḥî şâd
Nâlişümden ğonce-yi dâğ-ı ciger olsun güşâd
Sîne pür-dâğ ciger pür-ḥûn kıaldım yârsız
Gözlerim kıan ağlasın tâ ḥaşre dek dildârsız

27.

Taḥmîs-i Hâşim

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Sâkiyâ mey şun bize fincân fincân üstine
Hoḳka-yı la' line yoḳ mercân mercân üstine
Der-i beyzâsıdır ol dendân dendân üstine
Süzme çeşmiñ gelmesin müjgân müjgân üstine
Urma zaḥmı sîneme peykân peykân üstine

II

Cân ü dil terk itse 'âşık n'ola bir kez vuşlete
Dest-res bulsam diyü feryâd iderken fûrşete

20b

Ḳâ' il olurdu vişâl-i yâr ile dil kürbete
Yârden mehcûr iken düşdük diyâr-ı ğurbete
Dehr de gösterdi baña hicrân hicrân üstine

III

Hañçerin 'üryān edince açdurur dime o şūh
Yanına uğrar mı hiç 'uşşāķına rahme o şūh
Yāre te 'şīr itmedi diyü düşüp vehme o şūh
Rīze-i elmās eker her açdığı zaħme o şūh
Luţfu var olsun ider iħsān iħsān üstine

IV

Her ne deñlü ağlasam raħm eylemez ider ğurūr
Baħt-ı bed-ťāliħ yamān kandan gelir baña ħubūr
Bu niyāzı eylerem sen daħi gel itme kuşūr
Dilde ğam var şimdilik luţf eyle gelme ey sürūr
Olamaz bir ħānede miħmān miħmān üstine

V

Hāşimā cān virmege uymaz dimişler ħaķķıma
Görse de maħbūbu baş egmez dimişler ħaķķıma
Böyle ādem bir pula degmez dimişler ħaķķıma
Hem mey içmez hem güzel sevmez dimişler ħaķķıma
Eylemişler Rāsiħā bühtān bühtān üstine

28.

Müseddes-i Raħmī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Nev-bahār oldı yine irişdi hengām-ı cünün
Dağ-ı sīnem gibi şaħrālar olupdur lāle-gün

Yârsız çeşmim döker her lahẓede seyr-âb-ı hûn
Âh eliñden kime feryâd ideyim ey dehr-i dūn
Tâli‘im maġbūn baġrım hūn bahtım ser-nigūn
Şabre t̄aġet k̄almadı ġâyet zebūn oldum zebūn

II

Bir seher gülzâre ‘azm idiñ nice şâhib-kemâl
Şundılar siteme bir dīvâne gülzâr-ı hayâl

21a

Kevkeb-i iġbâlimi yâd idip açdım anda fâl
Nâgehân o demde bu maṭla‘ geldi ḥasbiḥâl
Tâli‘im maġbūn baġrım hūn bahtım ser-nigūn
Şabre t̄aġet k̄almadı ġâyet zebūn oldum zebūn

III

Hârḥâr-ı ġam-ı vücūdum eyledi zâr-ı nizâr
Kerem miḥnet s̄inemi evġâr idip ayıp var
Yūsufumdan ayru düşdüm nitekim Ya‘ ġûb-vâr
Kâr-bân-ı derd [ü] ġamla eyledi terk-i diyâr
Tâli‘im maġbūn baġrım hūn bahtım ser-nigūn
Şabre t̄aġet k̄almadı ġâyet zebūn oldum zebūn

IV

Tîġ-i şabrım câme-i cismim idipdir çâk çâk
Nîze-i ta‘ n-ı ‘adūdan âh kim oldum helâk
Künc-i ġamda s̄ine-i dâġ-ı derūnum derd-nâk

Elde bāde gözde h̄āb dilde nār-ı sīne-çāk
Ṭālī' im maġbūn baġrım h̄ūn bahtım ser-nigūn
Şabre t̄āket k̄almadı ġāyet zebūn oldum zebūn

V

Raḥmīyā devrān beni Mecnūn-ı 'aşka yār idip
Şaldı şahrā-yı belāya menzirim kühsār idip
Kim gelürse yanıma ḥālinden istiġfār idip
Oğudum bu maṭla' ı derdim aña iş'ār idip
Ṭālī' im maġbūn baġrım h̄ūn bahtım ser-nigūn
Şabre t̄āket k̄almadı ġāyet zebūn oldum zebūn

29.

Berbernāme-i Belīġ

fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn

1. Naql ider Çorlu'da bir kâşif-i rāz
Bir civān-pāre-i dildāre nevāz

21b

Eli uz aġzı düz berber idi
Eli aġzına uyar dilber idi

3. Pür-kemāl idi güzellik terlik
Şan'ati olmuş idi berberlik

Şan'ati ol nıgeh-i fitne-ḥırāş

Tîġ-i mirriĥden itmişdi tırâş

5. Müşteri bâksa eger sînesine
Naĥd-i cânı kıoya âyînesine

Sîm-gün şîşe midir kıoynunda
Gümüş âyîne midir boynunda

7. Aşmış ol mûy-ı miyân-ı mergûb
Pîş-i nezzâreye bir âyîne tıob

Gösterir ‘ âleme döndükçe şafâ
Başka bir ‘ âlem imiş zevk-nümâ

9. Görinür âyînesinde fi’l-hâl
Kürre-i hey’et iklîm-i vişâl

Olmuş âyîne-i şâfında bedîd
Yeñi dünyâ gibi bir sûk-ı cedîd

11. Ğamzesi neşter idi ĥûn-efşân
Nigeh-i zâlimi tîġ-i bürrân

Kendi şâkird nigâhı üstâd
Çeşm-i ĥûn-h^wâresi taş-ı füşşâd

13. Şeyĥ ü şâb itdi tırâşına heves
Baş açık şiftesi oldu herkes

Berber iskemlesi kürsî oldu
Şeyh efendiyle ehîbbâ taldı

15. İtdi dükkânına ol şüh-ı zarîf
Kırşehir va' izi rişenden lîf

Şaçlı şeyh oldu hevâya mağlûb
N'ola gîsûları itse çârûb

17. Kağiya Cum' a idi yevm-i tırâş
Eyledi hafta sekiz ' aşkını fâş

Hefte harfî gibi ol biçâre
Yañılurdu gününü hem-târe

22a

19. Maraz-ı ' aşk ile kan aldırdu
Hiç ne dil kaldı ne cân aldırdu

Şan' ati kaşd idi ol piş-i nihâd
Nice kan dökmiş idi ol cellâd

21. Mübtelânîñ çoğunu sındırdı
Kimi şişe kimi diş çekdirdi

Bir yire gelse eger üstâdı

Kullanırdı bir acāyib vādī

23. Ya'ni kaldıkda başına buyruk
'Āşık-ı zāre şallardı kıyruk

Şive vü nāz ile gerdān kırarak
Naqd-i cānın çıkarırdı burarak

25. Şāne-veş kim taķınırsa teline
Soñra virirdi şaķālın eline

Nā-tırāşın biri meftūnı idi
Ser-jülīdesi mecnūnı idi

27. Yürise bir yire ol serv-i revān
Taķılırdı yanına tasma-ķırān

Ķara sābūn gibi ol rūy-ı siyāh
Ezilürdi o cūvāne her gāh

29. Peştemāli ucu gibi miskīn
Toza topraĶa sürinürdi hemīn

Cismini nāle ile itdi hilāl
ĶulaĶa koymadı hiĶ ol gül-i al

31. GeĶmedi būs-i kināre dilegi
Eline girmedi sīmīn bilegi

İrmedi kākül-i müşgîne eli
Kesdi mikrâz ile târ-ı emeli

33. Çıkmadı şâh-nişîn-i kereme
Düşdi na' lin gibi hâk-i ğame

Görđi ki ğamzesi şuyın viremez
Sözini ustıra-veş kesdiremez

35. Dâm-ı kaçd eyledi kebke bu zâğ
Çekdi dükkân-ı hayâl önüne ağ

22b

Kösreden geçme ferâceyle o şüm
Girdi mâtem tonına hem çün büm

37. Ya' ni uğratmak için bir hâle
Düşdi endîşe-i mekr ü âle

Kösreden geçme yelekle kâfir
O havâlîde dönerdi fir fir

39. Dîde ağışte-i eşk-i gül-gün
Mübtelâ-yı sülüsü'l-bevl-i füsün

Vardı dükkâna melül ü ğam-nâğ

Şaṭl-ı berber gibi çeşmi nem-nāk

41. Dīdesi şīşe-i ḥaccām-āsā
Ḳan ḳuyusuydı pelīdiñ gūyā

Didi ol āfete giryān giryān
Üstüne şihḥat eyā rūy-ı revāñ

43. Pederim ki gelür olurdı tırāş
Şimdi bālīn helāki ḳodu baş

Ḥastedir āh işidir āh bilir
Ḥālını Ḥāzret-i Allah bilir

45. Ugramış bir marez-i cān-gāha
Derd ile ḳalmış işi Allaha

Ḳan oturmuş dil-i mecrūḥında
Bir ramaḳ ḳaldı hemān rūḥında

47. Cān virip derd ile cān almadadır
Didiler çāresi ḳan almadadır

Ne ḳadar zahmet ise gel fi'l-ḥāl
Nişter-i ḡamzeñ ile bir ḳan al

49. Keşte-i ‘aşḳ ile dermān eyle
Ḳoç başıñçün anı ḳurbān eyle

Derd ile nâleleri cândandır
Raḥm kııl merḥamet imândandır

51. Merḥamet kıılmaz iseñ müşkil olur
Ḥaste-i ‘aşkıñ ecelsizce ölür

Yetiş ol ḥasteye ol rûḥ-ı revân
Ola cân demde refîk[i] îmân

23a

53. Ser-i bālînine gelseñ ey ḥūr
İndi dirlerdi şehîd üstüne nūr

Güş idip bu sözi ol ḡonce dehen
Merḥamet ḳopdu hemân göñlinden

55. Doldı şebnemle iki nergîs-i ter
Ġamze oldu suvarılmış nişter

Sıḡadı ḳolları ol nūr-ı başer
Oldı sîmin bilegi sâ‘ idler

57. Yâr-i aşüftesini itmege bend
Kâkülin eyledi hem-zâde kemend

Sıḡayıp ḳolunı tîz-ender-tîz

Oldı her bir nigehe pür-sit̄z

59. Sıgayub destin o berber güzeli
İki s̄im̄in bilegi oldı eli

Ġamzesi t̄igini mirrih̄-i felek
Meh gibi çerhe çıkardı ögerek

61. Şan^ç at k̄asdı idip p̄iş-i nihād
Geldi k̄an almağičin bir cellād

Öñüne düşdi o şahs-ı k̄allāb
Bu da ālātın alıp itdi şitāb

63. Şandı ağlatmış anı rūh-ı peder
Dilde bilmez ki yatur babalar

Der-i b̄imāre varınca ol māh
Gūşına geldi derūndan bir āh

65. Dil-i ^çāşık gibi cüst ü çālāk
Eyledi k̄apu giribānıñ çāk

İdicek h̄āne-i rencūre duh̄ul
Rūh idi eyledi bir cisme melūl

67. Bāb-ı ta^ç z̄imde ol ğonce lebe
İltiyām ile düşündi ^çatebe

Çıkdı çerh üzre o mihr-i ümmîd
Nitekim târem-i çerhe hürşîd

69. Gördi bir bezm-i süreyyâ tertîb
Hâle-veş süfre-yi meclis pür-zîb

23b

Çeşm-i nergis kamaşır ziynetten
Ağzın açmışdı kadeh hayretten

71. Pây-i hizmetde turur çeng ü rebâb
Cây-i ‘işretde döner sîh-i kebâb

Hum yatur şîşe-yi rahşende turur
Ehl-i meclis oturur câm yürür

73. Ber-kucağ nây yatur bühr-nevâ
Şanki kolluğda döğülmüşdi ‘aşâ

Almış etrâfını hayli eşrâr
Halka-i encâmına halka-i mâr

75. Engerek yüzli yılan dilli kilâb
Mâr-veş zehirlenirlerdi şerâb

Haste yok âteş-i dilden pür-dağ

Oturanlar hepsi itden sağ

77. Bir yatur yok hum-ı meyden ğayri
İnlemez ortada neyden ğayri

Gördi bu dā'ireyi ol meh-rū
Duydı dolāb eydigin döndi geri

79. Kurtulup dā'ireden çok per-gār
Cedvel-āsā çizeyim şandı kinār

Ardına düşdi biri dünya mişāl
Halka-i bezme çevirdi fi'l-hāl

81. Āh idip hurdeyi tıydu cānān
Kākülünden başına koptı dumān

İnledi dā'ireden dollābı
Def gibi kızdı ruḡ-ı pür-tābı

83. Zīr ü bāşāya bakıp ol kūdek
Neylesin yer pek idi gök yüksek

O sürāḡi gibi serkeş çeledi
Ele virdi boğazı şīşe gibi

85. Līfe-i micrete hemçün ḡāme
İki ayağ ile tutuldu dāme

24a

Eyleyip âhîr elif kıaddini lâm
Egîlip virdi o eşhâşa selâm

87. Biñ hoş-amed ile idip istinbâs
İtdiler şadr-ı şafâya iclâs

Bir hoş-âmedci sekiz avâre
Şundı hoş geldi gülüş-i yâre

89. İçecek bir daği yandırdı hemân
Şem^ç -i maqşûdı uyandırdı hemân

Yürisün sāğêr-i sîmîn-i ^ç arak
Akdenez zevrâkıdır kıollanacak

91. ^ç Arak-ı bâdeye beñzer yokdur
Akd çeşme ile kıızıl muşlukdur

İtdi şîşhâne kıadehlerden nûş
Aldı altıyı ol afet bir hoş

93. Sâkı-yi maşraba ayak tıladı
Nağl-i nev-resteyi dîbden şıladı

Düşüp arşa-yı ^ç işretde bisâţ

Eşkiyâ zümresine çıkdı simât

95. Çâşnigîr idi simâta şeytân

Ṭas-ı sîmde suçın itdi pinhân

Mertebânîye çıkıp mâhî-yi mâr

Ḳondı fağfûrî-yi Çîne munbâr

97. Aḳ ğılâf içre¹³²

Ya gümüş ṭablada¹³³

.....¹³⁴

Ḥalkalı cāhına şâh-mārân

99. Eyleyip bir iki pây-zen manca

Şaldılar aḳ bîkâra bir ḳanca

Ḳurdu ‘işretgehi bir nice pelîd

Çârmıḡ üstine bir çetr-i sefîd

101. Felege şafḥa-yı sîmînden aḳ

Şifâ-yı gülberg sefîd ü berrâḳ

¹³² Bu kısım metinde eksiktir.

¹³³ Bu kısım metinde eksiktir.

¹³⁴ Bu kısım metinde eksiktir.

24b

Eylemiş halka miyânın teslîm
Ya' nî bel virmiştir o bünyād ' azîm

103. Kūh-ı billūra yakar ḥasreti dağ
Muğlem-i fâcire dağ üstine bağ

Olıcağ kâmeti ḥam-geşte kemer
Cisr itdi cūy-ı murād üzre meger

105. Oldı eşḥāşa güzergāh-ı ' azîm
Karlı dağlar gibi ol ḳubbe-yi sîm

Geçdi bir bir üzerinden eşrâr
Şan çatal köprüyü başdı küfrâr

107. Ḳurdılar Topḳapusından bir ceng
Çıkdı Aḳṭabyāya bayraḳla fireng

Çaldı ses çıkdı ol ḳavm-i le' îm
Ṭabl-ı ' ayşîñ demi der zîr-i kelîm

109. Açılıp kâle-yi ' ayş ü cāvidân
Çıkdı külçeyle tefâriḳ-ı ümmîd

30.

Râmiz Paşa

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

I

Neden ey eşk-i tūfān-ḥīz ḥasret-i bī-esersin sen
Niçün ey naḥl-i āh-i āteşinim bī-semersin sen
Saña n'oldı dem-a-dem ey şabā ğam-nāk esersin sen
Meger kim sünbül-i zūlfünden ayrılmış gezersin sen
Başıldı ḥaṭṭ ile iqlīm-i ḥüsnuñ bī-ḥabersin sen
Daḥi ey ğonce-leb pistān-ı istiġnā emersin sen
Yıkıp dil Ḳa' besiñ hem ḥūn-ı uşşākı dökersin sen
Be hey ğamze hele Ḥaccāc-i Zālimden betersin sen
Benim derdim yiter beyhūde zāhid pend idersin sen
Marīz-i aşk-ı cismim cānıma degme üzersin sen

Gel ey nāşih ḳo pendi ḥāl-i dilden bī-ḥabersin sen
Beni dīvāne ḳıldı ol perī bilmem ne dersin sen

25a

II

Bilir misin baña ğurbet il[in]de n'etdi ol zālim
Ṭaġıtdı zūlfüñü şāne perīşān oldı aḥvālim
Baña bir būs-ı pāyiñ va' d idip ol naḥl-i meyyālim
Aḳıtdı su-be-su cūy-ı sirişkde dīde-i alim
Ben ol pervāneyim ki şu' le-verken şem' -i iḳbālim
Yanıp kül oldı şimdi nār-ı ḥasretle per ü bālim
Kimin başına döndümse Felātun-veş görüp ḥālim
Atıldım berr ü yābāne garīb illerde pā-mālim

Baňa şorsañ nemâz-ı ‘aşkı şor ey zâhid ü ‘âlim
Ki tâğ-ı ebruvânım yârdır mihrâb-ı amâlim

Gel ey nâşih kıo pendî hâl-i dilden bî-habersin sen
Benî dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen

III

Aman yandım firâkıñdan dedikçe âteşin olmuş
Meger sūz-i dilimden parlamış hem hışm-gin olmuş
Dil-i dem-kerde gerçi mâr-ı zülfinden emîn olmuş
Velî gâfil ki şîr-i gamze onda der kemîn olmuş
Dökülmüş lâle-zâr-âsâ dil-i pür-dağ zeyn olmuş
Döşenmiş şerhalarla şadr-i sine şeh-nişin olmuş
Dile şon demde çünkü va‘de-yi vaşlin karin olmuş
Gel ey rûh-ı revân enfâs-ı ‘âşık ‘imin olmuş
Gülistân-ı cemâli gıbtâ-yı huld-ı berin olmuş
Ne zâhidler belâ-yı ‘aşk ile zâr-ı hazin olmuş

Gel ey nâşih kıo pendî hâl-i dilden bî-habersin sen
Benî dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen

IV

Kime derd-i dilimden zâr ü feryâd eylesem bilmem
Kime şekvâ-yı cevri-i çerh-i bî-dâd eylesem bilmem
Harâb olmuş derûnı neyle âbâd eylesem bilmem
Bozulmuş leşker-i şabre ne imdâd eylesem bilmem
Nice dâm-ı hevâdan gönlüm azâd eylesem bilmem
Anı nâgeh esir-i dest-i şayyâd eylesem bilmem

Ne yüze dergeh-i Hakkâ varıp dâd eylesem bilmem
 Gözüm yaşından özge nem var irâd eylesem bilmem
 Seni aşka nice zâhid ki irşâd eylesem bilmem
 Aceb añlar mısın bu beyt-i inşâd eylesem bilmem

Gel ey nâşih ço pendî hâl-i dilden bî-ğabersin sen
 Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen

V

Bu şeb-i yârin hayâl-i zülf ü ruhsârıyla âh itdim
 Duğân ehline ayîne-i mâhî[yi] siyâh itdim
 Tuduşdum ateşin ruhsâre ol dem ki nigâh itdim
 Gönül mülkine kendim ağıdım kendim tabâh itdim
 Begim ma'zür tut bî-ihdiyârım âh ü vâh itdim
 Seni sevmekden özge pâdişâhım ne günâh itdim
 Nice dem eşk-i tufân-ğiz-i hayretde şâh itdim
 Hele limân-ı bâb-ı luğfi buldum hem penâh itdim
 Derûn-ı Râmizi ben kâbil-i feyz-i İlâh itdim
 Silip nağş-ı sivâyı şâh-ı aşka taht-gâh itdim

Gel ey nâşih ço pendî hâl-i dilden bî-ğabersin sen
 Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Hüsn ile mihr-i ruḥuñ ' âleme raḥşân olsun
Şeb-pere çeşm-i ' adū hier ile giryân olsun
Saña ' âşık dil-i ' âşık daḥi kurbân olsun
Bezme gel bâdeler ol şevk ile rîzân olsun
Dökülen mey kırılan şîşe-yi rindân olsun

II

Gâh cûlar gibi gel semt-i cefâya aḳalım
Âteş-i reşke koyup cân-ı haşûdı yaḳalım
Baḳmayıp ğayriniñ iġvâsına zevḳe bakalım
Gülerek neş'e ile cünbiş ile mey çakalım

26a

Dökülen mey kırılan şîşe-yi rindân olsun

III

Gizlice mey-kedeye toĝrı efendim gidelim
' Ayš [ü] nüş eyleyelim anıñla bir dem idelim
Ġam-ı ferdâ ile ' âlemde tûrup da n'idelim
Ḳalb-i aĝyâri kırıp raḥm iderek incidelim
Dökülen mey kırılan şîşe-yi rindân olsun

IV

Ḥançer-i ğamzeleriñ ĝâhice şaĝa sola taḳ

Ki Tūr gāhice Rūm-ı gül-i ‘ arak gāhice çak
Hüsn-i cān-sūzıñ ile gördiginiñ cānını yak
Kırılıp dökülene bakma hemān zevkine bak
Dökülen mey kırılan şīşe-yi rindān olsun

V

Ġam-ı ferdā-yı atıp eyleyelim geşt ü güzār
Cān-baḥş ü zevk idelim olmaya hīç bīm ü keder
Kām ala Dāniş-i nā-kām hemān ey gül-i ter
Sen kuzum şakınarak tutma kırılısın sāger
Dökülen mey kırılan şīşe-yi rindān olsun

32.

Terkīb-bend-i Vāşif-ı ‘ Atīk

fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün

I

Ey naḥil-i semen-zīb-i hırāmenden-i nāz
Vey ‘ izār-ı gül-i nesrīn hezār-ı ehl-i niyāz
Rūy-i gülzār-ı ‘ arak-nākine söz yok mümtāz
Bī-vefālīk görünür çeşm-i siyāhında biraz
Ġamzeñ efsāneye mā‘ il o daḥi bir gammāz
Buña tāket mi gelir ğayr ile idersin i‘ zāz
Nice şabr eyleyelim ey āfet-i bigāne-nevāz
Beni pā-māl-i cefā ğayre idersin i‘ zāz

Nazar et hāl-i perişānıma bir kere benim
Yanıyor nār-ı firākıñla ser-a-pā bedenim

26b

II

Yetişir ğayr-i emān ey gül-i gülzār-ı cefā
Hārāzār-ı ğamiñ geçdi dil ü cānıma tā
Hānde-sāz olmadadır hālime her dem a‘ dā
Ah ‘acep n’olsa gerek bu sitem-i nā-bercā
Beni bir semt-i muhālifde mi gördüñ cānā
Ne şuçum varsa efendim kerem et kıl nehā
Ah ü feryādım niyāzım eşer itmez mi saña
Güşına girmedi hiç eyledigim vāveylā

Nāfile eylemişem şıdķ-ı hulūşum ibrāz
Be ne beyhūde imiş eyledigim ‘ arz u niyāz

III

Bilmez āyin-i terāhḥüm nigeñ zerre kadar
Dil-i nālānıma her dem ne bu haşmāne nazer
Dem-be-dem kārı hemān cevır ile endīşe-i şer
Görmemiş sencileyin zālimi bir çeşm-i beşer
Nice āh eyleyeyim qalbimi cāy itdi keder
Dil-i vīrānede esbāb-ı meserret ne gezer
Gösterir her nigeñinde baña bir reng-i diğer
Görmeden elem [ü] hüzün ile şeb tā-be-seşer

Ṭas-ı pür-ḥūna döner ağlamakdan çeşmānım
Sensiz ey nūr-ı başer kıande yatur müjgānım

IV

El-amān eyle teraḥḥüm ey şeh-i iqlīm-i fiten
Yine berbād ideyor mülk-i dili ceş-i mihen
Ḥasretüñ n'eyleyim āh olmadadır sūz-ı efgēn
Görinür çeşmime külḥān gibi şaḥn-ı gülşen
Nemden incindin efendim baña bildir nemden
‘Ākıbet gāmze nifāḳ eylediler mi düşmen
Sebebin söyle ne küsdüñ dil-i bīçāreye sen
Sūz-i hicrān-ı gāmıñla yetişir yandım ben

Sen dururken kime ben çāk-i girībān ideyim

27a

Kim[e] derdim diyeyim kimlere efgān ideyim

V

Dimedim mi ki saña ben yār olayım her bār
Vuşletimle seni mesrūr ideyim ben her bār
Ḥasedinden görüp āteşler[e] yansın ağyār
Şoñra oldun yine a‘ dā ile hem leyl ü nehār
Va‘ dine ṭurmadıñ ama yine ey gül-i ruḥsār
Eyledüñ n'eyleyim āh beni rencide-i ḥār
Bister-i gāmde yaturken nice demler bīmār
İtmediñ ḥālimi bir kerre benim istiġfār

Bu meydır sevdiçegim ‘ aşıkā āyīn-i vefā
Yār ile hem-dem olup bendene biñ dürlü edā

VI

Bārekallāh güzelim luṭfuña şāyān itdiñ
Luṭf ise ancaḡ olur toḡrusu iḥsān itdiñ
Bir zemān sūzīş-i cev̄r ile perişān itdiñ
Bir zemān ağlamada dīdelerim ḡan itdiñ
Yerimi ḡasret ile āteş-i sūzān itdiñ
Cigerim nār-ı firāḡıñla perişān itdiñ
Tīş-e-i ḡamle dili ḡaşılı yeksān itdiñ
Ḳalmadı dilde sūrur kalbimi vīrān itdiñ

Neler itdiñ neler ey ‘ ālem-i ḡüsniñ şāhı
Kāfir itmez baña eyledigini vallāhī

VII

Ṭālī‘imde baña bildim ki ‘ adūdur el-ān
Hele baḡtımdan ümīd eylemezem ben dermān
Çerḡ ise itdi beni kendü gibi ser-gerdān
Daḡı n’eyler ‘ acabā ‘ aksi dönüp bu devrān
Bāri sen eyle ḡehī şefḡat eyā düşmān-ı cān
Gūşe-i ḡamda begim zār ü zebūn-ı nālan
Eyledim ḡüzün ile bu mışra‘ı evrād-zebān
Beni kūyında idersen de yine ol ḡandān

Dimezem Vâşif-ı nâlinde gibi zâr olasın
Bedduâ eylemezem şağ olasın var olasın

33.

Terkîb-bend-i Nedîm¹³⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Ey leb-i gıbte-keş-i cām-ı cem-i bezm-i cihân
Daği reng-âver-i minâ-yı mey meclis-i cân
Âteş-i aşkıñ olup hâne-yi dilde mihmân
Yakdı ser-tâ-be-ğadem cismimi billâh inan
Gel ey bu bâlin-i dil-i hastemize hânde-künân
Gelir üftâde-yi biçâreye belki dermân
Yetişir cevri ü cefâ eyleme ey şüh-ı emân

¹³⁵ Bu şiir *Nedim Divanı* (Prof. Dr. Muhsin Macit) adlı kitapta yer almamaktadır.

Geh ferāmūş ider ise de bizi gāhice an

Yoħsa lāyık mı felekler işide efgānım

Bu kadar çevre taħammül mü olur sulţānım

II

Beni meftūn iden ey şūħ-ı cihānım sensin

Mürde-i cism-i cān işte a cānım sensin

Bāğ-ı ‘ālemde daħi ğonce-dehānım sensin

Güzelim sevdiğim ey kıaddi fidānım sensin

Bezm-i ‘uşşāka gelir serv-i revānım sensin

Sensin ol ‘aql alıcı mūy-miyānım sensin

Ĥāşılı sīnedeki nazlı civānım sensin

Baňa luţf eylemede ey şeh-i ĥūnī-meşreb

Nice bir ağlayayım cevr ü ğamıñla her şeb

III

Ey cefā pīşe niçün bendeni maħzūn itdiñ

Akıdup cevrüñ ile eşkimi ceyhūn itdiñ

28a

Yine hem-bezm olup a‘ dāları memnūn itdiñ

Beni mīnā-keş-i ğam dīdemi pür-ĥūn itdiñ

Fikr-i Leylā-yı visālim ile Mecnūn itdiñ

‘Āşıkı sevmez idiñ çünkü ne meftūn itdiñ

Ey levendâne revîş yoşma edâ n'olsun bu
İtdiñ 'uşşâkı reh-i gayre fedâ n'olsun bu

IV

Nedir ey pertev-i ħurşîd-i cihân n'oldı saña
Nedir ey lem' a-yı meh-rûyı zemân n'oldı saña
Açılırdıñ bize ey ğonce-dehen n'oldı saña
Eyle üftâdeye bu ħâli beyân n'oldı saña
Eylerim ğuşıña girmez bu figân n'oldı saña
Ne bu âzâdelik ey serv-i revân n'oldı saña
Söyle ketm etme begim söyle emân n'oldı saña
Senden ey şeh talebim bu ki hemân n'oldı saña

İşte dergâhına geldim dime şöyle böyle
Bâri luğf itmez iseñ ħışm ile olsun söyle

V

Eyleme derd-i ğamıñla dil-i zârım ğam-ħ^wâr
Bedel-i merĥametiñ olmasın ey şeh azâr
Âh efendim hele üftâdene olma ğaddâr
İtdigim vâ' di bize cânım eyleme inkâr
Fikr-i zülfüñ ile zulmette iken bu dil-i zâr
Yaķışır mı bizi gördükçe ğazeb-nâk-i eţvâr
Dil-i zârım nice mümkün ki ola ħiç bîdâr
Çeşm-i mestiñ görelî olmadı aşla huşyâr

Merĥamet eyle Nedîm 'aşıkça ey ğonce-i ter
Şarıla hâle gibi sen mehe şeb-tâ-be-seher

28b¹³⁶

31b

Ġazeliyât

34.

Ġazel-i Vâşif

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Câm-ı la' liñ mey-i şevk-âvere şor şorma baña
Neş'e-yi būs-i lebiñ sāgere şor şorma baña

Lebiñ emmek emeli ' âlemiñ ey şūh ammā
Baña el virmez o söz âhere şor şorma baña
3. Feslegen zülfüme gül rüyuma beñzer deyü
Sünbül-i tāzeye verd-i tere şor şorma baña

Seyre çık gülşene var ' arızıñ ' arz it bāğa
Var mı rüyñ gibi gül güllere şor şorma baña
5. Saña ben şive-yi reftārını ta' rīf idemem
Serviden eyle su'āl ' ar' era şor şorma baña

¹³⁶ Yazmada 28b, 29a, 29b, 30a, 30b ve 31a numaralı sayfalar boştur.

Müşg-i ter hâl-i ğadârîñla degildir hem-bû
Í timād itmez iseñ ‘ anbere şor şorma baña

7. Sîne-i sâf-ı bilürını dün âyîñede
Gördüĝiñ dilber-i sîmin-bere şor şorma baña

Var mıdır yoğ mu zamîrimde seniñ bûs-ı femiñ
Cây-gîr-i dil olan muźmere şor şorma baña

9. Saña Vâşif mı göñül virdi muğaddem ben mi
Eski kimdir yeñi kim deftere şor şorma baña

35.

Ġazel-i Vâşif

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Nâr-ı hicrâne düşüp bağrımı yakdım bu gice
Eriyip şem‘ -i firûzân gibi akdım bu gice

Mey-i la‘ liñde görüp ‘ aks-i rûhıñ bûs itdim
Câm-ı ‘ aşkı o mehiñ şevķine çağdım bu gice

3. Göñlümi yâre virip nağd-i mağabbet aldım
Gevher-i mu‘ teberim rehne bırağdım bu gice

Vechiñ ‘ aks itdirip âyîñe-yi ħalbe yâriñ
Mâhe mir‘ ât-ı mücellâ ile bağdım bu gice

5. Rişte-i ülfeti kat' â sözümü kesdirdim
Yâr ü ağyâri miyânında bucağdım bu gice

32a

Derd-i ser virse n'ola sūzişim ağyâre [yine]
Mîh-i qahrı Yezidin başına qağdım bu gice

7. Lü'lü'-i lafzı çekip silk-i beyāna Vāşif
Zāde-yi taḅ'ıma cevher gibi tağdım bu gice

36.

Ġazel-i Vāşif

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Murğ-ı dil şayd olıcağ mertebe aħmak degil a
Halka-yı zülf-i siyāhı o mehiñ fağ degil a

Seyr idip rakş-ı hırāmıñ nice azmaz şūfī
Gören ey büt seni oynar bile azmak degil a

3. Ne kırsın ikide bir benim hātırımı
Gönlüm ey tıfl-ı ziyān-kār oyuncağ degil a

Bu naşıl būs idiş ey zāhid hırparcasına
O büt-i gonce-femiñ gerden[i] qaçmak degil a

5. Dāsītānım niçün aḥfādan ibā eylersin
Kıışsa-yı ‘aşqdır bu āvāze-yi laḳlaḳ degil a

Zīnet-i cāme degil ḥüsn-i edādır matlūb
Mīvedir lāzım olan naḥlde yapraḳ degil a
7. Göñlüñ olursa da olmazsa da vaşla saḡ ol
Vāşıfıñ saña ricā etmesi muṭlaḳ degil a

37.

Ġazel-i Vāşıf

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Bu şeb tıtuşup āh-i derūn velvelelerle
Şāhenşeh-i ‘aşq itdi sefer meş‘alelerle

Sen şarkıya āḡāze kıl ey dilber-i muṭrīb
Şūfī neḡāme başlamadan ḳulḳulelerle
3. Kendin gibi şehri ile şoḥbet idersin
Lāyık mıdır ülfet saña bu kerselelerle

Ḥubān-ı Sitānbula uyar mı büt-i etrāk
Mışrı nice hem-cins olur hergelelerle
5. Esbāb-ı ḥüsündür güzele zülf-i siyeh-tār
Esbāba gelir revnaḳ-ı diger yecelelerle

Taḥrīk ider erbāb-ı garez ehl-i fesādı
Mārīñ olur eẗzūn semi kertenkelelerle

7. Her ŧeb ekeyim sīneme ben yari de Vāŧıf
Sen al yine ḥoŧ imdi yatarsan helelerle

38.

Ġazel-i Vāŧıf

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

1. ŧem‘-veŧ bezm-i mahabbetde uyandırdı beni
Nice ben yanmayayım nāre o yandırdı beni
- Fehm idip neŧ‘e-i peymāne-yi ‘aŧk olduġını
ŧundı ya‘ ut¹³⁷ lebiñ aġzıma andırdı beni
3. anamam būse-yi and-i dehen-i dildāre
‘Aŧk bu ŧerbet-i ḥummāza dadandırdı beni
- Ben daḥi ḥāl-i lebiñ öpmeden ol meyl etdi
Bu gönül bād-ı hevā yāre azandırdı beni

¹³⁷ Yazmada "yakut" kelimesi sehven "ya‘kub" olarak yazılmıştır.

5. Şarar olan baña dildāde diyü ağız itdi
Çevresinde oyalanı oyalandırdı beni

Görüşürdüm yine ağıyār ile Vāşif ammā
Zūr-ı bāzū-yı ğam-ı yāre dayandırdı beni

39.

Ġazel-i Vāşif

mef̣' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Mecbūr gönül yāre ne dirlerse disünler
Cān yāre ciger yāre ne dirlerse disünler

Şimdengirü bākim ne benim seng-i ta' andan
Dil virdim o dildāre ne dirlerse disünler

3. Kaydım degil eylerse de yārān beni ta' yīb
Cān sevdi nedir çāre ne dirlerse disünler

Cānān ile cān şöhetidir ' aşıka maṭlūb
Gūş urma sen ağıyāre ne dirlerse disünler

5. Bir buse vir al gönülümü alışveriş olsun
Sen uy da bu bāzāre ne dirlerse disünler

Sen takviye-yi ülfete sa' y eyle de Vāşif
Ol yāri sitem-kāre ne dirlerse disünler

33a

40.

Ġazel-i Vāşif

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Zaḥm urmuş idi ḥaṇçer-i Mirriḥ eşeriyle
Qalmış o cerāḥat daḥi ḥātırda yeriyle

‘Uşşāk helāk itmededir ğamzeleriyle
Ādem nice ülfet edebilsin o perīyle

3. Ḥākister iderdi nemini sūz-i maḥabbet
Def' itmese dil āteşin eşk-i teriyle

İçmişler içenler mey-i vaşlın gice yārān
Qaldı yine miḥnet-zede dil derd-i seriyle

5. Elbette olur mālīk-i keyfīyyet-i cāvid
Bir diliñ ḳanā' at ide ḥūn-ı cigeriyle

Bir āh idelim miḥnet-i gerdūndan ey dil
Dünyāyı fūrūzān ide kemter şereriyle

7. Sırrīye nazīre n'ola tarḥ eylese Vāşif
Levh-i hūnere ḥāme-i i' cāz eşeriyle

41.

Güfte-i Vâşif

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün

I

Cāniñ kimi isterse görüş ğayri qarışmam
Küsdüm saña ben nāfile yalvarma barışmam
Haddim bilirim yār ile beyhūde yarışmam
Küsdüm saña ben nāfile yalvarma barışmam

II

Eskirde haber yollama cepkân-ı kañifeñ
Geçmez baña şimden gerü hiç nāz ü lātīfiñ
Zāhir iderim ğayriyle ülfet ne vazifeñ
Küsdüm saña ben nāfile yalvarma barışmam

III

Ömrümde saña geçmedi bir kerre niyāzım
Aşık olayım da ne demek geçmeye nāzım
Bî-luṭf-ı mürüvvet benim ülfet neme lāzım
Küsdüm saña ben nāfile yalvarma barışmam

IV

Sen belle bunu ey gül-i zībende-nümāyiş
Gevdende beni beyhūde eyleme nevāziş
Yoğ gayri derūnumda benim ülfete hāhiş
Küsdüm saña ben nāfile yalvarma barışmam

V¹³⁸

Ümmîd-i vişâl ile nice dem oyalandım
Bakıp o yılana va^c dine gerçekten inandım
Aldandığıma ğam yensem ama ben utandım
Küsdüm saña ben nâfile yalvarma barışmam

33b

VI

Vâşîf baña küsmüş diyüben halk ile taşma
Hem yeni baştan gönlümi âteşlere yakma
Gördükde beni meclisde benden yañe bakma
Küsdüm saña ben nâfile yalvarma barışmam

42.

Ġazel-i Vâşîf

fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilün

1. Diyemez hâli bulup hâlini cânâne gönül
Korğum oldur ki bu hâl ile kıyar cânâne gönül

Döndi sūz-i ğam-ı hicrân ile büryâne gönül
Ben de bilmem ki bu nâre nice bir yâne gönül
3. Cüst ü cū itmek için kişver-i zâhirde seni

¹³⁸ Bu bent 33a numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

Gitdi bir cānibe dil ey perī bir yāne göñül

Gāh ğarķ-ı yevm-i eşk gehī müstağraķ-ı hūn
Devr ider şevķ ile meyḥāne-be-meyḥāne göñül

5. O perī-peykeri dil sevdi ğamiñ ben çekerim
İder ‘ālemde ne iderse bu insāne göñül

Dil-i Vāşif olalı beste-i dām-ı zülfiñ
Saña meyl eylemedik qalmanı bir dāne göñül

43.

Ġazel-i Vāşif

mef‘ ūlü mefā‘ ilü mefā‘ ilü fe‘ ūlün

1. Bīmār-ı nigāhiñ olarak ol dil-i ‘āşık
Virmez dil ağır ḥaste yatar üstine sağlıķ

Gördiñ mi mükāfātı olup mest yıkıldıñ
Kim didi saña ḥātır-ı ‘uşşakıñ yak yık

3. Hemşireleriñ şine şıkıp bezmi donatsın
Ey muğ-beçe sen dīde-i rindāne korusık şık

Fürsenddir hemān olmadan ol şūḥ ḥat-āver
Öp oḥşa şıkışdır ıdır em lā‘ liñ uşulcaķ

5. Ol lāle ḥaddiñ āteş-i ‘aşkına düşelden

Hep dađ-ı derūn oldu birer tāze Őakāyık

Söyle sebebin VāŐıfa ey dilber-i ‘ ayyāŐ
ÇeŐm-i siyehiñ mest de ğamzen niçūn āyık

34a

44.

Ġazel-i VāŐıf

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

1. Dađıdıp zūlfūni sevdā-yı ħicābı atdıķ
Fūlk-i ħayā ile baŐdan ħara yire çatdıķ

Neş ‘emiz yok diyü ađyāri bezmden Őatdıķ
Neyse maĥfī ħalıp biz o mehle aldıķ Őatdıķ
3. Görinürken PaŐalimānı Őuyunda begimiz
YanaŐıp bir gice limāna viŐāle yatdıķ

Bu gice zevķimize toğrısı zanbaķ Őıđamaz
O gül-i al ile gūlzāre varıp yana atdıķ
5. Bu Şeb ağlar görüp ađyāri ğam-ı reŐkinden
Biz dađı yār ile gūlŐende gūlūŐdük yatdıķ

Giryē-i būlbūlü gūlŐende alıp maŐaraya
Gūldüre gūldüre ol ğonce gūlü çatlatdıķ

7. ʿĀlemiñ çeşmine bir ğonce için hār olduĝ
Seveli ol gül-i zībā-yı cihāne batdıĝ

Emlīñ ʿan-aşl-ı elem olduĝuñ idrak ideli
Vāşifā cümleten emeli göñülden atdıĝ

45.

Ġazel-i Vāşif

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. ʿAşĝ ile şuʿle-nişān ister iseñ işte ĝuluñ
Sīnesi daĝ-ı nişān ister iseñ işte ĝuluñ

Söylemem yoĝsa derūnumda ne sırlar vardır
Vāĝıf-ı rāz-ı nihān ister iseñ işte ĝuluñ

3. Gülşen-i ĝüsniñe ey ğonce-i gülbin-i nāz
Bülbül-i tāze-zebān ister iseñ işte ĝuluñ

Vaʿd-i vişāliñ işidip girye-i şevĝ aldı beni
Bī-bedel şād-ı revān ister iseñ işte ĝuluñ

5. Ṭaleb-i cāme-i ʿıydiyyeye lāzım mı zemīn
Emr ĝıl her ne zemān ister iseñ işte ĝuluñ

Mevc urır şarma hevāsiyla beliñ dilde telāş
Ṭalĝalı şırma ĝolan ister iseñ işte ĝuluñ

7. Zevk-i mahfī idelim gitsin izin ver aġyār
Kaħve nargīle duħān ister iseñ işte kuluñ

34b

Şi' r için ey perī Vāşıfla ne lāzım ülfet
Şā' ir-i nādire-dān ister iseñ işte kuluñ

46.

Ġazel-i Vāşıf

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ne teklif et ta' āma şofrada zülbiyye çek
Ne kibār olup cihānda kayd-ı hüddāmiyye çek

Bezl ü isrāf it nümāyiş-yāb sen aħbāb yisin
Sen her ay başı beyāzı defter-i māhiyye çek
3. Zevk olsun dir iseñ ger ' ālemde derd üstine
Bāde nüş it tāze sev nargīle iç enfiyye çek

Mīve-i la' liñ umup ol şūħ-ı bāġbāne didim
Dāneli ' unnāb imiş şundan baña bir kıyye çek
5. Her gün ol şūħ-ı cefā-cū ġayr ile zevk eylesin
Sen gam-i dünyāyı Vāşıf böyle yevmiyye[ye] çek'

47.

Ġazel-i Vāşıf

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Kırup ol mehle bu şeb ülfete bir resm-i nefīs
 Eyledik cilve-geh-i ' aşkı yeñiden te 'sīs

 Her ki tel-i zülfüne dil-beste seniñ bir Leylā
 Saña ' aşık olanıñ ' aşkı degil ise mākīs
3. Bulduran keştī-yi iqbāle şuyın ' ālemde
 Kullanır zevk-i āmālını mānend-i re 'īs

 Ālemi azdırır ol muğ-beçe-i bāde-fürüş
 Nāmı şimden gerü izāle ne hācet iblīs
5. Cabā bir kahve-i taḥşīn oña benden Vāşıf
 Kim uyup keyfe şu beytim iderse taḥmīs

48.

Ġazel-i Vāşıf

mef' ulü mefa' ilü mefa' ilü fe' ulün

1. La' liñ ḥased-i la' li ile şuyı düşükdür
 Güyā leb-i rengin-teri yākūt yüzükdür

 Da' vā idemem yoq diyü ammā fem-i yāri
 Var ise de yoqdur diyecek rütbe küçükdür
3. Zann itme ider cilve-i yār āteşi teşkīn

Bir at dağı ney teş-i hicrne krkdr

35a

Feryd-1 girift olsa da dnyda m eşsir

Ny-1 dil-i nlnıma nisbet ne ddkdr

5. nsiyyet-i etrk baa eyleme teklf

Ben ehl-i abi atdanım ey şğ o hdkdr

Neş'e gremez mest-i mey-i  aş-1 meczı

Bu mey-kedeni meclis-i şağbsı snkdr

7. oy dest-dırzı ser-i dmnına kmı

Zır felegi cme-i ibli rkdr

Dşmez şağır-i senge kesr-i dil-i  aşk

Ey meh şağın ftdelerin gnli bykdr

9. Mazmn-1 nev elbet bulunur lev-i dilinde

Vşıf ne adar olsa yine eski ktkdr

49.

azel-i Vşıf

mef l mef l mef l fe ln

1. ann [itme] uyar şretine sret-i ağbb

Hep Şimdi nifak-ānedir ũnsiyyet-i aĥbāb

BaŐırdı cihān kendüyi Őaĥbā-yı nifākā

Ayılmaĝa yok maĥŐerde dek niyyet-i aĥbāb

3. Mārān gibi birbirini soĝmada bu yārān
Bir semm-i meĥālikdir adem-i Őoĥbet-i aĥbāb¹³⁹

İnŐāf idelim kimde var iĥlāŐ- maĥabbet

Beyhüde degil mi sitem ü miĥnet-i aĥbāb

5. Geldikde diker bezme gözüni künc-i ümīdde
Bir büseyledir hep niĝeh-i rikkat-i aĥbāb

Degmez elemi külfetine ũlfeti ĥalkıñ

Rāĥet bulur ‘ālemde iden ‘uzlet-i aĥbāb

7. Sen VāŐıfı aĝyāre fedā eylediñ ammā
ĤoŐ imdi ki bir gün bilinir kıymet-i aĥbāb

50.

Ĝazel-i VāŐıf

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Böyle bilmezdim o meh-rūya mahabbet ay ne güç

¹³⁹ Bu beyit 35a numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

Şimdi bildim n'itdigin ʿ âlemde fir-kât vay ne güç

Çille-i hier ile hadeng kâmetim itdi kemân

Ey kaşı yâym çekilmez saht âhen yay ne güç

3. Söyledirse ʿ âşıkı vuşlet suhûlet kesb idip

Yâr virmezse eger ʿ arz-ı merâma rây ne güç

35b

Büse-i kand-i lebiñ kılsam niyâz eyler ʿ itâb

Haste-i hicrâne fikr et bu şekerli çay ne güç

5. Atdı yüz gün soñraya vuşlet gelip yüz virmedi

Kendi gülsün oynasın ğayr ile sen gün şay ne güç

Bozuşup bir hafte ülfet ider itmez yâr ile

Derd-i fir-kât çekme Vâşif üç sene dört ay ne güç

51.

Ġazel-i Vâşif

feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

1. Kime mecbûrum o sîmîn-bere şor şorma baña

Derdim ol şüh perî peykere şor şorma baña

ʿ Âşıkıñ kâmetini kim cevr ile dâl itdi

Şu duran dilber-i dal-hançere şor şorma baña

3. Țođrısı ‘āşıkā sevmez mi sever mi bilemem
Anı sen var o ad-i ar‘ ara Őor Őorma baňa

Viremem at‘ i cevāb sākī o Őūhıñ ammā
Geldi mi attı dađı berbere Őor Őorma baňa

5. Seni Őayd eyleme műmkűn mi dedim dil-dāre
Dedi biñ nāz ile sīm ű zere Őor Őorma baňa

Deheniñ dűn gice kim űpdű uyurken bilmem
‘ Āşıkıñ ađzın ata āđere Őor Őorma baňa

7. Geldi mi āleme Vāşıf gibi erbāb-ı sűhān
Ou dīvānını Őā‘ irlere Őor Őorma baňa

52.

Ĝazel-i Fāzıl

mefā‘ īlűn mefā‘ īlűn mefā‘ īlűn mefā‘ īlűn

1. Sen ey nađl-i emel bād-ı seherden dűŐdűđiđiñ var mı
Efendim ubbe-yi bām-ı aderden dűŐdűđiđiñ var mı

Saňa űftāde-i bī-behre-yi ta‘ rīfi műŐkildir
Őabāvetde dırāđt-ı bī-Őemerden dűŐdűđiđiñ var mı

3. ‘ İlim-gāh-ı menār-ı ‘ aŐđdan tā āh-ı hicrāne
‘ Aceb bir kere Őűfī űyle yerden dűŐdűđiđiñ var mı

Yine üftādegānıñ derdini üftādegān añlar
Seniñ ‘ömrinde hıç palan semerden düşdügiñ var mı

5. Bize düşkünlük ademden sirāyet itdi fi’l-vāki’
Seniñ bālā-yı çerh-i kīneverden düşdügiñ var mı

36a

Şağın ta’ n itme Fāzıl ağlasa ol şūh-ı gül-ğandem
Sirişk-i dīde-āsān sen nezāre düşdügiñ var mı

53.

Ġazel-i Vāşif

mef^u ulü mefāⁱ ilü mefāⁱ ilü fe^u lün

1. Meclisde bu revnāk şetāret saña maḥşūş
Bu nāz u nezāket bu leṭāfet saña maḥşūş

Her dilbere bir gūne edā ḥāşdır ammā
Edā-yı revīş-i yoşma kıyāfet saña maḥşūş

3. Elbette mürā^u āt olur üftādeye lākin
Bu rütbe nevāziş bu ri^u āyet saña maḥşūş

Hıç söz mü olur nuṭk-ı dürer-bārıña ey şūh
Bu muntażam inci gibi şoḥbet saña maḥşūş

5. Meclisde benimle meselā şoḥbet ederken

Ebrū ile eṭrāfa işāret saña maḥşūş

Şeyṭānlık idip cin gibi çarpar şavuşursun

Celb-i dil-i ‘āşıkda bu ḥālet saña maḥşūş

7. Hep tevbelidir gerçi ki gerçek söze ḥubān
Lākin bu yalan vā‘ de-yi vuşlet saña maḥşūş

Cevri ‘ādet edinen yine ḥubāndır ammā

Bu mertebe ‘uşşāka eziyyet saña maḥşūş

9. Vāşif ‘aceb efsūn mı oḡursun ki olur rām
Her şūḥ perī yār ile ūlfet saña maḥşūş

54.

Ġazel-i Vāşif

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Dirse ki bir kimse ben kulunam yalan işte ḡuluñ
Saña hem bende vü hem efgende inan işte ḡuluñ

Göñlüm al ey perī var ise ‘aḡārda heves

Saña sermāye vü ‘īrād dükān işte ḡuluñ

3. Varsa ‘ālemde hālā ben gibi şādık ‘āşık
Ara şor saña izin işte cihān işte ḡuluñ

Tek sen aḡyāri alıp bezme muzır söyletme

Fıkra zevkiñse eger menkâbe-ḥ^wân işte ḳuluñ

5. Nâr-ı ‘aşkımla yanar yoḳ nice dersin cigerim
Biraz ez-cümle bu âteşde yanan işte ḳuluñ

36b

Beklerim bir yire gitmem baş ucunda seniñ
Şubḥa dek ister uyu ister uyuma işte ḳuluñ

7. Vâşıfı defter-i ‘uşşâka tek sen ḳayd it
‘Āşık ister iseñ ey tâze cüvân işte ḳuluñ

55.

Güfte-i Vâşıf¹⁴⁰

mef[˘]ülü mefâ[˘]ilü mefâ[˘]ilü fe[˘]ülün

I

‘Afv eyle suçum ey gül-i ter başıma ḳaçma
Bir baḡrı yanık ‘âşıkım itdigime baḳma
Göñlüm yeñiden âteş-i hicrâne bıraḳma
Yaḳdıñ beni bârî a begim cânımı yaḳma

¹⁴⁰ Bu şiir 7b numaralı sayfadaki "Murabba[˘]-ı Vâşıf-ı Mîr" başlıklı şiirin tekrarıdır.

II

Hem-meclis olup nisbetine düşmen-i bedle
Sürdüñ beni iklîm-i ğame nefy-i ebedle
Kundağ bırağıp cān evine nār-ı ħasedle
Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yağma

III

Feryād elinden seniñ ey şūĥ-ı şeker-leb
Kendiñ gibi itdiñ beni de āteşi meşreb
Pervāne gibi şem^ç -i cemāliñle geçen şeb
Yağdıñ beñi bārī a begim cānımı yağma

IV

Firkat ne zemān olur ^ç aceb vuşlete tebdîl
Olmaz mı diliñ sūz ü güdāzı daĥi tekmiñl
^ç Aşkıñla fetîl alalı mānende-yi kändîl
Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yağma

V

Biñ yıl o mehiñ derdine yansam yine çanmam
Vāşif bu ne esrār ki yanmağdan uşanmam
Ben nār-ı maĥabbet ile yandığıma yanmam
Yağdıñ beni bārī a begim cānımı yağma

56.

Ġazel-i Fāzıl

fe^çilātün fe^çilātün fe^çilātün fe^çilün

1. Seyr-i gülzāre buyur nāz ile şāhım şık şık
Bülbüliñ ' aqlına gel beñzine vir çalıklık

Hāne yapdırdım efendim saña dil nāmında
Anı görmez iseñ revā hazretine lāyık yıķ

3. Ğamı çıkarmak için bezm-i neşāt-efzādan
Dedi çār-pāresi ol reng-i cüvāniñ çık çık

37a

Her daķıķa getirir ' aqlıma ol rakķāşı
Āh ol aşılacak çok sā' at idicek tıķ tıķ

5. Şöyle zor eyledi endīş sühen ki Fāzıl
Ağlayıp hāme¹⁴¹-i bī-çāre çağırdı vıķ vıķ

57.

Ğazel-i Fāzıl

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. O güzel güzel edālar o nigāh-ı mest haste
O yaman yaman belālar ider ehl-i ' aşķı haste

¹⁴¹ Beyitteki anlama daha uygun düşdüğü için metinde "hāne" olarak geçen kelime divanın taşbaskısından yaralanılarak "hāme" olarak okunmuştur.

O fidan ider temāyül o temāyül o teġāfül
O teġāfül o tecāhül beni eyleyen űikeste

3. O sīmīn ĳubbe-yi hey'et kimedir 'aceb ki ĳısmet
O meh leb-i leĳāfet kimin öñüne niűeste

İde mi göñül taĳammül ruĳ üzere āh o kākül
Nice kākül āh o sünbül dökülünce deste deste

5. Saña cāndan oldu mā'il dil-i bī-ĳarār-ı Fāzıl
Bu belādan ona ĳābil ola bir daĳıĳa reste

58.

Ĝazel-i Fāzıl

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Çerĳ mir'āt-i dil-i űāfımı tekdīr itdi
'Aksine döndi bu űüret ile dil-gīr itdi

Meded ey eűk-i dü-çeűm meded ey ĳün-ı ciger
Āteű-i miĳnet ü ĳam cānıma te' űīr itdi

3. Ĝamı def' eylemege bulmadı ĳiç çāre göñül
Oldu beyhüde göñül her ne ki tedbīr itdi

Beni ağlatdıĳına iűte dü-çeűmim űāhid
Dil-i bī-çāre bu űeb ĳālimi taĳtir itdi

5. Şabr ü ârām gerek böyle belāya Fāzıl
Çünkü Ḥallāk-ı Ezel böylece taqḍīr itdi

59.

Ġazel-i Fāzıl

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Meded ey pādişāh-i kişver-i meskūn meded
Oldu derdim yine gāyet ile efzūn meded

Bir nefes sabre daḡi ḡalmadı ṭāḡāt dilde
Beni öldürdü efendim ḡam-ı gerdūn meded

37b

3. Āh şevketlü efendim felegiñ cevrenden
Dīde giryān ü ciger suḡte dil ḡūn meded

Bunca ḡamler var iken oldu dil-i āşüfte
Yine bir şūḡ-ı sitem-pervere meftūn meded

5. Ḥāk-i pāyiñe gelip ḡāl-i dili ‘arz eyledim
Eyleme pādişehim Fāzılı maḡzūn meded

60.

Ġazel-i Fāzıl

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Yiter ey dil bu ḡadar nāle-i cān-gāḡ yiter

Düşmeni zâr-ı zeb[û]n itmege bir âh yiter

Kişveristân-ı dili yakdı sipâh-ı sitemin

Qalmadı şabr ü qarârım meded ey şâh yiter

3. Olsa dünyâ n'ola baştan başa meftûn saña

Çünkü ey şûh bütün ' âleme bir mâh yiter

Eyleme gamze-i cân-sûzı efendim işrâf

Dili şayd itmege bir şive-i dil-ıh"âh yiter

5. N'eylerim gayrilerin himmet ü luḫfîñ Fâzıl

Her umurunda baña Hâzret-i Allâh yiter

61.

Ġazel-i Fâzıl

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Ol gedâyım ki ne mâl ü ne daḫi câhım var

Mâl ü câhıñ yirine dilde bir Allâhım var

Rûzgâr içre ben ol bād-ı hevâ bed-bādım

Nefes eyler baña dünyâda hemân âhım var

3. Benim ol bâdiye peymâ-yı ṫarîk-i ' aşkıım

Ḥamdülillah dil-i dâñâ gibi hem-râhım var

Benim ol perde-keş-i ḫalvet-i kenz-i maḫfî

Belî ol perdenin ardında benim şâhım var

5. Benim ol huftu ki bî-dâr-ı cihânım Fâzıl
Şûretâ ' âķilem ama dil-i āgâhım var

62.

Ġazel-i Râsiġ

mef'ûlû fe' ilâtü mefâ'îlü fe'ûlün

1. Kâlâ-yı dil ġamzeñ olup müşteri virdim
Pey virmiş idi āġiri ama geri virdim

38a

Hîç ' atf-ı nigâh eyledim sūd-i ziyâne
Yâ fâ 'ide yâġûd zarar añı verivirdim

3. Ey meh nigeġ-i luġfiñla tãlibi olduñ
Geldi saña dil virmeniñ artık yeri virdim

Tatar-ı nigâhıñ getirip müjde-i vaşlıñ
Ĥidmet diyü naķdîne-i eşk-i teri virdim

5. Miġrâb-ı dü-ebrvâna idip ġayli teveccüh
Min ġam ġânķah-ı ' aşķa postu serivirdim

Bir şûġ-ı melek-meşreb arardı dil-i Râsiġ
Sulġânımı ' afv eyle ķuluñ gösterivirdim

63.

Ġazel-i Rāsiġ

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Gerçi bülbül gül-i nesr̄inlerin birinden geçemez
O da nālende-i şūr̄ide serinden geçemez

Şeh-per olmuş o hümā-meşrebe üftādeler
Murġ-ı pervāz-ı hevā bāl ü perinden geçemez

3. Leşker-i ħaṭṭı çıkıp yoluna serden geçiyor
O şeh-nāz yine ş̄ivelerin birinden geçemez

Seng-i ħārāya ider nāvek-i āhım geçiyor
O kemān kaşlı cüvānıñ seyrinden geçemez

5. Kendi sa‘ yiyle çeker yārin o naġl-i nāziñ
Ĥar gibi bağlanır ‘āşık semerinden geçemez

Seyl ider yolları bārān-ı sirişk-i ħasret
‘Azm-i yār eyleyicek eşk-i terinden geçemez

7. Dergehinde o şehiñ luṭf u mürüvvet-i merdūd
Nerde ‘ahde vefā reh-güzerinden geçemez

‘Aşkından anı te‘bide zuhūr itmiş ħaṭṭ

Sentimizden bile zannım h zerinden geemez

9. İstemez degil  uŖŖ kımı z r eylemegi
 re ne san ati olmuŖ h nerinden geemez

Ne  adar itse teğ f l uma m ye-i n z
Yine bu R sih mu ciz-eŖerinden geemez

64.

 azel-i R sih

fe il t n fe il t n fe il t n fe il n

38b

1. Bir kere tebess mle o meh-veŖ ba ıvirdi
Ma v oldu ir de g n l elden a ıvirdi

Zenc r gibi halkalayıp z lf-i siy hı
D v ne diy  boynuma birden ta ıvirdi

3. D Ğ amıŖ idi s nemize merhem ararken
Tekr r gelip n r-ı sitemle ya ıvirdi

B de diyip s k  lebini  aŖıka Ŗundu
 at  itme  reng-i hum r  a ıvirdi

5. Rāhımda benim cānı viren kim dedi o şūh
Rāsih dil-i zārı ileriye birden kaçıvirdi

65.

Ġazel-i Rāsih

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

1. Göñülde mā' -i maḥabbet foḡur foḡur kaynar
Sirişk-i dide-i ḥasret foḡur foḡur kaynar

Görüp ' adūyile o mehi kerem-i ülfetde
Ġam ile girye-i ḥasret foḡur foḡur kaynar

3. Kemāl-i şive ile evc-i nāz-ı ülfet¹⁴²
O māh-ı bürc-i leṭāfet foḡur foḡur kaynar

O rütbe hāzm idemez yār ile aḡyāri göñül
Henüz mide-yi ḡayret foḡur foḡur kaynar

5. Dehānını göricek teşne olup Rāsih
İnā' -i dilde ḥarāret foḡur foḡur kaynar

66.

¹⁴² Bu mısraın vezni bozuktur.

Tazmīn-i Vehbī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Kālā-yı vaşlı biz gizlice aldık şatdık
Bu pazarlıkda raķībā seni pek aldatdık

Çömlegi sürmiş idik āteşe da‘vet idicek
O perī tuymadı ardında ne iş kaynattık
 3. Kıpudan-zāde yem-i fūrķate boğmuşdı bizi
Vardık vaşlıña bir ħamlede kıçdan çatdık

Bister-i vuşlete yatmam diyü eylerdi ‘irād
Bu gice yār ile çok ‘arbede itdik yatdık
 5. Fikr idip sūzen-i elmās gibi müjgānıñ
Şubħa dek ħ^wāb-geh-i ğamde ħuzūra batdık
- 39a
- Didi bir yıldızı yüksek güzele düşkündür
Tali‘-i ‘aşkı müneccimbaşıya yoklattık
 7. Şuyu pek sert ol nār-ı turunc pistānıñ
Hele şuyunca varıp oħşayarak yumuşatdık

Zīr-i nāfında olan gizlü şikāfān zevkiñ
Açmadık kimseye illā kalemle çatlattık

9. Kelleimiz kızdı kedüvyi mey itdikde şikest
Zāhidiñ biz daħi başında kabak patlattık

Der-i meyḥāneyi şahne kapamak istermiş
Ayağı denk alarak gizli kapağı atdık

11. Viridi şahbā çıkarıp p̄ir-i muḡān çāşnī ḥelāl
Boş bulunup inanıp kāfire vardık tatdık

Şarb iken vādī-yi Şābit bir eyü dizgin idip
Vehbiyā anda daħi atımızı oynatdık

67.

Ġazel-i Vehbī

feilatün feilatün feilatün feilün

1. Şayde gitdi yanına kelb rākībi taķarak
Kaldı üftādeler ardınca uzaķdan baķarak

Geçdi pür-āteş ile berķ gibi yanımdan
Hırmen-i şabr ü karār dil-i zārı yaķarak

3. Belki ol serv-i ḥırāmānı görür gülşende
Yanına gönderelim cūy-ı sirişki aķarak

Görmesin meclis-i rindāne ṭayaķ baş sāki

Kapuya şeyh diñeldikçe ‘ aşāsın kaçarak

5. Vehbīyā bezme çek ol mest-i şerāb-ı nāzı
Geçirirsin sözünü bir iki sāger çıkararak

68.

Ġazel-i Vehbī

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Ümidim zevraķıñ çekdim kināre her çi bād ābād
Temellük eylemem şu rüzgāre her çi bād ābād

Hebā itdim ten-i ħākī-nihādı gird-bād-āsā
Hevā-yı ‘ aşķ ile ğubāre her çi bād ābād

3. Yine ümmīd-ābādī ile düşdüm ħarābāta
Eger berbād olursam da ne çāre her çi bād ābād

39b

Mişāl-i genc-i bād-aver getirsin müjde-i vaşlı
Nesīm-i āhı gönder kūy-ı yāre her çi bād ābād

5. Ħumār-ālūde-i ye ’s olduğun bir hoşça işrāb it
Mübārek yāde geldikçe kināre her çi bād ābād

Bize ey bād bādī-yi perişānī olursañ da

Ṭokun gāhī o zūlf-i tārūmāre her çi bād ābād

7. Seniñdir şimdi meydān yar pāy-i hūameñi Vehbī
Çıkar meydāne şaḥn-ı iftiḥāre her çi bād ābād

69.

Ġazel-i Vehbī

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

1. Sefer-berde-i 'aşkıñ nice diyāre gider
Güzel adıñ işidip tā Güzelḥişāre gider

Ġubār-ı pāyiñ için İşfaḥāndadır naḫeri
Ümīd-i ḫand-i lebiñ ile Ḳandeḫāre gider
3. Nice üftāde-i fitrāk-i tāze-bend itmiş
Niçün o şehsüvāram yine şikāre gider

Çıkarsa ḥasret ile cānı 'āşık-ı zārıñ
Ḥarīm-i cennet-i Me' vā-yı kūy-ı yāre gider
5. Der-i caḥīmi küşād itdi 'unf ile vā' iz
Bu āteş ile o da ḳorḳarım [ki] nāre gider

Müsā' id olsa da keştī-yi baḥtīña eyyām
Bu rüzgārı şaḳın şanma bir karāre gider

7. Menâzil-i kameriden mi hâne-i Vehbî
Gehi gelirse de tûrmaz o meh-pâre gider

70.

Ġazel-i Vehbî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Bir gice yâri çekip encümen-i câme düşür
Câme-i h^wâbe gelicek bister-i ibrâme düşür

H^wâb-i hargûşına aldanma o tavşan-beçeniñ
Taş yaturdan gelip ulaştırarak dâme düşür
3. O perîye saña geçdi şubha-yi ğam pek diyerek
Ne yaparsan yapagör halvet-i hammâme düşür

Olsun olsun diyerek bûs-ı lebiñ mîvesiçün
Nev-nihâlim beni bârî tama^c -ı hâme düşür
- 40a
5. Hırmen-i hüsnüni üftâdelere bezl idicek
Dâne-i hâliñi murğ-i dil-i nâ-kâme düşür

Düşme başdan kara deryâyı heveskârîye

Seyr-i fülk-i emeli bir güzel eyyāme düşür

7. Vaşl için üstine ise kaçdıñ Vehbī
Gündüz olmaz o mehiñ fırsatıñ aḥşāme düşür

71.

Ġazel-i Vehbī

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Kānd-i leb-i nūş-i deheniñ çatmağa gelmez
Şīr ü şekeri birbirine çatmağa gelmez

Aḥşāmlamaz ol bedr-i felek bir gice bizde
Mehtābe gelir gelse daḥi yatmağa gelmez
3. Başdan aşır emvāc-ı cefā firkāte düşdük
Zevraḳçe-yi vaşle yanaşır çatmağa gelmez

Dil murḡı kebūter gibi dönmekdedir ammā
O tıfl-i cefā-perverim aldatmağa gelmez
5. Kālā-yı vişāli çıkarıp gizli mezāda
Ol şūḥ-ı sitem-pişe bizi şatmağa gelmez

Dāmānıña yüz sürmek için ḥ^vāhiş-i Vehbī
Ey ḥār-ı müjem sen de şaḳın batmağa gelmez

72.

Ġazel-i Vehbî

mef' ūlū mefā' īlū mefā' īlū fe' ūlūn

1. Ol berbere 'uŝŝāk tırāŝ olmaĝa üşdü
Görsen de gönül kayd-i seriñ iş başa düşdü

Cem' i meġāf der-i dilberde dil ü cān
Ĥacı ĥacıya Ķa' bede güyā ki buluŝdu

3. Mir'āte bakıp ħaldı görüp rüyını ĥayrān
Güyā iki ĥasret biri biriyle görüŝdü

Deryūze idip ol ħuzumuñ ni' meti vaŝlıñ
Ĥoyınca yedim ħerbini ama ne söĝüŝtü

5. Çok sencileyin āfet-i ŝirīn-deheniñ
Ķand-i leb ü ŝehd-i raĥına mūrlar üŝdü

Ķurtaramadı dāmenini dest-i ħazādan
Dil maĥkeme-i ' aŝĝda ĥaylice sürüŝdü

40b

7. Bilmem ne ŝaĝa eyledi Vehbî bu ĝazelde
Yārāne okup Ŝābiti yād itdi gülüŝdü

73.

Ġazel-i Nābī

mef' ūlū mēfā' ilū mēfā' ilū fe' ūlūn

1. H^wānende vü sāzendeleriñ sahte vaqārı
Çingāneleriñ şübheli ĩmānına beñzer

Sēkbān-ı sefer ki ola menhūs kıyāfet
Kāđilerin ardındaki oğlanına beñzer
3. Ol şehriñleriñ sefihāne yürüyüşü
Serhoşlarıñ adāb ile erkānına beñzer

Mecmu' sı şā' ir geçinen yārānıñ
Kaşāblarıñ yağlıca cüzdānına beñzer
5. Hemşehrīleriñ kesreti ol haddedir kim
Nābīniñ iyi şimdi kaṭırhānına beñzer

74.

Ġazel-i Nābī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Gülistān o dehre geldik reng yok bŭ kalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḥl-i dil-cŭ kalmamış

Teşnegānıñ çāk çāk olmuş leb-i h^wāhişgeri
Çeşmesār-ı merḥametde bir içim şu kalmamış

3. Eylemiş der-beste dükkânın tabîb-i rüzgâr
Haqqat pîrûze-i gerdûnda dârû kıalmamış
- Qadriñ añlar yok bilir yok merdüm-i sencideniñ
Çâr-sû-yı kıabiliyetde terâzû kıalmamış
5. Ceyş-i ğamden kıande itsin ilticâ ehl-i niyâz
Kâl' â-yı himmetde Nâbî bürc [ü] bârû kıalmamış

75.

Ġazel-i Nâbî

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

1. Eyyâm-ı bahâr olmaz idi gülşen olaydım
Hürşîd-i tülû' itmez idi revzen olaydım
- Gül-berge şabâ urmaz idi pençe-i tarrâc
Şahrâ-yı temennâda eger dâmen olaydım
3. Ol şüh dirîĝ itmez idi naqd-i vişâliñ
H^wâhişger-i ihsâmı hemân bir ben olaydım
- 41a
- Kettân gibi fersûde olursam da olaydım
Tel ol meh-i sîmîn-tene pîrâhen olaydım
5. Bünyânı bedid olmaz idi silk-i vüşülüñ
Nâbî heves-i gevher ile maḥzen olaydım

76.

Ġazel-i Nābī

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Ey nāme sen ol meh-liqādan mī gelirsın
Ey hūdhūd-i ūmmīd sebādan mī gelirsın

Ālūde-hūndur yine dāmān-ı nihānīn
Ey ġamze-i ħunh^wār ġazādan mī gelirsın
3. Teşrīfe bu şeb va' dī var ol şem' -i ūmīdīn
Ey ħ^wāb-i siyeh-baġt ' işādan mī gelirsın

İtmiş saña dil-ġastelerī ħāleti te' sīr
Ey çeşm-i siyeh dārū'ş-şifādan mī gelirsın
5. Vā' iz bizi taġvīf ile teşvīşe düşürme
Sen maġkeme-i rūz-ı cezādan mī gelirsın

Bilmem ne için varmış idīn kūyına ey eşk
Taġrīk-i ġazābdan mī recādan mī gelirsın
7. Nābī ġamzeli gibi ħoş-āyendeliġin var
Ey bād-ı revān-baġş dehāndan mī gelirsın

77.

Ġazel-i Nābī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Kim düşer dāmenine kıatre-i hūndan ğayri
Kim öper pāyimi zencīr-i cūnūndan ğayri

Hep şikāyetdeyiz ammā ki yine başımıza
Kimimiz var dönecek çerh-i nigūndan ğayri
3. Hāyf ol bīçāre ser-geşte-diliñ hālīne kim
Olmaya çāre-giri baht-ı zebūndan ğayri

Nice tefhīm ideyim hālīmi çeşm-i yāre
Gördiği bildiği yok fikr-i füsūndan gayrı
5. Nesi var cūnbiş-i kıānūn-ı cihānīñ Nābī
Bī-nemek zemzeme-i perde-bīrūndan gayrı

78.

Ġazel-i Nābī

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

41b

1. Çerāğa şarf-ı nefes eyleme yandırıncaya dek
Vişāle eyleme ikdām utandırıncaya dek

Olunca h^wābda nā' il visāl-i cānāne
Çalışma būs-i kināre uyandırıncaya dek

3. Bu bezm içinde kime virdi sākī-i devrān
Piyāle-i mey-i ümmīdi kıandırıncaya dek
- Hayālī diqqat eyle çeşme-sār-ı ma‘ nā[yı]
Karışdırır nice nādānı bulandırıncaya dek
5. Bulunca nev-hevesān-ı zemāne bir sâ‘ at
Ne pîç ü tābe düşerler bulandırıncaya dek
- Bu ‘ arzda çalışır nice tarāik-i nā-ehl
Elinden esb-i murādı boşandırıncaya dek
7. Şüdür-ı luţf ne mümkün zemān-ı hilķātden
Meger kim idesin ibrām uşandırıncaya dek
- Kümeyt-i sāgeri sür ‘ arşa-i ħarābatda
‘ Araķ çeğānlık ile kıanı kıuşandırıncaya dek
9. Hezerān baĥr-ı ğama ğavta-h^wār olur fuķara
Kinārına nānımı bir zāde bandırıncaya dek
- Ne çāre miĥe çekerler o nātüvān hedefi
Zebān-ı nāvek-i tīre tayandırıncaya dek
11. Hezār kıse sirişk-i nüķüd oldu telef
O şūĥa māye-i naĥvet kıazandırıncaya dek

Öpüp kitâb-ı rûhîñ eyledim hezâr kıasem
O şâne şıdķ-ı derûnım inandırıncaya dek

13. Sipihr-i pîr çüridi hezâr keşf-i hilâl
O mâhı hâle-i bezme dadandırıncaya dek

Dü-desti şerhâ [vü] dağ ile bir kemer-bend it
Miyânına o perîniñ kıuşandırıncaya dek

15. Çalışdı bu ğazel-i ab-dâre ey Nâbî
Dehân-ı hâme-i huşkı şulandırıncaya dek

79.

Ġazel-i Nâbî

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Herkes o mehiñ bezmine mevşül degil
Halvetiñ vaşlı kıatî medhül degil

42a

Bilmem dir imiş kıâ'ide-i mihr-i vefâyı
Ma'lümdır ol kışşâ-yı mechül degil

3. İtmekde o bed-kış sitem 'âşık-ı zâre
Za'mınca kıyâmetde de mes'ül degil

Geçmez yine 'uşşâķdan eylerse teĝâfül
Ol vaz'-ı sitem firķate maħmül degil

5. Hıağ geldi yine olmadı ʿ uşşākı perīşān
Cemʿ olmadadır leşkeri maʿ zül degil

Nābī mey-i iķbāli ħarābāt-ı fenānıñ
Taşdıķı kadar neşvesi meʿmül degil

80.

Ġazel-i Nābī

mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

1. Bir devlet için çerhe temennādan uşandık
Bir vaşl için ađyāre müdarādan uşandık

Hecrīñ çekerek zevķ-i mülākātı unutduk
Maĥmūr olarak lezzet-i şaĥbādan uşandık
3. Düşdük katī çoğdan heves-i devlete ammā
Ol dāʿiyye-i dağdağa-yı ferdādan uşandık

Dil-i ğamla daĥi dest-i girībāndan uşandık
Biz yār için ey dil hele ğavgadan uşandık
5. Nābī ile ol āfetīñ it ħālını taķrīr
Efsāne-i Mecnūnla Leylādan uşandık

81.

Ġazel-i Rāğıb

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ehl-i dil ārām ider her ande kim raġbetlenir
Kāh olur ġurbet vaan kāh vaan ġurbetlenir

Pāk-i tıynet kūşe-i ġurbetde ġor olsun mu hi
Gevher-i aġūşı Őadefden dūr olur kıymetlenir
3. Kāse-i leb-riz faġfūr olsa da virmez Őadā
Devlet efzāyış bulunca aġniyā ġissetlenir

Lāl olup elbet zebān-ı ġāmede piide mū
Kılca ġamdan ab' -ı erbāb-ı sūhen ' illetlenir

42b

5. Rāġib olsa iltifātı itse bir ' ālī himem
Şi' r-i pākim ġörünce Őā' iblenir Őevketlenir

82.

Ġazel-i Rāġib

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Ĥarābātu ġörenler her biri bir ġāletiñ söyler
Letāfet naġl ider rindān [ü] zāhid Őıġletiñ söyler

Ser-aġāz eyledike bahşe bülbul revnāġ-i ġülden
Bezimde ġülġül-i minā meyiñ keyfiyyetin söyler

3. Tecellî neş'esin ehl-i şikem idrâke kâbil mi
Behişt aındıqça zâhid ekl-i şürbiñ lezzetiñ söyler

Ne zabtı zâbiṭ-i aqlî ne hükmi-i hâkimi şer'î
Cünün iqlîmini kim keşt idenler râhletiñ söyler

5. Yüki olduqda hem bisyâr görenler hep bend eyler
Zarûri olduqñ bilmez hamâlin kuvvetiñ söyler

Muvâfıqdır yine elbet mizâc-ı şive-i hikmet
Tabîbiñ olsa da kizbi marîziñ şıḥhatiñ söyler

7. Miyân-ı güft ü gûda bed-meniş ihâm ider qutbun
Şecaat 'arz iderken merd-i kıbtî sirqatiñ söyler

Perîşân hâtırırmda nükte-i serbeste-veş kaldı
Ne kimse hikmetiñ añlar ne Râğıb 'illetiñ söyler

83.

Gazel-i Râğıb

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

1. Meşel-i lâle dâğ-ı âteşin aç
Derûna tâze zaḥm-ı dil-şin aç

Açıl ey gonce-i bâğ-ı leṭâfet

- Çekilmez ' ukde-i çin-i cebin aç
3. Gehî bende kıapasın geh niķābın
Gehî gül ey şabā geh yāsemīn aç

Yeter kıalsın mişāl-i ğonce mestūr
Bize sırr-ı femiñ ey nāzenīn aç

5. Eger ister iseñ feyz-i fütūhı
Dil-i ' āşıķ gibi genc-i defīn aç

Edā-yı dil-keş-i hāmeñle Rāğıb
Açarsañ böyle rengin zemīn aç

43a

84.

Ġazel-i Rāğıb

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. O tıfl-ı nāze en evvel dil-i şeydāyı ben virdim
Bu deñli şöret-i hüsni saña hercāyı ben virdim

Muħāldir pā-yimāl itse ğurūr-i hüsni ile zīrā
Ki meclisde o şūħa sāger-i şahbāyı ben virdim

3. Dehāniñ nükte-i ser-bestedir hall itmemiş kimse
O sırrı mübheme cānā yine ma' nāyı ben virdim

N'ola mestāne kıasd-ı kıatl-i ' āşıķ its' aceb itmem

Ki z̄irā üstine mir‘ at-i istignāyı ben virdim

5. Yine d̄ivāne-veş Rāğıb cünün ‘ arz itse Mecnūn
Dil-i şeydāye z̄irā māye-i sevdāyı ben virdim

85.

Ġazel-i Rāğıb

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Revnağ olmaz sühen-i ħüsn ü edādan ğayri
Var mı seng ü güheriñ farkı şafādan ğayri

Turfe dükkānı hünerdir şu kühen tağ-ı felek
Ne ararsan bulunur derde devādan ğayri
3. Ġaraz-ı Ĥağğ’a işābet nicedir seyr eyle
Var mı bir toğrı gider t̄ir-i kazādan ğayri

Bilseñ ağıyāre nedir minneti bārī o bütün
Görmedik biz hele bir neş’e cefādan ğayrı
5. Nice biñ yıldır adı atlās-ı gerdūn çerħiñ
Nesi var bir giyecek köhne ‘ abādan ğayri

Yine hemcinsi ider ide[r]se Rāğıb ħasebi
Reşk ider mi saña kimse vüzerādan ğayri

86.

Gazel-i Râgıb

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Revnağ-ı rûyda idip hâta siyeh-fem şikest
Leşker-i hâver mi itdi sipeh-i şâm şikest

Oldı mir'ât-i tenim tab'ım 'aceb hâm şikest
Ne görse olur bir dil-i nâ-kâm şikest
3. Kendi 'aynîdir olur rûy-nümâ gayb-kesân
Olsa âyîne şikest olur endâm şikest

43b

- Şiken-i zülfi ider murğ-ı dili pâ-beste
Dağî kir atar imiş olsa meger dâm şikest
5. Zât-ı ma' yubda çün revnağı olmaz hüneriñ
Hâtem-i 'arzını kesr itme olur nâm şikest

Ehl-i feyziñ eşeri kalmasa nâmı kalır
Zıkr-i cem dâ'ir-i bezm olmadadır câm şikest
7. Renkler itdi o meh-rû baña Râgıb diyemem
Eylesin reng-i ruhuñ gerdiş-i eyyâm şikest

87.

Ġazel-i Şābit

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Vā' iziñ bunca aķārat ile ' irfānı mı var
Ki ħarābāta ķoya cānımı dükkānı mı var

Tāķ ebrūsıñā ķandıl idecek cānānıñ
' Āşıķıñ başı tumanlı dili suzānı mı var
3. Şeyĥ bu keşf ile mi duydu maķāl-i mesti
Söz yetiştirmege meyhānede şeytānı mı var

Pāy-i şümıñ bu gice ķaldırıyor mektebden
Ĥ^vaceniñ kaldıracaķ bir meh-i tabānı mı var
5. Şābitiñ tāze şu beş beyitle ehl-i dilden
Bir cevāb istemege pençeli fermānı mı var

88.

Ġazel-i Şābit

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Dil-süz-ı ħamım ħālimi hemdem bile bilmez
Esrār-ı dili ' aşķ ile maĥrem bile bilmez

Ol şūĥ-peri ķihreye meftün olalı dil
Etvār-ı perişānımı adem bile bilmez

3. Bir neş'esi çok âteş-i seyyâleye beñzer
Râz-ı lebini 'aқıl dem-a-dem bile bilmez
- Hep h n d k l r d delerimden ki 'acebdir
Şevk-i e er-i  eşmimi giryem bile bilmez
5. Vaşf-ı lebi mens b-ı  ab 'at gibi Ş bit
Her b -haber ol n kte-i m bhem bile bilmez

89.

 azel-i Ş bit

mef ul  mef 'il  mef 'il  fe ul n

44a

1. Şebnem  olu m nendi bug n g llere d şm ş
O t ze v  ter  oncelerin hep sere d şm ş
- G l ocağı bu s z ile  teşlere yanm ş
G l  ks z  b lb lleri h kistere d şm ş
3. G l  amlası bir defter-i r z gibi dolaşıp
Bir p r h r b t gibi k fire d şm ş
- V 'iz v ru' b ridle buzda giderken
Fer ce v  dest r ile bir maşhara d şm ş

5. Şābit de ne mazmūnı düşürdi daħi ammā
Bir ma' rifetiñ kadarı bilinmez yire düşmüş

90.

Ġazel-i Şābit

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Kāh bāde ier zāhide sākī ki ayak baş
Mestim uramam dirse ' ařāsıyla dayak baş

Başmak şadedinde bu gice muħattab ammā
Ey duħter-i rez meclise başdırma ayak baş

3. Bir tāze kabaķ başdı ile meclis-i meyde
Ey muğ-bee mest-i ħarīfāna kabaķ baş

Meyħānede bir başına şulṫandır abdāl
Ey pīr-i muğan bir iki şāhāne anaķ baş

5. Şābit gibi pīrāne düşüp vādī-yi nazma
Pāy-i talebe ħāme ' aşası kaķarak baş

91.

Ġazel-i Şābit

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fe' ilūn

1. Hī olmuyor ħuşūle arīn maṫlab-ı ħarīb

Yâ Rab ne nuhs kevkeb olur kevkeb-i ğarīb

Çerh-i siyeh-kâse yine telh-kâm ider

Şîrin mezâk ise de meşreb-i ğarīb

3. Elmâs-ı sūde olsa n'ola cām-ı 'işreti
Zehr-âbe-i pāye-i leb-ber-leb-i ğarīb

Hırmenistân meh-rû-meh şu' le-ħiz ğayr ider

Âh şerâr göster subh ü şeb-i ğarīb

5. Şābit 'aceb mi menzîl maşşūda varmasa
Şikeste pāy-i sūr' at olur eşheb-i ğarīb

44b

92.

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Alıp ağuş-ı merâma yâri râm itmek ne güç
Şâm-i ğamde yârsız 'azm-i merâm itmek ne güç

Pāye-i ğüsrân ile nâ-kâmlık emr-i 'asîr

Māye-i 'irfân ile taşşîl-i irfân itmek ne güç

3. Şübhesiz cānpāre-i huşke¹⁴³ kanā' at mūmteni'
Arzū-yı nefis ile meyl-i harām itmek ne güç
Gerçi kim envā' ina şabır eylemek düşvārdır
Kām için gerdūn ammā iltiyām itmek ne güç
5. Şābitā dildāre çok yār olduğıçün n'eylesin
Cümleniñ itmām-ı kārīñ iltizām itmek ne güç

93.

Ġazel-i Şābit

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Düşsün ağıyar o ġazāl ardına bir dem görelim
Şaydı ne gün kıovar[lar] kelb-i mu' allem görelim
Hayr gelmez bize ol muğ-beçe-i vahşiden
Bir müselmāne yakīn āhū-yı hem-dem görelim
3. Çehre göstermeyelim perde-i nā-mahremden
Duhter-i rezde olur mı bize mahrem görelim
Tekmesin açmağı kıalsın hele miftāh¹⁴⁴-ı kerīm

¹⁴³ Metinde kelime "hüsñ" olarak geçmekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. 1991 yılında Turgut Karacan tarafından yapılan *Bosnalı Alaeddin Sabit: Divan* adlı çalışmadan yararlanılarak kelime "huşke" şeklinde okunmuştur.

Ꞑuŝađı ıayd-ı āhım anı muıaddeı gōrelim

5. Hānıer-i ıeŝm-i bütān vaŝfıñā dūŝmūŝ Ŝābit
Yāre-i sīne-i bī-ķīneye merhem gōrelim

94.

Ġazel-i Ŝābit

mefā' īlūn mefā' īlūn mefā' īlūn mefā' īlūn

1. Sana her meclis[in]de sōyleriz sen mūlzem olmazsın
Degil kūrseye vā' iz arŝa ııķsan adem olmazsın

Bizim bir başka vādī semtimiz var duğter-i rezde
Ŝafā geldiñ sen ey zāhid bu bezme mağrem olmazsın
3. Ne ma' cūn olduđı ma' lūmumuzdur ey zimād¹⁴⁵-ı ıerh
Bu hāsiyyetle sen zađm-i derūna merhem olmazsın

Havalandın yiter ey sā' ve-i dīde-bāz¹⁴⁶ ol kim¹⁴⁷

¹⁴⁴ Metinde kelime "fettāh" olarak geıemekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. 1991 yılında Turgut Karacan tarafından yapılan *Bosnalı Alaeddin Sabit: Divan* adlı ıalıŝmadan yararlanılarak "miftāh" şeklinde okunmuştur.

¹⁴⁵ Metinde kelime "hūmār" olarak geıemekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. 1991 yılında Turgut Karacan tarafından yapılan *Bosnalı Alaeddin Sabit: Divan* adlı ıalıŝmadan yararlanılarak kelime "zimād" ŝeklinde okunmuŝtur.

Düşersiñ dāmına ol ispir-i şūhuñ kem olmazsın

5. N'eylediñ Şābitiñ maṭlūbı bir ḥarf-i vişaliñdir

‘ Aceb nazendesin¹⁴⁸ hem ḳā‘ il olursın hem de olmazsın

45a

95.

Ġazel-i Şābit

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Çekdim yaḳasın gerdān-ı aġyāre yapışdım

Ġavġa büyüdü dāmen-i inkāre yapışdım

Muḥtāc-ı ḥacāmet olıcaḳ meretebe idim

Germiyyet ile şīşe gibi yāre yapışdım

3. Mestāne ḥırāmın göricek ser mişāliñ

Reftāre mecāl olmadı dīvāre yapışdım

Ümmīd-i nigeḥ ile nergislere gittim

Açıldı gözüm bir iki dīnāre yapışdım

¹⁴⁶ Metinde kelime "dīde yār" olarak geçmekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. 1991 yılında Turgut Karacan tarafından yapılan *Bosnalı Alaeddin Sabit: Divan* adlı çalışmadan yararlanılarak kelime "dīde-bāz" şeklinde okunmuştur.

¹⁴⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

¹⁴⁸ Metinde kelime "zindesin" olarak geçmekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. 1991 yılında Turgut Karacan tarafından yapılan *Bosnalı Alaeddin Sabit: Divan* adlı çalışmadan yararlanılarak kelime "nāzendesin" şeklinde okunmuştur.

5. Şirret ile rakīb üstime vāfir yılan atdı
Cürm ü günehim perçem-i dildāre yapışdım

Şābit gibi evvel alıp eşkimle vuzūyı
Soñra öperek muşhaf-ı ruhsāre yapışdım

96.

Ġazel-i Bākī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Hāl-i 'ālem ezeli böyle perişān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān kimi nādān ancak
Kimesi bülbül-i nālān kimi gül-i 'arız-ı yār
Kimi pervāne-i şem' -i ruḥ-ı cānān ancak
3. Bu cihān kimine ḳaşr-ı ṭareb ü 'ıyş ü şafā
Kiminiñ mihnet ile başına zindān ancak
Pāymāl olmada āḥir şütür-i gerdūna
Pādişāh ile gedāsı hele yeksān ancak
5. Bākīyā ḥānḳāh-ı 'ālem- ḥayretde hemān
Her gelen kimse bu esrār ile ḥayrān ancak

97.

Ġazel-i Bākī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Gel ey sākī bulunmaz böyle ālī dil-güşā meclis
Getir cām-ı muşāffāyı kim olsun pür-şafā meclis

Piyāle ' aksi mir' āt-i felekde āfitāb olsun
Fürūğ-ı sāger-i şaḥbādan olsun pür-ziyā meclis
3. Kadeḥ ḳan ağlayıp def' sīne dögüp ney fiğān eyler
Meger derd ü ğam-ı ' aşḳa olupdur mübtelā meclis

45b

- Şerāb āb-ı hayāt ü cām-ı zerrīn āfitāb olsa
Cinān içre gerekmez baña cānān olmasa meclis
5. Kadeḥ fışkiyye mey şu ḥalkā-i rindān anıñ ḥavzı
Serāy-ı ' aşḳa şādırvān olupdur Bākīyā meclis

98.

Ġazel-i Bākī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Göñül dağ-ı ğamıñla sīnede bir şem' uyandırmış
Çerāğ-ı ' aşḳa bir ğarrā kıızıl altun yandırmış

Göñüller nağdini almış yâr girmiş halka-i zikre
Bir iki derd-mend âvâreyi varmış tolandırmış

3. Dimeñ Mecnûna ‘âkıbet-i Leylâdan istiğnâ
Leylâ-yı ‘aşk o ser-gerdâni cânından uşandırmış

Bulup saqqâyı hicrân teşne-i dil sahrada Mecnûn
Ecel peymânesin şunmuş hayât âbına kandırmış
5. Bugün Bâkıye ol âfet vişâliñ va‘deler itmiş
Yalanlar söylemiş miskini gerçekden uyandırmış

99.

Gazel-i Bâkı

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1. Şikâyet cevri dilberden dil-i şeydâyı söyletseñ
Günâh andan yine ol şüh-ı bî-vefâyı söyletseñ

Fırâk-ı câm-ı la‘liñle ne çekdi sâger-i gamden
Ne kadar yutdı görseñ gonce-i ra‘nâyı söyletseñ
3. Leb-i la‘liñle mey bahşinde gavgâ hâdden aşmışdır
Ne kanlar yutdı görseñ gonce-i ra‘nâyı söyletseñ

Hadîş-i ‘aşkı harf u lafz ile kılmaz edâ ammâ

Ne ra' nā söyler ol ma' nāyı ceng ü nāyı söyletseñ

5. Kelām-ı ' aşk ey Bākī ser-a-ser sırr-ı vaḥdetdir
Murādı cümleñ birdir bütün dünyāyı söyletseñ

100.

Ġazel-i Bākī

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Başlar kesilir zülf-i perişāñ ucından
Çanlar dökülür ğamze-i bürrāñ ucından

Peykān-ı belā cānıma işler geçer oldu
Ey kaşları yā nāvek-i müjgāñ ucından

46a

3. Dil çarbın urur çalbe firāçında dem-ā-dem
Çan ağlasa zaḥmım n'ola peykāñ ucından

Yüz sürmek umar yāyine üftādeler ammā
Nevbet mi deger kimseye dāmāñ ucından

5. Murğ-ı dil-i Bâķiyi¹⁴⁹ görüñ fâhte-āsā
Efgān ider ol serv-i ħırāmanıñ ucından

101.

Ġazel-i Bâķi

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Şabr eyle dilā derdini cānāne tıyurma
Cān içre nihān eyle dili cāne tıyurma

Zinhār şakın mey yirine şanın içerler
Keyfiyyetiñ ol gözleri mestāne tıyurma
3. Esrārını keşf eyleme taḥşil-i mizāc it
Nūş eyle mey-i nābi ḥakīmāne tıyurma

Şūfī gelicek açma şakın ' aşķ ḥadīşin
Dānā-dil iseñ de sırrıñ nā-dāne tıyurma
5. Ya' kūb-sıfat Bâķi ol Yūsuf-ı şāni
Ḥüzn içre kıomaz kışşayı ihvāne tıyurma

¹⁴⁹ Metinde müstensih şairin mahlasını sehven dördüncü beyitin son mısraına eklemiş olup 1994 yılında Sabahattin Küçük tarafından yazılan *Bâķi Divanı Tenkitli Basım* (s.356) adlı kitaptan yararlanılarak mahlas son beytin ilk mısrasına yerleştirilmiştir.

102.

Ġazel-i Bākī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Sākīyā kıalmaz imiş çünki bu řoġbet bākī
Mey-i gül-gün ielim bāde-i cennet bākī

Ĥwābden almıř idim būs-ı leb-i cānānı
Cān dimāğında daġi şimdi o lezzet bākī

3. Beni öldürdi firākıñ meded ey řāh yetiş
Hele bir pāre daġi tende ġarāret bākī

Ağlamazdım bu kıadar zār ü zebün olduğıma
Kalse bir pāre ġamıñ çekmege tākēt bākī

5. Bākī ölsün yolına pādiřehim sen sağ ol
Baġt pāyende Ĥudā yār se' ādet bākī

103.

Ġazel-i Bākī¹⁵⁰

¹⁵⁰ Bu şiir mecmuadaki diğeri Bākī mahlaslı şiirlerin aksine Prof. Dr. Sabahattin Küçük'ün hazırladığı *Bākī Dīvānı Tenkitli Basım* adlı kitapta yer almamaktadır.

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Devlet el virmez ise dāmen-i zillet bākī
Evc-i rif'et yoğ ise kūy-ı mezellet bākī

46b

Mihnet-i 'ömre ğurūr itme ki biñ yıl yaşarsıñ
Bulmadı 'ālem-i fānide 'alāmet bākī

3. Fi'l-meşel āyinedir şūret-i 'ālem naz'er it
Gör kalır mı yine āyinede şūret bākī

Furşet el virmiş iken eyle kazādan evķāt
Her zemān böyle kalır şanma bu fırsat bākī

5. Telh-kām itme Hudāya daħi Bākī kuliña
Şon nefesde kerem-i şehd-i şehādet bākī

104.

Ġazel-i Nedīm

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Taħammül mülkiñi yıķdıñ Hülāğü Hān mısın kāfir
Aman dünyāyı yaķdıñ āteş-i sūzān mısın kāfir

Ķız oğlan nāzı nāzıñ şeh-levend āvāzı āvāzıñ

Belâsîñ ben de bilmem kıız mı oğlan mısın kâfir

3. Kimisi saña cânım kimi cânânım diyü söyler
Nesin sen toğrı söyle cân mısın cânân mısın kâfir

Niçün şık şık bakarsın böyle mir^ç ât-i mücellâya
Meger sen daħi kendi ħüsniñe ħayrân mısın kâfir

5. Nedir bu gizli gizli âhlar çāk-i girîbânlar
^ç Aceb bir şūħa sen de ^ç aşık ü nâlân mısın kâfir

Şerâb-ı âteşiniñ keyfi rüyîñ şu^ç lelendirmiş
Bu ħâletle çerâğ-ı meclis-i rindân mısın kâfir

7. Nedîm-i zârı bir kâfir esîr itmiş işitmişdim
Sen ol cellâd-ı dîn [ü] düşmen-i îmân mısın kâfir

105.

Ġazel-i Nedîm

mef^ç ulü fâ^ç ilâtü mefâ^ç ilü fâ^ç ilün

1. Zann itme duħter-i rezi rind ile gizlidir
Anıñla şeyħ efendi de babalı kıızlıdır

Bintü'l-ineb¹⁵¹ muğ-beçeniñ tıpkıdır hemān
Bir meşrebi küşādece kızdır Saķızlıdır

3. Bülbül ağırlık itse n'ola naķd-i şebnemi
Ebkār-ı ma' nā hayli çemenli çeyizlidir

Geçmez yolıñdan öpmeyicek naķş-i pāyiñi
Üftāden ey nihāl-i çemen yollu izlidir

47a

5. İtdi sefid dīde-i ' uşşāķı baħr-i eşk
Ol kıç levendi şūħ meger Akdenizlidir

Ĥākister olsa dil yine esrār-ı kāküliñ
Mānend-i cevher āyīne-i dilde gizlidir

7. Zāhid şerāb-ı Sakızı pinhān çekip dimiş
Bīgāne içmesin şudan kim Saķızlıdır

Bu heşt¹⁵² beyt ile hele ĥaķkā ki ey Nedīm
İmzā-i belāġat[e] kilķ[in] sekizlidir

¹⁵¹ Metinde kelime "duħter ineb" olarak geçmekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. Muhsin Macit tarafından yapılan *Nedīm Divanı* (s.260) adlı çalışmadan yararlanılarak kelime "bintü'l-ineb" olarak okunmuştur.

¹⁵² Metinde kelime "şeb" olarak geçmekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. Muhsin Macit tarafından yapılan *Nedīm Divanı* (s.261) adlı çalışmadan yararlanılarak kelime "heşt" olarak okunmuştur.

106.

Ġazel-i Nedīm

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Yazanlar peykerim destimde bir peymāne-cū yazmış
‘ Aceb meşrebce taħrīr eylemiş ancak nigū yazmış

Miyān-ı yāre dil-cūdur demek kaçd eylemiş ammā
Yañılmış ħāme-i muṭlaq-‘ inān dil-cūyı mı yazmış
3. Cīvānım bir lügat gördüm lisānü’l-‘ aşk nāmında
Beliñ adın murād āgūşum adın ārzū yazmış

İdip Hū Hū diyü feryādına telmiḥ ‘ uşşāķıñ
Celī ḥaṭla cüvān-ı nāzeninim çifte Hū yazmış
5. Nedīmiñ ḥaḳ bu kim bu nazmı şevḳ-āmīz düşdi pek
Şanırsın kim ṭurup bir dilber ile rū-be-rū yazmış

107.

Ġazel-i Nedīm

mef’ ulü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

1. Sāḳ ü servi vü ğabğab ü leb meşrebimcedir
Ser-tā-be-pāy ḥāşılı hep meşrebimcedir

Bir cām bir de la’ l-i lebin şundı muğ-beçe

Pîr-i muġân olası ʿaceb meşrebimcedir

3. Bedr-i tamâm[ına] nazeriñ degmesiñ felek
Meclisde ʿayş u nûş bu şeb meşrebimcedir

Sâger gibi bahâne-i nûş-i şerâb ide

Bûs-i dehân-ı yâri taleb meşrebimcedir

5. Bezm-i şerâbdan geçemem togrısı Nedîm
ʿİşret tabʿ imca tareb meşrebimcedir

108.

Ġazel-i Hâşmet

mefʿülü mefâʿilü mefâʿilü feʿülün

47b

1. Emsem lebüni kâkül ü gerdâne şarılsam
Şeb-tâ-be-seher ol büte mestâne şarılsam

Keyfiyyet-i şahbâyı virir girye-i şevķim

Ben tāk-veş ol serv-i hırâmane şarılsam

3. Āmāde idip şâʿ id-i iķbālîmi yāre
Ol mûy-ı miyânına kemer yane şarılsam

ʿArz eyler idim çāk-i girîbân-ı niyāzı

Ser-pençe-i ikbāl ile dāmâne şarılsam

5. Pā-māl-i vişāl itmez o şūh sīnemi Hâşmet

Yolında hāşīr-pāre-i hicrāne şarılsam

109.

Ġazel-i Hāşmet

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Hāşret-i būs ü kināri çekemem şulţānım
Derd-i hem-yāze-şī' ārı çekemem şulţānım

Kāt' -ı menzil mi olur sāyelerinde bir gez
Çille-i va' z-ı kibāri çekemem şulţānım
3. Hār-ı gül destimi āzürde ider ve'l-hāşıl
Mūy-ı haţţ-ı refī' -i yāri çekemem şulţānım

Oldı hemyāze-keş-i hāşret-i la' li dehenim
Tā-be-key tenc-i humāri çekemem şulţānım
5. Ham ider kāmetimi va' z-ı girān it Hāşmet
Şıķlet-i bār-ı veķāri çekemem şulţānım

110.

Ġazel-i Ĥaşmet¹⁵³

mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

1. Dil âteş-i hicrānıña yansın mı efendim
Bu tâbiş-i dil-sūze tayansın mı efendim

Beñzer bir içim şuya leṭāfetde vücūdıñ
Dil-teşnedir aġūşına kıansın mı efendim
3. Ser-çeşme-i hūn oldı gözüm hecr-i lebiñle
Dünyā dem-i eşkimle boyansın mı efendim

‘Ayniyle gümüş şuyı gibi gerden-i şāfiñ
Aġzım kıuru hū^wāhişle şulansın mı efendim
5. Vardır dise yok yine ol ġonce-dehāne
Şā' ir sözine Ĥaşmet inansın mı efendim

48a

111.

Ġazel-i Ĥaşmet

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

¹⁵³ Bu şiir Prof. Dr. Mehmet Arslan ve Prof. Dr. İ. Hakkı Aksoyak tarafından hazırlanan *Haşmet Divanı* adlı çalışmada Nazire-berāy-ı Sadī Merhum başlığıyla yer almaktadır.

1. Rāz-dān-ı ʿaşka ḥālīñ ʿāşıkān söyler yatur
Derdini nabz-ı āşīnāya ḥastegān söyler yatur

Gelse bir şeb bī-tekellüf der-firāş olup o şūḥ
Leb-be-leb dil-ḥ^wāhımı baña nihān söyler yatur
3. Zaḥm-dārı her dem iskāt idemez şīrīn-edā
Kışşa-i zaḥmetden eṭfāl-i ḥıtān söyler yatur

Sīne seyr-āheng-i nālişdir gelū dem-sāz-ı āh
Ḥālīmi santūr u nāy pür-figān söyler yatur
5. Vaḳt-i hicrān bāʿ iş-i efzāyiş-i efgān olur
Her şebān-geh şubḥ olunca bülbulān söyler yatur

Ḥaşmetā kim nuṭk ider bu nev-zemīni yā meger
Zīver-i āgūş-ı taʿlīmim olan söyler yatur

112.

Ġazel-i Ḥaşmet

mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. Bir şāh-bāz-ı ḥüsn ile bin Aḳbabaʿdayız
Turna gözü şerāb ile zevḳ ü şafādeyiz

Baş egmeziz perestiş-i eşḥāş-ı ʿāleme

Biz bār-gāh-ı Hāḫḫa hemān ser-nihādeyiz

3. Tā mihr-i çerḫ-i vaḫdetedir ittişālimiz
Mānend-i sāye gerçi zemīne fütādeyiz

Şöyle zebūn-ı keşmekeş-i çille-i ğamız
Şan ḫabza-i ḫazā vü ḫaderde kepāzeyiz

5. Olduḫ ḫayāl-i la¹ ile leb-riz-i ¹ aşḫ ü şevḫ
Ḥaşmet esīr-i neşve³-i ser-şār-ı bādeyiz

113.

Ġazel-i Fıḫnāt

mef¹ ūlū mefā¹ ilū mefā¹ ilū fe¹ ūlūn

1. Güller ḫızarı şerm ile ol ğonce gülünce
Sünbül-i ḫam-ı reşḫ ile kākül bükülünce

¹ Anḫā daḫi olursa düşer pençe-i ¹ aşḫa
Şayd-ı dile şebbāz-ı nigāhı süzülünce

3. Ol ğonce-i ne¹şküfte olur gül gibi ḫandān
Şebnem gibi eşḫ-i dil-i şeydā dökülünce

48b

Her tārı birer mār oluyor genc-i ḫüsünde
Ruḫsārına zülfi siyehiñ şāne bulunca

5. Cān virmek ise kaçdıñ eger ʿaşk ile Fıṭnāt
Ḥâḳ-i der-i dildârdan ayrılma ölünce

114.

Ġazel-i Fıṭnat

mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

1. Ey gonce-i neʿşküfte kaçan ḥande idersin
Murğ-ı dili bülbül gibi nälende idersin

Luṭf ile şabā kākül-i cānāne ṭoḳunma
Cemʿiyyet-i ʿuṣṣākı perākende idersin
3. Geh cevır idip aġyāre gehī idip āzar
Erbāb-ı dili luṭf ile şermende idersin

Ḥüsniñ gören elbetde olur vālih ü ḥayrān
Her gördüğünü ʿāşık-ı efgende idersin
5. Daḥl eyleme ʿālıḳlarıñ efgānını Fıṭnat
Dildār cefā eyleyicek sen de idersin

115.

Ġazel-i Fıṭnat

mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

1. İcrā-yı füsün çeşm-i siyeh-fāmına maḥşuş

İ' cāz-ı Mesīhā leb-i gül-fāmına maḥşūş

Seyr it hele ḳālā-yı leṭāfetden ol āfet

Bir cāme biçinmiş hemān endāmına maḥşūş

3. Yok lezzet-i güftārına söz dilberin ammā

Bir başka şafā var hele düşnāmına maḥşūş

Luṭf u keremi zümre-i aḡyāre o şūḥuñ

Hep cevr ü cefā 'āşık-ı nā-kāmına maḥşūş

5. Fıṭnat Cem-i devrāndır alan destine şanma

Keyfiyyet-i şahbā-yı Cemiñ cāmına maḥşūş

116.

Ġazel-i Fıṭnat

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Olmada diller rübūde ġamze-i cādusına

Deşt-i ḥüsniñ şayd olurmuş şīrler āhūsına

Reng ü būda zūlf-i cānāne müşābih olmasa

Kim baḳar ḡülzār-ı dehrin sünbül ü şebbūsına

49a

3. Şad hezārān fitne meftūn bir nigeḥ-i şūḥuna

Biñ dil-i Hārūt beste her ḥam-ı keybūsına

Çille-i sahtîñ çeker her dem kemân ebrûlarıñ
Âferîñ erbâb-ı ‘aşkıñ kuvve-i bâzûsına

5. Cismi haq it ol sehî kıddiñ yolunda Fıtnatâ
Nâ‘ il olmağsa murâdiñ devlet-i pâ-bûsına

117.

Ġazel-i Belîġ

mef‘ülü mefâ‘îlün mef‘ülü mefâ‘îlün

1. Her vech ile eṭvârı sâ’irlerine râciḥ
Bir şūḥ-ı cihân gördüm dilber dimege şâliḥ

Gidikçe ziyâd oldı gönlümde teb-i ‘aşkıñ
Bu âteşe dâmendir cünbiş ile leb-i nâşiḥ
3. Der-i dili gösterdim hep revzen-i raḥmimden
Keşf olmaz idi ḥâkim luṭf eylemese cârîḥ

Ebru ile ḥaṭṭ-ı leb bir kıṭ‘adır ey vâ‘iz
Ma‘nâsı anıñ ġâyet erbâb-ı dile vâzîḥ
5. Baq ḥaṭṭ-ı ġubâriye ruḥsâr-ı kinârında
Bu fende anı yazmaz hiç bir nasq ile sâriḥ

Sulṭân Mehemmedde seyr eyle Belîġ elbet
Der-beste ise göñliñ anda bulunur fâtiḥ

118.

Ġazel-i Belġ

mefā' īlün mefā' īlün mefā' īlün mefā' īlün

1. Bu bāzār-ı ħarābāt ehline 'ākil hūner ŧatmaz
Açıp dürr-i dehān-ı pāki yābāne güher ŧatmaz

Raķīb ol āteŧin ruħsarı görmiŧ ħuŧk-maġz olmuŧ
Niçün bilmem gülāb-ı ŧüb-ı gülle anı ıŧlatmaz
3. Nice müddet ħarābāt ehliniñ miħmānı olmuŧdur
Nemek ħaķķın bilir zāhid ŧerāba ħiç nemek ķatmaz

Bu ŧeb meclisde ardınca düŧüp ķalkardı dildārñ
Raķīb-asā cihānda görmedim ħiç [bir] ħācıyatmaz
5. ŧaķın berbād ider fülk-i viŧāl-i yāri san' atle
Ki aġyār eski ķorsāndır açıķdan ķullanır ķatmaz

ŧarıldı ħār-veŧ dāmān-ı dildāre raķīb ammā
O ķaŧmirdir anñ kec-vaż' ı erbāb-ı dile batmaz

49b

7. Belġā tır-i elmās müjeyile zaħm açar ol ŧūħ
Yine ni'ŧlerse iŧler ħātır-ı mecrūħı ŧızlatmaz

119.

Ġazel-i Belġ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1.

Ķapılır bâtı́l olan sözlere şeyḥ-i sālūs
Ḥoş gelir berehmeniñ gūşına bāng-i nākūs

Şāf tıynet olanıñ pāyini takbīl ideriz
Ki öpen āyineyi kendi lebin eyler būs
3.

Bekleyip medreselerde ' ulemā-zādeleriñ
' Āşıkā silsile-i zūlfı olur ḳayd-ı rü'ūs

Kişver-i dilde ' aceb var mı ki bġāne diyü
Gönderür evvel o pür-fitne ḥayālin cāsūs
5.

Ne ḳadar olsa güzel olmaz ' ayıbsız bir şūḥ
Buna şahiddür iki pāy-i siyāh-ı tāvūs

Münkeşif fikr ü te'emmülle olur ma' nī-i beyt
Nāz ider ḥaclede birden bire açılmaz ' arūs
7.

Āteş-i ' aşkı niçün söndüreyim dilde Belġ
Per şalıp kendü yaḳar cismini ne Ḳaḳnūs

120.

Ġazel-i Belġ

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. K̄umāş-ı vaşlını seyr eyledim cānānıñ allenmiş
Geline sebz-i haṭṭ ṭāvūs-ı bāğ-ı ḥüsni tellenmiş

Kimin bezminde bilmem cām-ı meyden neş 'e-yāb olmuş
Kızarmış gül gül olmuş ruḥları gāyet güzellenmiş
3. Raḳīb-i kūh-hey 'et şıḳlet eyler meclis-i yāre
Yıḳılmaz meyl idip bir semte gittikçe temellenmiş

Gül-ālūd eylemiş āmed-şüd-i ter-dāmenān şimdi
Geçilmez pāk-dāmen vādī-yi Mecnūn çepellenmiş
5. Bu bezm-i ğam-fezāya devr-i āḥırde ayak başdıḳ
Tükenmiş bāde gitmiş keyfleri meclis kesellenmiş

Nuḳūd-ı cān virirken müşteri bāzār-ı 'aşḳında
Meded şimdi metā' -ı vaşlı yāriñ mübtezellenmiş
7. Bu demlerde yine ey nükte-sencān-ı sühen müjde
Belīğñ şafḥa-i mecmü' a-i pāki ğazellenmiş

50a

121.

Gazel-i Belīğ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Nıgeh-i tız ile ol āfet-i cānı şıḳdıñ

Ġayri ey nūr-ı başer sen de gözümde çıkdıñ

Pehlevānsın hele baş kabzada ey sāger-i mey

Bir ayağ ile nice tāze cüvānı yıkdıñ

3. Zāhidā riş-i dırāz ile gelip bezme yine

Ġulğul-ı şışe-i deyriñ cānına ot tıkdıñ

Nīm-cev hāşılı yoğ ehl-i diliñ sāmānı

Bu tehi yelimden ey esb-i tabi' at bıkdın

5. Tarz-ı dil-keşle ser-āğāz idicek nazme Belīg

Şevk ile bezme nisār eyle şüreyyā 'ıkdıñ

122.

Ġazel-i Belīg

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. La'liñ öperken aldı ten-i zārı derleme

Elbette ey peri'arak ister şekerleme

Keşti-i bāde kullanalım üçler'aşkına

Emvāc-i baħr-i ğam geliyor hep üçerleme

3. Vā'iz şarınca künbed-i destār bendini

Mestāne yapmışım aña bir kaç tekerleme

Ol tıfl-i nāz-perveri her kim görürse dir

Böyle melek ogursun analar beşerleme

5. Ey meh bu yolda   aşıkça bir hayrın  olmadı
Cisr-i visâli böyle mi olur kemerleme

Esb-i vişâle dest-res olursa ey gön l
Zinhâr yoğla tengini ğâfil egerleme

7. oy-kerde b s ider leb-i la  li  Belġ-i z r
Elbette ey per    arağ ister Şekerleme

123.

Ġazel-i Belġ

mef  il n fe  il t n mef  il n fe  il n

1. Ne r tbe siġre  alışdı o d de-i H r t
Ki atdı kend sini   h-ı B bile M r t

G rince ġ sn-i cih n-s z-ı y ri ins   melek
P r oldu na  re-i hev yile    lem-i l h t

50b

3.   Aceb mi ġıřn-ı bedende yansa  teş-ġ h olur
ay l-i dilde o p sk rme be leri n b r t

Kem l-i ġ sn-i ġatt-ı la  l-i y re Şevkinden
Boyandı ġasret ile ęana kıpķızıl y kut

5. Şehīd-i ʿaşkı olursan o şūh-ı serv-ķaddīñ
Dıraht-ı servden olmazsa istemem tābūt

Bu nazma var ise söz söyle haşma buldursun
Berāʿ at-i dü-zebān ile müddeʿ āya şübūt

7. Belīg ķopçasını divşür ağızımıñ zīrā
Cihānda şimdi geçer mūsīķi yerine sūkūt

124.

Ġazel-i Belīg

mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün

1. ʿAbesdir cāy-ı dūr-ı gösterirse dūrbīni aķreb
Hayāle menzil-i maķşūdı olmakla yaķīñ olmaz
- O merdüm-zāde hercāyī bulunmaz resm ü rāhından
Reh-i āmed-şūd-ı nezzārede naķş-ı zemin olmaz
3. Rūsūm-ı ʿilmle gitmez denāʿ et tabʿ -ı nā-kesden
İrem ārāyiş-i elvān ile huld ü berīñ olmaz
- Dehān-ı tengine şaķķ olmadan harf olsa küncīde
Selāmetde o şūhīñ erre-i dendān[1] sīn olmaz
5. Ķarışmaz ger kesān-ı lāşe-i h̄wārīñ cengine ʿanķā

Anınçün rind-i ‘āşık ehl-i dünyāya qarīn olmaz

Belīg ārām-gāh-ı maḥlaşa mi‘ mār-ı ṭab‘ imdan

Müheyyā-kerde böyle dil-güşā beyt-i metin olmaz

125.

Ġazel-i Belīg

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

1. Görüp iğmaż iderken sāde-rüyān-ı semen-būyı
Gözüm dört oldu gördüm nāgehān ol çār-ebrūyı

Beni būs-ı leb-i dil-dāre teşrīf eyleyip merdüm
Öper ‘ aks-i dehān-ı ğonce gülşende leb-i cūyı

3. Telāş-engīz-i mevc-i çin-i ebrūsında ol şūḥñ
İder efgende şāyed fülk-i ḥāl-i ‘ anberin būyı

Bu bāzār-ı firīb-ābāde bir mevsimde geldik kim
Ṭutar ancak resen-bāz istiķāmetle terāzūyı

51a

5. Baķılsa rütbe-i nazm-ı Belīĝe iki şāhiddir
Ki ressām-ı ezel çeşm üzre yazmış beyt-i ebrūyı

126.

Ġazel-i Fehīm

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1. Bir hayât için kazâ bilmem ne nâz eyler baña
Ben şehîd-i gamzeyem ' İsi-niyâz eyler baña

Bî-tekellûf maḥrem-i ḥalvet-serây-ı gamzeyem
Çeşm-i şuhî dilberân ifşâ-yı râz eyler baña

3. İstemez kâlâ-yı ḥüsni ola târâc-ı nigâh
Perde-i zülfin anınçün nîm-bâz eyler baña

Seng-i mi' yâr-ı cünûnam ben ki şarrâf-ı ḥired
Feyz-i temyizimle ' arz-ı imtiyâz eyler baña

5. Şâh-ı istiğnâ-sipâhem ben¹⁵⁴ Fehîmâ çerḥ-i dūn
Ḥavf ile biñ dürlü vaz' -ı dil-nevâz eyler baña

127.

Ġazel-i Fehîm

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Ehl-i ' aşka gamze-i cânâne olmaz âşinâ
Ġafil olma mest ile dîvâne olmaz âşinâ

İ' timâd itme nigâh-ı çeşmine ey bü'l-heves

¹⁵⁴ Metinde kelime "ten" olarak geçmekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. Tahir Uzgör tarafından yapılan *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divanı ve Metnin Bugünkü Türkçesi* (s.312) adlı çalışmadan yararlanılarak kelime "ben" olarak okunmuştur.

Merdüm-i hūşyār ile mestāne olmaz āşinā

3. Ğarqa-i deryā-yı istiġnā gerek erbāb-ı ʿaşk
Bunda ey dil şuʿ leye pervāne olmaz āşinā

ʿAşka yār ol ʿaql ile germ-ihtilāṭ olsa gönül
Āşinā bīġāne vü bīġāne olmaz āşinā

5. Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa gir Fehīm
Rind-i ʿaşka ʿākil ü ferzāne olmaz āşinā

128.

Ğazel-i Fehīm

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Tā-be-key ġamze teġāfül gibi pinhān olsun
Her nigāh eyle ki biñ cān saña ḳurbān olsun

Gūşe-i dāmeni erbāb-ı vefā görmez mi
Tā-be-key dest-i cefā çāk-i giribān olsun

3. Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-ı ʿaşkıñ
Bārī aç sīneni cānım daḫi ʿüryān olsun

51a

Yüri görsün ki ḳıyāmet nicʿolur serv-fidānı
Her taraf şad ʿālem ü fitne ḫırāmān olsun

5. Baş [ü] cāndır dile esbāb-ı ta‘ alluḡ için
Şarf idip anı daḡı bī-ser ü sāmān olsun

Ḳākülūñ vaşfını cem‘ itmese şi‘ rinde Fehīm
Bozulup defter ü dīvānı perişān olsun

129.

Ġazel-i Naḡīfī

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

1. Ḳande varsa ‘āşık-ı bī-çāre cānānıñ arar
Derd ile bīmār olan elbetde dermānıñ arar

Şanma raḡmında şunar destıñ dil-i mecrūḡıma
Ol kemān ebrū çeker de tır-i müjġānıñ arar
3. Verd-i gülzāre toḡunmadan sabānıñ Ḳaşdı var
‘Andelīb-i bi-nevānıñ nāz-ı pinhānıñ arar

Cān fiġān eyler seni özler ḡarīm-i bāġda
Bülbül-i şūrīde gūyā verd-i ḡandanıñ arar
5. Dil ḡayālīñle ġamın itse ‘aceb mi cüst ü cū
Her kişi bu bezm-gāh-ı ġamde yārānıñ arar

Çeşmine almaz sipihriñ mihr ü māhın rüz ü şeb

‘Āşık-ı āvāre-hātır māh-ı tībānıñ arar

7. Şimdi itmezse sözüm arāyış-i gūş-i kabūl
Bir gün ol āfet Naḥīfī-i sühen-dānın arar

130.

Ġazel-i Naḥīfī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Seni her laḥze ğam-i ‘aşq ile giryān göreyim
Ḥātırıñ bencileyin böyle perişān göreyim

Seng-i cevriñle gönül mülkini berbād itdiñ
Ķalbini ğuşşe vü endūh ile virān göreyim

3. Nice ağlatdı ise sen bu dil-i şeydāyı
Seni de derd-i maḥabbet girībān göreyim

İntizār ile ciger-ḥūn-ı ğam-ı ḥasret olup
Her nefes şūret-i bī-cān gibi ḥayrān göreyim

5. Ölmeden Ḥaḳdan ümīdim budur ey āfet-i cān
Hep baña eyledigin cevre peşimān göreyim

52a

Bildigin eyle gözüm nūrı dil-i nālāne
Saña bāḳī mi qalır şoñra bu devrān göreyim

7. Sen Naḥīfīye cefāyı ne kadar eyler iseñ
Ol kadar ben de anı ḥürrem ü şādān göreyim

131.

Ġazel-i Naḥīfī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Qanı ol dem ki senin bülbül-i nālānıñ idim
Şevq ile nāme-tırāz-ı gül-i ḥandānıñ idim
- Ḥātırā gelmez idi renc-i ḥumār ü firāq
Ġamze-i mest-i mey-i peymāne-peymāneñ idim
3. Şimdi ḥāk-i qademiñ çeşm-i dile oldu ḥarām
Bir zemān ser-zede-i gūşe-i dāmānıñ idim
- Der-i luṭfında meger yer mi başardı ayağım
Beste-i silsile-i zülf-i perişānıñ idim
5. Qanı oldum ki nazer-kerde-i iḥsānıñ olup
Āşinā-yı nigeḥ-i ğamze-i efgānıñ idim
- Şimdi bir nīm nigāha bile ruḥsat bulamam
Gerçi kim dīde-i cān ile nigeḥ-bānıñ idim
7. Baña maḥşuş idi hep nigeḥ-i çeşm-i siyehiñ
Bezm-i ḥāşşında Naḥīfī-i sühendānıñ idim

132.

Ġazel-i Naĥifî

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Cānā seni ben mihr [ü] vefā şāhibi şandım
Sevdim seni bilmezlik ile āteşe yandım

Cān ise ġaraż bunca cefādan seniñ olsun
Ben mihnet-i ...¹⁵⁵ cānımdan uşandım
3. Ol teşne-dilim kim bu ĥıyābān-ı fenāda
Zehr-āb ü ġam ü miĥnet-i devrān ile ıandım

Söyleşmek olurdu nigeĥ-i şūĥ ile ammā
Ĥāşıl bu ki ol merdüm-i çeşmimden utandım
5. Ġarĥ-ı ' araĥ-ı şerm olup n'olduġımı mihnet-i hecrin
Der-h^wāb idim eyvāh daĥi şimdi uyandım

52b

Ümmid-i vişāliñ ile Naĥifî gibi ĥayfā
Ol va' de-i ferdālara gerçekden inandım

¹⁵⁵ Yazmanın bu kısmında metin eksiktir.

133.

Ġazel-i Rūḫī

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Baña dırsın ki yāri göricek yalvarı bilmezsin
Meger sen ey dil-i bī-çāre ol ġaddārı bilmezsin

Kıyu kızmağda dırsen velī ardıñca bakmazsın
Dağı ey Yūsuf-ı şānīsın ol mekkārı bilmezsin
3. Ne mümkindir dehān-ı yār ile bağş itmek ey tūḫī
Söze kıadırsın ammā şīve-i reftārı bilmesin

Dutar her bir cefā ne sīnesin āh eylemez ammā
Göñüldeñ geçürir hep Rūḫī-i ġaddārı bilmezsin

134.

Ġazel-i Rūḫī

fe'īlātün fe'īlātün fe'īlātün fe'īlün

1. Yār ile 'ālem-i vuşletde olan gem mi görür
Başmayanlar kıadem ol 'āleme 'ālem mi görür

Hāline bağımadığın kıılma ta' accüb yārīñ
Seg rakībe uyaran gözler[i] adem mı görür
3. Ol büt-i sīm-tere 'arz-ı niyāz etdikçe
Artırır cevriñi bilmem ki bizi kem mi görür

Çıkarır bād-i şabā göklere dāmen dāmen
Ayağı toprağını dīdede pür nem mi görür

5. N'ola kan ağlasa Rūhī ne şorarsın güzelim
Dem-i vaşlıñ gibi bir zevk idecek dem mi görür

135.

Ġazel-i Rūhī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Vaşlıñ[iñ] teşneleri āb nedir bilmezler
Devr-i la' liñde mey-i nāb nedir bilmezler

Günleri zevk-i vişāliñle geçen ' aşıklar
Şubh olunca gice meh-tāb nedir bilmezler

3. H^wāb-i ğafletde kıyās itme bizi ey şūfī
' Āşık-ı bīdārlar h^wāb nedir bilmezler

53a

Ey dil o şūha muhibbiz deyicek söyleşme
Hūblar hātır-ı aḥbāb nedir bilmezler

5. Āh kim ğarḳ-ı yem-i ğaflet olup ḥalḳ-ı cihān
Felegiñ kurdığı dōlāb nedir bilmezler

136.

Ġazel-i Rūhī

mef^u ulü mefāⁱ ilü mefāⁱ ilü fe^u ulün

1. Derd ehli olan ^uāşıkā dermān mı bulunmaz
Yā ḥaste olan dillere Loḳmān mı bulunmaz

Bülbül gibi feryāadını ḳoma elden ey dil
Gülşende saña bir gül-i ḥandān mı bulunmaz
3. Bīḡāne ḳadar itmedi raḡbet yine ol şūḫ
Yār saḡ olsun bize yārān mı bulunmaz

Āzürde-i cev^r [ü] sitemiñ olmada herkes
Yoḫsa güzelim luṭfuña şāyān mı bulunmaz
5. Rūhī gibi bir bende-i şādık ḳatı nādır
^uĀlemde bu dil mülkine sulṭān mı bulunmaz

137.

Ġazel-i Rūhī

mef^u ulü mefāⁱ ilü mefāⁱ ilü fe^u ulün

1. Bir vuşlet için yāre temennādan uşandık
Ol āfeti biz miḫr ü vefā şāḫibi şandık

Ferdālara şaldı seni kim bu diyere āh
Ol şūḫ-ı firībendeye ḫaylī ki inandık

3. Pervâne gibi şem^ç -i ruḥ-i yâre kapıldık
Bî-hüşî-i ^ç aşk ile meded âteşe yandık

Geldiyse ḥatı geçemez ol çeşm ile kaçdan
T^ç an itme zâhid biz o mihrâbe dayandık

5. Ruḥî bze nâz eylesin la^ç l-i leb-i yâr
Sükker olsa daḥi biz o şerbetden uşandık

138.

Ġazel-i Fuzûlî

fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün

1. Beni firḳat odına yaḳa yaḳ yaḳ yaḳa yaḳ
Hecriñle neye döndim baḳa baḳ baḳ baḳa baḳ

Hîç bilinmez nedir sitemi gördükçe tenḥâ
Titrer endâm-ı za^ç îfiñ şıḳa şıḳ şıḳ şıḳa şıḳ

53b

3. Çünkü Leylâ saçıñ zülfiñe oldum meftûn
Bend idip boynuma taḳa taḳ taḳ taḳa taḳ

Ḥamdülillâh ki raḳîbi ser-i kûyında görüp
Başımı taşlara çaldım şaḳa şaḳ şaḳ şaḳa şaḳ

5. Çün Fuzûlîye naşîb olmadı ʿ âlemde vişâl
Ey gözüm demi diyen aķa aķ aķ aķ aķ¹⁵⁶

139.

Ġazel-i Fuzûlî

feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

1. Penbe-i daġ-ı cünün içre nihândır bedenim
Diri olduķça libâsım budur ölsem bedenim

Cânı cânân dilemiş virmemek olmaz ey dil
Ne nizaʿ eyleme kim ol ne senindir ne benim
3. Taş deler âhım oķı şehd-i lebiñ şevkinden
N’ola zembür avına beñzese beytü’l-ħazenim

Tavķ-ı zencîr-i cünün dâ’ire-i devletdir
Ne revâ kim beni andan çıkara zaʿf-i tenim
5. Bülbül-i gamzedeyim bâġ-ı bahârım sensin
Dehen ü kadd ü ruħıñ gonce vü serv ü semenim

İdemem terk Fuzûlî ser-i küyüñ yâriñ
Vaţenimdir vaţenimdir vaţenimdir vaţenim

¹⁵⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

140.

Ġazel-i Fuzūlī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ağlarım şubha deġin şabr ile Eyyüb muyam
Dökerim gözyaşını hicr ile Ya' kûb muyam

Ana rahmine düşeli beni terk itmedi ġam
Bil[me]zem ben bu ġamiñ gözine maħbûb muyam
3. Kâh ġam kâh elem kâh sitem kâh cefâ
Çekerim bunları ben râġıb-ı mergûb muyam

Ey baña tâlib olan mihnet ü ġam derd ü elem
Beni terk eyle daħi ben saña maħlûb muyam
5. Ey leb-i ġonce Fuzūlī nice ġan ağlamasın
Dest-i cevriñle bükersin beni mektûb muyam

141.

Ġazel-i Nef' Ġ

fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

54a

1. Bildirirdim derdimi bir âh ile cānāne hep

Çorkarım sūz-ı derūnımdan felekler yāne hep

Gün gibi bilmem kimiñ ğam-ħānesin rūşen ider

Ĥalk-ı ‘ālem mübtelā bir āfet-i devrāne hep

3. Dane virmez ĥırmeninden merdüm-i dānāye çerħ

Bezl ider varını ammā bulsa bir nādāne hep

Ceng iderler dīdede her dem ĥayāl-i yār için

Girseler müjgānlarım n’ola boyunca ĥane hep

5. Olmaz ey Nef’ī bu vādide benimle hem-‘ inān

Gelsin esb-i ṭab‘ına mağrūr olan meydāne hep

142.

Ġazel-i Nef’ī

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. O şeh cān ü dile raħm eyleyip dād itdigin görsek

Bir iki zār ü nāşadı felek şād itdigin görsek

Göñül ma‘müresin cevr ile vīrān itdi ol zālīm

Gelip inşāfa bir gün yine ābād itdigin görsek

3. Çul itdi ‘ālemi reftārına ol serv-i āzādım

Ne var bir bendesin lutfiñla āzād itdigin görsek

Nice biñ ĥānümānı bāde virmiş bir felekdir bu

Anı āh ile bir ʿ aşıkda berbād itdigin görsek

5. Ne mazmūnlar ne vādīler bulursın eylesen Nef ʿ ī
Yine bir tarz-ı hāş ü taze ʿ icād itdigin görsek

54b

143.

Ġazel-i Nef ʿ ī

fā ʿ ilātūn fā ʿ ilātūn fā ʿ ilātūn fā ʿ ilūn

1. Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākidir gönül
Ehl-i ʿ aşkıñ haşılı şāhib-mezākıdır gönül

Bir nefes dīdār için biñ cān fidā itsem n'ola
Nice demlerdir esīr-i iştīyākıdır gönül
3. Dildedir mihriñ [ko] hāk olsun yolunda cān ü ten
Ben ölürsem ʿ ālem-i ma ʿ betde bākīdir gönül

Zerredir ammā ki tāb-ı afitāb-ı ʿ aşk ile
Rūzgārıñ şemse-i tāk u revākıdır gönül
5. İtse Nef ʿ ī n'ola ger gönlüyle dā ʿ im bezm-i hāş
Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākidir gönül

144.

Ġazel-i Nev ʿ ī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Seniñ maḥzūnıñ olmak bana şādān olmadan yegdir
Ġamıñla ağlamak yıllarca ḥandān olmadan yegdir

Cihānıñ 'izz ü cāhın şöyle iz' an eyledim ben kim
İşiginde kıl olmak dehre şulṭān olmadan yegdir

3. Düşüp kūy-ı ḥarābāt içre şūfī kāse-līs olmak
Serī-i devlete Fağfūr ü Ḥaḫān olmadan yegdir

Cihān-ı bī-şebātıñ zu' mın devr itdirip cāmı
İçip lā-ya' kıl olmak şāh-ı devrān olmadan yegdir

5. Şerāb-ı 'aşk ile Nev'ī gibi mest-i müdām olmak
Baķıp bu ni' met-i dünyāya ḥayrān olmadan yegdür

145.

Ġazel-i Nev'ī

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Meclisde öpüp la' lini rindāne tıyurma
Ol lezzeti ağzındaki dendāne tıyurma

Rüsvā-yı cihān olmağ ile yār ele girmez
Bilmezlik ile 'aşkıñı cānāne tıyurma

3. Ol Yūsuf ile vuşleti sen düşde görürsün

Erbāb-ı ḥasedden şaḫın ihvāne tıyurma

Ben böyle ḥayāli n'ideyim rāḥet-i cān yoḫ

Ey ḥ^wace-i ecel gel elemim cāne tıyurma

55a

5. Mey içme güzel sevme dimezler saña Nev'î

Ol zevḫi hemān zümre-i nādāne tıyurma

146.

Ġazel-i Nev'î

mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

1. İdip ḫat'-i ta'alluḫ tıg-i hicrānla gedālardan
Neden düşdiñ kesildiñ pādişāhım āşinālardan

Beni terk eyleyip bezm-i belāda dimediñ yā Hū
Ferāmūş itme bārī göz ucuyla merḥabālardan

3. Raḫīb-i bed-liḫā birle işitdim şoḫbet itmişsin
Vücūdiñ şaḫlasın Bārī ḫazālardan belālardan

Vefā-i mihrine lāyık degilsem bārī cevri eyle
Beni cānā niçün 'add eylemezsın mübtelālardan

5. Göñül hercāyī dilber bī-ḫakīkāt n'eylesin Nev'î
Şikāyet bī-vefālardan şikāyet bī-vefālardan

147.

Ġazel-i Nev'î

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Yâdlarla saña düşmez ki kadeh nüş idesin
Beni ol reşk ile lâ-ya' kil ü medhüş idesin

Yâd ile içdigine ağlamazam kôrķum budur
Mest olup eyledigin 'ahdi ferâmüş idesin
3. Nice bir sinemizi hañçer-i hecr ile yarıp
Şarılıp ğayrilere yârelerin hoş idesin

Şimdi güş eylemedin şerhini dâĝ-ı elemin
Bir gün ola ki anı dürr-i binâ-güş idesin
5. Hañt-ı 'arız gelicek hüsniñe çok fitne kopar
Hele Nev'î sözini güşîña mengüş idesin

148.

Ġazel-i Nev'î

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Zemân-ı hañ gelse yâr luñfiñ bî-kirân eyler
Metâ' in her kişi aħşâma karşı râyĝân eyler

Tırâş olduĝda hañ şıyt u şadâsı şanma bihûde
Firâķ-ı hüsün için her bir ser-i mü bir figân eyler

3. Gelip hatt-ı kitāb-ı hüsniñ açdı ol meh-tal' at
Bu yüzden 'āşık-ı şādıklarını imtiḥān eyler

55b

Sebaḳ-ı h'wān oldı dil 'aqlı kitāb-ı hatt-ı la' liñden
İdip miḥnet şebi İhyā oḳur anı revān eyler

5. Ne cām-ı mey dirler Nev'î ne būs-i la' l-i cānānı
Maḥabbetde kişi demler gelir ki terk-i cān eyler

149.

Ġazel-i Nev'î

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Yār işi ey dil ḳolay ammā ḡam-ı aḡyār güç
Vaşl-i gül āsān velī şabr-ı cefā-yı ḡār güç
Bî-sebeb güftār müşkîl āşinālık mümteni'
Böyle istiḡnā şatan dildār ile bāzār güç
3. 'Arz-ı ḡāle yoḳ meded kūyine ḡod varmaḳ muḡāl
Mest-i 'aşḳam şöyle kim reftār güç güftār güç
Bir oñulmaz yaredir 'aşḳ u maḡabbet yāresi
Ḥāşılı şarılmayınca çāre yoḳ tīmār güç

5. Nev'iyâ esrâr-ı 'aşkı şaklamak âsân degil
Mey içip keyfiyyetini itmemek izhâr güç

150.

Ġazel-i Es'ad

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Güzellik resmini ruhsâre-i cânâne yazmışlar
Eline âyine al anı gör cânâ ne yazmışlar
- Lebiñ üstünde haţ güyâ ki bir târih-i zîbâdır
Haţ-ı yâkût ile ki çeşme-i dîvâne yazmışlar
3. 'İzârında görinen haţğ değildir âyet-i Nûri¹⁵⁷
Haţ-ı reyhân ile berg-i gül-i handâne yazmışlar
- Cemâlinde kurulmuş kaşlarıñ tuğrâ-yı ġarrâdır
Seniñ menşûr-ı hüsniñ dilberâ şâhâne yazmışlar
5. Kalem merfû' iken dîvân-ı 'aşğ içre yine Es'ad
Gelip haţğı nice 'âķillere dîvâne yazmışlar

151.

Ġazel-i Es'ad

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

¹⁵⁷ Kur'an-ı Kerim, 24/30.

1. Āh kim Mecnūn gibi sevdāya düřdi göñlümüz
Bir gözi āhū saçı Leylāya düřdi göñlimüz

Reng-i gülberg-i ruħından ħūr-i cennet řerm-sār
Böyle bir māh-ı melek-sīmāya düşdi göñlimüz

56a

3. Reng-i gülden tāze bū-yı yāseminden nerm-i ħoř
La‘l-i meygūn ħaṭṭ-ı ‘anber-sāye düřdi göñlimüz

Sāger-i ħūrřidine āyīneden pür-tāb ü ter
şimdi bir māh-ı cihān-ārāye düşdi göñlimüz

5. Es‘ adā ħün naķř-ı pā-mālī-i medd-i āh ider
řāħ-ı gül bir ķamet-i bālāya düşdi göñlimüz

152.

Ġazel-i Es‘ ad

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

1. Dimiřdiñ ‘ahdim olsun saña bīdād itmeyem ġayri
Seni vařlimle mesrūr eyleyem řād itmeyem ġayri

Mürüvvetsiz beni maħzūn idip aġyāri řād itdiñ
Sen inřāf it nice ben āh ü feryād itmeyem ġayri

3. Ĥarāb-ı ħasret-i mi‘ mār ķalsın şöyle kim ħaṭṭā

Hayālünle dil-i virānı ābād itmeyem ğayri

Nigāh-ı ḥasrete bir laḥza ruḥṣāt virmeyem ğayri

Dil-i müştāka didārınla imdād itmeyem ğayri

5. Beni Es' ad gibi dem-beste itdiñ çünkü şart olsun
Ki vaşfiñda seniñ nazm-ı nev-icād itmeyem ğayri

153.

Ġazel-i Es' ad

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Naḫd-i ceng ü dili biz itmiş iken yāre fedā
Bī-vefā yār bizi eyledi aġyāre fedā

Āh kim 'ākıbet aġyāre deġişdi bizi yār
İtdi ol nev gül-i ter bülbülünü ḥāre fedā
3. Murğ-ı cān ḥançer-i müjgānına yariñ bismil
Tīğ-i ḥün-rizine çāk-i dil-i şad-pāre fedā

Subḥasın zülfine bend eyledi sūfī o бүtiñ
İtdi baġ kāfire imānını zünnāre fedā
5. Şimdi kīm yābdır Es' ad ele girmez giden
Eylerim varımı hep yār ü vefā-dāre fedā

154.

Ġazel-i Es'ad

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Bezme sen gelmeyicek feyz [ü] meserret mi gelir
Dil-i ħasret-zedeye neş'e-i ħālet mi gelir

56b

Sensiz ey nūr-ı başer māye-i ārām-ı derün
Dīdeye feyz-i cilā sineye rāhet mi gelir

3. Öpmege gūşe-i dāmeniñ o şāh-ı ħüsnüñ
Cūş-ı bīgāneden üftādeye nevbet mi gelir

Şenk şūĥ olmayıcak sāķī-i bezm-i ' işret
Rind-i dürd-keş-i maĥmüre şeţāret mi gelir¹⁵⁸

5. Baķmadan ' arız-ı gül-tıynet-i yāre Es'ad
' Andelīb-i dil-i ' aşķe ķanaāt mi gelir

155.

Ġazel-i Es'ad

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Ġamıñla ben helākim sen kimiñ ğam-h^wārısın ķāfir
Kimiñ merhem-güzār-ı sine-i efķārısın ķāfir

¹⁵⁸ Bu mısraın vezni bozuktur.

Nigāhıñ sabr ü sūz-i terk çeşmiñ rehzen-i rāhet
Dimezsın sen kimiñ ārām-ı cān-ı zārısın kāfir

3. Nigāhı āşınā bīgāne ğamzeñ dest-i düşmendır
Utanma ıoğru söyle sen kimin dil-dārısın kāfir

Müselmānım diyen böyle kıyar mı ehl-i ĩmāna
Ne milletsin ne āyiniñ perest-kārısın ıāfir

5. Seniñçün ben dağı dil-đasteyim Es‘ ad gibi ammā
Hele ey çeşm-i cānān sen kimin bīmārısın ıāfir

156.

Ĝazel-i Es‘ ad

mefā‘ ĩlün mefā‘ ĩlün mefā‘ ĩlün mefā‘ ĩlün

1. Şabā Allāh için var kūy-ı yāre selām eyle
Gözüm nūrı ol ārām-ı dil ü cāne selām eyle

Yüzüñ sür ĩāk-i-pāy-i nāzına nakş-ı ıadem-āsā
Derün-ı dilden ol serv-i ĩrāmāne selām eyle

3. Kemāl-i istiyākım piş-ğāhında idip inhā
Zebān-ı ĩāl ile ol şāh-ı ĩübāne selām eyle

O Şem[ ]-i beh eti[ ] d n başına manend-i perv ne
Mez d-i mihr ile ol m h-ı t b ne sel m eyle

5. Dil-i Es[ ] ad dağı hem-b y-ı c n ne uyup gitmiş
Őab  luŐf eyle ol b -berg [ ] s m ne sel m eyle

157.

 azel-i Es[ ] ad

fe[ ]il t n fe[ ]il t n fe[ ]il t n fe[ ]il n

57a

1. Mihr-veş g n-be-g n ağy re[ ] arz-ı cem l
P y-m l olmada  ft deleri zerre miŐ l

Tekye-i dilde  ar r ideli sevd -yı  ağı
Őoyd [ ] uŐŐ k-ı dil-efg r  miŐ l-i abd l

3. Dil-i sevd -zedeni[ ] ağlı gider başından
Z lf-i[ ] anber Şikeni[ ] eylese bir kerre  ay l

Ben degil[ ]  lemi  ft de iderdi ey dil
Mihr-i  s n nde  l vetde olan miŐ k n  l

5. Nice peyvlik idem nazm-ı m n re Es[ ] ad
 asret-i  eŐm-i s hen-g s  beni eyledi l l

158.

 azel-i Őul an S leym n  an

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Halk içinde mu' teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes şihhet gibi

Ko bu 'ıyş ü ' işreti çünkü fenadır ' aqıbet
Yār-i bākī ister iseñ olmaya tã' et gibi

3. Saltanat didikleri ancak cihān gavgāsıdır
Olmaya baht ü sa' ādet dünyede vahdet gibi

Olsa kumlar şağışınca ' ömrüne hadd ü ' aded
Gelmeye bu şīşe-i çerh içre bir sã' et gibi

5. Ger huzūr itmek diler iseñ Muhibbī fāriğ ol
Olmaya ' izzet maqām-ı gūşe-i ' uzlet¹⁵⁹ gibi

159.

Gazel-i Muhibbī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Kan yudarsa tañ degil la' l-i leb-i yār isteyen
Cân virir bu yolda bir zülf-i siyeh-kār isteyen

¹⁵⁹ Metinde kelime "vahdet" olarak geçmekle beraber beytin anlamına uymamaktadır. Coşkun Ak tarafından yapılan *Muhibbi Divanı* adlı çalışmadan yararlanılarak kelime "'uzlet" olarak okunmuştur.

Terk idip zühd ü şalâhı kılmışam zehriñ kabûl
Rûz-ı maşşerde benim ey dōst zünnâr isteyen

3. Kāni^ç olmaz kūyına vaşlıñ diler bî-çâre dil
Hîçe şatdı cenneti ^ç aşğ ile dîdâr isteyen

Hâşıl eyler derd ü miñnet ^ç âlem içre ^ç âķibet¹⁶⁰
Nağd-i ^ç ömrin ħarc ider yâr-i vefādâr isteyen

5. Bî-vefâ yâriñ Muħibbî cevriñi ma^ç zûr tut
Yârsız kalır cihânda ^ç aybsız yâr isteyen

57b

160.

Ġazel-i Feyzî

mefâ^ç îlün mefâ^ç îlün mefâ^ç îlün mefâ^ç îlün

1. Ġubâr-ı ħaţţ-ı la^ç liñ kim leb-i gül-fâme yazmışlar
Musanna^ç beyt-i ra^ç nâdır kinâr-ı câme yazmışlar

Degildir görinen müjgân ü dîde ey hilâl ebrû
Du^ç âlar tertib-i ġam def^ç ine bādâme yazmışlar

3. Kaşıñ tuğrâ ħaţıñ menşûr-ı ħûbîdir ruħıñ üzre

¹⁶⁰ Bu mısraın vezni bozuktur.

Şeh-i mülk-i melâhat olduğına nâme yazmışlar

Ceb̄nimde görinen ebrūvānım sanmañız bir bir
Serencām-ı gam-ı ‘aşkı ser-i nâ-kāme yazmışlar

5. Ezelde kısmet olduğda milel her şahşa ey Feyzî
Bihamdillāh ki nāmım defter-i İslāme yazmışlar

161.

Ġazel-i Revnaċ

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Nedir ey serv-i nāzım sende bu nāzik revişcikler
Bu vādī ü bu cünbüscük levendāne gülişcikler

‘Aceb murġ-ı dili cāñā şikār etmekdürür¹⁶¹ kaçdıñ
Ne[dir] bu göz süzüscükler ile boyn egişcekler

3. O da pā-māliñe bir başka ihsāndır ey[ā] āfet
Tecāhülle görüp de reh-güzarda görmeyişcikler

Perişān itmem artık hātır-ı dirīnesin ey şūh

¹⁶¹ Müstensih sehven kelimeyi eylemekdürür şeklinde yazmıştır. Vezin gereği etmekdürür olması gerekmektedir.

Nedir ol fes kinârında o perçem gösterişçikler

5. Bu Revnağ bendeñe cânâ nezâket vuşletîñ çokdır
Hilâl eyler beni ammâ o tatlı söylenişçikler

162.

Ġazel-i Veysî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Hâlet-i vuşlet-i dilber n' aceb yirler olur
Âdemin ' aklı gider zevk ü şafâdan yer olur

Târ-ı müy-ı siyehi ellere miskînlük ider
Dil-i sevdâ-zede[yi] görse hemân ejder olur

3. İtme şimşîr-i dil[i] seng-i cefâyile şikest
Şağın ey dōst ki her pâresi bir hañçer olur

' Âşıkîñ olmaz isek tef-i semûm-ı âhın
Mîve-i bâğ-ı cemâliñ dağî nâzik-ter olur

58a

5. Def' iderler bir yire oturup hicrân elemin
Mey olur sāger olur Veysî-i ġam-perver olur

163.

Ġazel-i Veysî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. 'Āşık-ı miskîni durmaz çeşm-i cānān ağladır
Böyle alırsa o kâfir çok müselmān ağladır

Şun' ider şîrîñ başından ah-ı efgāniñ alır
Tıfl-ı cānı ol leb-i şîrîñ her an ağladır

3. Nāvek-i dil devr-i ğamle dilleri pür-ḥûn ider
Ol harāmî ğamzeler 'āşıklara an ağladır

Nālemiz kūyuñdan ayru itleriñ yādınadır
Ādemi gurbetde derd-i hecr-i yārān ağladır

5. Veysiya şād olma vaşl-ı yāre kim 'āşıkları
Zev-i vuşlet güldürürse derd-i hicrān ağladır

164.

Ġazel-i Bahāyî

mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

1. Ruḥından şem' -i meclis var ise şerm ü hicāb eyler
Ki pervāne perin ruḥsārına dā'im niāb eyler

Hücûm-ı cān-fürüşān-ı ğam-ı dildārı görmişdür
Anıñcün tîr cānı almada çün böyle şitāb eyler

3. Giderse cūş-ı seyl-āb-ı sirişkim bir zemān böyle

Esāsından bu deyr-i saht-bünyādı harāb eyler

Ḥam-ı zülfiñde yariñ dil o murğ-ı çāre-cūdır kim
Kemend-i dām-ı şayyād içre tırmaz ıztırāb eyler

5. Bahāyī ḥāne-i ümmīd kıalmaz böyle der-beste
Nesīm-i luṭf eṣer elbette bir gün fetḥ-i bāb eyler

165.

Ġazel-i Ṭālib

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Çeşm-i inşāf kıadar kāmile mīzān olmaz
Kışı noķşānını bilmek gibi ' irfān olmaz
- Kayd-ı zencīrle ğam-ı dehrden āzād olamaz
Mevc-i deryā-yı mey ol āhene seḥān olmaz
3. Şöyle nādīm ola kim zühdden zāhid dem-i ' afv
Bī-riyā cürm iden ol deñlü peşīmān olmaz

58b

Aña ter-dāmeni-i girye-i mestāne gerek
Zühd-i ḥuşķ-ı ādeme sermāye-i ğufrān olmaz

5. Ġonce-i kām açılmağa zemān var Ṭālib

Leb-i ümmîd bu eyyâmda hândân olmaz

166.

Ġazel-i Cevrî

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

1. Bir sencileyin mest-i mey-i nâz ele girmez
Bir bencileyin 'âşık-ı ser-bâz ele girmez

Bir sencileyin fitne-i mestür bulunmaz
Bir bencileyin âyîne-i râz ele girmez
3. Bir sencileyin hüsni ile yektâ güzel olmaz
Bir bencileyin 'aşk ile mümtâz ele girmez

Bir sencileyin gonce-lebin vaşfına kâdir
Bir bencileyin nâdire-perdâz ele girmez
5. Bir sencileyin yok dil-i Cevrî ile hem-dem
Bir bencileyin mahrem-i dem-sâz ele girmez

167.

Ġazel-i Medhî

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

1. Ol ruhlarınıñ verd ile hândanı tükenmez
Tâ şolıcak gülleri yârânı tükenmez

İl bâde ier āh ol g z m bebegiyle
odan beri ben g zlerim ol anı t kenmez

3.  n va' dler itdi yine ol ' adine urmaz
Meclisde d ner dā 'imā peymāne t kenmez

Bu g zlerimiņ yaşı aña itmişdi te'şir
Yağmada beni āteř-i s zānı t kenmez

5. Olsa ger mey bizlere de va' de-i gemm n
Medħiye sitem ellere iħsānı t kenmez

168.

azel-i Sırrı

mef'  l  mefā'  l  mefā'  l  fe'  l n

1.  ' cāz-i lebiņ  si-yi Meryem bile bilmez
şirini-i g ftārını Zemzem bile bilmez

Tenhā giderem k yına gitdike o māhiņ
Ağyār degil sırrımı sāyem bile bilmez

59a

3. Pervāne-i p r-suħte-i āteř-i hecriņ
S z-i dilini nār-ı cehennem bile bilmez

Åř fte hezārı emen-i g lşen-i derdim

Rûy-ı gül-i ümmîdimi şebnem bile bilmez

5. Sırrî gibi dâmen-keş-i peymâneye şıdķız
Semt-i revîş-i hâşmımız Edhem bile bilmez

169.

Ġazel-i Şun'î

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Lebiñ yâd eyleyip mey sâgeriñ aĝzın şulandırmış
Bu zevķ içre aniñ sâķi çalıp varıñ tılandırmış

Şeb-i târik-i fûrkatde birin bulmaz iken 'uşşâķ
Felek 'ayyârını gördüm iki dilber tılandırmış

3. Dehân-ı dilberiñ vaşfin o deñlü ab-dâr itmiş
Ki şebnem ĝonce-i baĝıñ seher aĝzın şulandırmış

Göñül her serv-i reftâra aķar bir âb-ı şâf iken
Bahâr-ı 'aşķda seyl-i belâ anı bulandırmış

5. Bugün Şun'î ĝamıñla sine sine daĝlar yakmış
Maħabbet bezm-gâhını şaķâyık ile tılandırmış

170.

Ġazel-i Ĥafîd

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

1. Gitmesin menzillere illerle mâhı kimsenin
Çıkmasın bu derd ile eflâke âhı kimseniñ

Tog̃nrlık itdikçe ‘âşık rūḥ gibi ırağ olur
Gezmesin ferz̃n gibi kec-revle şâhı kimseniñ
3. Nâr-ı ḥasret yaḳmasın cân-ı dil-i ‘âşıklarınñ
Ĝurbet ilde kalmasın yâri İlâhî kimseniñ

Keffe-i mîzân yâ Rab taldurur cürmüm benim
Zerre deñlü olmasın farza günâhı kimseniñ
5. Tâli‘-i devrân elinden [ey] Hafîd ḥûn oldı dil
Nâ-muvafık olmasın baḥt-ı siyâhı kimseniñ

171.

Ĝazel-i Hevâyi

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Ağlayıp didi beşikde bebegim
Şişeden idi kıırıldı sebegim

59b

A be karı baña çölmek ursun
Gögüsüm batdı yaduşdı göbegim

3. Bir zemân ben de mürekkebcı idim

Gice gündüz dökilürdi dibegim

Kendimi şimdi degirmâne kıodum

Un olup geçdi eliñden kepegim

5. Gör yılānı kıutudan çaldırmış
Maymūn ile güleřirken řebegim

Teng-dest olduğumu ‘ayb itme

Deng ile olsa şatardım ipegim

7. Baş göstermedi bir kerre dağı
Deligine gireli köstebegim

Ey Hevāyī sözi çok söyler idim

şi‘ rime başsa begenseydi begim

172.

Ėazel-i ‘Ālī

mef‘ūlü mefā‘īlü mefā‘īlü fe‘ūlün

1. Tağşıl-i murād itmege iķdām ne lāzım
Bir vuşlet için dilbere ibrām ne lāzım

Gördük ki şikâr olmaz ol âhû-yı remîde
Bî-hûde saña keşmekeş-i dâm ne lâzım

3. Efsâne-i ferdâya kulağ tutma ki rinde
Endîşe-i gavgâ-yı serencâm ne lâzım

Tesbiğ gerekmez bize âlûde-i küfre
Zâhirdeki ârâyîş-i İslâm ne lâzım

5. ‘Âlî gibi nûş itdigimiz hûn-ı cigerdir
Çekmek bize kayd-ı mey-i gül-fâm ne lâzım

173.

Ġazel-i Şâzi

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1. Saçıñ vaş eyleyip nâse kamû sevdâyı ben virdim
Bu deñlü şöhret hissini saña hercâyı ben virdim

Femiñ hakkındaki ma‘ nâyı bilmez zümre-i ‘irfân
Aña gonce diyip bu nâm-ı bî-hemtâyı ben virdim

3. ‘Aceb câ’iz midir kucmağ miyân-ı hûblarıñ zâhid
Bu müşkil emre [ki] müftî didi fetvâyı ben virdim

60a

Görüp ol âteşi hil‘ atle yâri âh idip dilden
Hevâya şol müzeyyen nîlgün kâlâyı ben virdim

5. Beni aġyār ile görüp cidāl üzre didi cānā
Ĥayıflar saña ey Şāzī kamu ġavġāyı ben virdim

174.

Ġazel-i Nāmī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Lebiñe mül mi disem ġonce-i ra' nā mı disem
Ruĥıña ġül mi disem lāle-i ĥamrā mı disem

Rūşen itdi bu gice bezmimizi yār bizim
Māh mı disem aña şem' -i şeb-ārā mı disem
3. ' Ārız-ı pākine bir tāze ġazel dimiş idim
Şi' r mi disem aña āb-ı muşaffā mı disem

O ġüneş yüzlüyü bir ġün ġörebilmem tenhā
Şeb-i hecriñde biraz çekdiġim ālā mı disem
5. Nāmī ki ħand-i lebiñ ġül bedeniñ yād eyler
Aña tūṭī mi disem bülbül-i ġüyā mı disem

175.

Ġazel-i Şūḫī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Saña lāyıġ mıdır cevriñ ki ĥadden aşa sultānım

Nâzer eyle benim çeşmimden akan yaşa sultânım

Bugün mecmû' a-ı hûbân içinde bir gül-i terîñ

Hezârân âferin nakş eyleyen nakķāşa sultânım

3. Yaturken gūşe-i ğamde göz uciyla nâzer kıldıñ

Vefâ kıldıñ beni şād eylediñ biñ yaşa sultânım

Çatıp ebrûların atma raķîbe tîr-i müjgāniñ

Teraħhüm eyle bigāneyi urma taşā sultânım

5. Şikâyet eylemez cevriñden aşlâ Şūhî-yi şeydâ

Gelir kilik-i kazâ ne yazdı ise başā sultânım

176.

Ġazel-i Fahri

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Ey şūh-ı cihân ' aşıķa bigāne bakarsın

Çünkü keremiñ yok bize āyā ne bakarsın

Aġyār ile gice varıp ' işret idersin

Ķalkıp seheri bendene mestāne bakarsın

60a

3. Bu hışm-ı ğāzeble nâzer itmek nedir ey yār

Baķdıķça bize gūyā ki dūşmāne bakarsın

Düşmānım olur cān ile meftūnīn olanlar
Söylesem eger ḥaṇṇer-i ʿüryāna bakarsın

5. Öldürmek ise ḳaşdīn eger Faḥrī ḡarībi
Öldür a cānım daḡi ne dōrt yaña bakarsın

177.

Ġazel-i Emrī

mefʿūlü mefāʿilü mefāʿilü feʿūlün

1. Her tīr ki müjgānīn eşer-i cānde bulursun
Peykānını ḳaşı kemān ḳande bulursun

Şordum dehenīnden dil-i güm-geştemi cānā
Didi zekānīn sen anı zindānde bulursun

3. Ger lāleleri devr-i ruḡnīnda arar olsañ
Her birini bir baḡ u büstānde bulursun

Ey tālib-i derd-i ḡam ü miḡnet ü meşakḳat
Sen anları hep milket-i hicrānde bulursun

5. Emrī dil-i miskīnīn o zülfe ṭolaşırımış
Bir gün sen anīn boḡazın urḡānde bulursun

178.

Ġazel-i Yahyā

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün

1. Şehbâz göziñ şayd-1 dil ü câne süzülsün
Zülfiñdeki dil-beste olan mäh çözülsün

Kirpikleriñ alsın eline tîr ü kemānı

‘Uşşâk dizilsin şaf-1 peykâr düzülsün

3. Meclisde bugün çekdi raķīb ol boyı serve
Her ķande ise bî-edebiñ boynı üzülsün

Ayaķ başıp el uzadan o bāğ-1 cemāle

Ey yār-i perî-rü eli ayağı büzülsün

5. Şoyuldu didiler gice mestāne raķībı
Yaħyā göreyim kim derisi daħı yüzülsün

179.

Ġazel-i Mezāķī

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. O melek-çihreye bu ħüsn ile 'ālem ne disün
Bağ-1 cennet dimesin kūyna ādem ne disün

61a

Ķaħramān olsa taħammül idemez ħamlesine

Böyle merd-efgenî-i ğamzeye Rüstem ne disün

3. Birbirinden şakınur cāne gönül dildārı
Bir yire gelse daħi ol iki hem-dem ne disün

Rind olan zāhid-i nādān ile hem-rāz olmaz
Öyle biġāne-i sırr-ı dile maħrem ne disün

5. Aferin tab‘ -ı Mezāķi-i sühen-āmūze
Böyle [bir] şakire üstād-ı müselleme ne disün

180.

Ġazel-i Şināsī

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Gerekemez būs-i leb kıand olsa ol rüh-ı revānımdan
Netice acı sözlerle uşandım tatlı cānımdan

Kimiñle şalınır geşt eyledikçe şahn-ı gülzārı
Şabā toġrı haber vir baña ol serv-i revānımdan

3. Çekildi kıavs-āsā tır-veş hicrāne dūş olduġ
‘ Aceb nām ü nişāne yoġdur ol kaş-ı kemānımdan

Dehānı ħastesiyim gā’ibāne ey şabā ‘ arz et
Şorarsa ol tabīb-i cān eger derd-i nihānımdan

5. Elinden geldiġi cevri dirīġ itmez Şināsīden
Şikāyet ol hilāl-ebrū müşārün bil-benānımdan

181.

Ġazel-i Œefik

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1. Bugün Œādım ki yār ağlar menümçün
Çemende gül' izār ağlar menümçün

Ṭabībe söyledim derd-i derūnım
Ṭabībim zār zār ağlar menümçüm

3. Beni āŒüfte itdi bir gül-endām
Gülistānda hezār ağlar menümçün

Menümçün yā niçün ıan ağlamazlar
O Œüh-ı Œive-kār ağlar menümçün

5. Güler yüz görmedim aŒlā cihānde
Felek leyl ü nehār ağlar menümçün

Œefik hūn ile bagrım yanıkđır
Dem-ā-dem rūzgār ađlar menümçün

61b

182.

Ġazel-i Sırrı

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

1. K̄uçdum o mehi h̄ançer-i zerr̄in kemeriyle
Dil virdim alıp ceyş-i vişâlin degeriyle

Dil ğamzini seyr itmege laht-ı cigeriyle
Tert̄ib-i ziyâfet idiyor m̄a-h̄azeriyle

3. Bir kerre ne var sende eyâ bād-ı seher-h̄iz
Gel cānib-i mehcūre meserret h̄aberiyle

Kānūn-ı maḥabbet ki firūzān ola bir kez
İtfā idemez ' aşık anı çeşm-i teriyle

5. Dilber denilen kūy-ı dil-ārāyı unutduḡ
Vuşlet hevesi ḡalmadı h̄ātırda yiriyle

Bir gevher-i genc̄ine-i ğaybiyye imiş ' aşḡ
Zinhār ki aña bakma ḡaḡâret naz̄eriyle

7. Sırr̄ı n'ola eylerse bu şi' r-i teri taḡr̄ir
Levh̄-i hūnere kilik-i belāḡat-eşeriyle

183.

Ġazel-i Rüşd̄i

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Helāk eylerseñ eyle yok yire luṭf it ʿ itāb itme
Nedir bāʿ iş tekellüf bir ʿaref söyle hicāb itme

Benim nemdir yine ey pādişāhım kendi taḥtındır
Yıķıp dil ḥānesin dest-i sitemle gel ḥarāb itme
3. Kızarma gül gibi seyr eylesinler rūy-ı pür-tābıñ
Niğāh-ı ehl-i ʿ aşķa perde-i şerminñ niķāb itme

Yine bir tāze ğam peydā idersin ey dil-i nā-şād
Ferāmūş it geķen naķd-i gam-ı dehre ḥisāb itme
5. Şerāb-ı cām-ı laʿ liñden beni ķün eylediñ maḥrūm
Yaķıp nār-ı firāķıñla dilim bārī kebāb itme

Ferāmūş eylediñ mi bahr-i luṭf-ı Ḥaķķı ey vāʿ iz
Bize vaşf eyleyip nār-ı caḥīm[i] gel azāb itme
7. Şehīd-i tīg-i ʿ aşķ-ı yār olmak cāne minnettir
Helāk eylerse ey Rüşdī sen andan ictināb itme

184.

Ġazel-i Neşātī

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

62a

1. Geķdi dil bezm-i şafādan cām-ı şaḥbādan bile

Zevk-i gül-geşt-i emenden verd-i ra' nādan bile

Düşdi ab' a ol kadar zevk-i fenā kim cān-ı dil

Dünyādan degil gedi hālāt-ı ' ubādan bile

3. Oldı dil her mertebe müstağnī-i bezm-i cihān

Cām-ı hāzır ekmese dest Mesihādan bile

Şu' le-i āh ile rūşen hānedir dil eylemez

Ārzū-yı rūşen-i mehden şüreyyādan bile

5. Geldi āhir ab' a istiğnā Neşāti' aşğdan

Gedi vaşl-i yārdan zevk-i temāşādan bile

185.

Ġazel-i Şehri

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. ekdim el luf-ı felekden zevk-i dünyādan bile

Fāriğ oldum anlara ' arz-ı temennādan bile

Hük-m-i istiğnā hamūş itdi zebān-ı h^wāhişim

Kām-ı dünyādan degil mağşūd-ı ' ubādan bile

3. eşm-i giryān-ı niyāze meyl-i nevmīdi ekip

Eyledi a' -ı nazer hūsn-i dil-ārādan bile

Keşti-i derd [ü] ğam olsam günde biñ kere abīb

Çäre-cū olmam müdāvī-i Mesīhādan bile

5. Şöyle dil-gīrim felekden kim baña hem-derd iken
‘ Uzlet itdim ‘ ākıbet Şehri-yi şeydādan bile

186.

Ġazel-i Sa‘ dī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Kesdim ümmīdi o la‘ l-i leb-i terden ğayri
Görmedim mīdede bir neş’e kederden ğayri

Cevr ü tākēt-şikenı şabre taħammül kōmadı
Kalmadı çäre bir iqlīme seferden ğayri

3. ‘ Ālem-i ‘ aşk[1] gör iqlīm-i diyārdır ammā
Geçmiyor anda da hīç sīm ile zerden ğayri

Saña īşār idi yıldız kadar olsa aqçem
Nem var ey māh benim eşk-i seherden ğayri

5. Rūz [ü] şeb kesb-i ma‘ ārifde geçen ‘ ömrüme hayf
Görmedim fā’idesin Sa‘ dī zarar den ğayri

62b

187.

Ġazel-i Rāşid

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Maḥlaş olmaz dile teslīm-i ḳazādan ğayri
Kār-ı takdīre nedir çāre rızādan ğayri

Kim virir reng [ü] ṭarāvet gül-i baĝ-ı edebe
Āb-ı ḥūy-kerde-i ruḥsār-ı ḥınādan ğayri
3. Bil şadākatde olan luṭfi ki bāb-ı Ḥaḳḳa
Mu' temed bedriḳa yoĝ ḳible-nümādan ğayri

Ḥayf yoĝdur yine dūşunda iken kisve-i şer'
Bār 'azmi çeker ādem 'ulemādan ğayri
5. 'Ayb-ı fehmi sūḥeninden mi nedendir sözime
Ḥarf-i tahsīn bulamam daḥl-i becādan ğayri

İttiḥād idemem üstād-ı sūḥendir Rāşid
Ḥazret-i Nābi-yi sencīde-edādan ğayri

188.

Ġazel-i Ḥayālī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Niĝārā bezm-i ḥüsnünde dil-i mestānemiz ḳaldı
Perin yaḳmış cemāliñ şem'ine pervānemiz ḳaldı

Ġarībiñdir anı hoş tut efendi işte biz gitdik
Göñül derler ser-i kūyuñda bir dīvānemiz kaldı

3. Yürek kan oldu hecrinden vücūdum çekdi el benden
Fedā oldu yolına cümlesi bes yā nemiz kaldı

Başımda ‘ aql ise gitdi dil ile cān revān oldu
Ten-i bī-i‘ tibārımda qurı vīrānemiz kaldı

5. H̄ayālī devlet-i bī-i‘ tibār[e] bakmadın gitdiñ
Bize besdir bu kim dillerde bir efsānemiz kaldı

189.

Ġazel-i Āhī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Derd-i hasret o degil kim ola firqet bākī
Derd odur kim ben ölem qala bu hasret bākī

Cān çıkınca hele h̄idmetde bir eksik qomadık
Eger ölmezseñ efendi yine h̄idmet bākī
3. Sīneden geçdi müjeñ zaħmı turur dilde henüz
Çıkdı peykān[1] velī kaldı cerāhat bākī

63a

Bî-vefâdır bu felek ʿışk [u] maḥabbet çok olur
Ne sende ḥüsn ne hod bende maḥabbet bâķī¹⁶²

5. Atdılar şâm-ı cihâne derdini Āhî'niñ
Hep kederler geçer ammâ ne de râhet bâķī

190.

Ġazel-i Ḥayâtî

fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilün

1. Āh ü zârım ol melek-sîmâ bilir bilmezlenir
Râh-ı ʿaşķda kim beni şeydâ bilir bilmezlenir

Şanmañız aḥvâlimi bilmez ser-efrâzım benim
Ol ṭabîbim ḥalimi aʿ lâ bilir bilmezlenir
3. Bunca cevr eyler baña yâr-i sitem-kârım benim
Dîde-i pür-ḥünümü gÿyâ bilir bilmezlenir

Ben ṭarîķ-i ʿaşķda cânâ şehîd-i ğamzeyim
Zaḥmını ol nergis-i şehlâ bilir bilmezlenir
5. Ey Ḥayâtî âh ile yaķsam gerek eflâki hep

¹⁶² Bu mısraın vezni bozuktur.

Çünkü avâzım gül-i ra' nâ bilir bilmezlenir

191.

Ġazel-i Ķabŭlŭ

fe' ilātŭn fe' ilātŭn fe' ilātŭn fe' ilŭn

1. O nezâket o leġâfet o ġarâvet o šafâ
O ġarâfet o fešâġat o belâġat o edâ

O riyâset o siyâdet o sa' âdet o cüdâ
O 'adâlet o 'inâyet o seġâvet o 'aġâ
3. O maġabbet o meveddet o mŭrŭvvet o raġm
O ri'âyet o ġimâyet o šefâ' at o vefâ

O murassâ' o mŭlemmâ' o mušannâ' o lafız
O tebessŭm o tekellŭm o terennŭm o šadâ
5. Nedir ol yâre Ķabŭlŭ bu ġadar 'izzet ile
O teševvŭġ o te' aššuġ o temellŭk o hevâ

192.

Ġazel-i Bâ' iš

mef' ŭlŭ fâ' ilâtŭ mefâ' ilŭ fâ' ilŭn

1. Eyler diyâr-ı yâri iderse sefer mefer
Raġš-i ġayâl 'âšıġı urmuš eger meger

Belde şir̄in dilbere geçmek muḥāl idi¹⁶³

Vuşlet deminde olmasa zerrin kemer memer

63b

3. Berg-i nihāl gonce-i yeşil şāyebān iken

Olmaz çeşminde bülbül-i zāre ḥaṭar maṭar

Zülf-i siyāhı düşse n'ola āteşin ruḥa

Cādū-yı siḥirbāze olur çün şakar maḥar

5. Olmaz ṭariḥ-i kūyma Bā' iş gibi revān

Raḥş-i ḥayāl 'āşıkı urmuş eger meger

193.

Ġazel-i Nāṭık

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Miyāniñ dilberān zerrin kemerlendirmek isterler

O eyvān-ı şafāyı zinet itmekçün kemerlerler

Ṭama' kār oldı ḥübān ṭıfl-ı nevres diyü aldanma

Alurlar naḥd-i cāniñ el-hazer ey dil tamām yerler

3. Vücūdı ḳal' ası sīmīn beden dilberin ey dil

¹⁶³ Bu mısraın vezni bozuktur.

Ḳati muḥkemdurur feth idemez anı İskenderler

Kef-i destimdedir maḳşudı ‘uṣṣāḳıñ hemān Nāṭıḳ

Hemīşe sīm [ü] zer ḳaydındadır zīr aña dilberler

194.

Ġazel-i Kānī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mā‘il olma cāme-i cāha göñül şıḳletlidir

Hırḳa-i fakrı libās it işte ol ḥıffetlidir

Razı ol “*nahnü ḳasemnā beynehum*”¹⁶⁴ taḳdīrine

Eyleyen Ḥaḳḳa tevekkül rütbesi rif‘atlıdır

3. Nīm nān ḥursendesı ol, söyleme hālim şudur

Sırrını setr eyleyip arz itmeyen ‘izzetlidir

Ağlar iseñ gūşe-yi vaḥdetde kimse bilmesin

Dimesinler var ise bir kimseden ḥācetlidir rāb

5. Kānīyā yārān ile ülfetden eyle ihtirāz

Muntazır olma selāma ol daḫi minnetlidir

¹⁶⁴ Kur‘ān-ı Kerim, Zuhuf Sures/32. *Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Onların o Dünya hayatındaki maişetlerini aralarında biz taksim ettik* ve bir kısmını diğlerinin derecelerle üstüne çıkardık ki bazıı bazıının tutsun, çalıştırsın Rabbinin rahmeti ise onların toplayı durduklarından daha hayırlıdır.

195.

Ġazel-i Ülfet

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

1. Cānā ğamiñla ' aşıq-ı āvāre nerdedir
Külhānde mi çeşminde mi bîçāre nerdedir

Sevdā-yı kayd-ı kāküle düşmüş gibi göñül
Olmuş esir leşker-i küffār nerdedir

64a

3. Püskürme hāl-i gerden-i yāri görür mü hiç
Bilseñ ' aceb ki seb' a-i seyyāre nerdedir

' Āşıqdan ey sabā haberin var mıdır senin
Gitmişdi ' arz-ı hāl ile dildāre nerdedir
5. Gelsin yetişsin ' aşıq-ı cān üzer eder hemān
Söyleyin meded o şūh-ı sitemkāre nerdedir

Oldı tabīb nice ümmid-i vişāl ile
Hiç var mı derd-i firqate bir çāre nerdedür
7. Tenhā kalıp çemende ' aceb dir mi ey perī
Ülfet faķir gelmedi gülzāre ' aceb nerdedür

196.

Ġazel-i Ādem

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

1. ' Ālemde ğam kişiye dem-a-dem gelir gider
Ādem var ki ' ālemde ħürrem gelir gider

Her kişiye belā yükini çekdirir felek
Kimdir ki bu cihānda müsellem gelir gider
3. Nergis meger ki bildi vefāsızdır cihān
Bāğın yolında gözleri pür-nem gelir gider

Nevm-i cihāndan aç gözini kendüzüne baĝ
Sen göz yumup açınca bu ' ālem gelir gider
5. Ādem gerek ki adını ' ālemde andıra
' Ālemde ad ğalur Ādem gelir gider

197.

Ġazel-i Hevāyī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Aŝçılardan şiş kebābı istesem şarma çıkar
Gice maṭbaĥdan pilāv istesem zırva çıkar

Gülsitândan bir nerm âvâzeli sâz istesem
Bahtıma yâ dünbelek yâ tabl yâ zurnâ çıkar

3. Yâr ile meyhâneye gitsem şafâ-yı ʿıyş için
Zevkime mâniʿ olur elbette bir ğavgâ çıkar

Defʿ-i şehvet itmege bir tâze oĝlan istesem
Yâ bizim kanbûr ya aĝsaĝ yâ uyuz monlâ çıkar

5. Zevrak-ı kûyında oĝlanuñ bir hâl avâresiyem
Taşakuma oturduruz gelmez yola ursa çıkar

64b

Qalsam oĝlan ile helvâ şöhetinde bir gice
Uyhu yokdur şubha dek elbette bir susâ çıkar

7. Eylesem şöhet ʿavretle nʼidem zen-döst olup
Olsa da tenhâ şoĝak şalma gelir aĝa çıkar

Avlasam tenhâ Hevâyî yâri halvetde o dem
Yanıma engel gelir elbette bir âşinâ çıkar

198.

Ġazel-i Hevâyî

mefʿülü mefâʿilü mefâʿilü feʿülün

1. Yahni yimeden şol şulu çorbâdan uşandık
Uç yire konan tuzlu şalatadan uşandık

Oğlan kovaraķ devr-i maħallâtı unuttuķ
Çamûr olaraq şohbet-i helvâdan uşandık
3. Geçdik küçücükden çelebi ħırfete ammâ
Ol muţlaķa-i nâfile ğavgâdan uşandık

Nâ'ib olalı maħkeme-i şehr ü ħurada
Ĥalk eylediği bîhûde da'vâdan uşandık
5. 'Avret ile oğlanı Hevâyi saña virdim
İbne olalı çoķdan o sevdâdan uşandık

199.

Ėazel-i Niyâzi

mef'ulü mefa'îlü mefa'îlü fe'ülün

1. Terk etdiñ eyâ şeh beni bir bende mi bulduñ
Âvâre yeñi 'aşık-ı efgende mi bulduñ

Ey âyine-ruĥ ħand-i lebiñ vaşfını eyler
Tab'ım gibi bir ũũi-yi ğüyende bulduñ
3. Ĥâk-i rehini yariñ şorar ister isen

Ey bād-ı şabā sen anı yabanda mı bulduñ

Destimde tolu mey göricek yüzime urduñ

İki elimi sen benim kande mi bulduñ

5. Sana kul olur pādişchim hālîş muhliş

‘Älemde Niyāzî gibi bir bende mi bulduñ

200.

Ġazel-i Fazlî

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

1. ‘Ömrüm geçince tırdum kûyında bir selāmeḥ

*Yesser lenā murādı fi'l-‘ömr bisselāmeḥ*¹⁶⁵

65a

Sevdim güzel cüvānı yār ola şandım anı

*Men cerrebe'l-mücerrebe ḥallet bihi'n-nedāmeḥ*¹⁶⁶

¹⁶⁵ (Allahım) Ömrümüzde hayırlısıyla muradımızı ver.

¹⁶⁶ Kim denenmiş bir şeyi tekrar denerse ya da sınanmış birini tekrar sınırsa sonu pişmanlık olur.

3. ʿAşq ehl[i] olan ey dil ehl-i melâmet olur
*Vallâhü mâ raeyte ħubben bilâ ʿalâmeh*¹⁶⁷

Ĥaşr olalım seniñle ey serv-ķaddim gel
*İnni rāyetu dehren min hicrike ʿl-ķıyāmeh*¹⁶⁸

5. Gel ol mürīd Fazlī ʿaşq ile şeyĥ-i cāme
*Ĥattâ tezūķu minhu ke ʿsen mine ʿl-kerʿameh*¹⁶⁹

201.

Ġazel-i Şāzī

mefāʿ ilün mefāʿ ilün feʿ ulün

1. Olup hem-dem yine cānānelerle
Mukārin olduñ ey cānā nelerle

Varam ġam-ĥāneñe bir ġün diyisen
Beni aldatma gel efsānelerle
3. ʿAceb mi āşinā olsam ġamiñla
İdersin şoĥbeti biġānelerle

Deĥāmiñ ĥoķķa-i laʿ līne beñzer

¹⁶⁷ *Allaha yemin ederim ki delaleti olmayan aşk görmedik.*

¹⁶⁸ *Muhakkak ki sıcak kıyamet günü (gibi) bir gün gördüm.*

¹⁶⁹ *Ki kerametlerden bir kase tadasın.*

İçinde zeyn olan dürdânelerle

5. Kulağım diñlemez pendini vâ' iz
Pür olmuş na' re-i mestânelerle

Tehî turma ayak üstünde sâķī
Tolu şun ' aşıķa peymânelerle

7. Beni şahrâ-yı ' aşķda kıoya hem-dem
Ayakdaş olmuşam dīvânelerle

Seniñ şem' -i ruķıñ fikriyle Şâzī
Beraberdır yanan pervânelerle

202.

Ġazel-i 'Ubeydī

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Ne açıldıķ fezâ-yı gülşene gül-pīreherlerle
Ne şalındıķ murâd üzre boy[1] serv-i semenlerle

Faķīr olduķca istiğnâ iderler bilmeziz yâ Rab
Neye varır bizim aķvâlimiz sīmīn-bedenlerle

3. Gidip ' aql ile cân zulf-i yârde kıaldılar gördüm
Dili gönderdim anlara o da kıaldı kıalanlarla

65b

Ġam ile lâle-veş pür-hûn iderler alb-i  uşşâkı
Haadır  aşk [u] meşk etmek haı-ı misk-i Hotenlerle

5. Vefâ eyle diseydiñ incinirler velî bilmezler
 Ubeydî söyleşilmez ha budur ğonce-dehenlerle

203.

Ġazel-i Kâni

mef^u ulü mefâ^u ilü mefâ^u ilü fe^u ulün

1. Nüş-i mey-i gül-günü leb-i câme tıyurma
Büs-ı leb-i yâr it fem-i gül-fâme tıyurma

Nev-bâde içir buse-i la^u l-i leb-i yâr ol
Nâ-puhtelik itme tama^u -ı hâme tıyurma

3.  Azm-i harem-i a^u be-i cân it teni boş o
Tecrid ise maşad eger iħrâme tıyurma

Nâhun-zede-i dest-i kalem eyleme râziñ
Bu hâleti sebbâbe vü ibhâme tıyurma

5. Kâni meye sen tövbelisin şâhidiz ammâ
Zinhâr anı sen şâhid-i ibrâme tıyurma

204.

Ġazel-i Kānī

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Düşer dil āsitān-ı dilbere meyḥāneden soñra
İder bir secde-i İskenderī ammā neden soñra

Der-āgūş eyleyip ḳoḳdum yanaḡun cāme ḥwāb içre
Didi raḥm eyleyip nūş it lelim em nāmeden soñra
3. O mest-i sāġer-i nāziñ elin ayagiñ öpdüm līk
Lebin öpmek ḳatı müşkil iken peymāneden soñra

Niçün raḥm eylemezsin ey cihān-efrüz-ı istignā
Bu deñlü şiveden āzār-ı küstāḥāneden soñra
5. Bu şüret-ḥāne-i 'ālemde yoḳdur cāy-ı asāyiş
'Aceb ḳande gidersin Kānīyā büḥāneden soñra

205.

Ġazel-i Ṭayyār Paşa

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Gözlerim rāhda ol sāḳī gelir ü gelmez
Gelse de sāde gelip sāġer-i memlū gelmez

Nigeh-i mestini der-ḥāṭır idince yāriñ
Gün ḥayāliyle geçer giceler uyḡu gelmez

66a

3. Dil yanar âteşine ‘aşk ile kül olmadadır
Gelmez itfâye lebinden bir içim şu gelmez

Ne gelir bülbüle gülşende fiğândan ğayri
Âh bîhûde ider cânına hoş-bû gelmez

5. Var ise naqd-i hüner şarf idegör ra‘ nâyı
Dür-i yektâ gibi biñ yılda bir inci gelmez

Her zemân hazret-i Tayyâr gibi qadr-şinâs
Girmez erbâb-ı diliñ destine yâ Hû gelmez

206.

Ġazel-i Medhî

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

1. Ol ğonce-dehenden gül-i ra‘ nâ haberim yok
Farq eylemeyiz dîde-i bînâ haberim yok

Yâr bûsesin almış didiler ‘âlem inandı
Bühtânı baña itdiler ammâ haberim yok

3. Ağyâr ile yâr bâde içer şıķılmadılar
Ben görmedim işitmedim aşlâ haberim yok

Yâr zevkiñ unuttum bu serim derdine düşdüm
İtmiş güzelim bâde-i müheyyâ haberim yok

5. Medhî ulına sylemede nkteli szler
Fehm idemedim ben anı hal haberim yok

207.

azel-i Medh

meful mefil mefil feuln

1. Umaa mı girdi yzi enverlediler mi
Yosa o gzel lebleri Kevserlediler mi

Her bezme ourlar seni ey hafz- hsnm
Bir kimse unudmaz ad ezberlediler mi

3. te gibi ryuda yanar dne-i hali
Ol tze yanan micmer[] anberlediler mi

Hma gelicek amzeleri cne okundu
Kim grse didi sinei hanerlediler mi

5. Sylenmek iin azna yr viridi dudaın
Medh yine e arn ekkerlediler mi

208.

azel-i Leyl

meful mefil mefil feuln

1. Didār ile Beykozda gezip hayli yorulдум
Fıstıklıda bir dīde-i bādāme uruldum

Zabt etmez iken beni zencīr-i teselsül
Bağlandum o zülf-i siyeh-kāre tutuldum
3. Bir vech ile mest itdi beni bāde-i lā‘ li
Ta‘rif idemem kendimi bilmem yine n’oldum

Ünsiyetimiz germ olıcağ vaqt-i şitāda
Ol şuh-ı cefā-pişeye istekle şokuldum
5. Ol gonce-femiñ neydi hevā vü hevesiyle
Şular gibi cüş itdim idi şimdi duruldum

Dīdār ile beynimdeki esrār-ı niḥānı
Ketm eyledim ammā yine aḡyāre tıyuldum
7. ‘Arz itmege yok tāketim aḡvālimi Leylā
Dīdār ile Beykozda gezip hayli yorulдум

209.

Ġazel-i Leylā

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Çeşmī gibi mestāne kıyāfet budur işte
Öz cānıma kaşd eyleyen āfet budur işte

Diġġatle nigāh eyleyip ol ŧem^ç -i cemāle
Yandım yine ben sūz-ı ħarāret budur iŧte

3. Gel yanıma pervāne-i ħūsnüm didi ol ŧūħ
Bī-keslere elġāf ü mūrūvvet budur iŧte

Bīgānelere ^ç arz-ı cemāl itse o meh-veŧ
Dünyāda o dem rūz-ı kıyāmet budur iŧte

5. Bir ġün ben o meh-pāreyi aġyār ile ġördüm
Ĥālā çekilen derd ü meŧaġġat budur iŧte

Keyfi bilir almazsa bu maźmūnumı Vāŧıf
İŧ^ç ārıma revnaġ viren ^ç izzet budur iŧte

7. Leylā olup ehl-i hūneriñ ^ç afvına maġrūr
Vāŧıf Bege tanzīre cesāret budur iŧte

210.

Ġazel-i ŧadīġ

mefā^ç īlūn mefā^ç īlūn mefā^ç īlūn mefā^ç īlūn

1. Çerāġ-ı āteŧ-i ^ç aŧġıñ bu sīnemde uyandırdım
İki didem ġamiñla ey benim ġane bulandırdım

67a

Seniñ şem^ç-i ruḥuñ vaşfiñ iderken ey melek-simā
Dilim pervāne-veş nār-1 ğam-1 hicrāne yandırdum

3. Yiter şun dilberā cām-1 lebiñ cür^ç ası şehdinden
Bu gönlüm bezm-i hicrānda helāhil-i zehre kandırdım

Dökülür yaş yirine ḳan dü çeşmimden benim her sāl
Degil zabtı begim mümkün anı başdan bulandırdum

5. Kemend-i zülfi dilberden bu gönlüm olmadı āzād
Dimiş gerdānı Şadīḳa siyeh zülfüm tolandırdım

67b

1284 fī 25 Recep

211.

Dest ile

müfte^ç ilün fā^ç ilün müfte^ç ilün fā^ç ilün

1. Nūr-1 velāyet toyī şāh-1 selāmun^ç aleyk
Şem^ç-i hidāyet toyī şāh-1 selāmun^ç aleyk

Ma^ç den-i iḥsān toyī maḫhar-1^ç irfān toyī
Ḳāmil-i Ḳur^ʿān toyī şāh-1 selāmun^ç aleyk

3. Cām-ı muşaffā toyī şāh-ı mu‘ allā toyī
Maqşad-ı aqşā toyī şāh-ı selāmun ‘ aleyk

Şadr-ı velāyet-penāh bende-i rūy-i to mah
Haşm-ı torā rūy siyāh şāh-ı selāmun ‘ aleyk
5. Hāzret-i hūr rā vedūd mālīk-i mülk-i şehūd
Kāmi‘ -i kibr-i cehūd şāh-ı selāmun ‘ aleyk

Āyet-i muḥkem toyī a‘ lem u aḥkem toyī
Cām toyī cem toyī şāh-ı selāmun ‘ aleyk
7. ‘ Iyd to nevrūz to ṭālī‘ -i firūz to
Māh-ı dīl-firūz to şāh-ı selāmun ‘ aleyk

Bā-heme enbiyā’ āmede der-şafā
Zāhiri bā-Muştafa şāh-ı selāmun ‘ aleyk
9. "Laḥmike laḥmī" nebī goft torā ey velī
Server-i merdān-i ‘ Alī şāh-ı selāmün ‘ aleyk

Dorc-i dūr-i lā fetā bürc-ı meh-i hel-etā
Ente veliyyü’l-velī şāh-ı selāmün ‘ aleyk
11. Mīr-ı velāyet toyī mük-i melāḥat toyī
Ġayet u Ġayet toyī şāh-ı selāmün ‘ aleyk

Bāb-ı şīr-i ḥusrev-i vālā-güher

Mürşid-i ehl-i hüner şāh-ı selāmün ʿaleyk

13. Hāyder-i şaf-der toyī sāķī-i Kevşer toyī
Hwāce-i Kānber toyī şāh-ı selāmün ʿaleyk

Poşt-ı penāh-ı ümem der heme ʿālem ʿAlī
Ez-heme rū muhteşem şāh-ı selāmün ʿaleyk

15. Kāşım miskīn to ber-reh ü ber-dīn to
Bende-i temkīn to şāh-ı selāmün ʿaleyk

212.¹⁷⁰

Kitʿa

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Seyyid-i şādāt-ı ekrem vāriş-i āl-i nebī
Şemʿ-ı mihrāb-ı şerīʿ at hāle-i nūr-i celī

Cāmiʿ-ı feyz-i velāyet hāzin-i sırr-ı ʿAlī
Kıble-i ehl-i haķīkat Hācı Bektāş-ı Velī

213.¹⁷¹

Kitʿa

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

¹⁷⁰ Bu şiir 67b numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

¹⁷¹ Bu şiir 67b numaralı sayfanın derkenarında yer almaktadır.

1. Ne emîriz ne esîriz kerem-i şâhız biz
Sâkin-i künc-i *tevekkeltü alellâhız*¹⁷² biz

Ma-^ç aref sırrını fehm eylemişiz ey Rûhî
Ehl-i şikest değiliz ^ç ârif-i billâhız biz

68a

214.

Ġazel

fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün

1. Ey cemâl-i bezm-gâh-ı ravza-i dârü's-selâm
Şürb-i vaşl-i lebiñ sübhânsın *yuhyi'l-^ç izâm*¹⁷³
- Haymeler kurmuş qaşîñ eṭrâf-ı bâğ-ı hüsnüñe
Gözleriñ çün *ḳâşıratu't-tarfi*¹⁷⁴ *fî zılel-ḥıyâm*¹⁷⁵
3. Ġam beyâbânında âḥir haste diller cân virir

¹⁷² *Allah'a tevekkül ettim.*

¹⁷³ Kur'ân-ı Kerim, Yasin Suresi/78. Ve darebe lenâ meselen ve nesiye halkah, kâle men *yuhyi'l izame* ve hiye remîm: Ve kendi yaratılışını unutup bize misal getirdi: Çürüyüp dağılmış haldeki *kemiklere kim can verecek?* dedi.

¹⁷⁴ Kur'ân-ı Kerim, Saffat Suresi/48. "Ve indehüm kâsırâtu't tarfi in: ve *onların yanında güzel bakışlarını yalnız ona tahsis etmiş, iri gözlü eşler vardır.*" (hapseden bakışlar)

¹⁷⁵ *Çadırların gölgesinde*

Ger müdām irmezse la^ç liñden baña mihr-i müdām

Sāḳiyā peymāne şun *ve innehu 'l-fazlü 'l-^çazîm*¹⁷⁶

Muṭribā çal sazıñı *yağfirleküm yevmi 'l-kıyām*¹⁷⁷

5. Hâḳiyā bu Hâḳ kelāmıñ işidip ervāḥ-ı ḳuds
Didiler fevḳ-i esmāda *mā teḳaddüm fi 'l-keḷām*¹⁷⁸

215.

Ġazel

mef^çülü mefā^çilü mefā^çilü fe^çülün

1. Mecnün-ı Hudā olanı zincîre çekerler
Şol ṭālib-i Hâḳḳ ^çāşığı bir pîre çekerler

Fer^ç iyle bilinir yine ol ^çālemiñ aşlı
Ma^ç nā-yı belîği luṭf ile taḳrîre çekerler
3. Dil derde düşüp istese dîdār-ı Hudâyı
Pîrân-ı ḥaḳîḳat anı tedbîre çekerler

Kāne yekün ile vā^ç iz şu bu olmaz
Bu dersi gören ^çāşığı tefsîre çekerler

¹⁷⁶ Kur'ân-ı Kerim, Bakara Suresi/105. "Vallahu zu'l-fadlil-^çazîm: *Şüphesiz ki O büyük fazilet sahibidir.*"

¹⁷⁷ *Kıyamet günü (Allah) sizi bağışlar.*

¹⁷⁸ *Sözde geçmedi, yani daha önce bundan bahsedilmedi.*

5. Muhyî bilürin dime şakın ʿilm-i ledünnî
Erbâb-ı tarîkat seni taʿbîre çekerler

216.

Ġazel

fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

1. Bezm-i haşşî luţf u ʿahre maḥrem olmuşlاردanız
Her şıfatla zât-ı ʿaşke hem dem olmuşlاردanız

Mûsî-yi Eymen-tırâz-ı naḥl-i Tûr-ı himmete
ʿĀlem-i tecrîde ibn-i Meryem olmuşlاردanız

3. Cürʿ a-i ḥavf u ḥaṭardan pâkdir peymânemiz
ʿİşret-âbâd-ı tevekkülde cemʿ olmuşlاردanız

Ḥâke yüz sürmek şerefdir âfitâb-âsâ bize
Pâyimâl olmaḳda reng-i müslim olmuşlاردanız

5. Şanma ey zâhid bizi kendin gibi âdem kıyâs
Ādemiyyet içre başka ʿalem olmuşlاردanız

Şûretâ biz ser-hüneriz gülşen-i ʿâlemde lîk
Mülk-i maʿnâda müşîr-i ekrem olmuşlاردanız

6b

7. Kūzesin bizden pūr etsin Qāzımā leb-teşneler
Cūy-bār-ı feyz-i ʿ aşka muķsem olmuşlardanız
- Cāy-i nūzhetdir buyursun cümle yārāna sühen
Yine bir tāze-zemīne mülhem olmuşlardanız

217.

Ġazel

mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün

1. Göñül şād ol melūl olma cihānın yoğ u varından
Demi hoş gör çün ʿ āķilsen ne hācet intizāmından
- Bilirsin eski köprüdür bu dehr-i dūne aldanma
Nice biñ şāh ü gedālar geldi geçdi kinārından
3. Çü bilesin ki vāķıfdır nihāndır örtülü Hāķdan
Ne vardır yerde gökde nihān u āşikārından
- Hāķīķat bahrinin ʿ ilmin ne bilsin her řahāretsiz
Ki Cibril-i emīn uçmaz bu deryānın kinārından

5. Nesīmī sırrını uy işit gel cān kulağından
Ki sırrına ‘ayān itmiş ‘Ālī’nin Zülfiķārından

218.

Ġazel

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

1. Kemāl-i ‘aşķ u şevķ derd ü hemm anıñla dildāra
Gözüm giryān özüm ħayrān yüzüm vīrān dil-i şeydā

Nigāh ü ğamze vü çeşm ü müjeñ te’sīr idip oldu
Ciger pāre ser āvāre nāzer fevvāre göz mecrā
3. Ne mümkin rāĥet ü asāyīş ü zevķ ü şafā itmek
Ĥaĥar meşhūd u zer nābūd şerer mevcūd ğam-ı peydā

Meded-res yok ki şūr u fitne vü zulm ü ta‘ dīdin
Cihān teng asumān pūr-jeng ü devrān elem ber-pā
5. Ĥuzūr u emn-i emniyet emel fikri ‘abeşdir kim
Cefā zāhir belā ĥāzır kaçā nāzır felek a‘ dā

Zemāne emīr ü me‘ mūrı sāhib rif‘ at ü cāhı
Mużırr-ı dīn mısr-ı kīn maķarr-ı şeyn ü bed-fermā
7. Zāhīrim dest-ġirim Nā‘ ilī pīrim emīrimdir

Peyember pāye Ḥayder sāye kevser māye mevlānā

219.

Ḳıṭ‘a-i Necātī

mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Diyem Cenāb-ı Ḥazrete yevmü’l-su‘āl eger
Luṭf ile şefkat ile kulundan cevāb ala

Dünyā evine geldik oturduk bir iki gün
Lāyıķ mıdır Kerīm’e konuğdan ḥesāb ala

68b

220.

Ġazel

mef‘ūlü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alī’den
Kim bendesiyem ben buların ḳālu belīden

Dönmem geriye Ḥāricīler başımı kesse
Sīnemde maḥabbetleri vardır ezelīden

3. Cān u dil ile bende olur āl-i Resūle
Her kime ‘ināyet nazeri olsa velīden

A‘mā idi bu dīdelerim oldu çü bīnā
Hak-i reh-i seyyidlere ‘aynım süreliden

5. Çün oldu hayāt-ı ezeli bunlara Seyfī
Cânını fedâ başını top eyleyeliden

221.

Ġazel

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Hâl-i rüyuñ ki süveydā-yı dil ü cânımdır
Küfr-i zülf-i siyehiñ cevher-i imānımdır

Şüver-i ‘aşķe heyūla-yı hasendir cismim
Maħzen-i kenz-i ma‘ārif dil-i vīrānımdır

3. Tūṭī-i mu‘cize-güyem ki mezāyā-yı sühen
Cevher-i mā-şıṭā-yı şāhid-i ‘irfānımdır

Beni bu lāf ile maħcūb idemezsin zāhid
Bāde nūş itme güzel sevme benim şānımdır

5. Kāzımā çille-keş-i şaħt-i kemān-ı ‘aşķım
Hedef-i sehmi-każā sine-i sūzānımdır

Bende-i āl-i ‘abāyım ki Cenāb-ı Hüseyn
Birisī şāhım efendim biri sultānımdır

222.

Muhammes

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Çerh-ı nā-sāzıñ cihānda şanma bir memnūnı var
Herkesiñ kendince biñ zāğ-ı dil-i pür hūnı var
Turre-i Leylāyı dehrıñ şad hezār meftūnı var
Kays-ı yektā şanma dūnyānıñ nice Mecnūnı var
Milket-i 'aşkıñ kemāl-i vüs'at-i hāmūnı var

69a

II

'Arız üzre dağdııp gīsū-yı 'anber nigehiñ
Şaldı bu sevdāya 'uşşākı perişān hāletiñ
Her biri bir reng ile icrā ider[ler] hācetiñ
Zülfü sūnbül hāli fūlfül ruhsārı gül āfetiñ
Gülsitān-ı hūsnüñ ezhār-ı gūnā-gūnu var

III

Tutalım ki şāh-ı hūbānsın vaqūr-ı hūsnile
Āfitāb-ı maṭla' -ı cānsın bu nūr-ı hūsnile
Çok da cevri itme ciger yāre gurūr-ı hūsnile

Tā-be-key cev̄ ü cefā nāz ü sürür-ı h̄üsñile
El-ḥazer kim ʿ aşık-ı zārīñ dil-i maḥzūnu var

IV

Māye-i ḥüsrāndır aşār-ı naḥvet ḡāfile
Ṭavr-ı ḥod-bīnlik yaqışmaz ṭabʿ -ı erbāb-ı dile
Meskenet ʿ arzıyla maḥviyyet gerekdir kāmile
Lāf -ı daʿ vā-yı enāniyyet lāzım ʿ āķile
Herkesin ʿ ālemde biñ mā-fevki bin mādunu var

V

Bir mücessem nūrdur serden ama napardık
Āfitāb-ı ḥüsnünüñ meftūnudur ins ü melek
Bu ṭarāvetle ne mümkün zūlfüne sünbül dimek
Ḳadd-i dil-cūsın cefādır serve teşbīh eylemek
Çünkü serviñ sadece bir ḳāmet-i mevzūnu var

VI

Ravza-i ʿ uşşāķa ḥūn-ı çeşm-i merbūṭ eylemiş
Şūr [u] mātemle sürür u ḡamle maḥlūṭ eylemiş
Her aşiliñ ʿ ādetiñ digerle mazbūt eylemiş
Vuşlet-i cānāne naḳd-i cānı meşrūṭ eylemiş
Pādişāh-ı kişver-i ʿ aşķiñ ʿ aceb ḳanūnu var

VII

Ceyş-i ḡamle Şāķıbā maḥsūr ise pīrāhenim
Ḥamdülillāh ḥāk-i pāy-i Aşafidir meʿ benim

N'ola z̄ib bezm-i 'irfān olsa ŧi' r-i r̄uŧenim
Nāzen̄inler nazmımı ser-z̄ib-i 'ıkd eyler benim
Ṭab' ımıñ muhliŧ nice böyle d̄ür-i mekn̄unı var

69b-71a¹⁷⁹

¹⁷⁹ Mecmuanın bu üç sayfası boştur.

4. BÖLÜM: SEÇME SÖZLÜK

A

ābād: mamur duruma gelmek;

neşelenmek

ābdār: sulu; keskin; nükteli; parlak

a^ʿ dā: düşman

āğuş: kucak

ağzāb: öfkeli

āhen: demir

āher: başka, gayr

aḥz it-: al-, kabul et-

ʿ aqār: mal, mülk

aqrān: yaşıt; emsal

āl: hile, oyun

ʿ alīl: hasta

anqā: Kaf dağında bulunduğu

inanılan efsabevi kuş

ʿ ankebūt: örümcek

ʿ anterī: entari

ʿ ār: utanma

ʿ araḥ: rakı; ter

ārām: dinlenme

ar^ʿ ar: dikenli ardıç ağacı, dağ servisi

aşşı: fayda

-aver: getiren, veren

ʿ aṭā: ihsan, bağış

aṭlas: felek, alem

ʿ aṭifet: karşılık beklemeden verme

ʿ ayş u nūş: yiyip içme

āyende: gelen, gelici

azāde: hür; sıyrılmış

āzar: incitme

ʿ azimet: gitme, gidiş; kararlılık

āzürde: incinmiş, gücenmiş

B

bāde: şarap, mey

bādiye: çöl

ba' de-ezīn: bundan sonra, bundan

böyle

bā 'iş: sebep olan şey

bāl: kanat

bālin: yastık, minder

bām: çatı, dam, kubbe

-bān: gözetici, koruyucu

bār: yük; üzüntü, keder; meyve,

mahsul; defa, kere

bāran: yağmur

başar: görme, göz

bāşıra: görme duyusu

bārū:kale duvarı

bedīd: aşikar

bekā: ölümsüzlük, ebedîlik

bercā: münasip

berehmen: Mecûsî papazı

berk: şimşek

berkit-: sağlamlaştır-

ber-pā: ayakta

beyābān: çöl

bezl et-: bol bol ver-, sarfet-

bidār: uyanık

bīm: korku

bisāṭ: halı, kilim, yaygı; dünya

bister: yatak

bisyār: çok

bizār: bıkmış, usanmış

bühtān: iftira

bünyād: esas, temel; bina

bürc: burç, kale surlarının gerekli

yerlerine yapılan savunma kulesi

bürhān: delil, hüccet

bürrān: keskin

bürüdet: soğukluk

çalık: çarpık

çārüb: süpürge

C

çerde: renk; kara yağız

caḥīm: cehennem

çeşmesār: çeşmesi, pınarı çok olan yer

cāme: elbise

çetr: çadır

cān-ḥırāş: insanın içini parçalayan

cāriḥ: yaralayan kimse

D

cāvidān: ebedi

dād: adalet

cebān: korkak

-dān: bilici, bilen

cebīn: alın

dārāt: debdebe, tantana

celb: kendine doğru çekme

dārū: ilaç

cerb: yağlı, semiz

de^cb: usul, tarz

ceyš: asker, ordu

dehr: dünya; zaman

cisr: köprü

dendān: diş

civān: genç, yakışıklı

derd-mend: dertli

cünbiş: eğlence

destār: sarık

Ç

deşt: çöl

dırāz: uzun

didār: yüz, çehre

dil-efrūz: gönle aydınlık veren

dil-gîr: gücenmiş

dinār: altın liranın dörtte biri olan eski
para birimi

dirāz: uzun

diriġ: esirgeme, kıyamama

dūçār: yakalanmış, tutulmuş

dürd: şarap tortusu

dūzeġ: cehennem

E

ebnā: oğullar

ed^ç iye: dualar

efzāyīş: artma, çoġalma

efzūn: fazla, çok

eġibbā: dostlar

encām: son, nihayet

-endāz: atan, atıcı

endūh: gam, sıkıntı

enfiyye: keyif vermek için burna

çekilen çürütölmüş tütün tozu, burun
otu

erāzil: çok rezil

erre: testere, bıçkı

eşheb: alacalı, akılı karalı

eşrār: şerli, kötü kimseler

evc: doruk

evzā^ç: durumlar

evķār: kuş yuvaları

F

fā^ç iķ: üstün, seçkin

fālye: ağızdan dolma topların
hartuçlarını ateşlemek için kuyruk
kısmalarında bulunan delik

faġte: üveyik kuşu

fāriġ: vazgeçmiş, el çekmiş

ferāmuş: unutma

ferāmuş: unutmama

ferdā: yarın, gelecek

fer^ç: bir kökten bir asıldan ayrılan
kolların her biri

fersūde: eskimiş

firāş: yatak, yaygı

firūze: açık mavi renkli kıymetli taş

fūlfūl: karabiber

fūlk: gemi

G

ğabğab: çenenin alt kısmı

ğam-ğār: üzüntülü

ğarrā: parlak, gösterişli

genc: hazine

gerdūn: dönen; felek

germiyet: sıcaklık

geşt: gezme

ğıbtā-keş: imrenen

ğırre: gururlu, kibirli

giriftār: tutulmuş, yakalanmış

girīz: kaçma, firar etme

giryeye: gözyaşı

ğubār: toz, toprak

ğussa: gam, sıkıntı

gūş et-: dinlemek

gūşt: et

ğudāz: yanma, erime

H

-ğ^wāh: isteyen

ğ^wāhiş: istek, arzu

ğāk: toprak

ğākister: kül

ğalel: bozukluk

ğāmūn: geniş ova, sahra

hānḡah: bir tarikatin diğer tekkelrinin kendisine bağlı bulunduğu merkez durumundaki tekkesi.	hengām: vakit, zaman, mevsim
hār: diken	her i bād ābād: ne olursa olsun
-h ^w ār: yiyen	hercāyī: sözünden dönen
hārīf: sonbahar	hergele: soysuz, terbiyesiz kimse
hārīm: korunan yer	hey ʿet: hāl, durum
hārḡār: yürek sıkıntısı	hezār: bin; bülbül
hāsir: zarar ve ziyana uğrayan (kimse)	-hırāş: tırmalayan
ḡat-āver: sakalı yeni ıkmaya başlayan genç	hırmen:harman
ḡaṡar: tehlike	hışn: sağlam; kale
hāver: doğu, şark	ḡiffet: hafiflik
hāzeb: kız kardeş, baldız	ḡilāl: aralık, ara
helāhil: öldürücü	ḡitān: sünnet etme, sünnet
hem-tā: akran; denk	-ḡīz: kalkan, kaldıran
hemvār: düzgün, muntazam	hödük: anlayışsız, görgüsüz, kaba kimse.
hemvāre: daima	ḡubūr: aşırı sevinç
hemyāze: esnek	ḡuld: süreklilik, ebedilik
	ḡulūs: temiz niyetlilik
	ḡum: küp

ḥumār: içkiden sonra oluşan sersemlik
hali

ḥummāz: kuzu kulağı

ḥurde: ufak, kırıntı

ḥursend: kanaat edici

ḥušk: kuru

hücnet: kusur, ayıp

ḥüddāmiyye: defter kaydıyla muvazzıf
devlet memuru

hüdhüd: çavuş kuşu, ibibik

hümāyün: bir nevi ipekli kumaş; kutlu,
mübarek, padişahla ilgili

I

ıs: sahip

ıkd: gerdanlık; dizi

İ

ibā eyle-: çekinmek

ibhām: gizli tutma; el veya ayak baş
parmağı

ibrām: bıktırıncaya kadar üstüne
düşme

iclās: oturtma

ictināb: sakınma

iġmāz: göz yumma

iḥtirāz: çekinme, sakınma

iḥṭilāt: karşılaşp görüşme

ilticā: sığın-

iltiyām: iyileşme

īmīn: emniyette olan

inā': kap kaçak

incāz: (sözünü) yerine getirme

ineb: üzüm

İrem: cennet bağı

ispir: yırtıcı ve güçlü bir avcı kuşu

işā: akşamla yatsı arasındaki zaman

iş'ār: bildirme

ıřtibāh: şüphe	ķa`il: razı olmuş, boyun eğmiş
˘itāb et-: yor-, zahmet ver-	ķaķnūs: rüzgar estikçe çok delikli
ittihād: birleşme	gagasından nameler çıktığına ve
itķān: sağlamlaştırma	sesinin verdiği şevk ile kendisini
ıtfā: söndürme	yaktığına inanılan büyük masal kuşu.
˘ivāz: bedel, karşılık	kālā: kumaş
iz˘ān: anlayış, kavrayış	kām: arzu, maksat
˘izār: yanak	ķand: şeker
i˘zāz: saygı gösterme, ağırlama	ķānı˘ kanaat eden
	ķarın: yakın
	ķarye: köy
J	ķasāvet: gam, üzüntü
jale: çiy, şebnem	kasem: yemin
jiyān: kükremiş, kızgın	ķasr: köşk, saray
jülīde: karmakarışık, dağınık	ķassām: taksim eden
	ķat˘ : kesmek, durdurmak
K	ķatre: damla
ķabza:tutulacak yer (silah, kılıç)	ķavs: yay
ķadh eyle-: yer-	ķay˘ it-: kus-

kebūter: güvercin	köhne: eski
kec-rev: eğri yürüyüş	kūdek: çocuk
kemīn: az	ķulķule: suyun veya başka bir sıvının ağzı dar bir kaptan dökülürken çıkardığı ses; dalga dalga ortalığa yayılan gürültü, velvele
kepāze: rezil, utanmaz	ķurret: parlaklık
kersele: pezevenk	kūze: testi
kesān: kimseler	kūhen: köhne, eski
kesel: gevşeklik, tembellik	kūhl: sürme
ketm eyle-: gizli tut-	kūmeyt: kırmızı şarap; koyu doru at
kettān: keten	kūnc: köşe
kevkeb: yıldız	kūşād: açılış, açma
kevn: olma, mevcudiyet	kūşāde: açık, ferah
ķıbtī: çingene	
ķıllet: azlık	
ķırṯās: kağıt	
ķıyye: okka, 400 gramlık ağırlık ölçüsü	L
kilk: kalem	lāşe: leş
ķişver: memleket, ülke	leb-rīz: taşacak kadar ağzı dolu
ķizb: yalan	lerzān: titreyen

lü 'lū': inci, lülü taşı

me 'cūr: ecir ve mükafata nail olan

me 'men: sığınılacak yer

M

mağz: beyin, akıl

mekr: hile, aldatma

melāl: üzüntü, keder

mabeyn: iki şeyin arası

melūl: boynu bükük, mahzun

madūn: emir altında olan kimse

menār: minare

maḥfī: saklanmış

menfūr: nefret edilen, iğrenç

maḥlū': tahtından indirilmiş

mengū: küpe

māhiyye: aydan aya ödenen maaş

menīş: huy, tabiat

maḳal: söz

menzil: konak yeri; varılacak yer

maḳar: oturulan yer, mesken

merdüm-āzār: insanı inciten

maḳdem: gelme, geliş

mertebānī: açık yeşil renkte çok

mākis: durup dinlenen, soluklanan

kıymetli tas, çanak çömlek

manca: yiyecek

meskenet: miskinlik

maḳar: yağmur

meḳāf: Kâbe veya Kâbe gibi etrafında

dönülerek ziyaret edilen, tavaf edilen

mebānī: yapılar, binalar

yer

mecrā: suyun aktığı yatak

mezāyā: meziyetler

me'ālī: şerefler, yüce ve üztün

mezellet: hakirlik, alçalma

dereceler

mez̄mūm: yerilmiş, ayıplanmış

micmer: içinde tütsü yakılan kap,
buhurdan

micret: diş pasını veya diş taşlarını
temizlemeye, kazımaya yarayan dişçi
aleti

mih: büyük, ulu

miḥnet-keş: sıkıntı çeken

mikrāz: makas

mir^ʿāt: ayna

mīš: koyun

miyān: bel; orta, mabeyn

mu^ʿallā: yüce

muḡ-beçe: Şarap dağıtan kimse,
Mecûsî tapınaklarında görevli olan
çocuk

muḥtel: bozuk

muḳtezā: lazım gelen şey

muntazır: bekleyen

muraşşā^ʿ : mücevherle bezenmiş

murḡ: kuş

mūris: veren, miras bırakan kimse

muşirr: ısrarcı

muttāşıl: daima

mużmer: saklanmış, gizlenmiş

mübtezel: değersiz, aşağılık

mücāzāt: cezalandırma

mūdām:daima

mūdārā: kin ve düşmanlığı örtüp dost
gibi görünme

müdde^ʿ ā: iddia edilen

müje: kirpik

mülḥid: Allah'ı inkar eden

münteḥāb: seçilmiş, güzide

mürā^ʿ at: saygı ile koruyup gözetme

N

nābūd: var olmayan, yok olan

nāfe: misk ahusu denilen ceylanın
göbeğindeki içi misk denilen güzel
koku ile dolu kese

nāgehān: birdenbire, ansızın

nāib: vekil

nāle: inleme

nān: ekmek

naḥl: hurma ağacı

nāḳūs: kilise çanı

nefy: sürgün et-

nehār: gündüz

nemek: tuz

nev-reste: yeni hasıl olmuş

nevā: ses

-nevāz: okşayan, okşayıcı

nevāziş: okşama, gönül alma

nezzāre: bakma, bakış

nigerān: bakan, seyreden

nihād: huy, tabiat

nīk(ū): iyi, güzel

nirān: ateş

nisyān: unutma

nizā‘: çekişme, kavga

nizār: zayıf

nīze: mızrak, süngü

nüh: dokuz

nümāyiş: gösteri

nūḳūḍ: paralar, nakitler

nūzhet: iç açacak, insana ferahlık

veren yerlere gitme, teferrüc

O

oñ-: iyileş-

P

palan: semer

pālūde: nişastalı tatlı, su muhallebisi

pāmāl, payimāl: ayaklar altına alınmış

pelīd: murdar, alçak kimse

penbe: pamuk

per: kanat

perestiş: tapma

pertev: ışık, parlaklık

pervaz: uçma

perverde: beslenmiş, büyütülmüş

pesendīde: beğenilmiş, seçilmiş

pey: arka, iz; teminat

peyām: haber

peykān: okun ucundaki sivri demir,

temren

peykār: savaş

peyker: yüz, surat

peyrev: arkasından, izinden giden

peyveste: ulaşmış, vasıl olmuş

pīçīde: kıvrılmış, bükülmüş

pīr-i muğān: meyhaneci

pirāhen: iç gömleği, gömlek

pīrūze: firūze, mavi renkli değerli bir taş

pistān: meme

R

rāh, reh: yol

raḥşān: parlak

raḥşende:parlayan

ravza: bahçe

reh-yāb: yol bulan

rencūr:hasta

reste: kurtulmuş

reşk: kıskanma, haset

revīş: yürüyüş

revnaç: göz alıcı güzellik, parlaklık, letafet

revzen:pencere

reyb: şüphe

rīg: salya

rīṣin: iplik

riṣte: iplik

riḳḳat: incelik

riyā: iki yüzlülük

rīze: kırıntı

ruḥ: can, manevi cevher

ruḥ: yanak

ruḥsār: yanak;yüz

rübūde: kapılan, kapılmış olan

rū'ūs: reisler

S

ṣad: yüz

sādāt: seyyitler

ṣadme: hızla vurma; beklenmedik sıkıntı

saḥn: düzlük

ṣaḥbā: şarap

ṣa'īd: yükselen

sāḳ: baldır

sāl: yıl

sālūs: iki yüzlü, riyakar kimse

sāmān: servet; huzur; düzen

ṣaṅṭūr: tellerine iki küçük topmakla vurulmak suretiyle çalınan kanuna benzer çalgı

ṣavāb: doğruluk

ṣa' ve: kuyruk sallayan kuş

sebbāb: çok küfür eden

sehm: ok

sem: zehir

sencīde: tartılmış, ölçülmüş

seng: taş

-serā: terennüm eden, söyleyen

ser-āğāz: başlamak

ser-nigūn: ters dönmüş, tepe taklak

serencām: bir iş, bir durum veya olayın iyi ve kötü sonu, akıbet

sergeşte: başı dönmüş

süver: sureler

sevād: siyahlık

şıklet: ağırlık

Ş

şih: demir şiş, kebab şişi

şādī: sevinç, mutluluk.

sihr-āferīn: sihir yaratan, büyü yapan

şāne: tarak

silik: inci, boncuk dizilen ip

şeb-gīr: gece tutan, sabahlayan

sīm: gümüş

şehbāz: iri ve beyaz doğan kuşu

simāt: işaretler, alametler

şekvā: şikayet

sipih: gök, sema

şenk: neşeli, kıvrak

sirişk: gözyaşı

şerer: kıvılcım

sirqat: hırsızlık

şermende: utanılacak bir iş yapmış

sivāk: sürterek ovalama

şetāret: sevinç

suhte-gān:kaba sofular

şeyn: kusur, ayıp

sūd: fayda

şikār: av

sūzīş: yanma

-şiken: kıran

sūhen: söz

şīr: aslan

sūtūde-şiyem: övülmeye değer

şitābān: koşan, acele eden

nitelikleri olan

şūrīde: perişan

süvār: ata binmiş kimse

-şümār: sayan

ṭarīḳ: yol

ṭavḳ: gerdanlık

T

tār: iplik; tel

ṭaʿām: yemek, aş

tārik: karanlık

ṭaʿān: çok kusur bulan, ayıplayan

taʿyīb: ayıplama

ṭab: güç, kuvvet

tebdil: değiştirme, başka şekle sokma

ṭabʿ: tabiat, huy

Tefvīz: Her işini Allah'a bırakma ve O'nun yaptığı her şeyi gönül hoşluğu ile karşılama.

tā-be-key: ne zamana kadar

teġāfūl: anlamazlıktan gelme

tābiş: parlama, parlayış

ṭabl: davul

tehi: boş, yalnız

ṭaʿn: kınama

teġāʿūd: emekliye ayrılma

ṭāʿif: etrafını dolaşp dönen, tavaf eden (kimse)

tekdīr: bulandırma; azarlama, paylama

ṭahrīr: köleyi azad etme

telḩ: acı

ṭaḩvīf: korkutma

tesliyet: teselli

ṭaġrīr: ifade etme, beyan etme

teşne: susamış

ṭarāvet: tazelik, körpelik

teşnī: ayıplama

ṭareb: sevinç ve şenlik

teşvīş: karıştırma

ṭārem: kubbe, kümbet

tevcih: belirli bir yöne çevirme; bir kimseye bakma; bir kimseye hitap etme

tiġ: kılıç

tilāvet: Kur'an'ı güzel sesle ve kurallara göre okuma

tīşe: balta

töhmet: suçlama,

turre: alna düşen saç

ṭūṭī: dudu kuşu

tüvān: güç, kuvvet

U

ʿuḡde: çözülmesi zor mesele, düğüm

ʿulyā: çok yüce, yüksek

ʿunf: şiddet, sertlik

ʿunnāb: hünnap

Ü

üftāde, fütāde: düşmüş

ülfet: alışma

ünsiyet: yakınlık

ʿüryān: çıplak

üştür: deve

V

vāfir: çok bol

vālā: yüce, yüksek

vālih: şaşırması

verziş: çalışma, sa'y

Y

-yāb: bulan

yeksān: dümdüz

ye's: şiddetli üzüntü, keder

yāver: yardımcı

Z

za' f: zaaf, irade zayıflığı

zağ: karga

zaḥm: yara

zebūn: güçsüz, zayıf

zemm: yerme

zemmām: dedikoducu

zemistān: kış mevsimi

zemzeme: nağmeli ses

zenbūr: eşek arısı

zer-bafte: altından örülmüş

zevraḥ: kayık

zevraḥçe: küçük kayık

zībende: süslü

zibidi: yersiz ve zamansız davranan

kimse

zillet: hakirlik

zinhār: aman, sakın

zīr: alt, alt taraf

zīver: süs

zūr: kuvvet; yalan

zūlbiyye: un çorbası

5. BÖLÜM: ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Ādem 22/60, 40/2, 162/1, 163/4, 196,
196/1, 196/5, 216/5.

Āhi 189, 189/5.

Aḳbaba 112/1.

Aḳdeniz 29/90, 105/5.

Allāh 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5, 9/1, 9/2,
9/3, 9/4, 9/5, 9/6, 9/7, 9/8, 9/9, 9/10,
9/11, 9/12, 9/13, 9/14/, 9/15, 9/16,
9/17, 9/18, 10/26, 11/28, 60/5, 61/1,
156/1.

‘Alī 10/6, 211/9, 211/14, 212/2, 220/1.

Arnabud Karyesi 22/11.

Arnabud Köyi 22/12.

‘Aşım 18, 18/5.

‘Aṭṭār 1

Ayazma 22/56.

Bābil 123/1.

Bahāyī 164, 164/5.

Bā‘ iş 192, 192/5.

Bāḳī 96, 96/5, 97, 97/5, 98, 98/5, 99,
99/5, 100, 100/5, 101, 101/5, 102,
102/5, 103, 103/5.

Baṭalimanı 22/18.

Bebek 22/14.

Beglerbegi 22/49.

Belīg 29, 117, 117/6, 118, 118/7, 119,
119/7, 120, 120/7, 121, 121/5, 122,
122/7, 123, 123/7, 124, 124/6, 125,
125/5.

Beykoz 22/35, 208/1, 208/7.

Beytü’l-Ḥazen 6/2.

Büyükdere 22/23.

Cem 115/5.

Çengel 22/48.

Cevrī 166, 166/5.

Ceyhün 33/3.

Cibril 217/4. Fenni 22/2, 22/66.
Çorlu 29/1. Feyzî 160, 160/5.
Çubuqlı 22/39. Fındıklı 22/4.
Cum'â 29/17. Fıstıklı 208/1.
Dâniş 31, 31/5. Fıtnât 113, 113/5.
Degirmenlik 22/32. Fużulî 138, 138/5, 139, 139/6, 140,
140/5.
Emrî 177, 177/5. Ğalaṭa 22/1.
Es'ad 150, 150/5, 151, 151/5, 152, Ğâlib 20, 20/5.
152/5, 153, 153/5, 154, 154/5, 155, 155/5, 156, 156/5, 157, 157/5.
Eymen 216/2. Gökşu 14/I, 22/43.
Eyyüb 22/47. Güzelhişâr 69/1.
Fahri 176/5. Haccâc-i Zâlim 30/1.
Fâzıl 9/16, 10/8, 11/36, 12/5, 52/6, Hâcî Bektâş-ı Velî 212/2.
56/5, 59/5. H'âce-i Kânber 211/13.
Fazlî 200, 200/5. Hafîd 170, 170/5.
Fazda 22/28. Haḫ 13/8, 214/5, 217/3.
Fehîm 11/13, 126, 126/5, 127, 127/5, Hâkî 214/5.
128, 128/6. Hallâḫ-ı Ezel 58/5.
Felâton 30/2. Harem İskelesi 22/60.

Hāricī 220/2.	Hülāgü Han 104/1.
Hārūt 116/3, 123/1.	İsa 126/1, 168/1.
Hasenkalfa 22/13	İslām 11/34, 160/5, 172/4.
Hāşim 27, 27/5.	İhsāniye 22/58.
Huşmet 108, 108/5, 109, 109/5, 110, 110/5, 111, 111/5, 112, 112/5.	İncirli 22/37.
Hayālī 188, 188/5.	İşfaḥān 69/2.
Hayātī 190, 190/5.	İskele-yi Hünkār 22/33.
Haydarpaşa 22/62.	İstavroz 22/50.
Hayder 211/13, 218/7.	İstinye 22/20.
Hevāyī 171, 171/8, 197, 197/8, 198, 198/5.	Kānī 197, 197/5, 203, 203/5, 204, 204/5.
Hişār 22/16, 22/42.	Kefeli Karyesi 22/24.
Horūzlık 22/16.	Kerīm 219/2.
Hōten 202/4.	Kevşer 211/13.
Hū 22/13, 106/4, 146/2, 205/6.	Kurıçeşme 22/10.
Hudā 1/4, 1/7, 11/15, 12/4, 13/4, 13/5, 13/9, 102/5, 103/5, 215/1.	Küçükşu 22/44.
Hüseyn 221/6.	Ḳabataş 22/6.
	Ḳabūlī 191, 191/5.
	Ḳadıköy 22/63.

Çanber 211/13.	Leylā 33/3, 47/2, 80/5, 98/3, 138/3 , 151/1, 208/7 , 222/1.
Çandehār 69/2.	
Çandilli 22/45.	Leylā (Hanım) 208, 208/7, 209, 209/7.
Çanlıcağ 22/40.	Loğmān 136/1.
Çaraaş 22/27.	Mārūt 123/1.
Çāşım 211/15.	Mecnūn 16/4, 28/5, 33/3, 151/1.
Çāzım 221/5.	Medhī 167, 167/5, 206, 206/5, 207, 207/5.
Çağnūs 119/7.	Meryem 168/1, 216/2.
Çavakyeli 22/30.	Mesih 115/1, 184/3, 185/4.
Çavağbağçesi 22/61,	Mezāki 179, 179/5.
Çayalar 22/15.	Mirgūn 22/19.
Çayş 222/I.	Mirrih 40/1.
Çulelibağçe 22/47.	Moda 22/64.
Çur'an 211/2	Muhibbi 158/5, 159, 159/5.
Çuzguncuğ 22/51.	Muhyi 215/5.
Çızbağçesi 22/65.	Mūm-hānede 22/2.
Çızkulesi 22/59.	Muşafā Paşa 11/21
Lem'ī 16 , 16/4,	Muslim 11/20.

Nābī 23, 23/5, 73, 73/5, 74, 74/5, 75,
75/5, 76, 76/7, 77, 77/5, 78, 78/15, 79,
79/6, 80, 80/5, 187/6.

Naḥīfī 129, 129/7, 130, 130/7, 131,
131/7, 132, 132/6.

Nā' ilī 218/7.

Nāmī 174, 174/5,

Nāṭıķ 193, 193/4.

Necātī 219.

Nedīm 18/5, 33, 33/5, 104, 104/7, 105,
105/8, 106, 106/5, 107, 107/5.

Nef' ī 141, 141/5, 142, 142/5, 143
,143/5.

Nesīmī 117/5.

Neṣātī 184, 184/5.

Neṣ'et 20, 20/5.

Nev' ī 144, 144/5, 145, 145/5, 146,
146/5, 147, 147/5, 148, 148/5, 149,
149/5.

Niyāzī 199, 199/5.

Ortaköy 22/9.

Paşabağçe 22/38.

Paşalimanı 22/52.

Pertev 17, 17/5.

Rab 9/5, 24/1, 24/2, 24/3, 24/4, 24,5,
26/5, 91/1, 170/4, 202/2, 220/1.

Rāğīb 81, 81/5, 82, 82/8, 83, 83/6, 84,
84/5, 85, 85/6, 86, 86/7.

Raḥmī 28, 28/5.

Rāmiz Paşa 30, 31/5.

Rāsiḥ 27/5, 62, 62/6, 63, 63/10, 64,
64/5, 65, 65/5,

Rāşid 9/4, 187, 187/6,

Resūl 220/3,

Revnaķ 161, 161/5.

Rūhī 213/2.

Rūm 31/4.

Rūmili 22/26.

Rüşdī 183, 183/7.

Şābit 66/12, 72/7, 87/5, 88, 88/5, 89,
89/5, 90, 90/5, 91, 91/5,

Şadîk 210, 210/5.	Şemsî 13, 13/9, 14, 14/5.
Sa' dî 186, 186/5.	Şemsîpaşa 22/54.
Şâ'ib 81/5.	Şeref-âbâd 22/55,
Saķız 105/2, 105/7.	Şevket 81/5.
Şalacaķ 22/57.	Seyfî 220/5
Şalıpazarı 22/5.	Şeytân Akındısı 22/17.
Şarıyâr 22/25.	Şinâsî 180/ , 180/5,
Şâķıb 222/7.	Şühî 175, 175/5.
Sırrî 168/5, 182/ , 182/7,	Şarabya 22/22.
Şovukşu 22/29.	Şâlib 165, 165/5,
Sitânbul 37/4	Şayyâr 205/5.
Sulţân Selîm 10/8, 11, 11/12.	Şiĝî 24/5.
Sulţâniye 22/36.	Şıflî 21, 21/4.
Şun'î 169, 169/5.	Şobhâne 22/3.
Süleymân 11/11, 158.	Şolmabâĝçe 22/3.
Şâzî 201, 201/8.	Ülfet 195/ , 195/7
Şefîk 181, 181/6,	Ümmetî 23, 23/5.
Şehrî 18 , 185/5.	Üsküdâr 22/53.

Vāşıf 32/ , 32/7, 34, 34/9, 35, 35/7,
36, 36/7, 37, 37/7, 38, 38/6, 39, 39/6,
40, 40/7, 41, 41/6, 42, 42/6, 43, 43/6,
44, 44/8, 45, 45/8, 46, 46/5, 47, 47/5,
48, 48/9, 49, 49/7, 50, 50/6, 51, 51/7,
53, 53/9, 54, 54/7, 55, 55/5.

Vāniköy 22/46.

Vehbī 66, 66/12, 67 , 67/5, 68 , 68/7,
69 , 69/7, 70, 70/7, 71, 71/6, 72, 72/7,

Vehbī 19, 19/5, 66, 66/12, 67, 67/5,
68, 68/7, 69, 69/7, 70, 70/7, 71, 71/6,
72, 72/7.

Veysi 162, 162/5, 163, 163/5.

Ya' kûb 28/3, 101/5, 140/1.

Yalıköyü 22/34.

Yaḥyā 178/ , 178/5.

Yeñiköy 4/2, 22/21.

Yezdān 11/17, 11/20.

Yezid 35/6.

Yūsuf 25/1, 28/3, 145/3.

Yūsuf-ı şānī 101/5, 133/2.

Zūlfikār 217/5.

Zürefā Körfezi 22/41.

SONUÇ

Millet Kütüphanesi Ali Emirî Kitaplığı MNZ 560 numarada kayıtlı olan şiir mecmuası 14. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar çeşitli tarihlerde yaşamış olan 81 farklı şaire ait 11 farklı nazım türünde kaleme alınmış 222 adet şiirden oluşan bir eserdir.

Bu tezin giriş kısmında mecmua hakkında bilgi verilmiş, üzerinde çalıştığımız mecmuanın genel özellikleri, imla özellikleri ve nüsha tavsifi ele alınmıştır. Birinci bölümde mecmuanın içerisinde şiiri ya da şiirleri yer alan şairlerin hayatları ve mecmuadaki şiirlerinin özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde eser, şekil ve muhteva açısından detaylı bir incelemeye tabi tutulmuştur. Üçüncü bölümde ise mecmuanın transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir. Bu çalışma neticesinde ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler aşağıdadır.

1) Eserde bugün elimizde yayımlanmış divanı olan önemli şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri tespit edilmiştir. Tespit edilen Bâkî, Vehbî ve Esad-ı Bağdadî'ye ait birer gazel Nedîm'e ait bir terakib-bent ve Belîğ'e ait bir berber-nâme araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

2) Şuara tezkirelerinde sadece hayatı hakkında kısa bilgi verilen, bazen divan kaleme aldığı fakat günümüze ulaşmadığı ya da sadece şiir yazdığı bilgisine ulaştığımız, kısacası elimizde divanı olmayan Revnak, Tiğî, Tıflî, Ümmetî, Ülfet, Şefik ve Hayâtî gibi şairlerin şiirleri bu mecmua vasıtasıyla bulunmuş transkribe edilerek günümüze kazandırılmıştır.

Mecmualarda bu gibi tezkirelerde yer almayan fakat hayatları hakkında bilgiye ve şiir örneklerine rastlayabileceğimiz çok sayıda şairin olması muhtemeldir. Bu açıdan kütüphanelerdeki başta şiir mecmuaları olmak üzere tüm mecmuların okunması ve tespit edilen yeni bilgilerin edebiyat tarihlerine eklenmesi Klasik Türk Edebiyatı çalışmaları açısından gerekli ve önemlidir.

3) Derleyeni belli olmayan bu mecmuada yer alan şiirlerin konu bakımından genel özellikleri göz önüne alındığında, 19. yüzyılda derlenmiş olduğunu bildiğimiz bu yazmanın penceresinden dönemin edebî temayülü hakkında çıkarımlar yapmak mümkündür. Özellikle mecmuada sayı bakımından çoğunlukta olan 18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılda yaşamış şairlerin kaleme aldığı şiirlere bakıldığında kullanılan mazmunların ve kelime kadrosunun klasik şiir anlayışından uzaklaşmaya başladığı söylenebilir.

Metindeki Hevâyî, Fâzıl ve Vâsıf tarafından kaleme alınmış üç şiir başta olmak üzere bir çok şiirden yola çıkarak dönemin edebi akımları ve sanat anlayışı hakkında yapılabilecek en genel çıkarım dönem şairlerinin ve okuyucularının klasik şiir anlayışında bozulmalar ve sapmalar olduğudur.

4) Bu maddeler bağlamında mecmuaların Eski Türk Edebiyatı açısından oldukça önemli kaynaklar olduğu görüşü sağlanmıştır.

5) Bu tez ile üzerinde çalıştığımız şiir mecmuasının Klasik Türk Edebiyatındaki yeri ve önemi ile bu edebiyata katkıları ortaya konulmuştur.

KAYNAKÇA

- Ahdî: **Gülşen-i Şu‘arâ**, haz. Süleyman Solmaz, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 2005.
- Ak, Coşkun: "Bağdatlı Rûhî", **DİA**, C. 35, s. 205-206.
- Ak, Coşkun: **Muhibbî Divânı İzahlı Metin Kanunî Sultan Süleyman**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 1997.
- Akkuş, Metin: "Nef î", **DİA**, C.32, s. 523-525.
- Akkuş, Metin: **Nef î Divanı**, Ankara, Akçağ Yay., 1993.
- Akün, Ömer Faruk: "Fitnat Hanım", **DİA**, C.13, s. 39-46.
- Arif Hikmet: **Tezkire-i Şuarâ İnceleme, Çeviriyazı, İndeksli Tıpkıbasım**, haz. Prof. Dr. Sadık Erdem, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yay, 2014.
- Arslan, Mehmet: **Leylâ Hanım Divânı**, Ankara, Akçağ Yay., 2003.
- Arslan, Mustafa: **Muhyî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı**, Ankara, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi, Ankara 2006.
- Arslan, Ömer: **Ubeydî Divânı (Metin ve İnceleme)**, İstanbul, İstanbul Üniv. SBE Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Âşık Çelebi: **Meşâirü’ş-Şu‘arâ (İnceleme-metin)**, haz. Prof. Dr. Filiz Kılıç, İstanbul, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay., 2010, c. 3, s.1187-93.
- Aşkar, Mustafa: "Niyâzî-i Mısrî", **DİA**, C.33, s.166-169.
- Avcı, İsmail: "Kırımlı Abdullah Râmiz Paşa ve Divançesi", **Turkish Studies**, Vol.9/3, Ankara Winter 2014, s. 169-187.

- Ayan, Hüseyin: **Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni**, Erzurum, Erzurum Atatürk Üniversitesi Yay., 1981.
- Ayan, Hüseyin: **Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Ankara, Akçağ Yay., 2013.
- Aydemir, Yaşar: "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü Ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları**, Volume 2/3 Summer, s.123, Ankara 2007.
- Aydiner, Mesut: "Râgıb Paşa", **DİA**, C. 34, s. 403-406.
- Bardakçı, Ramazan: **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı ve Külliyatı)**, Ankara, Ankara Üni. SBE Doktora Tezi, 2007.
- Beyânî: **Tezkiretü's-şu'arâ**, (Çevrimiçi)
haz. Aysun Sungurhan Eydurhan, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10732,girispdf.pdf?0>, Erişim tarihi: 15.05.2015.
- Bilgin, A.Azmi: "Nesîmî", **DİA**, C.33, s. 3-5.
- Bilkan, Ali Fuat: **Nâbî Divanı**, Ankara, Akçağ Yay., 2000.
- Birgören, Hamdi: **Dâniş Dîvânı İnceleme-Metin**, Ankara, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Bursalı Mehmed Tahir: **Osmanlı Müellifleri I-II**, İstanbul, Matbaa-i Amire, H.1333.
- Çakır, Zehra Vildan: **Hevâyî (Abdurrahman, Kubûrî-zâde) Dîvânı'nın Tenkidli Metni ve İncelemesi**, Edirne, Trakya Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Çaldak, Süleyman: **Rûznâme-i zâde Şinâsi Dîvânı (Metin-Dizin)**,

- İstanbul, Aktüel-Alfa Yay., 2005.
- Çetin, İsmail: **Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, edebi şahsiyeti ve divanının tenkitli metni)**, Elazığ, Fırat Üni. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1993.
- Demirel, H.Gamze: **18.Yüzyıl Şairlerinden Belig Mehmed Emîn Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tahlil)**, Elazığ, Fırat Üni. SBE Doktora Tezi, 2005.
- Demirel, Şener: **Şehrî Hayatı, Sanatı, Divânı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili**, Elazığ, Fırat Üni SBE Doktora Tezi, 1999.
- Dilçin Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara, TDK Yayınları, 2009.
- Duman, Mehmet Âkif: **Fâzıl Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, Sivas, Cumhuriyet Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Ekici, Hatice: **Sahhaf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, Balıkesir, Balıkesir Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Erdem, Melike: **Bursalı Tâlib ve Divanı Tenkitli Metin ve İnceleme**, İstanbul, Boğaziçi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 1994.
- Eroğlu, Süleyman: **Sadık Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, Bursa, Uludağ Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Esrar Dede: **Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye**, haz. Dr. İlhan Genç, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 2000.
- Fatin Davûd, **Hâtimetü'l- Eşâr (Fatin Tezkiresi)**, (Çevrimiçi)
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10736,metinpdf.pdf?0>

Erişim Tarihi: 01.01.2015. s.284-287.

- Gürbüz, Mehmet: "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, İstanbul, Turkuaz Yay., 2012, s. 97-113.
- Gürel, Rahşan: **Enderunlu Vâsıf Divanı**, İstanbul, Kitabevi Yay., 1999.
- Güzelbey, C.Cahit: **Birecik Şairleri**, Gaziantep, Elif Ofset Baskıcılık, 1988.
- Haşmet: **Haşmet Külliyyatı (Çevrimiçi)**
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10617,girisvemetinpdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 27.04.2015.
- İnal, İ. M.Kemal: **Son Asır Türk Şairleri I-II-III-IV**, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 2000.
- İpekten, Haluk: **Bâki Hayatı Sanatı Eserleri**, Ankara, Akçağ Yay., 2004.
- İpekten, Haluk: **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, İstanbul, DergahYay., 2006.
- İpekten, Haluk: **Fuzûlî Hayatı Sanatı Eserleri**, Ankara, Akçağ Yay., 2005.
- İpekten, Haluk: **Nâilî Hayatı Sanatı Eserleri**, Ankara, Akçağ Yay., 2004.
- İpekten, Haluk: **Nâ' ilf Divanı**, Ankara, Akçağ Yay., 1990.
- İpekten, Haluk: **Şeyh Gâlib Hayatı Sanatı Eserleri**, Ankara, Akçağ Yay., 2010.
- İpekten, Haluk v.d.: **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 1988.
- İsen, Mustafa: "Âhî, Benli Hasan", **DİA**, C. 1, s. 527.

- İsmail Belig: **Nuhbetü'l-Âsâr li Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr**, haz. Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yay., 1999.
- Kaçalin, Mustafa: **Ahi Divanı**, (Çevrimiçi)
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0>, Erişim Tarihi:27.04.2015.
- Kadıoğlu, İdris: **Es' ad-ı Bağdâdî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Malatya, İnönü Üni SBE Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- Kaplan, Mahmut: **Hikmet Şairi Yusuf Nâbî**, Ankara, Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., 2012.
- Karacan, Turgut: "Sâbit", **DİA**, C.35, s. 349-350.
- Karahan, Abdülkadir: "Enderunlu Vâsıf", **DİA**, C.11, s.189-190.
- Karatay, Halit: **Hattat Dîvân Şairleri**, Ankara, Akçağ Yay., 2008.
- Karavelioğlu, Murat A.: **Mecmû' a-i Kasâ' id-i Türkiyye**, İstanbul, Titiz Yay, 2011.
- Kaya, Bayram Ali: **Neşâtî**, İstanbul, Şule Yay., 1998.
- Kaya, Bayram Ali: "Veysî", **DİA**, C. 43, s. 76-77.
- Kılıç, Atabey: "Mecmua Tasnifine Dair", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatını Kırkambarı**, İstanbul, Turkuaz Yay., 2012, s.75-96.
- Kınalı-zâde Hasan Çelebi: **Tezkiretü's-şu' arâ (I-II)**, haz. Aysun Sungurhan Eyduran, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989.

- Koç Acar, Gülmedine: **Hafid Dîvânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**,
Sivas, Cumhuriyet Uni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Köksal, M. Fatih: "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi**,
Ankara 2009, sy.50, s. 77-135.
- Kurtoğlu, Mehmet: "Şair Sâkîb Efendi Hayatı, Vakfiyesi ve Vakfettiği Kitaplar",
Vakıflar Dergisi, sy. 35, s. 107-154.
- Kut, Günay: "Mecmua" **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C. 6,
İstanbul, Dergah Yay., 1986, s. 170-174.
- Küçük, Sabahattin: **Bâkî Divânı Tenkitli Basım**, Ankara, Atatürk Kültür, Dil
ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yay., 1994.
- Küçük, Sabahattin: "Enderunlu Fâzıl", **DİA**, C. 11, s. 188-189.
- Mehmet Tevfik: **Kâfile-i Şu'arâ**, İstanbul, Doğu Kütüphanesi Yay., 2012.
- Mustafa Safâyî Efendi: **Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l- Âsâr min
Fevâdi'l Eş'âr)** İnceleme-Metin, haz. Prof. Dr. Pervin
Çapan, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.,
2005.
- Levend, Agah Sırrı: **Türk Edebiyatı Tarihi I**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yay.,
1988.
- Öztekin, Özge: **Râsîh Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Özel adlar
dizini)**, Ankara, Hacettepe Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi,
1997.

- Öztelli, Cahit: **Kul Nesîmî**, İstanbul, Demos Yay., 2012.
- Öztoprak, Nihat: "Fennî ve İzzet Efendi'nin Sahilnâmelerinde Üsküdar",
Üsküdar Sempozyumu II Bildirileri, İstanbul 2004,
C. II, s. 15.
- Rıza: **Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)**, haz. Gencay Zavotçu,
İstanbul, Sahaflar Kitap Sarayı Yay, 2010.
- Sâlim Efendi: **Tezkiretü's-Şu'arâ Sâlim Efendi**, haz. Prof. Dr. Adnan
İnce, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 2005.
- Saraç, M.A.Yekta: "Emrî, Emrullah", **DİA**, C. 11, s.164.
- Saraç, M.A.Yekta: **Emrî Divanı**, İstanbul, Eren Yay., 2002.
- Saraç, M.A.Yekta: **Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye**, İstanbul
Gökkubbe Yay., 2011.
- Sefercioğlu, Nejat: "Nev'î", **DİA**, C.33, s. 52-54.
- Solmaz, Süleyman: **Necâti Hayatı-Sanatı-Eserleri**, Ankara, Akçağ Yay.,
2005.
- Şefkat: **Tezkire-i Şu'arâ-i Şefkat-i Bağdâdî (Çevrimiçi)**
http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10741_girispdf.pdf?0,
Erişim Tarihi: 15.05.2015.
- Şentürk, A.Atilla
- Ahmet Kartal: **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**,
İstanbul, Dergah Yay., 2006.
- Taçalan, Nebahat Ç.: **Tayyâr (Mahmud) Paşa Hayatı, Edebî
Şahsiyeti, Eserleri ve Divânı'nın Tenkidli
Metni**, Edirne, Trakya Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 1998.

- Tarlan, Ali Nihad: **Necâti Beg Divanı**, Ankara, Akçağ Yay., 1992.
- Tıǵlı, Fatih: **Bursalı Rahmî Çelebi ve Divanı**, İstanbul, İstanbul Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Tolasa, Harun: **Şeyhülislam Bahâyî Divanından Seçmeler**, İstanbul, Tercüman Yay., 1979.
- Toska, Zehra: **Veysî Divânı (Hayatı:Eserleri, Kişiliği)**, İstanbul, İstanbul, Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, 1985.
- Tulum Mertol,
Tanyeri M.Ali: **Nev'î Divânı**, İstanbul, İstanbul Üni. Edebiyat Fakültesi Yayınları,1977.
- Tuman, Mehmet Nail: **Tuhfe-i Nâili (Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri)I-II**, haz.Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı,, Ankara, Bizim Büro Yay., 2001.
- Ulucan, Mehmet: **Muvakkit-zâde Pertev-Hayatı, Edebî Kişiliği Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili**, Elazığ, Fırat Üniv. SBE Doktora Tezi, 2005.
- Ünver, İsmail "Leylâ Hanım", **DİA**, C. 27, s. 157.
- Uzgör, Tahir: **Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divan'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi**, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yay., 1991.
- Uzun, Mustafa: "Mecmua", **DIA**, C.28, İstanbul, 2003, s.265.
- Uzun, Mustafa: "Nahîfi", **DIA**, C. 32, s. 297-299.

- Yenikale, Ahmet: **Ahmet Nâmî Dîvânı ve İncelemesi**, Kùltür Bakanlığı Yay.,<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10632,girispdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 27.04.2015.
- Yenikale, Ahmet: **Sümbülzâde Vehbî Divan**, Kahramanmaraş, Ukde Yay., 2011.
- Yavuz, Orhan vd.: **Muhibbî Divânı Bölge Yazma Eserler Nüshası**, Konya, Palet Yay., 2014
- Yazar, İlyas: **Kânî Divânı**, İstanbul, Libra Yay., 2010.
-: **Koca Ragıb Paşa Divan**, University of Toronto Library, PL 248 K585A17, Kanada 1836.